

5	גמרא ביצה כג
6	גמרא שבת כט
7	משנה שבת מד
8	גמרא שבת מו
9	גמרא שבת צה
10	משנה פסחים פ"ה
11	גמרא פסחים ס"ה
12	מהרש"א פסחים
13	רא"ש שבת צ"ה
15	ר"ן שבת צ"ה
16	רש"י שבת קכ"ד
17	רמב"ם פכ"א ג
18	גמרא שבת קנא
19	גמרא שבת קמא
20	קרבן נתנאל
21	גמרא עירובין קד
22	טור סימן של"ז
25	טור של"ח ה'
28	שולחן ערוך של"ז
34	משנה ברורה של"ז
40	כף החיים
41	ביאור הלכה סי' ש"א יז
42	משנה ברורה שח ס"ק קנ"ח
43	מגילת ספר
46	ערוך השולחן
47	מנוחת אהבה
50	אורחות שבת
56	חוט שני
58	קצות השולחן
59	שמירת שבת כהלכתה

דין כיבוד הבית ודבר שאינו מתכוין

גרירת מיטה וספסל – ביצה כג: מתני' עגלה וכו' עד סוף הפרק

האם יש חילוק בין אפשר ללא אפשר - גמרא שבת דף כ"ט עמוד ב' תניא א"ר יהודה עד המשנה, ובתוס' ד"ה ה"ג [מבואר דנחלקו האמוראים עולא ורבי ירמיה רבה האם נחלקו ר"י ור"ש רק בגדולים אבל בקטנים דאפשר אחרת לכו"ע אסור או דאדרבא נחלקו רק בקטנים אבל בגדולים לכו"ע מותר]

האם ר"ש מתיר גם באיסור דאורייתא – משנה שבת מד. גמ' שבת דף מ"ו עמוד ב' רמי ליה אביי עד סוף העמוד [היה הוה אמינה בגמרא דרבי שמעון לא קא שרי דבר שאינו מתכוין אלא באיסור דרבנן אבל באיסור דאורייתא מודה דאסור אמנם לענין הלכה נפסק להדיא כרבי שמעון בגמרא שבת דף צ"ה עמוד א'. ובעירובין דף ק' עמוד ב']

דין כיבוד וריבון – גמ' שבת דף צ"ה עמוד א' תנו רבנן החולב עד המשנה, גמ' פסחים דף ס"ה עמוד א' כמעשהו בחול עד רבי יהודה אומר.

במה נחלקו רבי אליעזר ורבנן - עי' תוס' שבת צ"ה (ד"ה המכבד) דנחלקו האם הוי פ"ר, ועי' תוס' בפסחים ס"ה ד"ה המכבד דפי' באופן אחר.

ריבון בעיר שכולה מרוצפת – עי' רש"י שבת צ"ה (ד"ה זליחא) ובגליון הש"ס שם, תוס' שבת דף כט: (ד"ה גזירה) ועי' רמב"ן שבת צ"ה ד"ה הכא דפליג על תוס'.

האם דין כיבוד כריבון – עי' תוס' דף צה. (ד"ה והאידינא) ורא"ש (פרק י' סי' ג') דכיבוד אסור שמזיז עפר ממקומו, ועי' שעה"צ (ס"ק ג') ב' ביאורים מה האיסור להזיז עפר, ורש"י (דף קכד: ד"ה של) כ' הטעם משום פס"ר שישווה גומות, ודעת הרי"ף שמותר, ועי' ר"ן על הריף דף ל"ו בדפי הרי"ף בשם הראב"ד חילוק בין אם כיבד מער"ש או לא כיבד.

כיבוד במקום מרוצף – דעת הרמב"ם פרק כ"א ה"ג שמותר, עי' ספר התרומה (סי' רנ"ד ד"ה גורפין) דאסור אפ' ברצפת אבנים ומותר רק כל בתי העיר מרוצף, ועי' ב"ח סו"ס של"ז דאפשר דטעם ר"י לאסור מרוצף משום מוקצה ולפי"ז יש להחמיר גם בכל בתי העיר מרוצף.

הדחת הקרקע - גמרא (דף קנא:) "והאמר רב יהודה אמר שמואל עד בקרקע לא מיחלף, רמב"ם פכ"א הל"ג ועי' מגיד משנה שם, ועי' תוספת יום טוב פסחים פרק ה' משנה ח' ובתוספת רעק"א אות ח'.

הדחה ברוב בתי העיר מרוצפים – לדעת תוס' דף כט: ד"ה גזירה יש להתיר, וכ"מ במהרש"א פסחים ס"ה ד"ה אע"ג דגזרינן, אמנם להרמב"ם לא הוזכר חילוק זה, עי' מנוחת אהבה (ח"ב פרק ב' סעי' ה'), ארחות שבת (פרק י"ח סעי' מ"ז).

צידוד החבית – גמ' שבת דף קמ"א עמוד א' אמר אביי ואיתימא רב יהודה טיט שע"ג רגלו עד ואמר רבא לא להידוק, ע"י תוס' (ד"ה דילמא אתי) שכתב שאסור משום גזירה, ובשו"ע כתב שהוא פ"ר, והנפק"מ בין הטעמים הוא מה הדין לצדד שולחן או הכסא על גבי קרקע אם אינו פסיק רישיה, ע"י ארחות שבת (פרק י"ח סעי' ל"ו), וע"י קרבן נתנאל פ"כ סי"ד אות ח' שישב לשון הגמ' להשו"ע.

אין שוחקים אגוזים – גמ' עירובין דף ק"ד עמוד א' עולא איקלע עד תנן ממלאין.

מראה מקומות על סדר הטושו"ע - סימן של"ז

סעיף א' - בירור שיטת הב"י בדעת ר"ש באיסור דאורייתא - לכאורה מדהביא הבית יוסף (ד"ה בסוף כירה) את ההוא אמינא של הגמרא דלא קא שרי ר"ש דבר שאינו מתכיון אלא בדבר האסור מדרבנן משמע דדעתו להכריע כך להלכה, וכן הבין הלבוש סימן של"ז סעיף קטן א' וכן פסק להלכה, וכבר הקשו עליו כל האחרונים העולת שבת, התוספת שבת, והאליה רבה ופירשו אחרת כוונת הב"י, אמנם הפרי מגדים סימן של"ז במשבצות זהב סעיף קטן א' כתב ליישב דעת הבית יוסף, ויוצא מדבריו דשיטת הבית יוסף היא דכל אינו מתכיון באיסור דאורייתא אסור לכתחילה, וכל מקום שפסק השו"ע דאינו מתכיון מותר לכתחילה הוא מטעם דלא הוי אלא איסור דרבנן משום דהוי כלאחר יד או מלאכה שאינה צריכה לגופה וכדומה.

כסא ספסל ומטה שגדולים הרבה. מג"א (ס"ק א'), מ"ב (ס"ק ד'), ע"י מנוחת אהבה (ח"ב פרק ב' סעי' ט'), שבט הלוי (ח"ח סי' נ"ט).

קשה, הוי פס"ר דלא ניחא ליה עם ב' דרבנן – שעה"צ (ס"ק ב'). י"ל שמא ישוה גומות, וכדומה – ערה"ש (סעי' ד'), י"ל לכתחילה אינו כדאי – שעה"צ (ס"ק י') מגילת ספר (סי' י"ג אות ז').

גרירת עגלה – ע"י כף החיים (סק"ד) שמותר מפני שהיא רק כובשת, וע"י ארחות שבת (פרק י"ח סוף הע' ס"ח) מה הדין אם העגלה הולך על צידו ועושה חריץ.

הולך עם מקל, ופס"ר שיהיה חריץ - בה"ל (סי' ש"א סעי' י"ז ד"ה שאינו).

לשבת על גבי כסא העומד על הקרקע במקום שבודאי יכנסו רגלי הכסא בקרקע ויעשו גומא - ארחות שבת (פרק י"ח סעי' מ').

מה הדין בנשים עם נעלים עם עקבים ופס"ר שיהיה חריץ – מנוחת אהבה (ח"ב פרק ב' סעי' י').

* * *

סעיף ב' - האם מותר לכבד חצר- ע"י ארחות שבת (פרק י"ח הע' ע"ג).

* * *

סעיף ג' - מה הדין אם כבר נפל המים לקרקע - מנוחת אהבה (ח"ב פרק ב' סעי' ה'), ארחות שבת (פרק י"ח סעי' מ"ח), חוט שני (ח"א עמ' צ"ז ד"ה ואמנם).

אם מותר הדחה מקום מסוים - אור לציון (ח"ב פרק מ"ג סוף הע' ח'), מגילת ספר (סי' י"ג אות ה' ד"ה ובהדחת), ועי' שע"ת (סי' ש"ב ס"ק ט"ז), מ"ב (סי' ש"ב ס"ק נ"ו).

דברים שמחוברים לקרקע - הדחת השיש שבמטבח או האסלה - תוספתא (פרק י"ח הל' י') ארחות שבת (פרק י"ח הע' פ').

סימן של"ח סעיף ה' - אין שוחקים אגוזים

מרוצף - נחלקו הפוסקים האם נאסר אפילו מרוצף, עי' מחה"ש (ס"ק ז'), עי' פמ"ג (משב"ז ס"ק ג', רע"א על מג"א ס"ק ז') מ"ב (ס"ק כ') ערה"ש (סעי' י"ב) כה"ח (ס"ק ל"ו).

אם כל [רוב] העיר מרוצף - מנוחת אהבה (ח"ב פרק ב' הע' 6), מגילת ספר (סי' י"ג אות ד'), חוט שני (ח"ב עמ' רמ"ד).

ציורים.

1. גולות - ששכ"ה (פרק ט"ז סעי' ה'), ארחות שבת (פרק י"ח סעי' נ"ג).

2. כדורים - מ"ב (סי' ש"ח ס"ק קנ"ח).

3. חמש אבנים - פסקי תשובות (של"ח אות יב).

4. כדור רגל - ששכ"ה (פרק ט"ז סעי' ו').

5. כדור סל - עי' קצות השלחן (סי' קמ"ו ס"ק ס').

יום טוב

פרק שני

ביצה

עפר ודגוים חובלים הקטנים וחפיו למחן דשיר מחך חש
יחל לכל נפש (שמות יב) דמשמע אפילו זהמה מכל מקום דגים
אלא הואיל ואין מזונותם עליך ותימה דגמרא פריך ורמיה
בצירין של חיה ועוף אין לדין וכו' ומשני כאן צביצב קטן כאן
צביצב גדול והשתא תינה מנידה לנידה תרנח שפיר אלא מזונות
מאי תרנח דבמיתני אמרי' ונותנין לפנייהם מזונות והתם אמרי'
אין נותנין לפנייהם מזונות לכך נראה לי דהא תליא זהא אי
נידה מותרת מותר נמי ליתן לפנייהם מזונות והכי פירושו אין
לדעין דגים מן הצירין וכו' ואין נותנין לפנייהם מזונות גזרה
שמה יעזם דהא נידה שלהן אין מותרת ציוס טוב והשתא
כשמתרח צמרא מנידה ממזונות נמי יתח דהא צהא תליא
ומכל מקום קשיא דמשמע הכא דהיכא לנידה שלהן אסורה
אפילו לזרוע להם מזונות אסור ובפרק מי שהשחך (שם)
דף קס"ה: (וכי) קאמר גבי דברים שאסור ליקח מהן למשדך קמיהו
שפיר דמי ויש לומר דהתם מיירי בצבת דחמיר דלואכל נפש
אסור ולא שיד למנוב שמה יהם מהו אכל הכא מיירי ציוס טוב ד

המחוסר
כל נפש מותר גורעין דלמא כשיתן להם מזונות שמה יצוד מהם^(ז):
כל

עץ חזקו ואבא מציעתו
 על ברזל בעט בכסמדרים
 עומדים כלמטה והוא
 נקוב נקבים דקים כמין
 ככרה והעילוי' משפה
 לביט' לנש' התחתון
 ומצופה ראשו של עליון
 ברזל עשיר כמין מפתטין
 בלוטין קטנים קטנים
 ותחת הפלפלין באותו
 ברזל התחתון באמצע
 החזקו' והוא הנקוב
 ככרה ושוחקין עליון
 שראשו מצופה ברזל כמין
 מפתטין קטנים נסין כמין
 משם מן הנקבים ותחת
 הפלפלין על הברזל
 העשוי ככרה ושוחקין
 בעליון ומשכשח יורד מן
 הנקבים למטה ויש
 בקרועות הנקבים רוב
 דוא סתם סתם פוחה
 גויל הפלפלין השחוקין.
 ומפורש בנבי' שלנו וגם
 כי בירושלמי האמרו עלי
 קיבול העליון משום כל
 מחכות אמצעי משום
 ככרה: [מתני'] עולה
 ש' קטן טמאה מדרס.
 והא קסמין עלה ועיטלה
 שבט שלום ארבע תורת
 כל עלה ואניה נקבא
 חיי' ע"צ כלים אבל על
 הקרקע לא דבעי דבר חיי'
 ומשום אמרו דבר שאין
 מתכוין אסור וסיפא דהא
 מתכוין חיי' אתא אר"צ
 הכלא אין חזון חיי' מן
 העילה מפני שהיה עושה
 חיי' אלא ברבסא ד' חיי'
 שמעון תני גזר אדם
 נכסו וכסא וספסל שבט
 זבלה וכל תבין
 לעשות חיי' וא"צ לומר
 ביר'... דלת הגדרות
 ומצלת חזון חיי' וקרקעיה
 הגזר פוחתין ועלילין בהן
 שבט אתא' לומר ביר'...

5

פ (מ"ו י"ג: ב) [נשלל ב.ד.]. יצא ל: (א) יצא ב.ד. [קמן קט. גדרים ע.ה.]. (ס) ימותו טו: גיטין פ: [נשלל עב: דה מו:]. (ו) [קמן קט. גדרים ע.ה.]. (ז) [תוספתא ב"ב פ"ב]. (ח) [לעיל כ.ב. ט:]. (ט) [נשלל עב: דה מו:]. (י) [קמן קט. גדרים ע.ה.]. (יא) [תוספתא ב"ב פ"ב]. (יב) [לעיל כ.ב. ט:]. (יג) [נשלל עב: דה מו:]. (יד) [קמן קט. גדרים ע.ה.]. (טו) [קמן קט. גדרים ע.ה.]. (טז) [קמן קט. גדרים ע.ה.]. (יז) [קמן קט. גדרים ע.ה.]. (יח) [קמן קט. גדרים ע.ה.]. (יט) [קמן קט. גדרים ע.ה.]. (כ) [קמן קט. גדרים ע.ה.]. (כא) [קמן קט. גדרים ע.ה.]. (כב) [קמן קט. גדרים ע.ה.]. (כג) [קמן קט. גדרים ע.ה.]. (כד) [קמן קט. גדרים ע.ה.]. (כה) [קמן קט. גדרים ע.ה.]. (כו) [קמן קט. גדרים ע.ה.]. (כז) [קמן קט. גדרים ע.ה.]. (כח) [קמן קט. גדרים ע.ה.]. (כט) [קמן קט. גדרים ע.ה.]. (ל) [קמן קט. גדרים ע.ה.].

תוספות ישנים

א (א) הא דלא מיימי מתמינן דכל הכלים (ב) טעל חס קורנא לפעו עי גאוס. משום דהסא נמי מיימי להכיר לפעו עי גאוס. חסא לשעריה כי אין עושין (א) כיא לנשט ומין דאסור להקטע בן ה"ל לאסרן לטעול אס"ה מין דלחא מורה כל עליה שרי והסא נמי לי"ש: (ב) ולכלא למימר דלע"ג דנפל מוס מעי"ט אלא ג' מי יימר דהנעלים לא היו יודעים כלל שהיה זו מוס. לא הא דהנעלים מפי' כל שאין מומו נכיר לחס שמענו אלא בעלים יודעים. ולאחא דר חזקוני דלע"ג דר"ש איירי דנפל מה מוס מעי"ט מדקאן על ר"י מ"מ מיימי נמי ננפל זו מוס מי"ט או מוס עובר מעי"ט מדקמי אז וכן תמונא דמשמע: אפילו מקרי חס מונקרי: (ג) והרי"ם מירי דהכא גדרים דמיוס מידים הי' לנו לאסור כי חסא דלא דלחא מידים:

הנהגות וצינונים

פ [בבתי ע"ה] וכן להלן: [ב בבתי **הבא** אדם וכו' גור התם (ולשון ישר הוא, דק"ס):] (א) ע"פ המהשיל' ועיין מהרי"ם: [ד' ע"ד ור"י לקמן סג ע"ב שפירש של "ורוד" (במדרב לא, א) פירש של "ידל":] (ב) המהשיל' מוקח תיבות "באדא בר אובי" ונורס "בדור" **בריייתא** **דלחא** **בבא** דאמרי לה"י שפירש (כמו שמוחק להלן עיי"ש טעמו): (ו) ור"ל מ"ז (גלויות): (ז) **ואם** בן (דפרו'): (ח) מהרי"ם בנעט כתב דאין כאן מקומו של חת"י, אלא בתורה"ה מי יימר דנפל: (ט) נדצי"ל **ובא** (בי"ש): (י) ור"ל מ"ז (גלויות) וצ"ל ולית ליה דך **בריייתא** **מששע** **מתינתא** דרב אושעיא דאדא בר אובי חזא משבש ותני וכו' (מהרש"ל): (כ) כאן מקומו של חת"י אות ב: (ל) נדצי"ל **מאכאיתא** (גנוי יוסף): (מ) חת"י קאי אגמרא התם אי לא וכו' סגיא ליה ב"י הדיוטות (כדמוכח מדבריהם בסמוך דפליגי אחוס): (נ) היינו בתוס' דרבינו זה: (ס) נראה להגיה **כדפרישו** לעיל, ר"ל מ"ג ע"א תוס' סוד"ה טבל (ב"ש) וכן יש להגיה דלחא נקט: (ע) צ"ל אין עשייו:

שבת מו

אדם יושב ומצפה אימתי תכבה נרו. שיעור שקופה לנטות הלך בין השמשות דעיקר על שנתות. **הא אדם יושב ומצפה** וכו'. בתמיה וכו' נראה הוא (בב"ה ל:). מפירין גדרים בשבת. בעל לשון ואם נלמד. שהן צ"עור השבת. כגון שמירה נחמלה וכו' [הנדרת י"ד דעת בב"ה א"ה נודרת]. על דהכי גזרת הכותב היא מיהו ומה חזרה לנעול דהפחת דמיה משום דעל דעת נעולה היא נעולה ואם לאו לא יתא נדר [גיטין כג.]. **לא כבתה** א"ה. בעד שהוא דולק אסור מאח נכסא גנר [נעילי מה.]. גורר **אדם כסא מזה וכפסא**. ואף על גב דקעדיק מירי והוי מוליד דמורס או גורס [שם כב.]. מוכרין בדרבן. כמות של כלאים לנשט כזקב מדי להנאמו למוכר דלא ספיק מורה אלא לנשט שהיא להנחמס מדרך כל הלוצים והעלה דומיא לנשטא נמי דמתינתא [שם כט.]. משועבין נכסות כלאים דאין מתמינן להנא לנשט. ודעבועין. פרישים שמתרחקין מן הישור ומן הדומה לו [פסחים כו.]. כשרים שמרחקין עמון מכל לות שפמים [נעילי שם].

שבת מו

הדפסה ברזולוציות מסך
לחדפסה איכותית
הדפס
התנתנה

תלמוד בבלי
<עוז והדר> - ג שבת תלמוד בבלי
עמוד מס : 104
הודפס ע"י אוצר החכמה

השירים. אלעדות^[א]: הרי הן כבף הב"ים. אע"פ שאסור לנאח צהן לרה"ר כדלמרי" כפרק צמה אשה יוצאה (לקמן ט:). גזירה דילמא שלפא ומחזיא מיהו תורת כלי עליהן ומותר לנטולן שלא כדרכ מלגז: מומו ניבר. גבי צבור קאי: מי יימר דמוזקק ל"ה חכם. שיעלמא חכס שחיקן ל ציו"ט לרלות אס מוס קצוע הוא או לא: מופירין גדרים. בעל לאשמו: **ונשאלין גדרים**. לחס להמירן: שהן צ"עור שבת. כגון מדר שלא יאכל היוס: **ואמאי**. מותרת לאכול ואפי' שרי לה בעל ליחסר לה משום מוקצה דלא אסמא דעתא ואמרה מי יימר דמוזקק לה בעל: **על דעת בעל**. ע"מ אס יצאה העצל וסמכה עליה דמוזקק לה ציוס שמעו: **הבא** מי יימר כו'. והדיוטות לא מנא למישרייה לנכור אלא צמוס הידוע לכל כגון מחוסר אבר^[ב]: **איסורא דאורייתא**. כיצו אז מלכזה הוא מרין ליכא איסור לאורייתא דחופר כללחר יד הוא דחופר דלמר לקמן^[ג] **תולדה** דחורס ותיצ"ה ח"מ חופר כדרכו צנמא וקדדוס: מוכרין בדרבן. ואפי' של כלאים לנשטו להרלותו צקוס: **ובבבד** ש"א יתבוין. להנאח חימוס והא ר"ש הוא מדאזיל צמר כוונה: **לדבר**

דרבא כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת ת"ש^[ד] נשאלין לגדרים של צורך השבת בשבת ואמאי ל"מא מי יימר דמוזקק ליה חכס התם אי לא מיוזקק ליה חכס סגיא ליה בג' הדיוטות **הכא** מי יימר דמוזקק ליה חכס **רמי ליה אבי** לרב יוסף מי אמר ר' שמעון כבתה מותר לטלמלא כבתה אין לא כבתה לא מאי טעמא דילמא בהדי דנקיט לה כבתה הא שמעינן ליה לר' שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר דתניא^[ה] ר' שמעון אומר גורר אדם כסא מזה וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ כל היכא דכי מיכוין איכא איסורא דאורייתא כי לא מיכוין גור ר"ש מדרבנן כל היכא דכי מיכוין איכא איסורא דרבנן כי לא מיכוין שרי ר"ש לכתחילה מתיב רבא^[ו] מוכרי כסות מוכרין בדרבן ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים והצנועין מפשילין במקל לאחוריהן והא **הכא** דכי מיכוין איסורא דאורייתא איכא כי לא מיכוין שרי רבי שמעון לכתחילה אלא אומר **רבא הנח**

לכתחילה אסור אבל בדיעבד מנוקד ממוקד ואפי' צקרו אינו מנוקד וצכסי פליגי דר' יהודה סבר רואין מומין צ"ט הלכך לא היו מוקפה דמיירי ננפל זו מוס מעי"ט דמיירי ננפל לה חסא ור"ש סבר אין רואין ולכן אפי' ציקרו אינו מנוקד משום מוקפה וא"ת דצב"ה משמע דלצי' סבר כאלדא צר אוכמי"ל דלמר לר"ש היכא דנפל זו מוס מעי"ט אס צקרו מנוקד דלמר לצי' חסא כוומיה דרצה צר רב הוגא מסתבאר מדקמי תלת צבי צברייתא (ומוקמא הויא צרייתא כאלדא צר אוכמי"ל) וע"כ"י הא דשני ליה צין נפל זו מוס קצוע מעי"ט לנפל זו מוס צ"ט משום דננפל זו צ"ט^[א] איכא תלתא מי יימר דקאמר צקמין וננפל זו מעי"ט ליכא אלא חד מי יימר דמוזקק ליה חכס מאי^[ב] קשיא מנר סכזה דליכא כל הי' מי יימר וי"ל דחור זו אצי ולית ליה (דאלדא צר אוכמי"ל) משמע מתני' דרב אושעיא דאלדא צר אוכמי משבש ותני דמתני' דהתם נמי דיקא כרז אושעיא כדמפרש התם: **בזי** יימר דנפץ ביה מומא. נראה דכל הי' מי יימר דקאמר רצה לאו דוקא דהא ר"ש אסר אפי' ננפל זו מוס קצוע מעי"ט דהשאל ליכא אלא חס^[ג] מי יימר דמוזקק ליה חכס דהא קמי אר' יהודה דלא שרי אלא כשהיה זו מוס קצוע מעי"ט דהא פריך^[ד] אלא דקאמר ר' יהודה וכו' אלא לאו לא ישמוט שפיטא ומשני לא צריכא דנפל ציה מאתמול מוס עובר והשתא הוה ליה מוס קצוע מהא דילמא כיון דלעמיה עלייה נשחטיה קמ"ל אי"כ הא דקאמר יאס יאס זו מוס יעלה וישמוט היינו ע"כ מוס קצוע מעי"ט ואפי' לאלדא צר אוכמי דשרי ר"ש דיעבד צחד מי יימר מ"מ ננפל זו מוס עובר מעי"ט דאיכא תרמי מי יימר לכאורה משמע התם דאסר לכן נראה ללאו דוקא הן דלפי' צחד מי יימר סגי וכן מוכחא מאתקפתא דרמי צר מנח דפריך מחד מי יימר: **בזי** יימר דמוזקק א"ה בעל. ואע"ג דפירות שגריה מהא אינס מוקאין לעינן טעטול^[ה] דהא חזו לשאר צני אדס מ"מ אית לן למימר מינו דליתקנא צין השמשות מאכילתא^[ו] איתקנא צי לכולי יומא אי נמי מיירי צפירות שלה ואסרתה לכל אדס: **בזי** יימר דמוזקק א"ה בעל. תימא מי דמי התם ודאי לא מיוזקק ליה חכס דאין רואין מומין צ"ט אבל הכא דאין לך איסור דצבד מיוזקק לה בעל ולית לן למימר מי יימר דהא לר' יהודה דקסבר רואין מומין צ"ט לא אמרי' מי יימר א' וי"ל דבעל נמי לא יתא חסור דמוזקק דיומין דשרי גדרים שגריה לצבד מזה: **התם** אי א"א מיוזקק ל"ה חכס פוגי א"ה בג' הדיוטות **אבא** **הבא** כו'. ואע"ג דכפ"ק להוילין (דף ק:). אמר רב יהודה אמר ר' ירמיה ספק משמיה דרב ספק משמיה דשמואל ג' מתמינן את הצבור צנקוס שאין מומתה היינו דוקא צנומין מוצקהין כגון יסקמת עינו נקטעה ידו נצברה רגלו כדלמרינן צשיליה כל פסולי המוקדשין (צבורות י:). וה"ג דהוה מצי למימר מי יימר דמוזקקי ליה ג' הדיוטות דודאי לא מיוזקקי ליה משום דאין רואין מומין צ"ט והא דנקט דמוזקק ליה חכס משום דהא חסא אמר הכא לא מיוזקק אלא בג' הדיוטות לא אמר מי יימר ומיהו לפי מ"ש בפס"ק ה"ג המ"ל כי לא ח"ס טבל דמרי"י א"ש גבי טבל דלמר^[ז] אס עבר ומיקטו ממוקן דדוקא חסא אמר הכא לא מיוזקק אלא בג' הדיוטות לא אמר מי יימר ומיהו לפי מ"ש בפס"ק ה"ג המ"ל כי לא ח"ס טבל דמרי"י א"ש גבי טבל דלמר^[ז] ובהכי נקט חסא ממוקן על מנת שיהא חסא חסא ודא דנקט התם אס לא מיוזקק ליה חכס

כבתה אין א"א כבתה א"א. כן דרך הש"ס דלע"ג דהוה מצי לאחזי ירשא דקמי צהדיא חוץ מן הגר הדולק צצבת מייתי קיפא ודייק מיניה^[א]: **רבא** **היבא** דקמבוין איכא איסורא דאורייתא. וא"ת דהכא צביצי ליכא איסורא לאורייתא לר"ש דמלכזה שאינה צריכה לגופיה

היא וי"ל דה"ק דכי מיכוין איכא איסורא דאורייתא כגון צפמילה ונריך להצבזה^[ב] *אע"פ שהו היתור דמוק הוא הא צנלא הרי פריך ליה שפיר הרב פור"ת:

השירים. אלעדות^[א]: הרי הן כבף הב"ים. אע"פ שאסור לנאח צהן לרה"ר כדלמרי" כפרק צמה אשה יוצאה (לקמן ט:). גזירה דילמא שלפא ומחזיא מיהו תורת כלי עליהן ומותר לנטולן שלא כדרכ מלגז: מומו ניבר. גבי צבור קאי: מי יימר דמוזקק ל"ה חכם. שיעלמא חכס שחיקן ל ציו"ט לרלות אס מוס קצוע הוא או לא: מופירין גדרים. בעל לאשמו: **ונשאלין גדרים**. לחס להמירן: שהן צ"עור שבת. כגון מדר שלא יאכל היוס: **ואמאי**. מותרת לאכול ואפי' שרי לה בעל ליחסר לה משום מוקצה דלא אסמא דעתא ואמרה מי יימר דמוזקק לה בעל: **על דעת בעל**. ע"מ אס יצאה העצל וסמכה עליה דמוזקק לה ציוס שמעו: **הבא** מי יימר כו'. והדיוטות לא מנא למישרייה לנכור אלא צמוס הידוע לכל כגון מחוסר אבר^[ב]: **איסורא דאורייתא**. כיצו אז מלכזה הוא מרין ליכא איסור לאורייתא דחופר כללחר יד הוא דחופר דלמר לקמן^[ג] **תולדה** דחורס ותיצ"ה ח"מ חופר כדרכו צנמא וקדדוס: מוכרין בדרבן. ואפי' של כלאים לנשטו להרלותו צקוס: **ובבבד** ש"א יתבוין. להנאח חימוס והא ר"ש הוא מדאזיל צמר כוונה: **לדבר**

דרבא כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת ת"ש^[ד] נשאלין לגדרים של צורך השבת בשבת ואמאי ל"מא מי יימר דמוזקק ליה חכס התם אי לא מיוזקק ליה חכס סגיא ליה בג' הדיוטות **הכא** מי יימר דמוזקק ליה חכס **רמי ליה אבי** לרב יוסף מי אמר ר' שמעון כבתה מותר לטלמלא כבתה אין לא כבתה לא מאי טעמא דילמא בהדי דנקיט לה כבתה הא שמעינן ליה לר' שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר דתניא^[ה] ר' שמעון אומר גורר אדם כסא מזה וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ כל היכא דכי מיכוין איכא איסורא דאורייתא כי לא מיכוין גור ר"ש מדרבנן כל היכא דכי מיכוין איכא איסורא דרבנן כי לא מיכוין שרי ר"ש לכתחילה מתיב רבא^[ו] מוכרי כסות מוכרין בדרבן ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים והצנועין מפשילין במקל לאחוריהן והא **הכא** דכי מיכוין איסורא דאורייתא איכא כי לא מיכוין שרי רבי שמעון לכתחילה אלא אומר **רבא הנח**

לכתחילה אסור אבל בדיעבד מנוקד ממוקד ואפי' צקרו אינו מנוקד וצכסי פליגי דר' יהודה סבר רואין מומין צ"ט הלכך לא היו מוקפה דמיירי ננפל זו מוס מעי"ט דמיירי ננפל לה חסא ור"ש סבר אין רואין ולכן אפי' ציקרו אינו מנוקד משום מוקפה וא"ת דצב"ה משמע דלצי' סבר כאלדא צר אוכמי"ל דלמר לר"ש היכא דנפל זו מוס מעי"ט אס צקרו מנוקד דלמר לצי' חסא כוומיה דרצה צר רב הוגא מסתבאר מדקמי תלת צבי צברייתא (ומוקמא הויא צרייתא כאלדא צר אוכמי"ל) וע"כ"י הא דשני ליה צין נפל זו מוס קצוע מעי"ט לנפל זו מוס צ"ט משום דננפל זו צ"ט^[א] איכא תלתא מי יימר דקאמר צקמין וננפל זו מעי"ט ליכא אלא חד מי יימר דמוזקק ליה חכס מאי^[ב] קשיא מנר סכזה דליכא כל הי' מי יימר וי"ל דחור זו אצי ולית ליה (דאלדא צר אוכמי"ל) משמע מתני' דרב אושעיא דאלדא צר אוכמי משבש ותני דמתני' דהתם נמי דיקא כרז אושעיא כדמפרש התם: **בזי** יימר דנפץ ביה מומא. נראה דכל הי' מי יימר דקאמר רצה לאו דוקא דהא ר"ש אסר אפי' ננפל זו מוס קצוע מעי"ט דהשאל ליכא אלא חס^[ג] מי יימר דמוזקק ליה חכס דהא קמי אר' יהודה דלא שרי אלא כשהיה זו מוס קצוע מעי"ט דהא פריך^[ד] אלא דקאמר ר' יהודה וכו' אלא לאו לא ישמוט שפיטא ומשני לא צריכא דנפל ציה מאתמול מוס עובר והשתא הוה ליה מוס קצוע מהא דילמא כיון דלעמיה עלייה נשחטיה קמ"ל אי"כ הא דקאמר יאס יאס זו מוס יעלה וישמוט היינו ע"כ מוס קצוע מעי"ט ואפי' לאלדא צר אוכמי דשרי ר"ש דיעבד צחד מי יימר מ"מ ננפל זו מוס עובר מעי"ט דאיכא תרמי מי יימר לכאורה משמע התם דאסר לכן נראה ללאו דוקא הן דלפי' צחד מי יימר סגי וכן מוכחא מאתקפתא דרמי צר מנח דפריך מחד מי יימר: **בזי** יימר דמוזקק א"ה בעל. ואע"ג דפירות שגריה מהא אינס מוקאין לעינן טעטול^[ה] דהא חזו לשאר צני אדס מ"מ אית לן למימר מינו דליתקנא צין השמשות מאכילתא^[ו] איתקנא צי לכולי יומא אי נמי מיירי צפירות שלה ואסרתה לכל אדס: **בזי** יימר דמוזקק א"ה בעל. תימא מי דמי התם ודאי לא מיוזקק ליה חכס דאין רואין מומין צ"ט אבל הכא דאין לך איסור דצבד מיוזקק לה בעל ולית לן למימר מי יימר דהא לר' יהודה דקסבר רואין מומין צ"ט לא אמרי' מי יימר א' וי"ל דבעל נמי לא יתא חסור דמוזקק דיומין דשרי גדרים שגריה לצבד מזה: **התם** אי א"א מיוזקק ל"ה חכס פוגי א"ה בג' הדיוטות **אבא** **הבא** כו'. ואע"ג דכפ"ק להוילין (דף ק:). אמר רב יהודה אמר ר' ירמיה ספק משמיה דרב ספק משמיה דשמואל ג' מתמינן את הצבור צנקוס שאין מומתה היינו דוקא צנומין מוצקהין כגון יסקמת עינו נקטעה ידו נצברה רגלו כדלמרינן צשיליה כל פסולי המוקדשין (צבורות י:). וה"ג דהוה מצי למימר מי יימר דמוזקקי ליה ג' הדיוטות דודאי לא מיוזקקי ליה משום דהא חסא אמר הכא לא מיוזקק אלא בג' הדיוטות לא אמר מי יימר ומיהו לפי מ"ש בפס"ק ה"ג המ"ל כי לא ח"ס טבל דמרי"י א"ש גבי טבל דלמר^[ז] אס עבר ומיקטו ממוקן דדוקא חסא אמר הכא לא מיוזקק אלא בג' הדיוטות לא אמר מי יימר ומיהו לפי מ"ש בפס"ק ה"ג המ"ל כי לא ח"ס טבל דמרי"י א"ש גבי טבל דלמר^[ז] ובהכי נקט חסא ממוקן על מנת שיהא חסא חסא ודא דנקט התם אס לא מיוזקק ליה חכס

כבתה אין א"א כבתה א"א. כן דרך הש"ס דלע"ג דהוה מצי לאחזי ירשא דקמי צהדיא חוץ מן הגר הדולק צצבת מייתי קיפא ודייק מיניה^[א]: **רבא** **היבא** דקמבוין איכא איסורא דאורייתא. וא"ת דהכא צביצי ליכא איסורא לאורייתא לר"ש דמלכזה שאינה צריכה לגופיה היא וי"ל דה"ק דכי מיכוין איכא איסורא דאורייתא כגון צפמילה ונריך להצבזה^[ב] *אע"פ שהו היתור דמוק הוא הא צנלא הרי פריך ליה שפיר הרב פור"ת:

השירים. אלעדות^[א]: הרי הן כבף הב"ים. אע"פ שאסור לנאח צהן לרה"ר כדלמרי" כפרק צמה אשה יוצאה (לקמן ט:). גזירה דילמא שלפא ומחזיא מיהו תורת כלי עליהן ומותר לנטולן שלא כדרכ מלגז: מומו ניבר. גבי צבור קאי: מי יימר דמוזקק ל"ה חכם. שיעלמא חכס שחיקן ל ציו"ט לרלות אס מוס קצוע הוא או לא: מופירין גדרים. בעל לאשמו: **ונשאלין גדרים**. לחס להמירן: שהן צ"עור שבת. כגון מדר שלא יאכל היוס: **ואמאי**. מותרת לאכול ואפי' שרי לה בעל ליחסר לה משום מוקצה דלא אסמא דעתא ואמרה מי יימר דמוזקק לה בעל: **על דעת בעל**. ע"מ אס יצאה העצל וסמכה עליה דמוזקק לה ציוס שמעו: **הבא** מי יימר כו'. והדיוטות לא מנא למישרייה לנכור אלא צמוס הידוע לכל כגון מחוסר אבר^[ב]: **איסורא דאורייתא**. כיצו אז מלכזה הוא מרין ליכא איסור לאורייתא דחופר כללחר יד הוא דחופר דלמר לקמן^[ג] **תולדה** דחורס ותיצ"ה ח"מ חופר כדרכו צנמא וקדדוס: מוכרין בדרבן. ואפי' של כלאים לנשטו להרלותו צקוס: **ובבבד** ש"א יתבוין. להנאח חימוס והא ר"ש הוא מדאזיל צמר כוונה: **לדבר**

השירים. אלעדות^[א]: הרי הן כבף הב"ים. אע"פ שאסור לנאח צהן לרה"ר כדלמרי" כפרק צמה אשה יוצאה (לקמן ט:). גזירה דילמא שלפא ומחזיא מיהו תורת כלי עליהן ומותר לנטולן שלא כדרכ מלגז: מומו ניבר. גבי צבור קאי: מי יימר דמוזקק ל"ה חכם. שיעלמא חכס שחיקן ל ציו"ט לרלות אס מוס קצוע הוא או לא: מופירין גדרים. בעל לאשמו: **ונשאלין גדרים**. לחס להמירן: שהן צ"עור שבת. כגון מדר שלא יאכל היוס: **ואמאי**. מותרת לאכול ואפי' שרי לה בעל ליחסר לה משום מוקצה דלא אסמא דעתא ואמרה מי יימר דמוזקק לה בעל: **על דעת בעל**. ע"מ אס יצאה העצל וסמכה עליה דמוזקק לה ציוס שמעו: **הבא** מי יימר כו'. והדיוטות לא מנא למישרייה לנכור אלא צמוס הידוע לכל כגון מחוסר אבר^[ב]: **איסורא דאורייתא**. כיצו אז מלכזה הוא מרין ליכא איסור לאורייתא דחופר כללחר יד הוא דחופר דלמר לקמן^[ג] **תולדה** דחורס ותיצ"ה ח"מ חופר כדרכו צנמא וקדדוס: מוכרין בדרבן. ואפי' של כלאים לנשטו להרלותו צקוס: **ובבבד** ש"א יתבוין. להנאח חימוס והא ר"ש הוא מדאזיל צמר כוונה: **לדבר**

דרבא כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת ת"ש^[ד] נשאלין לגדרים של צורך השבת בשבת ואמאי ל"מא מי יימר דמוזקק ליה חכס התם אי לא מיוזקק ליה חכס סגיא ליה בג' הדיוטות **הכא** מי יימר דמוזקק ליה חכס **רמי ליה אבי** לרב יוסף מי אמר ר' שמעון כבתה מותר לטלמלא כבתה אין לא כבתה לא מאי טעמא דילמא בהדי דנקיט לה כבתה הא שמעינן ליה לר' שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר דתניא^[ה] ר' שמעון אומר גורר אדם כסא מזה וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ כל היכא דכי מיכוין איכא איסורא דאורייתא כי לא מיכוין גור ר"ש מדרבנן כל היכא דכי מיכוין איכא איסורא דרבנן כי לא מיכוין שרי ר"ש לכתחילה מתיב רבא^[ו] מוכרי כסות מוכרין בדרבן ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים והצנועין מפשילין במקל לאחוריהן והא **הכא** דכי מיכוין איסורא דאורייתא איכא כי לא מיכוין שרי רבי שמעון לכתחילה אלא אומר **רבא הנח**

לכתחילה אסור אבל בדיעבד מנוקד ממוקד ואפי' צקרו אינו מנוקד וצכסי פליגי דר' יהודה סבר רואין מומין צ"ט הלכך לא היו מוקפה דמיירי ננפל זו מוס מעי"ט דמיירי ננפל לה חסא ור"ש סבר אין רואין ולכן אפי' ציקרו אינו מנוקד משום מוקפה וא"ת דצב"ה משמע דלצי' סבר כאלדא צר אוכמי"ל דלמר לר"ש היכא דנפל זו מוס מעי"ט אס צקרו מנוקד דלמר לצי' חסא כוומיה דרצה צר רב הוגא מסתבאר מדקמי תלת צבי צברייתא (ומוקמא הויא צרייתא כאלדא צר אוכמי"ל) וע"כ"י הא דשני ליה צין נפל זו מוס קצוע מעי"ט לנפל זו מוס צ"ט משום דננפל זו צ"ט^[א] איכא תלתא מי יימר דקאמר צקמין וננפל זו מעי"ט ליכא אלא חד מי יימר דמוזקק ליה חכס מאי^[ב] קשיא מנר סכזה דליכא כל הי' מי יימר וי"ל דחור זו אצי ולית ליה (דאלדא צר אוכמי"ל) משמע מתני' דרב אושעיא דאלדא צר אוכמי משבש ותני דמתני' דהתם נמי דיקא כרז אושעיא כדמפרש התם: **בזי** יימר דנפץ ביה מומא. נראה דכל הי' מי יימר דקאמר רצה לאו דוקא דהא ר"ש אסר אפי' ננפל זו מוס קצוע מעי"ט דהשאל ליכא אלא חס^[ג] מי יימר דמוזקק ליה חכס דהא קמי אר' יהודה דלא שרי אלא כשהיה זו מוס קצוע מעי"ט דהא פריך^[ד] אלא דקאמר ר' יהודה וכו' אלא לאו לא ישמוט שפיטא ומשני לא צריכא דנפל ציה מאתמול מוס עובר והשתא הוה ליה מוס קצוע מהא דילמא כיון דלעמיה עלייה נשחטיה קמ"ל אי"כ הא דקאמר יאס יאס זו מוס יעלה וישמוט היינו ע"כ מוס קצוע מעי"ט ואפי' לאלדא צר אוכמי דשרי ר"ש דיעבד צחד מי יימר מ"מ ננפל זו מוס עובר מעי"ט דאיכא תרמי מי יימר לכאורה משמע התם דאסר לכן נראה ללאו דוקא הן דלפי' צחד מי יימר סגי וכן מוכחא מאתקפתא דרמי צר מנח דפריך מחד מי יימר: **בזי** יימר דמוזקק א"ה בעל. ואע"ג דפירות שגריה מהא אינס מוקאין לעינן טעטול^[ה] דהא חזו לשאר צני אדס מ"מ אית לן למימר מינו דליתקנא צין השמשות מאכילתא^[ו] איתקנא צי לכולי יומא אי נמי מיירי צפירות שלה ואסרתה לכל אדס: **בזי** יימר דמוזקק א"ה בעל. תימא מי דמי התם ודאי לא מיוזקק ליה חכס דאין רואין מומין צ"ט אבל הכא דאין לך איסור דצבד מיוזקק לה בעל ולית לן למימר מי יימר דהא לר' יהודה דקסבר רואין מומין צ"ט לא אמרי' מי יימר א' וי"ל דבעל נמי לא יתא חסור דמוזקק דיומין דשרי גדרים שגריה לצבד מזה: **התם** אי א"א מיוזקק ל"ה חכס פוגי א"ה בג' הדיוטות **אבא** **הבא** כו'. ואע"ג דכפ"ק להוילין (דף ק:). אמר רב יהודה אמר ר' ירמיה ספק משמיה דרב ספק משמיה דשמואל ג' מתמינן את הצבור צנקוס שאין מומתה היינו דוקא צנומין מוצקהין כגון יסקמת עינו נקטעה ידו נצברה רגלו כדלמרינן צשיליה כל פסולי המוקדשין (צבורות י:). וה"ג דהוה מצי למימר מי יימר דמוזקקי ליה ג' הדיוטות דודאי לא מיוזקקי ליה משום דהא חסא אמר הכא לא מיוזקק אלא בג' הדיוטות לא אמר מי יימר ומיהו לפי מ"ש בפס"ק ה"ג המ"ל כי לא ח"ס טבל דמרי"י א"ש גבי טבל דלמר^[ז] אס עבר ומיקטו ממוקן דדוקא חסא אמר הכא לא מיוזקק אלא בג' הדיוטות לא אמר מי יימר ומיהו לפי מ"ש בפס"ק ה"ג המ"ל כי לא ח"ס טבל דמרי"י א"ש גבי טבל דלמר^[ז] ובהכי נקט חסא ממוקן על מנת שיהא חסא חסא ודא דנקט התם אס לא מיוזקק ליה חכס

כבתה אין א"א כבתה א"א. כן דרך הש"ס דלע"ג דהוה מצי לאחזי ירשא דקמי צהדיא חוץ מן הגר הדולק צצבת מייתי קיפא ודייק מיניה^[א]: **רבא** **היבא** דקמבוין איכא איסורא דאורייתא. וא"ת דהכא צביצי ליכא איסורא לאורייתא לר"ש דמלכזה שאינה צריכה לגופיה היא וי"ל דה"ק דכי מיכוין איכא איסורא דאורייתא כגון צפמילה ונריך להצבזה^[ב] *אע"פ שהו היתור דמוק הוא הא צנלא הרי פריך ליה שפיר הרב פור"ת:

השירים. אלעדות^[א]: הרי הן כבף הב"ים. אע"פ שאסור לנאח צהן לרה"ר כדלמרי" כפרק צמה אשה יוצאה (לקמן ט:). גזירה דילמא שלפא ומחזיא מיהו תורת כלי עליהן ומותר לנטולן שלא כדרכ מלגז: מומו ניבר. גבי צבור קאי: מי יימר דמוזקק ל"ה חכם. שיעלמא חכס שחיקן ל ציו"ט לרלות אס מוס קצוע הוא או לא: מופירין גדרים. בעל לאשמו: **ונשאלין גדרים**. לחס להמירן: שהן צ"עור שבת. כגון מדר שלא יאכל היוס: **ואמאי**. מותרת לאכול ואפי' שרי לה בעל ליחסר לה משום מוקצה דלא אסמא דעתא ואמרה מי יימר דמוזקק לה בעל: **על דעת בעל**. ע"מ אס יצאה העצל וסמכה עליה דמוזקק לה ציוס שמעו: **הבא** מי יימר כו'. והדיוטות לא מנא למישרייה לנכור אלא צמוס הידוע לכל כגון מחוסר אבר^[ב]: <

(א) גריות סא, מירוצן ית.
 (ב) הדיה מה: ע"ז, א' [חוס'פ]
 (ג) פסח: א' א' פסח: א'
 (ד) [מירוצן לג], א' צ"ב
 (ה) א' גריות: א'
 (ו) מירוצן ק"א: לעיל
 (ז) לקמן ק"א, א' לעיל
 (ח) ויכח מירוצן: א'
 (ט) כל גרול סח"ב: דף נב
 (י) רעין שריר קרבן
 (יא) רעין גליון מירוצן
 (יב) ד"ה מפרק:
 (יג) עיל: א' חוס'
 (יד) חוס', א' רעין חוס'
 (טו) פסח: א' חוס': מה
 (טז) א' חוס': עין
 (יז) א' חוס': א' חוס'
 (יח) א' חוס': א' חוס'
 (יט) א' חוס': א' חוס'
 (כ) א' חוס': א' חוס'

לַעֲצֹמָה פְּטוּרָה. שְׁאִינָה יִכּוּלָה לַעֲצֹמָה
לַפְתָּרָתָה שְׂרָוָהָ וְעוֹשָׂהָ: וְכֵן. מִלֵּה
סָרָק. כָּעֵב אֲדָוִם הוּא הֵצֵא בָקִים
וְהַמַּעֲמִיד הֵחָלֵב בָּקִיָּה וְלִ"נ מִחֲנֹךְ עוֹשֶׂהָ
בְּתוֹכָהּ וְמִי אֵלֶּה שָׁהֵן נְסִיב נִטְפֵּין
וְלִעֲזוּן אֲתוֹן אֲחֲרֵיכֶם: הַמְבַּרֵּךְ.
אֵת הַיָּמִת: וְהַמְבַּרֵּךְ. בָּמִים לַהֲרִיץ
אֵת הָאֶזֶק שְׁלֵל יַעֲלֶה: חֵיִב חֲמָתָה.
לְקִיָּמָה מִפְּרָשׁ טַעֲמָה לַהֲדוּרָה מְלוֹת
דָּבָשׁ חֵיִב מִשּׁוֹם מוֹלָשׁ (מִמְחֹךְ) חֵיִב
מִשּׁוֹם צִרְכִּי¹ וְיִמְכֹּד וְיִמְרָץ מִשּׁוֹם
צוּנָה: אַחֲרֵי הוּא וְאַחֲרֵי הוּא, אֵת שֶׁ
וְאַחֲרֵי יו"ט: מִשּׁוֹם שְׁבוּתָה. דִּילְמָה אֵת
כֵּיִם לִיָּה מִתְמַלְאִין הַגּוֹמּוֹת שְׁבִיצָה
מִאֲלִיָּין וְהוּי צִין²: קְטִי"ץ קֵני בְּאִגְמָא.
חוֹתֵךְ קִיָּים מִן הָאֶזֶק הוּא לֹא יַעֲ
וְהַמְבַּרֵּךְ. הַמְבַּרֵּךְ. הַמְבַּרֵּךְ. הַמְבַּרֵּךְ.

(א) גמ' רבה חוספאה:
(ב) תוס' ד"ה והרודה
יכו' אפי' לא יהא מותר.
נ"ב עי' פקדן ת"ר
דף קלד: (ג) ד"ה שרא
יכו' אשכחן במקדש. נ"ב
עי' ל פרק כל הכלים דף
קסג ע"ב דג"ה הרי הוא
ככל ל':

דקוּרָ" וּלֹא הָיָה לָלוֹא מְחַזֵּר הוּא
 אֲלֵא פִקִּיד וְעִקִּיר וְקָאִי צַעֲמוּנֵי דְדָד
 כְּתוּבָהּ בְּקִסְיָה וּלְשׁוֹן מִפְרָק נִמְי לֹא
 יִיךְ לְמִימַר" אֲלֵא לְשׁוֹן מוֹלֵט: בּוֹדֵר.
 אוֹכֵל מִמֶּנּוּ פְסוּלָה: יִיִּחָא. לְרֵכֵן הַמֵּת
 וְרַפְּסָה אֲצִמִּים הֵימָּה "בְּכָל" הַעִיר:
 מִהֲבֵיאָ. שְׂהִיָּה אֲצֵק עוֹלָה וּמִרְצָה
 הַבֵּל: פִּאֹר אֲדַעְתָּא. לֹא הֵימִי וְזִכּוֹר
 רְצוּמֵי יִפְרִסוּ לֹא מְחַזֵּר לִי: אִישָׁה
 חֲבִיבָהּ. אִשָּׁה מִ"ח אֶל בֵּת מִ"ח
 שִׁמְשֵׁמָה מֵאֲבִיה: מִרְבֵּצַת בֵּיתָהּ. רוֹחֶלֶת
 קִימוּנִיּוֹת צוּרִית וְו וּכְסוּת צוּרִית וְו:
 בְּרַבִּי שְׁמִעוֹן. דְּדָר שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּן
 מוֹתֵר וְהַמֵּרְבֵּן אֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לְהַדְמִיק
 עֵפֶר צְנוּמָה וְלִהְיוֹת הַיָּבִית אֲלֵא שֶׁלֹּא
 יַעֲלֶה אֲצֵק: מִתְנַבִּי" הַחֹזֵק מְצַעֲיִין
 נְקוּב חֵיבֵב. דְּהוּ כְּמוֹצֵר דְּיוֹנֵק מִן
 הַקֶּרֶק ע"י הַנֶּקֶץ שִׁמְרִית לְחֻלּוּמִית
 הַקֶּרֶק וְאִפְּלִי הַנֶּקֶץ דְּרֹפְטוֹ:
 אֲלֵא

(א) ויבן יי אלהים את
המזלע אשר לקח מן
האדמה לאשה ויבאה
אל האדם:
(בראשית ב, כב)
(ג) ויונתן לא שמע
בהשבע אביו את
העם וישלח את קצה
הפסטה אשר בידו
וישכל אותה בערת
הדבש וישב דוד אל פיו
ותארגנה עניו:
[שמואל א, יד, טז]

[ק] גירסת הערוך שר[ק]
 [פ] המקפה
 תחיתו ומקפן
 הבהלה [הקפן]
 לעשותם
 החיץ של גביה ערוך
 [גבון] (גלילי);
 כן נדעל [גבון] או
 ששעל כמן **גומא בכ"י**
 [ל] כהפ"י
 [ק] (קבוקים)
 ולפנות ע"פ
 ומרהים
 [ה] האות דאמ"י
 פרוש שר[ק] דאמ"י
 ורעין (רש"ש); [ו] נדעל
 ככל כ"ה העיר רדבש
 [כ] נדעל [ה] (ציל
 באכורות המים); [ט] (ציל
 [גלילי]; [ז] ציל
כ"ה סידור:

[נדפס בסוף המסכת]

החולב. משום דש הוא כ
לומר יש דישה

פ' בקונט' ואחא גרייטא כר' יהודה
אלא גנידיל קרקע דכר' לעיל צפ'
ה לר" דחולא כר' יהודה אחא דהא
ת ור"ש שר' לקמן אפילו לכתחלה:
המכבד והבורץ. תימה דע"כ
מיי' דלא הו' פסוק
רישיה שישא הנומא דא' פסוק
רישיה הי' שר' לקמן ר"ש^ב לכתחילה
הא מודה ר"ש צפסוק רישיה ולא ימות
ורכין דלא הו' פסוק רישיה אחא
מחייב ר' אליעזר טעמא האמר צפ'
אמר להם הממונה (ימא ד: ג')^ג גב'
לר' עשויה דצב דלין מתחיל
מותר לר' פה המורה פליג הו' סו
מלאכת מחשבת ו"ל דהא פליג דר'
אליעזר סבר דהו' פסוק רישיה ורבנן
סברי דלא הו' והא דלמר והאדאגא
דסבירא לן כר' שמעון שר' לכתחלה
אע"ג דלפסר דסבר ר"ש דהו' פסוק
רישיה מכל מקום הי"ש סבר כרבנן
דלא הו' פסוק רישיה הילכך שר'
לכתחלה הו' קדימא לן כר' שר'
א' מספוט סטאדרין פה. ד"ה ור"ש:]

גודלת ופוקסת משום
ר' אין ⁶ כדרדש רבי
ה' אלהים את הצלע
לחור והביאה אצל
ורין לקלעויתא בניתא
אומר גודלת כוחלת
לחברתה חייבת וכן
עזר אומר משום רבי
ר סרק ⁷ על פניה מפני
וולב והמחבץ • והמגבן

סבירא לן כר' שמעון ש"ל לכתחלה
ואע"פ דלפסח דקסבר ר"ש דהוי פסוק
רשיה מכל מקום הש"ס סבז כרצון
דלז' הוי פסוק רשיה הילכך שר
לכתחלה כיון דקיימא לן כר"ש
[ג'] חספות סנהדרין פ"ב ד"ה ורש"י:
והרודה חלוצות לבוש
אמאי דנקש ד"ס לר"י
אלעזר ורצון נמי לא פליגי חלז' משום
דלז' חשב' לה מלאכה והא חנן צפ"ק
דמגילה (דף יא:) ח"ן צ"ן וי"ט נשבת
אלא אוכל נפש צלז"ר יהודה אומר
מ"פ מדכ"ר אוכל נפש וקאמר צנז'
ח"ן דמ"ק קרל הוא לז"ל
יעשה לבס' הוא ולא ממשכירין ורבי
יהודה כחביז הוא וכחביז לבס' כזן
צמכשירין שאפשר לעשותן מעי"ט
וכזן צמכשירין שא"י כו' מכלל דאוכל
נפש שר' רבי יהודה אפי' צאפשר
ורצון נמי משמע דלא פליגי חלז'
צמכשירין ולא צאכול נפש ועוד דלז'
בגמרא כר' יהודה דפפרשיט' ועוד

פ"א פ"ב פ"ג
 שבת חולת
 פ"ד ה' ז' ח' ט'
 משום חולת וכתב
 יעקב ר"ל ולא ידעתי
 בשם אס
 שגברת מיינו ה' כ'
 גם לשלש בתה' חולת
 ה' משום חולת
 ולדעתי ירמיה' לו לומר
 גם בשבת חולת פ"ה
 חולת משום חולת
 הא' עיי' ענין ח' ע'
 כתב הרשב"א
 חולת משום חולת
 ופוקעת משום ט' וזו
 וזו גם הרשב"א וזה
 האחרים חולת משום
 ר"ה קדשם ח' ז'
 מקום להמחות הח'
 ע"ש מקום חולת
 עוש' ח' א"ח פ"ה א' כ'
 כ':
 ח' א' ח' א' ח' א'

[illegible]

הוא אלא הכין מן
למגרס איבעיא להו
שיעור לזה ושיעור
ולא למגרס קמיה
מין ברייתא ואע
מתינתין אף דתנן
יכול אחד להוציא
והוציאיהו שנים
ור' שמעון פטר ד
משכחת לה פלוגתא
שמעון ורבנן אלא
זה אינו יכול וזה
דלענין שניה' (אין)

ואחד אתו יכל דבד ד
חייב ביה דהא לא
שכינתו חרפה לא
היה דבין מלך ו
דש שטור לא חז
בכל שטור לא חז
שכלי שפלה לו
הוציא שפלה לו
השכינה שפלה לו
הכל אתו זה העני
לא רחם עליו
כגון ששדך זאכלו
יכול להוציא את
אלא בכל כגון
דמכור
דייניקן
למשכנו מזה
יני חלב בולע
דחא מ שרעא
אמר עדי

לד' חנינו צדק כדכ' יהודה ועדפס'
מדבר' יהודה ושר' אלו אפסר
לגשות מעיט' ^(ז) לוכה למינא דמייח
בדודה לצורך חול דמכ"מ חקשי למאן
דאית ליה הוציל ואז מקלעי ליה
ואורחין בפרק אלו עוברין (פסח' ד'
(ז'')) והעו' דרבי אליעזר גופיה איכא
ליה חסד' הוציל ואור' איכא
לחוקמי בדודה סמון לחשיב דלא חזי
חו לאורחין אי נמי בדבש שהדבש אז
אסור בהנאה דלא חזי לאכילה ומיהו
דלא אפסר חס' ק' נפל מינו ב"ט
שלא לצורך ובלבד שיהא צורך היום ^(ז)
חו הערה של' דלא חזי למכורא.
ז' ש"ט ^(ז): **שרא** ויחא ופחחא.
המכבד והמרבץ כו' ומדמוק' מתני'
ל' דבהדמה איכא אשווי' גומות טפי
ליכלא דרפא דאיכא חיוב כטות לר"א
לרצון לא חמיר האי בצות מילא דשפי'
כ"ד שרי אפי' לכתחלה. דה"ג שרי
למשון משום דהו' מותר לנטולן ופרכי'
הכא לרבי שמעון אלף דווקא ריבון ואז
במתני' לכלל מילי קובו כשאינו קובו
משנה חקשי ליה דביימא גופה מ"ש
גין שבת חקשי קובו כשאינו קובו אף
ית' קו' ללחשופיה כדכ' כשאינו קובו
פירושו דביימא אין בין קובו
לשאינו

לרוב אשי דקא מצטער
זאת ביתו בשבת מביא
בזוית זו וגמצא הבית
מורבצת ביתה בשבת
רמז' (פ) 'התולש מעציץ
רמז ליה אביו לרבא
נזה ובזה אלמא נקוב
יין נקוב לשאינו נקוב
אלא

וְלֹא יֵהָיֶה מוֹתֵר מִדְּרַגָּן אֲלֵנִי
וְזֶה כְּדֹמָם בְּסֻמוֹךְ הוֹתֵר נִמְנֵי
מִי הֵימָּה לְחֻסְרוֹן טֻמְיָהּ וְהִכָּה
בְּצַחַת אֵלֶּה שֶׁהִכְתִּים מִדִּיּוּמִים
הוּא וְאִין שָׂחַת בְּמִקְדָּשׁ דְּהִנֵּי
נִדְרָפְלָה לִיכָּא אֲשׁוּרֵי גֻמוֹת
אֵלֶּה אֵלֶּה מֵשׁוֹס שְׂחֹת אֲכֹו הִכָּה
? בְּתַרְחָ לִיעֲרִיבִין (דף קז:) אֲבָתִי
דְּקִיָּיִ **וְהָאִידִנָּא** (דף קכ"ג:) אֶף
הֵי לִיכָּה מֵאִין דְּשִׁרִי אֲפִי לְרִבִּי
מִמִּזְוִי עֵפֶר מִמְקוֹמָהּ) וְלֹא שִׁרִי
הָאֵל בְּצֶחֶךְ בְּרִייתָהּ נִמְנֵי קִטְנֵי כִּמְ
מֵהִכְסֵר וְרַעֲשִׁים אֶסֶן אֶסֶן בְּלֹא
וִמֹר רִ"ת דְּהֵי כִּסְכֵר כִּיּוֹן לֵל
(ר"ס לְנִעְנִי כִּסְכֵר וְרַעֲשִׁים
וְרַעֲשִׁים שְׁאִינוּ מִכְסֵר וְהִסְכֵּר

וַיֵּשֶׁא כָרִי' דְּרַבָּא אֲשַׁכְחוּ
הָא דַּתְּנִיָּא הַרְוּצָה לְרַבִּי
זוּרִית זֵו יָדִיו כּוּזִית זֵו רַגְלֵי
תַּנְי תְּנָא אִשָּׁה חֲכָמָה
זֶן שְׂרִי אִפִּי לְכַתְּחִלָּה: **כ**
וְ"ש פוֹטֵר כּוֹזָה וּבֹזָה: **כ**
ב תֵּנַן רַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר
דְּרַמִּינְהוּ ר"ש אוֹמֵר אֵין

המורה אפילו נאסר (א) ח
 צנין לצורך דמגנן הוא משום
 אסור מדרבנן דהו עובדא דת
 חן כמשהו בחול כך משע
 נצוין ר' אלעזר דאי רבנן שצ
 עורה לדיכא רפסה והכא מש
 עורא ר"י בעורה נמי לא אסור ל
 נמה שצח אשכחן צמקדס (א)
 ח דרבנן הלכך אינו נוהג צמ
 אה לר"י דצפרק כל הכלים (תק)
 יי בשל חמרה משמע דפשיטא
 כיצוד אסור לכולי עלמא מפני
 נ קבוב בר. חומה מאי קפידין
 צלצד ואי קשאי חיי מ"ש ש
 יי שאר דברים חשוב כחלום
 כלאים מבסכת כלאים (ב) ח
 ב הוא כמחוצר לענין הכשר

מִצְטָעַר מִהִבְלָא וְאִמְרִי הָא מִרְ^ר
מִהִבְלָא א"ל לֹא סָבַר לֵה מִרְ^ר
עֲרִיבָה מִלֵּאָה מִיָּם וְרוּחִין פְּנִיָּו
מִתְרַבֵּץ מֵאִלּוּי א"ל ^ו לֹאֻ אִדָּה
^א וְהֵאִידְנָא דְסִבְרִידָא לֵן כְּר' שְׁמִי
נְקוּב חֵיִיב וְשִׁאֲנִי נְקוּב פִּטְוֹר
וְאִמְרִי לֵה רַבִּי חֵיִי אִי בְר רַב לֵה
לְר"ש כְּשִׁאֲנִי נְקוּב מִשְׁוִי לִיְהִה

אמר רב ששת הכא במאי ע

לעיל בכלל גדול והבא קא מסתייג ו"י דאמר חייב שטים (דכתבין) על טעמא דהביא: וזאת הויה במטת שטור אף על המטת שהמטת טפלה לו. אוקומנא בארם חי מפני שהוא נושא את עצמו פליגי רבנן ו' נתן רבנן מחייבי עלייהו דסבבי אבא בעותיה משרבטי נפשיהו ומתשרשלין ואין נושאין את עצמן ו' נתן פטר (בחיים) [בכל בעיה...]. א"ל רב אדא רב אבא דרבה את דתנן לענין אין עלה בן בחיור מחויב בסוס מפני שהוא עושה מלאכה שאין חייבין עליה חטאת וסליק אריתין שוה נושא את הארץ חסיה דהדין בן בחיור כר"י דאמר חי נושא את עצמו ורבנן נמי דרבה הכי חייב א עלייהו לימאן בן בחיור ו' נתן ורבנן אמרו דבר אחר. א"ל רבה ורבנן בארם מלבד הוא דמורד אבל כל במהה חייב וערף בין חיים בין מתים ורבנן מחייבי עלייהו וכן בחיור ו' נתן תוריהו שאמרו דבר אחר ודתינא מפני שהוא מלאכה שאין חייבין עליה חטאת לאו נשיאת אדם כדאסיקת ארעקא מעיקרא אלא אפי' בסוס המיחיד לעופות קאמר פליגי רבנן עליה. ומקשינן ומי אינא סוס מ' תלמוד בבלי

ח' כמעשהו. ס"ד ע"א מ"י
סס ה"ז: כוס. וצח"ס ל"ד
ע"כ מנחות ג' ע"ב:
ט כיצור. ס"ד ע"א מ"י סס
ה' י"ד:

שנויי גסהות

מועטין. ד"ג ונכ"ק
מועטין:
ח' שהכחנים. נכ"מ ז'
שהיו כהנים: כרצון.
כמעט"ז ונמשכ"ר צלון
וע"י ד"ס: מומל. ד"ג
התעורבות.
נמשכ"ר המעורבות: ורק.
צ"ד ונכ"ק ונכ"מ ז'
ונכ"א וזרקו: נמשכ"ר
והורקו: ע"ג המזבח.
נכ"א פ"ג המזבח כנגד
היסקות: ונכ"א י"ד ונכ"א
צוחים (לד' ז') ונמשכות
(נכ"א ז') וע"ש (ד"ס):
ט אונקליות. ד"ג
אינקליות: קבועים. נכ"מ
ז' קבועות: נכ"א
קבועים:

תוספות רע"א

ח' [כ] (בתו"ש סוף ד"ח)
שלא דלמא קרקע
עולם היתה. במחלית
אשתמיטתיה
סוגי ערוכה בשבת דף
קנ"א ע"ב עלה דההיא
קרקע בקרקע מיחלף
פירש"י שם אע"ג
דמרחץ רצפת אבנים
הוא מ"מ מיחלף בקרקע
אחר. ולענ"ד דגם תוס'
ס"ל הכי ולא יחלף על
סוגי ערוכה. וקוש"י
תוס' דבעוזה ל"ש
אשווי גומות היינו למה
דס"ד לאוקמי מתני'
כר"א דמרבץ הוי
מלאכה דאורייתא דאילו
לרבנן דהוי רק שבות הא
ל"ג שבות במקדש וע"ז
הקשו דהא מ"מ כיון
דהיה מרובץ ליכא
איסור דאורייתא דהא
ליכא אשווי גומות ואין
אסור רק מגזירה
דמחלף בקרקע אחר.
והמעין בתוס' יראה
להדיא דלא הקשו כלל
על המסקנא לרבנן רק
לס"ד. ובמהרש"א בפ"י
דשבת נדחק בדבריהם
מה דלא הקשו להם
למסקנא לרבנן ולפמ"ש
ינא דהא באמת אסור
גם במרובץ. ודלא
כנראה מהת"ש דתוס'
והרמב"ם מחולקים בזה.
כנלע"ד ברור:

אפילו פעם ראשונה: ח' שהכחנים היו מדיחין את
העזרה. מפני שהדמים מרובים היו מדיחין אותה
בשבת שאמת המים היתה מהלכת בעזרה וכשהן
רוצים להדיח פוקקים את נקב יציאתה והמים פושטים
על כל גדותיה ומדיחין כל
העזרה [שהעזרה רצפה של
שיש היתה כולה^(ה)] ואח"כ
פותחין הנקב והמים יוצאים:
מדם התעורבות. המוטל על
הרצפה ואין הלכה כרבי
יהודה: ט אונקליות.
מסמרים שראשיהן כפופים
למעלה: ובעמודים. שהיו
קבועין בבית המטבחים
בעזרה עמודים קטנים
נקראים ננסים:

מועטין^(ז): ח' כמעשהו בחול כן
מעשהו בשבת, אלא שהכחנים
מדיחין את העזרה^(ח) שלא כרצון
הכמים^(ט). רבי יהודה אומר, בום
היה ממלא מדם התעורבות^(י), ורקו
וריקה אחת על גבי המזבח^(יא), ולא
הודו לו חכמים^(יב): ט כיצור תולין
ומפשיטין, אונקליות^(יג) של פרוץ
היו קבועים בבתלים^(יד) ובעמודים^(טו)

[ז' ה'] ח' אלא שהכחנים וכו'. ה"ק כמעשהו בחול
כך מעשהו בשבת שהכחנים מדיחים את העזרה אלא
שהיה שלא כרצון חכמים. דאילו לרצון חכמים לא היו
מדיחים ונמלא שלא היה מעשהו בשבת כמו בחול כ"פ
הרמז"ט: שלא כרצון
חכמים. מסיק בגמ' דלית ביה
אלא משום שבות משום אשווי
גומות. ואפ"ה שלא כרצון
חכמים. דשבות לריכ' המירו.
שבות שאני' לריכ' לא המירו.
והקשו דהא בעזרה לא
שייך אשווי גומות שהיה לה
רפסת אבנים. ומירלו דבין רובד
לרובד היו גומות אכל א"ל שגורו
בעזרה אטו כבוד דעלמא
[דכמה שבות אשכחן במקדש
בפרק בתרא דעירובין משנה
י"ג] דהא דעלמא נמי ליכא אלא שבות אלו דצריהם ו"ל. ועי' זמ"ז פרק ז' דצילה. אכל בפכ"א מהלכות שבת
להרמז"ט כחז' דאין מדיחין הקרקע ואפי' היה רלוף צאנים שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול. וינא להשוות
גומות בזמן שהוא עושה כן במקום שאינו רלוף ע"כ. והמגיד כתב שיש לו מפרק כירה [מ]: מעשה בתלמידו של
רבי מאיר שנכנס למרחץ וציקס להדיח לו קרקע א"ל אין מדיחין כו'. ע"כ. וזו הראיה יש לדחות דעלמא
קרקע עולם היסוד ולא רלופה. לכך נראה צעיתי דמהך מתניחין יא' לו. והכי דייק לשינה שלא יעשה כדרך
שהוא עושה בחול כמתניחין דתנן כמעשהו בחול וכו': מדם התעורבות. פירש הר"ז המוטל על הרצפה ומפרש
טעמא בגמרא שאם ישפך דמו של אחד מהן לאחר שנתקבל ככלי דכהנים ורצון הם וצודאי עבדי קבלה ככלי שרת
ואגב ורצוטייהו משתפך נמלא זה מכשירו ואי משום דם התמזית שמעורב בו. הא קסבר רבי יהודה אין דם מצטל

פירוש המשניות להרמב"ם

ברצון חכמים היה בין מעשהו בחול ומעשהו בשבת
הפרש והיא רחיצת העזרה כי לא היו רוחצים אותה
בשבת. ואין הלכה כרבי יהודה: ט כיצור תולין ומפשיטין

מלאכת שלמה

היו רוחצין אותה בשבת ע"כ. ושיעור המשנה מובן לפי זה שהוא
כך וכמעשהו בחול כך מעשהו בשבת שהכחנים מדיחין את העזרה
ג"כ בשבת אלא שהיה שלא כרצון חכמים: רבי יהודה אומר.
פ' כל הפסולין דף ל"ד וצ"פ קדשי קדשים דף ס' ברייתא וצ"פ
כל המנחות צאות מזה דף נ"ט: בום היה ממלא מדם
התעורבות. תניא א"ל ר' יהודה לחכמים לדבריהם למה פוקקין
את נקב חומת העזרה שהדמים המתערבין באלה יוצאין בו לחוץ
והיו פוקקין אותו בכל ערב פסח אמרו ליה שכן הוא לפני אהרן
שילכו עד ארסוצותיהם כדס ולא היו חוצים דלא לא חייך ואע"פ
שגדיהם מתלכלכין כדס ותניא היו בגדיהם מטושטשין עבודתו
פסולה ולהצניחן אי אפשר משום דכתיב מדו צד מדו כמדו שלא

בכמה כת שניה כו'. זה מבואר: ח' כמעשהו בחול כך
מעשהו בשבת כו'. לפי שאמר כמעשהו בחול כך מעשהו
בשבת פירש כי זה היה שלא ברצון חכמים ואילו היה
ח' וכמעשהו בחול. תוס' שבת פ' המנציע דף ז"ה: מדיחין
המ"ם גרסינן בשז"א והדל"מ כרפ"א: שלא ברצון חכמים.
גמ' אמר רב חסדא שלא כרצון ר' אליעזר דאמר דעלמא גבי
מכבד דהיינו דומיא דהדסה איכא חיוז חטאת הלכך במקדש
שכבד נעשה לורך גזוה אסור משום אשווי גומות דבין רובד
לרובד דאי רבנן הא אמרי שבות הוא ואין שבות במקדש רב אשי
אמר אפי' תימא שלא כרצון חכמים ור' נתן היא דתניא ר' נתן
אומר שבות לריכ' המירו במקדש שבות שאינה לריכ' לא המירו.
ופי' הרמז"ט ו"ל לפי שאמר וכמעשהו בחול כך מעשהו בשבת
פ' כי זה היה שלא כרצון חכמים ואילו היה כרצון חכמים היה
בין מעשהו בחול ומעשהו בשבת הפרש והוא רחיצת העזרה כי לא

יבין תפארת ישראל בועז

ח' (ג) כך כ' רתוי"ט לרמז"ט, וכך נ"ל. ותוס' כתבו דטעמיה
דרבנן משום הסדקין שצין הרובדין לאשווי גומות; וק"ל אי"כ
דל' היא [כשנת דע"ג ז'] ופ"ר הוא, ולמה באלמת הקילו הכהנים,
ולמה לא מיתו צידם חכמים, אע"כ שהרובדין יצבו סמוכין יחד
דזדוק כלי סדק בין זל"ו. מיהו אי"ל לתוס' דעכ"פ הו"ל פ"ר
דלא ניחא ליה דלערוך שרי אפי' לכתחילה (כמג"א ש"ד ס"ק ה')
דא"כ למה באלמת שלא כרצון חכמים היה, אע"כ הוה ניחא ליה
בפ"ר כדי שיתקנו הדמים שם יפה. ואי"ל כן למר או למר
הרי אמימר שרי וילתא במחוזא מדה"י העיר מרובץ באבנים [כשנת
ד"ה א'] י"ל דכבר מירלו תוס' שם ויש לתקן בין מרכז הבית
כי התם, למדיח צדיו מים דוודאי עבד גומא, ועי' מ"ש בס"ד
עירובין פ"י ז"ה:

ורצון: (ג) מועטין. דכל ישראל ורצון להקדים למזבח:
ח' (נד) מדיחים את העזרה. שפקקו הנקב שבו היה יוצא
הנחל שעוצר בעזרה, ועי"ז התפסטו המים בכל העזרה,
והודחה הרצפה של שיש מדם הנשפך, ואח"כ פתחו הנקב
והמים יוצאים: (נה) שלא ברצון חכמים. דרצון חכמים
היה שלא יהיה מעשהו בשבת כבחול להדיח העזרה, דחיישינן
שמא ידיח גם מקום אחר שאין בו רפסה, ואמרי לאשווי
גומות (ג) ואף שאין שבות במקדש, היינו רק ללורך עבודה:
(נו) מדם התעורבות. מדם שעל הרצפה: (נז) על גבי
המזבח. דאם מעורב בו דם שנשפך אחר שנתקבל ככלי,
נתכשר צוריקה זו: (נח) ולא הודו לו חכמים. דעכ"פ
מעורב הוא עם דם התמזית שפסול לריקה, ונתצטל, ולר"י
אין דם מצטל דס: ט נט) אונקליות. [האקען]: ס) בבתלים. כוחלי העזרה: סא) ובעמודים. [פפילער] שצנתי
המטבחים שבעזרה:

(ה) כע"כ ד"ר היה מקום הצרכים המגנלים לקמן דה"ה מדם התעורבות אחר מלת הרצפה והמיו"ט נתן להם מקום כאן עפ"י פירוש רש"י ויכוין הוא.

חידושי הלכות

פסחים פרק ששי אלו דברים

ואגדות מהרש"א

[דף סה ע"א - סו ע"א]

פטור לר"ש משום דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה ודו"ק:
בא"ד אע"ג דגזרינן בב"מ ב' מחזיא היתה כו"ה רצופה באבנים לא גזרינן ב' עב"פ (עב"פ). ולרבנן דלא התיירו...הכא אלא משום דאין שבות במקדש היינו משום דאל"ה הוה גזרינן מקדש אטו כולה ירושלים דלא הוה רצופה וצמידושינו פרק המצניע כתבנו שם ד"ל ע"ש ודו"ק:
בא"ד בביבוד אסור דמשוי ביה גזומות יותר מריבוי עב"פ. היינו מויו עפר ממקומו דפ' כירה וצילה כפירש"י שם ועיין בתוס' וק"ל:
תום בד"ה שמוא לא נתקבץ ב' לא פריך מדם הראוי להתקבץ ונשפך דעזין ב' עב"פ. לכאורה מדם הראוי להתקבל ונשפך דהיינו שלא נתקבל כלל ממנו וכךך דלעיל אצל קשה דהא מסיק דכהנים זריזין הן ולא חיישינן כלל ללא קבלוהו וגרסה לפרש דאין דרך להתקבל כל דם הראוי וצודאי דמכלוהו נתקבל מהן קלת דמן דכהנים זריזין הן אצל שאר דם הראוי להתקבל נשפך מואר צהמה והיינו דם הראוי להתקבל ונשפך ועולה הוא כיון דנתקבל קלת ממנו כבר ושז אחריו העיזין ראימי שם בגמרא א' דקאמר דנריך לקבל כל דם הפר הראוי להתקבל וע"כ נראה דר"ל דמעיקרא דלכתי לא ידע הא דכהנים זריזין הן לא הוה ק"ל מדם הראוי להתקבל ונשפך משום דעולין הן ב' ודו"ק ומיהו קשה דא"כ דם פסול הוא ואמאי קרי ליה עולין דלא אמרי' שם דעולין אין מצטלין זה את זה אלא כגון פר ושעיר של י"ה דשניהם דם כשר הן:

סליק פרק תמיד נשחט

אלו דברים פרק ששי

דף סה ע"ב בפירש"י בד"ה **הזאה תוכיח ב'** דהכי **שמע** ליה ר' עקיבא ב' עב"פ. כז"ל מפ' הרע"ז ור"ל דלכך פסיקא ליה לרע"ק צהזאה טפי משום דהכי שמע ר' עקיבא מר"א רצו ור"א גמריה אהעקך ליה כדמסיק לקמן וק"ל:

דף סו ע"א רש"י בד"ה **במועדו ויעשו ב'** והזאה נמי לא מגופיה דפסח היא ולא בתיב בה **מועד עב"פ**. כן הוא צפי' הרע"ז ר"ל דודאי הזאה נמי א"ל לעשותה מע"ש אפ"ה לא דחי שבת משום דמכשירי מלות פסח היא ולא מגופיה דפסח ולא כתיב מועד אלא בגופי' דפסח לר"ע וק"ל:
תום בד"ה **מועדו ב'** ואי מג"ש ילפינן מה צריך לצריכותא הא

קרני ראם דף סו ע"א [א] דאל"כ. נ"ב מיהו למסקנא דמותר להקדיש פסח הה"ד דרשאי להקדיש הסכין לצורך פסח אפילו בשבת וכן מוכח מסוגיא דף ע' גבי קופיין דחל י"ד בשבת דשוחט בקופיין מיד אע"ג דלא ידעינן שהקדישו מע"ש וע"כ דרשאי להקדיש אפילו בשבת וז"ב:

 חידושים	 חכמת שלמה
דף סה ע"ב רש"י בד"ה לדבריכם למה פוקקין ב'. נ"צ ס"א למה פוקקין את נקב חומת העזרה שהדמים הנמערבים צאמה יוצאין כו' טו' לנתל קדרון כדמתן במסכת מדות ובקנן מערביה היו שם שני נקבין כמין שני חוטמין דקיס שהדמים הניתנין על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי יורדין צהן ומתערבין צאמה ויוצאין לנתל קדרון והיו פוקקין אותן בכל ערבי פסחים. ע"כ מנאמי בפירוש רש"י בס"א. ולא אוכל להבין מה מועיל פקיקת אותן נקבים שנשפך מן הדם אל היסוד והוא מנגיע עד השתימן שהן חלולים תחת הקרקע ואין יועיל אותה הפקיקה לדם שנשפך על הרצפה ולפי פירוש זה אי אפשר ליישב אלא שפוקקין הנקב שהוא מן השתימן ולמטה חוץ לחומה ששם יאל כל הדם עם האמה ואפשר ברצפה צאמו הקרן היה מקום אמה על אמה וטבאל של שיש וטבעת היתה קבועה צה שזו היו יורדין לשתימן ומנקין אותן ע"כ. ואפשר לשם צאותו אמה על אמה היה ג"כ נקב קטן שדם השמיטה היה יורד לשם עד לשתימן ויאל עם האמה ועכשיו כשהיו פוקקין אותו הנקב או אפילו למטה מנקיב השתימן ממילא לא היה יכול לצאת כל הדם לחוץ ונתמלאת אותו חלל ונשאר הדם למעלה צעורה ודו"ק גם לפי מ"ש צפי' שלנו לא ידעמי לפרשה כי לא מצינו צדום מקום שיש נקב צעורה שממנו יאל הדם לאמה חוץ מן השתימן ודו"ק:	

מהר"ם

מהדרי בג"ש וא"כ כי כתיבינהו רחמנא שלא ללמוד מנייהו היינו נמי אפי' במקום דאיתא ג"ש:

אלו דברים פרק ששי

דף סה ע"ב בתום ד"ה **זריקת דמו תנא** אגב וכו'. קשה להם לתוס' אמאי תנא זריקת דמו פשיטא דדחי שבת דהא אינה מלאכה של כלום היא ותירץ שתנא אגב וכו':

דף סו ע"א בגמ' אמר לו ר' אליעזר עקיבא עקרת מה שכתוב בתורה במועדו וכו'. כצ"ל: **ברש"י** ד"ה **אמר לו ר"ע ב'** דהזאה מעכבא וילפינן וכו' לשחיטה. כצ"ל: **בתום** ד"ה **מועדו וכו'** עד ואי מג"ש ילפינן מה צריך לצריכותא ב'. נ"ל דעת התוס' דבשלמא אי יליף ממשמעות א"כ תרוייהו שבת וטומאה כתיב בפסח וכתיבי בתמיד ולכך הוקשה לגמ' דלכתוב במועדו בחד מינייהו דהוי משמע שדוחה שבת וטומאה ונילף אידך מיניה במה מציונן ולכך

איצטריך ב' עב"פ. ק"ק ומאי קושיא דאימא דה"ק דלהכי איצטריך ליה לתנא לג"ש דמועדו ולא סגי ליה צלאו ג"ש למילף פסח מתמיד לענין שבת ותמיד מפסח לענין טומאה משום דליכא צכל חדא מינייהו חומרא דליתא צלידך ב' ודו"ק:
תום בד"ה **תוחב לו ב'** והא בעי בצ"י שרת ב' וי"ף שהקדישום ב' עב"פ. ר"ל שהקדישום מע"ש א' [א] דאל"כ תקשי ליה והתנן אין מקדישין ב' דפריך לקמן ד' וק"ל:
בא"ד מושמע בשמעתין דיש איסור ר"ה בירושלים ב' עב"פ. בס"פ דתמיד נשחט ד' דתנן חשיכה ילאו וללו כו' נמי מוכח דיש איסור הוצאה צירושלים ואפשר לאוקמה מדין כרמלית אצל הכא משמע להו דמדין ר"ה נגעי צה מדפריך לקמן ד' והלא מחמר דלא שייך איסור מחמר אלא צאיסור ר"ה כדמוכח פרק המוציא ד' תפילין ד' ודו"ק:
תום בד"ה **מוה לתמיד ב'** ונילף מבינייהו דתמיד ומי"ה או משתי ה"הם גרידא ב' עב"פ. מלת גרידא טעות הוא דצהדיא אמרי' לקמן צפ' כיצד צולין ט' דמעומר ושחי הלחם ליכא למילף מידי דלילמי משום דצאין להחייב אלא דר"ל או משחי הלחם ומחד מהנך וק"ק לי ד' אמאי לא תיקשי להו דממוספי סוכות ופסח שהן היתרים ממאחי' דדחו שבת כפרש"י והיינו משום דכתיב צפסח כאלה תעשו שצעת ימים וא"ל שצעת ימים צלא שבת וכן דסוכות ולקמן צפ' כיצד צולין יא' יליף שעירי רגלים מצמועדיכם ומנייהו גרידא איכא למילף שפיר פסח דאינן תדיר וכליל שהיו צהן חטאות הנאכלות ולקמן צפ' כיצד צולין יתיישב דליכא למילף ממוספי רגלים משום דצאין לכפר ודו"ק:

ח"א דף סו ע"א מבני בתירה ב'. ג' היו צני צתירה והם כולם מ"ח מזכרו צעדיות יצ' צשנים רצי יהושע ור' שמעון ור' יהודה וצודאי דרך א' מהם היה נשיא אצל הלכה זו כשנשאלה נתעלמה מכוסם וק"ל:
יג' ואדיה נשיא ב'. לא הל"ל אלא מי גרס שאהיה נשיא כו' דא"כ לא היה קנטורו רק אנשיא שהוריד את טעמו אצל קנטורו היה גם עם שאר צני צתירה ות"ח אחרים דהיינו מי גרס לכס שהקצ"ה נתן צלב הלל לצא מצבל לירושלים צפסח זח שחל י"ד שלו צשנת:
ואמר עצמות שבבם ב'. מצינו לשון זה צצטול תורה כמ"ש ד' צנצלתים ימך המקרה ג' טו' וק"ל:
אם אינם נביאים ב'. ר"ל דודאי כבר מימיס שחל י"ד צשנת אלא שאפשר שהיה זה זמן רצ וגשכת היאך עשו וגם הלל אמר ששמעתי כבר ושכתמי לזה אמר אם אין צביאים כן לידע היאך עשו מ"מ צני צביאים הן ואולי יהיו זקנים צתוך ישראל שזכרו היאך עשו כבר וכן נמצרר למחר כו' וק"ל:

קרני ראם דף סו ע"א [א] דאל"כ. נ"ב מיהו למסקנא דמותר להקדיש פסח אפילו בשבת וכן מוכח מסוגיא דף ע' גבי קופיין דחל י"ד בשבת דשוחט בקופיין מיד אע"ג דלא ידעינן שהקדישו מע"ש וע"כ דרשאי להקדיש אפילו בשבת וז"ב:

 חידושים	 חכמת שלמה
דף סה ע"ב רש"י בד"ה לדבריכם למה פוקקין ב'. נ"צ ס"א למה פוקקין את נקב חומת העזרה שהדמים הנמערבים צאמה יוצאין כו' טו' לנתל קדרון כדמתן במסכת מדות ובקנן מערביה היו שם שני נקבין כמין שני חוטמין דקיס שהדמים הניתנין על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי יורדין צהן ומתערבין צאמה ויוצאין לנתל קדרון והיו פוקקין אותן בכל ערבי פסחים. ע"כ מנאמי בפירוש רש"י בס"א. ולא אוכל להבין מה מועיל פקיקת אותן נקבים שנשפך מן הדם אל היסוד והוא מנגיע עד השתימן שהן חלולים תחת הקרקע ואין יועיל אותה הפקיקה לדם שנשפך על הרצפה ולפי פירוש זה אי אפשר ליישב אלא שפוקקין הנקב שהוא מן השתימן ולמטה חוץ לחומה ששם יאל כל הדם עם האמה ואפשר ברצפה צאמו הקרן היה מקום אמה על אמה וטבאל של שיש וטבעת היתה קבועה צה שזו היו יורדין לשתימן ומנקין אותן ע"כ. ואפשר לשם צאותו אמה על אמה היה ג"כ נקב קטן שדם השמיטה היה יורד לשם עד לשתימן ויאל עם האמה ועכשיו כשהיו פוקקין אותו הנקב או אפילו למטה מנקיב השתימן ממילא לא היה יכול לצאת כל הדם לחוץ ונתמלאת אותו חלל ונשאר הדם למעלה צעורה ודו"ק גם לפי מ"ש צפי' שלנו לא ידעמי לפרשה כי לא מצינו צדום מקום שיש נקב צעורה שממנו יאל הדם לאמה חוץ מן השתימן ודו"ק:	

מהר"ם

צריך לצריכותא אבל השתא דלא יליף ממשמעות דמועדו כלום ומועדו אינו אלא ג"ש וטומאה כתיב גבי פסח ויליף תמיד מיניה בג"ש וכן שבת כתיב בתמיד בהדיא מעל עולת ויליף פסח מיניה מה שייך לומר דלכתוב פסח לחוד ולא לכתוב תמיד והא גבי פסח לא כתיב שבת ומהיכא הוה ילפינן דדחי שבת וכן אין שייך לומר דלכתוב תמיד לחודיה דהא לא כתיב גבי טומאה ולכך צריך מועדו גבי תמיד דנילף טומאה מפסח וצריך נמי לכתוב מועדו גבי פסח דנילף שבת מתמיד וא"ל דהכי הוקשה לגמרא דלכתוב פסח דכתיב גבי טומאה ונילף תמיד מיניה דדחי טומאה במ"מ ול"ל ג"ש דילפינן תמיד מפסח וכן ל"ל ג"ש דילפינן פסח דדחי שבת מתמיד נילף מיניה דדחי שבת במ"מ ולכך אמר הצריכותא הא ליתא דא"כ בחדא צריכותא הוי סגי דכי פריך לכתוב גבי פסח טומאה ונילף מינה תמיד והשיב דה"א מה לפסח שכן כרת ולכך צריך לכתוב הג"ש דהיינו ב' מועדות דכתיב גבי פסח ואידך דכתיב גבי תמיד דהא מתרוייהו אתי ג"ש ומשום ילפותא דטומאה לבד צריך לכתוב ב' וא"כ מה פריך תו דלכתוב גבי תמיד שבת ונילף פסח מיניה במ"מ ומה צריך לג"ש והשיב מה לתמיד וכו' והלא אפילו היו יכולין ללמוד פסח מתמיד דדחי שבת ע"כ אנו צריכין הג"ש

הנהגות והערות

א[ן] זבחים כה ע"א. ב[ן] עיין בגנזי יוסף ובמעיל שמואל. ג[ן] וכן הוא בתוס' ריש פרק איזהו מקומן (וזבחים מ"ז ע"א ד"ה איזהו) (חלקת יואב). ד[ן] ע"ב. ה[ן] דף סד ע"ב. ו[ן] ע"ב. ז[ן] צ"ל המוצא. ח[ן] עירובין דף קא ע"א. ט[ן] דף עז ע"א. י[ן] נ"ל דממוסף שבת לא קשה דפשיטא דליכא למילף מיניה דהא חובת שבת הוא ולא הקשה אלא מחובות דבלא שבת ג"כ נתחייב וכשאקלע בשבת דוחה שבת וכה"ג כ' מהרש"א לקמן (דף פג ע"ב) בתוס' ד"ה ולא עולת ע"ש (גנזי יוסף). יא[ן] דף עז ע"א. יב[ן] פ"ח מ"א כ"ה בדפו"ר, ובר' וילנא אי' "בערער". יג[ן] בדפו"ר "מי גרס לכם שאעלה מבבל" ואהיה. יד[ן] קהלת י. יח. טו[ן] עיין מגילה דף יא ע"א. טז[ן] צ"ל "בו" במקום וכו'.

מהרשא פסחים

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
תלמוד בבלי <עוז והדר> - ה פסחים תלמוד בבלי עמוד מס : 855 הודפס ע"י אוצר החכמה

המצניע פרק עשירי שבת

[דף צ ע"ב - צה ע"א]

פרק עשירי

א המצניע לזרע (א) ולדוגמא ולרפואה והוליאו בשבת חייב עליו ככל שהוא.

[א] וכל אדם אינו חייב עליו אלא כשיעורו. חזר והכניסו אינו חייב

עליו אלא כשיעורו: [דף צא ע"א] **גב'** אמר רב יהודה אמר שמואל מחייב היה ר' מאיר אף במוציא חטה אחת לזריעה [ב] ואף אם לא הנניע מתחלה לכך:

[דף צא ע"ב] **ברתני'** המוציא אוכלין ונתנן על האיסקופה בין שחזר והוליאן בין שהוליאן אחר פטור [ג] לפי שלא עשה מלאכתו בבת אחת. קופה שהיתה מלאה פירות ונתנה על האיסקופה החיונה [ד] אע"פ שרוב פירות בחוץ פטור עד שיוציא את כל הקופה:

ב [דף צב ע"א] **המוציא** בין זמיניו בין בשמאלו בין בחוץ חיקו או על כחיו חייב שכן ^(א) (היתה) משא בני קהת. כלאחר ידו ברגלו [ה] צפוי ובמרפקו בזונו ובשערו ובאפונדתו ופיה למטה בין פוגדו לחלוקו ובשפת חלוקו צמנעלו בסנדלו פטור ^(א) (לפי) שלא הוציא כדרך המוציאִים: **גב'** אמר ר' אלעזר המוציא משוי למעלה מעשרה טפחים חייב שכן משא בני קהת. אמר רב משמיה דרבי חייא המוציא משוי על ראשו פטור [דף צב ע"ב] וא"ת אנשי הוצל עושין כן בצולה דעתן אצל כל אדם:

ברתני' המתכוין להוציא לפניו וצא לו לאחוריו פטור. לאחוריו וצא לו לפניו חייב חטאת בצאתו אמרו האשה החוגרת בסניגר בין מלפניה בין מלאחריה חייבת שכן דרכו להיות חוזר. רבי יהודה אומר אף מקצלי פיתקין כן. המוציא ככר לרה"ר חייב הוציאֵהו שנים פטורים ואם לא יכול אחד להוציאו והוציאהו שנים חייבין רבי שמעון פטור [דף צג ע"ב] המוציא אוכלים פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי שהכלי טפילה לו. [ו] המוציא את החי צמטה פטור אף על המטה שהמטה טפילה

לו. את המת צמטה חייב. וכן כוית מן המת כוית מן הנבילה וכעדשה מן השרץ חייב רבי שמעון פוטור:

[דף צד ע"א] **גבו'** [ז] ואם הוציא אדם כפות בשבת חייב: [דף צד ע"ב] ההוא שיבצא דהוה בדיוקרת שרא להו רב נתמן צר יצחק לאפקויה לכרמלית. אמר ליה ר' (יוחנן) [חנן] אחוה דמר צריה דרצנא לרב נתמן צר יצחק כמאן כר' שמעון אימור דאמר רבי שמעון דפטור מחטאת איסורא דרצנן מיהא איכא. אמר ליה האלהים דעיילת ציה את ואפילו לרבי יהודה שרי מי קאמינא לרה"ר לכרמלית קאמינא [ח] גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה בשבתורה:

ג ברתני' הנוטל צפרניו זו בזו או צשיניו וכן שערו וכן שפמו וכן זקנו וכן הגודלת וכן הכוחלת וכן הפוקסת רבי אליעזר מחייב וחכמים ואוסרין משום שבות החולש מעצין נקוב חייב משאינו נקוב פטור רבי שמעון פטור צוה וצוה: **גבו'** אמר רבי אלעזר מחלוקת ביד [ט] אצל בכלי ד"ה חייב. ואמר ר' אלעזר מחלוקת לעצמו אצל לחצירו ד"ה פטור וכן שערו תנא הנוטל מלא פי הווג בשבת חייב וכמה מלא פי הווג שמים ר' אליעזר אומר אחת. ומודים חכמים לרבי אליעזר במלקט לבנות מחוץ שחורות שאפילו אחת חייב ודבר זה אפילו בחול אסור משום לא ילבש גבר שמלת אשה. תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר ציפורן שפירש רובו וליציץ שפירשו רובן ביד מותר בכלי פטור אצל אסור. לא פירשו רובן ביד פטור אצל אסור בכלי חייב חטאת אמר רבה צר צר חנה אמר רבי יוחנן והוא שפירשו כלפי מעלה ומעורות אותו רש"י פירש כלפי מעלה כלפי ראש האצבע ^(א) ור"ת ז"ל פירש שפירשו כלפי היד והיינו למעלה שהוא כלפי הגוף [י] וכן מוכח לקמן גבי מילה אמר רב יהודה הלכה כרבי שמעון בן אלעזר. [דף צה ע"א] **אמרימר שרא** וילתא במחוזא פירוש התיר ריבון הצית במחוזא שהיו קרקעות שלהן מרוזפות ששיש אמר מאי טעמא אסרו רבנן משום

חרדשי מוהרש"ל ואם הוציא אדם כפות. סברת המחבר דלא שייך לומר החי נושא את עצמו מאחר שכפות וכן איתא סוגיא גבי חיה וכו' וה"ה גבי אדם: אמר ר' אלעזר מחלוקת גבי יד וכו'. פי' ופליגי רבנן על התולש שערו וצפרניו ביד אבל בגודלת ופוקסת לא פליגי רבנן אכן הרמב"ם פי' להדיא דפליגי: והיינו למעלה שהוא כלפי הגוף. ומספיקא יש לאסור בכל ענין. טור:

תפארת שמואל

(א) ולדוגמא. פירוש להראות שיש לו מאותו המין:

קרבן נתנאל

במקדש. אף אח"ל שלא היו נושאין במקדש חיה ועוף מ"מ משא זו אינה מקיל את עצמה אם כן חייבים עליה: [ז] **ואם מוציא אדם כפות בשבת חייב**. וחולו ככפות דמי כדמוכה במשנה ט' פ"ק דר"ה מי שראה את החדש מחללין עליו את השבת ונושאים אותו אפי' צמטה משמע שיש חלול בבת אם נושא חי צמטה. והא דקאמר צפ' נוטל דף קמ"א גבי חינוק רצא כרבי נתן ס"ל. משמע דלרבנן לא אמרינן חי נושא עצמו חירו' בחוס' דקטן כצוהמה דמי דמשרצטי נפשיה. אף קשה דבפרק מפנין האשה מדדה צנה ברה"ה ופירש רש"י דאחי' כרבנן דחי נושא את עצמו. והא קטן הוא. והניחו בקושיא. ובצרצ"א חיוך דר"י קאמר ההם אימתי צומן שהוא נוטל אחת ומניח אחת וקי"ל אימתי לפרש. וא"כ כיון דגדול קצת אמרינן חי נושא את עצמו. והחוס' לא ניחא להו צהך שנויאי. דרמי צר חמא בסנהדרין דף כ"ה ס"ל דאימתי ג"כ לתלן א"כ קשה לרמי צר חמא: [ח] גדול בבודו הבריות. ואיסור טלטול גם כן שרינן מהאי טעמא דגדול כבוד הבריות. והא דצעינן לטלטול המת לעיל דף ל"ו ודף מ"ו חינוק או ככר. היינו מצינא לביה. אצל לטלטל לכרמלית החירו בלא ככר ומינוק כדי למעט בהוצאה. כן משמע מדברי רי"ף ורבינו כדעת הרמב"ן: [ט] **אבל בבלי ד"ה חייב**. מנלה פליגי בכלי לאשמועינן רצותא דחכמים ואע"ג דהוי מלאכה שאינה זריכה לגופה רבנן כרבי יהודה ס"ל. חוספות. וא"ת הא הרי"ף ורבינו פסקו כר"ש כמ"ש צפ' כירה סימן י"ד וא"כ לאוהי דבר מיימי הך מיממא דר"א. וי"ל כגון בשצריך לעשות או לזפרנים דהוי מלאכה שזריכה לגופה. והריב"ש ס' שז"ר מחייב בגזיות שער או צפרניים אע"ג דלא זריך להו. דנמשכן היו גוזזין עורות תחשים אע"פ שלא היו זריכין לזמר עכ"ל. ומוספות ממאן צוה דמי יימר שהיו גוזזים עורות תחשים דעורות אלים מאלדמים היה מלאכה לגופה דלמרו לתכלת: [י] ה"ג וכן מובחא גבי ביצה. והיינו מה דיתא בנדה דף י"ג דקאמר מעטרה ולמעלה כלפי גוף:

קיצור פסקי הרא"ש

מעשרה טפחים חייב: שנים שהוציאו ככר פטורים. לא יכול אחד להוציאו והוציאו שנים חייבים. המוציא אוכלין בכלי פחות מכשיעור פטור אף על הכלי וכן הוציא החי צמטה פטור. המת צמטה חייב. ומותר להוציאו לכרמלית אם הוא מוטל בציון. הוציא אדם כפות חייב: ג הנוטל שער וצפרנים ביד בין לעצמו בין לאחרים [פטור אצל אסור וצולין] חייב חטאת וחייב על שתי עשרות. ובמלקט לבנים מחוץ שחורים אפי' על אחת וצחול נמי אסור הוא. וציצין שפירשו רובן כלפי מעלה ביד מותר בכלי אסור. לא פירשו רובן ביד פטור אצל אסור בכלי חייב חטאת: הכוחלת וגודלת ופוקסת. והתולש מעצין שאינו נקוב פטור אצל אסור

שרה צופים

דף צא ע"ב המוציא אוכלין ונתנן על האסקופה. הרא"ש צניוקינן פ"י ס' ג': קופה שהיא מליאה פירות ונתנן על האיסקופה. הרא"ש בשבת חייב. הרא"ש צנ"מ פ"א ס' כ"ג: דף צד ע"ב הנוטל צפרניו זו בזו או בשניו וכן שערו וכו'. הרא"ש צנורות פ"ג סימן ה': דף צה ע"א גודלת ופוקסת משום בונה. הרא"ש בשבת פ"ו סימן א': ת"ר החולב והמחבץ והמגבן בבורגרות. הרא"ש בשבת פ"ו ס"ב: והאידינא דס"ל כר"ש שרי אפי' לכתחלה. הרא"ש צניע פ"ב ס' ק"ב:

קובץ מפרשים

(א) בגמ' וברי"ף ליתא [גליון]: (ב) בגמ' וברי"ף ליתא [גליון]: (ג) תורה והא [גליון]: (ד) המת במטה חייב וכו'. ג"ב רצ"ע הא פסק כר"ש דמלאכה שאינה צריכה לגופה פטור כדלעיל פרק במה מדליקין סימן כ' ובפרק כירה ס"ד ע"ש. ודוחק לומר דהכא איירי בצריך למטה וחייב משום מטה. ונ"ל דאיירי דמוציא המת לקבורו דהוי לצורך המת ובכה"ג לא קי"ל כר"ש וחייב ודו"ק [תפארת למשה]:

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

תלמוד בבלי <עוז והדר> - ג שבת תכמוד בבלי עמוד מס : 405 הודפס ע"י אוצר החכמה

רבינו פרק אחד עשר שבת

[דף צה ע"א - קא ע"ב]

דלמא אחי לאשויי גומות הכא ליכא גומות. רבנא תוספאה אשכחיה לרבינא דקמנטער מהבזא ואמרי לה מר קשיא דרבא אשכחיה לרב אשי דקמנטער מהבזא אמר=ליה לא סבר לה מר להא דמניא הרוגה לרבך ביתו מציא עריצה מליאה מיס ורוחך זה פניו צויתו וזו וידיו צויתו וזו ורגליו צויתו וזו נמלא הציט מתרבך מאליו אמר ליה לאו אדעתאי. תניא אשה חכמה מרבנא ביתה בשבת והאידנא דסבירא לן כרבי שמעון [ב] אפילו לכתחלה שרי. ^[6] צעל ה"ג כתב [5] דביצוד נמי מותר מהאי טעמא ואפילו דהוילי. ולא נהירא דאמר לקמן צפרק כל הכלים (דף קגד:) [ב] רבי אליעזר אומר אף בשל תמרה פי' אף מכבדות של תמרה מותר לטלטלן בשבת ופריך אי מחמה ללל בזה [ג] לימא רבי אליעזר אף בשל תמרה. משמע דפשיטא ליה להש"ס דליכא מאן דשרי מכבדות של תמרה [ו] ואפילו רבי שמעון מודה כדמפרשי' לעיל צפרק במה מדליקין [ע] דאי שרי לכבד הוי דבר שמלאכתו להיתר אלא ודאי לכ"ע [א] ביצוד אסור מפני שמזיו עפר ממקומו ולא שרינן הכא אליבא דרבי שמעון אלא מרבך:

הדרן עלך המצניע

פרק אחד עשר

א [דף צו ע"א] **הזורק** מרשות היחיד לרשות הרבים או מרשות הרבים לרשות היחיד חייב. מרשות היחיד לרשות היחיד ורשות הרבים צאלמע רבי עקיבא מחייב ותכמים פוטרים [א] כיצד שתי גוזזטרואות וז כנגד וז ברשות הרבים המושטע והזורק מזו לזו (א) פטור. היו שמיין דזיוטא אחת המושטע חייב והזורק פטור שכן היתה עצודת הלויס. שתי עגלות [זו אחר זו] ברשות הרבים מושטעין את הקרשים מזו לזו אצל לא זורקין. חולית הצור והסלע שהן גבוהין עשרה טפחים ורחמן ארבע הנוטל מהן והטותן על גבן חייב פחות מכן פטור. הזורק ד"א

חדושי מוהרש"ל אמאי קתני מוידין והוא עיקר החידוש. פי' שעיקר החידוש שאף במזיד חזרו להיתר הראשון ואי לא קאי דין טלטול אמזיד לא הוי למיכלל בהדי אינך:

הגהות הב"ח

א מזו לזו הני מילי על ידי עירוב וכדרב ספרא:

הזורק לתורב:

קרבן נתנאל

[ב] **אפיילו** לבתחלה שרי. היינו אפילו צלא מרוזף: [5] דביבוד גמי מותר. אפילו צלא מרוזף: [ב] ה"ג רבי אדעזר: [ג] ה"ג ר'יבא רבי אדעזר: [ו] ואפילו ר"ש מודה בדמפרשינן עיני' ב' במה מדייקין. דברים הללו תמוהין שלא נמלא שם בכל הפרק. ואי רומז להא דלימא שם דף כ"ט גזר עלימא דשישא אטו עלימא דעלמא הא פירש"י דרבי ינאק סבר לה כרבי יהודה דדבר שאינו מתכוין אסור. ולכאורה אמיינא דכ"ל דכפירש רש"י לקמן צפ' כל הכלים דר"ש מודה דהוי פסיק רישא שמשהו גומות אך זה לימא דהא רבינו מפרש הטעם משום שמזיו עפר ממקומו. וי"ל בדיוק שרבינו לא ס"ל צחק מלמא כפירש"י דהוי פסיק רישא לענין שוויי גומות. אלא שמייתי ראיה מפירש"י דהא דפרין בזה לימא רבי אלעזר דליכא מאן דשרי דאפילו ר"ש מודה. ויותר נראה לי להגיה שכ"ל כדמפרש רב יוסף צפ' כירה דף ל"ט מפני שמזיו עפר ממקומו. ואין כאן מקומו רק בחר שכתב רבינו אסור מפני שמזיו עפר ממקומו כדמפרש רב יוסף צפ' כירה א: [ע] ה"ג דאי שרי לבבד: [א] ביבוד אסור מפני שבוזיו עפר במקומו. ואין בזה אלא איסורא דרענן דהא חופר כלאחר יד גס חופר גומא ואין צריך אלא לעפרה אינו חייב דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה. ולפי"ו אין לאסור כיצוד אלא בקרקע שאינו רזוף. אצל רזופה מותר לכבד. דליכא למגזר אטו שאינו רזוף דהיא גופה גורה ולא גזרינן גזירה לגזירה והדברים צוריס מש"ה דברי הטור תמוהין שכח סימן של"ז בשם ר"י שאסור כיצוד צב"מ וזה אינו. ולפרש"י צפ' כל הכלים דהוי פסיק רישא לענין שוויי גומות בשאינו רזוף ודאי רזוף נמי אסור אטו שאינו רזוף. מ"מ במקום שכל קרקעית הציט מרוזף מותר לכבד. דלא גזרינן אטו שאר מקומות שאינו רזוף. כמ"ש תוספות דף כ"ט ד"ה גזירה. ומדר"י בשאינו מתכוין ^[7] נשמע לר"ש צפסיק רישא:

הדרן עלך פרק עשירי

ונקוב חייב חטאת [מותר לרבך בכל מקום. וכיצוד צעל הלכות מתירו ור"י אסור]:
פרק יא **א** הזורק מרשות היחיד לרשות הרבים או מרשות הרבים לרשות היחיד חייב. מרשות היחיד לרשות היחיד ורה"ר צאלמע פטור. [והמושטע מרה"י לרה"י שכנגדו דרך רה"ר פטור] ^[1] ואם היה צולה חייב: חוליות הצור והסלע [שהם גבוהים עשרה טפחים ורחבים ד' הנוטל מהן והטותן על גבן חייב פחות מכן פטור] הזורק ד' אמות בכותל וכו' הזורק ארבע אמות ציס פטור היה רקק וכו'. הזורק מים ליבשה או מיבשה לים

אשר

בכותל למעלה מעשרה טפחים כזורק צאזיר למטה מי' טפחים כזורק צארך והזורק ד' אמות צארך חייב. זרק חוך ד' אמות ונתגלגל חוך לד' אמות פטור חוך לד' אמות ונתגלגל חוך ארבע אמות חייב. הזורק ד' אמות ציס פטור. אם היה רקק מים ורה"ר מהלכת צו הזורק לתוכו ארבע אמות חייב. וכמה רקק מים פחות מעשרה טפחים. (3) רקק מים שרה"ר מהלכת צו הזורק לתוכו ארבע אמות חייב. והזורק מן הים ליבשה (4) ומן היבשה לים ומן הספינה לים ומן הספינה לחצרתה פטור. ספינות קשורות וז צוז מטלטלין מזו לזו אם אינס קשורות אע"פ שמוקפות אין מטלטלין מזו לזו:

ב [דף ק ע"ב] **ג'ב'** איחמר ספינה רצ הונא אומר מוציא ממנה וזי כל שהוא וממלא רצ חסדא ורבה צר רצ הונא אמרו עושה מקום ארבע וממלא פי' עושה מקום רוחב ארבע [ב] מוקף מחילות גבוהות עשרה [ג] וממלא דרך אותו מקום ורואין אנו את המחילות כאלו הן מגיעות למים דמחילה תלויה מתרת במים. והלכתא כוותייהו דהוא ליה רצ הונא חד והני תרי ואין דבריו של אחד במקום שנים. אצל שופכין ידידיה שופך אדופני דספינה ואע"ג דנחתי מכחו לים כמו בצרמלית לא גזור. ספינות קשורות [ב] קא ע"ב] וז לזו מטלטלין * מזו לזו ועל ידי עירוב כדרב ספרא וכדמניא ספינות קשורות וז לזו מערבין ומטלטלין מזו לזו נפסקו נאסרו. חזרו ונתקשרו צין שוגגין צין מוידין צין אנוסין צין מוטעין חזרו להיתרין הראשון. [ד] וכן מחללאות הפרוסות ברשות הרבים מערבין ומטלטלין מזו לזו. נגללו נאסרו חזרו ונפרסו צין שוגגין צין מוידין צין אנוסין צין מוטעין חזרו להיתרין הראשון. שכל מחילה הנעשית בשבת צין בשוגג צין צמויד שמה מחילה. איני והאמר (ה) רב נחמן לא שנו אלא לזרוק אצל לטלטל אסור. כי איחמר דרב נחמן אמזיד איחמר. פרש"י והאי דקתני חזרו להיתרין הראשון לא קאי אמזיד ולא נהירא דא"כ אמאי קתני מוידין והוא עיקר החידוש [ה] ואי לא קאי עליה אמאי מנייה. וגם מה שפירש"י דרב נחמן קאי אסיפא דהך צריימא לא נהירא דא"כ [ו] במסכת עירובין [ז] דהך צריימא עיקרה שניה שם ה"ל לאיחויי עלה מילמיה דרב נחמן. [8] ופי' ר"ת דמילמא דרב נחמן

תפארת שמואל

(א) **פטור**. כלומר באורך ורה"ר מפסיק: (3) רקק. ג"ב רקק למה לי כצ"ל: (4) וכן חיבשה לים וכן הים לספינה וכן הספינה לים כצ"ל: (7) ר"צ צ"ש. פי' לענין זה חשוב מחיצה וחייב הזורק לתורב:

קרבן נתנאל

פרק אחד עשר [א] **ביצד** שתי גוזזטרואות. צ"ע הא לפי מה דמסיק צדף צ"ו דלמטה מיו"ד פליגי אצל למעלה מעשרה ד"ה פטור דלא ילפינן זורק ממושיט. ומלשון כיצד משמע שהוא מדברי חכמים. ובאמת בכה"ג כמו עגלות דלמעלה מיו"ד ר"ע נמי מודה. עיין בתוספות. ותמה אני שלא הביא הר"ף ורבינו כל השקלא וטריא אי פליגי למטה מעשרה או למעלה: [ב] מוקף מחיצות גבוהות. חוס'. ורש"י פירש מוקף מחילות קטנות אע"ג שגוזזטרא שביא ע"ג המים צריך מחילות עשרה בספינה הקילו מפני שאין יכול לעשות שם מה שיעש צביתו. הרב המגיד פ' ט"ו: [ג] ובמלאא דרך אותו מקום. (4) אין לפרש עושה מקום ארבע דהיינו וזי שהוא רוחב ארבע ולאפוקי מדרב הונא דאמר עושה וזי כל שהוא. דא"כ קשה מה מועיל וזי זה אם הוא חוך עשרה לשפת הים דינו כצרמלית והספינה רה"י. ואם הוא למעלה מעשרה הוי רה"י שחורי רה"י מחילה כאלו הן עד שפת הים והוי כולה רה"י: [ד] וכן מקום חסוד אמרינן גוד אחית מחילתא כאלו הן עד שפת הים והוי כולה רה"י: [ה] וכן מוציאאות הפרוסות ברה"ר. נראה צבה"ר ט"ס הוא. וכן במקלמ ספרי הר"ף אינו. דהא לפי' ר"ת צ"ל דהנך מחללאות איירי דפרוסות צבה"י: [ה] ואי לא קאי עיני' אמאי תניא. ורש"י נשמר מזה ופי' כי קתני מוידין אשמה מחילה קאי ולזרוק כרב נחמן. מיהו אספינות לא אחא שפיר דצלא חזרו ונתקשרו הוי רה"י דאורייתא אם כן לאיזו דבר שמיא מחילה כשחזרו ונתקשרו צמויד בשבת. ואחא קא קשיא ליה כלומר בספינות דלא קאי עליה אמאי מני': [ו] **במסכת עירובין**. דף כ': [ז] דהך **צריימא שניזויי שם**. רש"י ס"ל דהך צריימא דעירובין היינו סיפא דהך צריימא דקתני הכא בהזורק. ור"ת ס"ל דצריימא אחרייתי היא דפריש צה ויתר צין צאונס צין צרזון. אף גס צהך צריימא דהכא קאמר שכל מחילה כו' הלשון משמע דהך מלמא אחמר צדוכתא אחריני:

קיצור פסקי הרא"ש

או מספינה לספינה פטור: **ב** ספינה עושה מקום רחב ארבע מוקף מחילות עשרה וממלא והשופכים זורק על דופני הספינה ויורדין לים. ספינות שהן קשורות וז צוז ומחללאות פרושות צבה"ר מערבין ומטלטלין מזו לזו וחזרו הספינות [ונתגלגלו המחללאות נאסרו חזרו ונקשרו הספינות] ונפרשו המחללאות חזרו להיתרין צין שוגגין צין מוידין צין אנוסין צין מוטעין. מחילה הנעשית צבה"ר צמויד הואא מחילה לזרוק ולא לטלטל. בשוגג צין לזרוק צין לטלטל:

שדה צופים

דף קא ע"ב ספינות קשורות וז בוז מערבין ומטלטלין וז לזו. הרא"ש צעירובין פ"א סימן כ"ג ופי"ו סימן ט':

קובין מפרשים

(6) תוד"ה והאידנא [גליון]: (3) תוד"ה כי אתמר [גליון]: (4) (א"ה י"ל כוונת הרא"ש כמ"ש התוס' לעיל בפרק בי"מ דף ל"ו ד"ה הא ר"ש ודוק) [גליון]: (7) נשמע לר"ש בפ"ר. ג"ב ולפמ"ש התוס' מ"א ע"ב ד"ה מיחם כו'. וצ"ע ע"א ד"ה המכבד כו' דאין מתכוין מותר לר"י מן התורה ע"ש. אין ראיה מר"י באין מתכוין לר"ש בפסיק רישיה [בן אריה]: (8) דאין לפרש (אוהו). צ"ל [עושה] [בן אריה]: (1) ואם היה בצדה חייב וכו'. ג"ב ר"ל שניהם בדיוטא א' [תפארת למשה]:

לסמך וכל אותם שבענין זה מותרין לכל הפחות אם קשרין אותם תחת צואריהן. ואם בולטין תוצה אסורין ואין מועיל קשירה. ולפי' ראשון כולן. מותרין אם נקשרו תחת הצואר. ואותו מצנפת שהוא מצמר כבש או עז ומחזין מוויין. או מעטים הוא מבגד וקורין אותו אלמנצא בלעז מותר ליתן בראשו כמו שרגילין תעולם ואפי' בלא קשירה תחת צואר לפי שדבוק היטב בראשו ואין נופל מפני הדוח: הדרל שלשו ושום שרסקו פירשתי פרק קמא:

גורמין מלפני הפסס. (ק"פ ע"ג) פי' האבות שלפני בהמה גורמין הפסילה משום כרי לתת ססמא חדש דברי ר' חסא וחכמים אסרין. וספרש בגמ' מחלוקת באבות של כרי. כגון של עץ אחד כעין צנור. או של אבן כעין צנור ודבנן גורו אסור של קרקע. אבל של קרקע דברי הכל אסור משום אשוויי גומא. הרי לך אפי' אבות של עץ ושל אבן הרי אסור לכבד ולגרוף כרי לתת אוכל לפני בהמה גורמת אפי' אבות של קרקע. והלכה כחכמים. אבל שלחן מותר לגרוף הפירודין או חתיכה בשבת. והתם ליכא גורמת. ובפרק כל הכלים נמי אסרין מכברות של סילת היינו דבר שמלאכתו להוציא. דהיינו לגרוף פירודין מעל השלחן או מן החיבה. אבל לכבד הבית אסור ראיכא אשוויי גומא. ואפי' לר"ש אסור מדרבנן. ובפרק כל הכלים (קס"ד ע"ג) נמי אסרין מכברות של תמרה של ענפי אילן הרי מלאכתו לאיסור. ואפי' בית שיש לה רצפת אבנים אסור לכבד רשיך. אשוויי גומא בין השורות. בין הדוברין לכל הפחות או מדרבנן או גזירה בית שאין לה רצפה כראמרי' פר' במה מדליקין (נ"ט ע"ג) גבי גורד כסא וספסל. גזירה עיליתא רישא אסור רצפת דעלמא שאינה רצפת שיש. ושדה המצניע (נ"ט ק"י) ראמיט' שרא ולחא במחזא לרבין בה מים סמני רוב העפר לפי שכל העיר רצפת אבנים ולא גורמין בה אפי' עיר אחת. אבל לרבין מים בבית סמני העפר מותר אפי' אין שם רצפת אבנים. כראמרינן שלח המצניע. והאינא דסבירא לן כר"ש דאין מתבין מותר לכתחלה לרבין מים. אבל לכבד אסור ברפרישת: **אסנא** בעל הלכות גזירות ר' יוחאי מתיי לכבד הני' לכתחלה כמו לרבין מים. וקשה על דבריו דפי' כל הכלים קאמרי' אסור ר"א מכברות של תמרה מותר. ופריך אי מתמה לצל ברא אסור ר' אלעזר מותר. הא מלאכתו לאיסור הוא וליכא דרבי אלעזר מבר כרבי שמעון דשוי לכבד הבית ודאי מלאכתו להוציא. ואמא מפילו לרבי שמעון אסור לכבד חבית. אבל לרבין מותר והא דתניא שלח המצניע המכבד והרבין חייב חטאת דברי ר"א. וחכ"א אחר זה ואמר זה משום שבות הני חכמים אין חסר רישא ולא שרי לכתחלה כראיתא והם אלא היינו רבי יוחאי וסבר דאין זה פסק רישיה כמו לר' אליעזר או סופר כותה

האדם אין לאשוויי גומא. ואינו מתבין לרבי יוחאי במילי דשבת אינו אסור כי אם מדרבנן. כמו שמצינו מרי רבינו ספרק אסור להם חסמנה (ל"ד ע"ג) גבי ר' יוחאי אומר עשויות של ברזל מפילין לחביו וכו'. ור"א מבר עיקר כות' האר' לאשוויי גומא ולכך פרק חסיד נשחא (פ"ט ע"ג) דתנן מדיחין את העור' בארבעה עשר בגיטין שחל בשבת סמני דמי דפסחים. שלא ברצון חכמים. וקאמר שלא ברצון ר"א ואפי' ברצפת העזרה וזה מדיח חטאת לפי שזו מדיחין ביותר סמני דמי ואיכא אשוויי גומא בין הדוברין. אבל לרבי יוחאי דאין אלא שבות בעלמא חלכ' לא גורמין בעזרה. וכיון דהלכה כר"ש דאין מתבין מותר כדשירי התם לרבין לכתחלה חלכ' מותר לגורד כסא וספסל בין גזלים ולא אפשר למלשן. בין קפצים דאפשר כריסוכה פרק במה מדליקין מתדא דכלאים מוכרי כסות מותרין כדבין ובלבד שלא יחבין ליהנות בחמה ובגשמים אע"פ דאפשר לעשות כצנעין שמששילין במסל לאחוריהן ובלבד שלא יתא פסק רישיה לעשות חריץ בגרירה ונהנה כעשה כלאים על כתפיו. דאי הוי פסיק רישיה מודה ר"ש האסור. וכן אסור אביי כל מידי דמי דמי עביד כרב כל חומותיו בר מדני תלת דעביד כשמואל. הלכה כר"ש בגרירה וכו'. אלמא דבר שאין מתבין מותר. וכן הלכה מלאכה שאינה צריכה לגופה פסוד עליה כר"ש כדחנן בבזירא במס' ערויות הסמים מורסא אם לעשות לה פה חייב שמתבין לוי' לעשות לה פה ולחבני' איך ולחציא ליה חל' כונה אבל להוציא ליה פסוד. ובריש שמינה שרצים קאמר דהי' מלאכה שאינה צריכה לגופה. ובג' האורג. קאמר דמסור ומותר ומשום צערא שרי מדתנן סתם שר יד מותר ליפול בה את חסין. הילכך מותר להוציא ליה מביה שלו שקרין קיימא בלעז. כדחנן חסמים מורסא להוציא ליה פסוד. והיינו פסוד ומותר ואע"פ שיש דם בתוך חבית. והא משנה דסמים מורסא מידי אפי' יש בה דם כראיתא כריש כותבות. וספרש מעמא דשרי כי יש בה דם משום דם שבתוך המורסא מסקד פסד. אסור אביי סמני חסר לוקחין מותר האוכל ויתבין קמי תורא אבל סמני תורא לא שקלי' בשבת את מותר האוכל כרי ליתן לפני החסור. וספרש לפי דחסור ליה ליה ריחא ומותרו ראי' לבהמה אחרת. ואין זה מלפול שלא לצורך אבל שרי יש לו ריחא וחמתי אפי' ראי' לבהמה אחרת. והלכך צריך לדקדק בשאר בחמות מותר לתת ססמא שנשאר לו לפניו ששונה מנה: **הקיש** שעל המטה לא יעניענו בידו כרי לשבב עליו אבל מעניענו בגופו דמלפול מן חצר לא שמה מלפול חסר הקש והא מאלל לבהמה שרי. ואם היה עליו כרי או כסת או סרין מבשוד יום מותר בשבת לעניענו בידו אע"פ שאינו ראי' למאכל בהמה. אפי' רב יוחאי אסור רב מים שעל בגדו מלפולו מלפולו ישמשנו

[תוספתא פרק יח
[לעיל נג:], ג) לע
; 7) לעיל קכב. ע"
שירן פ"ב מ"ה ע"
כמו כתובות ב

(ג) חוץ לחומה
 מר רבא דיקא מתני
 שם ומנהל כותמין
 עיטם
 דה"ר
 ה"ה
 ד"ה
 דההשכח
 (ז) תוס' ד"ר
 ילס אסיפא קאי ורב
 אול אהא קאי
 דה"ר
 יסרה:
 (ה) ד"ר
 קא וכו' היכי מוכ
 ולי
 (ו) בא"ד
 נקמון דתנא רב
 רבא
 צפ"ה לג' חתא
 רבא
 ה"ג:

הגהות הגר"א
[גמ' (דיקא מתנ
' עד ה"נ מספיק
(ר). תא"מ: [ב] ש
מיס 377.
דשמואל:

[illegible][illegible][illegible][illegible]

האי כֹּה שֶׁאֵין רִשְׁאֵי בַּחֲשִׁיכּוֹת וְהַיְטִימָה הֵא דִּמִּי פִּרְקִי לְעִילִי אֲחִי רִשְׁאֵי בַּחֲשִׁיכּוֹת מִיִּעֵנִי לִיָּה מִכְלֵי שִׁפְרִי אֲעִי' דְּתֵלִי חֲשִׁיבָה בְּאֲמִירָהּ תִּנְחֵל לְעִיל לִי פִּרְקִי דְּלֵלָה

לעו בַּאֲמִירָתוֹ רִשְׁאֵי אֲנִי וְזִכְאִי בַּאֲמִירָתוֹ אֲנִי י לִיָּה אֵלָא אִסִּיפָא לְשִׁמּוֹר וּמִכְאִי פִירּוֹת בְּאִי בַּחֲשִׁיכּוֹת רִשְׁאֵי לְעוֹלָם אִסִּיפָא קֵאִי דְאִמְרֵי רַב יְהוּדָה אִמְרֵי לְמוֹר לְחִבְרֵי שִׁמּוֹר לִי אִשְׁמוֹר לָךְ פִּירּוֹת שְׁאוּל לֵאמֹר מִי לֵא מִר לְחִבְרֵי שִׁמּוֹר לִי אִשְׁמוֹר לָךְ פִּירּוֹת שֶׁאֵין וְזִכְאִי בַּאֲמִירָתוֹ לִיָּה כָּלִל לְאִתּוּי מִאִי בַּחֲשִׁיכּוֹת עַל הַתְּחוּם עוֹמֶדֶת חוּץ לְתְּחוּם לֵאמֹר אֲבָא שְׁאוּל

על עסקי כדה ועל
רון ותכריכין ואומרים
ם לא מצאת במקום
וני לא מצאת במנה
ברכי יהודה אומר
לו סכום מקח:
התחום לפקח על
המת להביא לו ארון
לחליץ בשבת לא
יב באו ממקום קרוב
קבר יקבר בו ישראל
לא יקבר בו עולמית:
ב רב אמר במקום
אמר 'חיישינן שמא
דיקא מתניתין כוותיה
לו ארון וחפר לו קבר
מספיקא שרי הכא נמי
וותיה ¹⁰ דרב ^(ג) עיר
בה והיתת בה מרחץ
ב נכרים לערב רוחץ
ראל ימתין עד כדי
על מחצה (אסור)
חמץ ר' יהודה אומר
בה רשות רוחץ בה
יהודה ¹¹ אמר רב יצחק
בה אדם חשוב שיש
ממזין לו ¹² קומקומין
ענה מותר לרחוץ בה
וחפרו לו קבר וכו':
כדי שיעשו אמר
תנינא קבר ארון מאי
זו ¹³ במוטל על קברו:
צרכי המת סכין
ובלבד שלא יזז בו
כר מתחתיו ומטילין

אֶת הָאָרוֹן עַד מִסְפָּקָא שְׂרִי וּמִיּוֹ לְ
שָׁה: בְּעוֹמֵד. הַקֶּבֶר צִאֲרִיטִיטָא שְׂאֵן
יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה: בְּמוֹצָא. הָאָרוֹן: עַ
שְׂאֵא יִיזוּ בּוֹ אֲבָר. לֹא יִגְזִיחַ לוֹ

אני באמירתו מובע איה.
אני כל שאני רשאי צאמרתו
דאי הוה תנן הכי הוה אמי
ל התם שאני דלא הוה תלי
לא הוה צאמרתו נמי תנינא
אמר אדם לחצירו שבור
אני אכל השתא תלי תנינא
גיס הוה דהיתר אמרה לא תנינא
כל היתר תחשבה תנינא:
אמסיפא קא' (ד) דאמר רב
יהודה אמר שמואל מותר
מר לחצירו שבור לי פירות
שך. אע"פ שהא' אינו יכול
ממן יכול לומר לחצירו לשמן
אמר רב קאמר כל שאני
לן פסקא על עסקי כלה
קיי מת ויכול לומר לחצירו
ומחר רשאי אני להשקיע עליו^א
ה שאני זכאי לומר לעשות היום
שור לי פירות שבתחומך אע"פ
ואני ליתן כל היום דמותר
להשקיע עליו:

ה לפי שאם יש שם צורגנים
ומציאה ובתוספתא גרס אין
וי"ל דאירי צבהמה שאינה
צבא צרגליה כגון טלה קטן
ישאורו צבתק שאפילו יש
אינו רשאי להציא דאסור
ל צעלי חיים שהם מוחלים:

ס שפירש עולמית מדרפרין
ג' עשה נכרי ארון וספר
יקבר צי ישראל אחא הכה
א ימחין צדי עששו ואחא
גמי א לאו דקאי אחליילס
וראח דלא יספוד צון ישראל
ד כדי שיצואו דקחם חליילס
יאין אומן לשם אדם אחד
לא לשם כמה בני אדם:

ב באו משקום קרוב. מימה
לרמי מה ממני שחלו
קרוב הלא הציט דרך רה"ר
ארון וקצר שנעשו שבת
חלילס שחולסו דרך רה"ר
ביצא ממקום קרוב לא מהני
הבאמו: **דיקא** מתניתין
דשוא"א ב"י יקבר בו ישרא"ל
וספיקא שרי. מימה היכי (א)
עמוד דמספיקא שרי ויהי
לה צינור באסרטיטא דודאי
נכרי נעשה מיהו אומר
ג' ליה להא דקמי עשו לו
ול"ג נמי בשמון (י) ח"ל גס
ונט' ל"א אלס ה"ג דיקא נמי
שיר שיהלו וזכרים לריס ג' שרי
סנה ה"א צמסטא מנכשין
סנה ה"א יהודה אומר אס' יס'
ת רותח דה מיר אלמא חלין
ממו כן גבי חלילין יס' לתלות
ולומר חוק לחומה לני. מ"ר:
נד

וְגַם סְפִיקָא לְנַכְרֵי סָפֵק לְיִשְׂרָאֵל
 מִפְּרָשֵׁי לֵה כְּדַפְרֵי־שִׁית: יִמְתִּין
 יִשְׂרָאֵל לִיקְבֹּר שֶׁס דּוֹדָיו לֹא
 קִבְּרוּ. שֶׁל נַכְרֵי צִיאִסְרֵי־אֵל
 וְאִזְּזוּ רִגְלוֹ אִזְּזוּ רִיסֵי עֵינָיו:
 שִׁמְחָתִין

מרחץ אמרו מותר לרחוץ בה מיד וזו

חכמה

1,1,1,1-tetrafluoroethane

עין משפט
נר מצוה

בז א מיי פֿכ״ו מהל' מלך
 שבת הלהב כ סגום שם
 טוֹשׁע׳ א״ח ס״מנ ש״א
 סעף א:
בז ב מיי פ״ד מהלכות מלך
 אלה הלהב ס סגום שם
 טוֹשׁע׳ י״ד ס״ שלט
 סעף א:
בז ג סגום שם טט: מלך
בז ד מיי פ״ב מהלכות מלך
 תשובה הלהב א:
בז ה מיי פ״א מהלכות מלך
 מתנות עניים הל״ב
 [וב׳] עבדים פ״ו הל״א
 טוֹשׁע׳ י״ ס״מנ רמז
 סעף ג:

חרץ להונמו לנו. ואז"ל
אסיראד הוא אקיראד
הלחנא כרב באקיראד
ולחנא כשמואל דדיקא
מתנינא כותיה דהנן בנא
מכשירין עד של ישראל
ובנאם דרין בתוביה והייתה
בה מרוח המנוחצת שבת
אם כרבם מותר
לדחוק בה מיד אם רבו
ישראל ימנח עד כבדי
שיחמו בנא. מחציה על
מחציה ימנח כבדי שיחמו
חמין. כן ביהרדא אומר
באמבטי קטנה ואם של
רשות רוחץ בה מיד.
ומפרש ב' יצחק בריה
דב' ביהרדא מאז שרש
הנח אדם חשבו שיש לו

שימותין. שלא יסרית מחמת חוס הדין
של מת שהיה פיו הולך ונפתח קושרי
יותר: ולא שיעלה. להסגר ממה שנפ
יוסף לפתח. סומכין אותה בספסל
שדעלה. דהוה ליה צוה: גבר ואמר
לז' איין סבין. אלמא גבר האסור
ללולטל אסור לסוך: קרקע בקרקע
מיחלה. כלומר הואו לאו משום
טעוול הוא אלף משום אשווי גומות
ואע"ג דמרצח רצחא צניס הוא
ולכא למיחש לאשווי גומות מיחלה
מיהא בקרקע אחת: כל צברי המת
לאיתוי נזרי. דלא מנן: כל' מיקר.
שמציאס קרירות כגון וכוזית: ואף
שלמה אמר בחכמתו. שכרסו של מת
נפתח ונבקע: זה חוט השדרה.
אמא. כמין חבל ולכן כספך: זה
הוא משין של חלה וכו' פרש.
גולות מים (יחזק' ט): זה פירש.
וגלגל לשון גלגל (יחזק' ד) אל הבור.
שנפל לתוך פיו: בחיובם. צמנוגים:
מתנב' אין מצמיין. את עיני צמח
אפילו אחר יציאת הפסח דמזוז צו
אצר: שופך הדמים. דמפרש צמיתא
גמ' שצטורח מועט מקרב מפתח
גמ' ואוחז בשני ודלי רמזיו. עולמן
לצמנוגים: והתכבב. לשון מיוחס:
אריה אבי תרי לא נפיל. להורגן דכתי'

שימתין *קושרין את הלחי לא שיעלה אלא
שלא יוסיף⁶ וכן קורה שנשברה סומכין אותה
בספסל או בארוכות המטה לא שתעלה
אלא שלא תוסיף: **גמ'** ⁷והאמר רב יהודה
אמר שמואל מעשה בתלמידו של רבי מאיר
שנכנס אחריו לבית המרחץ ביקש להדיח
קרעק אמר לו אין מדיחין לסוך קרעק אמר
לוי אין סכין *קרעק בקרעק מחלפא מת
בקרעק לא מיחלף כל לאתויי מאי לאתויי
הא דת"ר מביאין כלי מיקר וכלי מתכות
ומניחין על כריסו כדי שלא ⁽⁶⁾ תפוח ופוקקין
את נקביו כדי שלא תיכנס בהן הרוח ואף
שלמה אמר בחכמתו ⁽⁵⁾ עד שלא⁶ ירתק
חבל הכסף זה חוט השדרה ותרוץ גולת
הזהב זה אמה ותשבר כד על המבוע זה
הכרס ונרוץ הגלגל אל תבור זה פרש וכן הוא
אומר ⁷ וחזיתי פרש על פניכם פרש חגיכם
אמר רב הונא ואמרי לה אמר רב חנא
אלו בני אדם שמניחין דברי תורה ועושין
כל ימיהם כחגים אמר רבי לוי אמר רב פפי
א"ר יהושע⁸ לאחר שלשה ימים כריסו נבקעת

ומוראכם תרי וכחצי על כל בית הארץ ואפי' אר: בדבריו בר אבא:
דנקנסה עליו מיתה ודמיה לארי כהמנה: נמשל. מי שמיה מושלת
צו מדוע שכהמנה נדמה: עשה. דקדק: עד שאתה מוציא. למי
לעשות: ומצוי לך. ממנו: ועוד בירך. עודך כדפוק קודם שמתות:
לאי. וזאת. לא דבר לזכות זו שכולס
עשירים: ולא חובה. לאמך לב ולקפוך
יד: ע"י מדה זו. שלא יצא ל ידי עניות
דדבר המזומן הוא לצא לו עליו לו על
זנו לו על פן צני: ונתן לך הרמים.
שמרתם על הצריות: זו פדחת. המנה
שהוא חלק ומנחיר יותר מכל הפרטוף:
זה החובם. שהוא חומר רב להם:
זו נשמה. כדמכר נר אלהים נשמת
אדם (משלי כ): האסתות. לחיים:
ושבו העניים. חשכת עינים יצא
ויכסה המאור אשר שיערה צביה
זקנותו מחמת חשות כח וזרות
רעות עליו: מרווח. מאור עינים:
אפי' מילא. כחלל צעיני כמכחול^א
גדול: כאביבטא ע"י גרדא. כובל של
גרדיים אינשולס"ל צלע"ז: אוקומי. (ג)
המאור מוקים שלא יתשך יותר ממה
שהוא: מאי קמ"ל. זהא דלאמר אפי'
כאביבטא דגרדא: אלים. עב:
מכחולא. עץ שהוא מכניס כשפופרת
ותוסף צעיני וקורין לו מכחול:
המאור צעיניו. שכולס צניס ועשיון
הדמעה: ש"י בבי. מחוך אצל וזרה:

ונפלת לו על פניו ואומרת לו טול מה שנתת בי: **מתני'** אין מעצמין^א את המת בשבת ולא בחול עם יציאת נפש^ב והמעצים עם יציאת הנפש הר"י זה שופך דמים משל^ג לנר שכבה והולכת אדם מניח אצבעו עליה מיד כבתה תניא רשב"י^ד אומר הרוצה שיתעצמו עיניו של מת נופח לו יין בחוטמו ונותן שמן בין ריסי עיניו ואוחז בשני גודלי הנליו והן מתעצמן מאליהן תניא רשב"י^ה אומר תינוק בן יומו חי מחללין עליו את השבת דוד מלך ישראל מת אין מחללין עליו את השבת תינוק בן יומו חי מחללין עליו את השבת^ו אמרה תורה חלל עליו שבת אחד^ז כדי שישמור שבתות הרבה דוד מלך ישראל מת אין מחללין עליו כיון שמת אדם בטל מן המצות והיינו דא"ר יוחנן^ח במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות ותניא ר' שמעון בן אלעזר אומר תינוק בן יומו חי אין צריך לשומרו מן החולדה ומן העכברים אבל עוג מלך הבשן מת צריך לשומרו מן החולדה ומן העכברים שנאמר^ט ומוראכם וחתכם יהיה כל זמן שאדם חי אימתו מוטלת על הבריות כיון שמת במלכה אימתו אמר רב פפא^י נקטינן אריה אבי תרי לא נפיל הא קא חזינן דנפיל ההוא כדרמי בר אבא דאמר רמי בר אבא^{יא} אין חיה שולטת באדם עד שגדמה לו כבהמה שנאמר^{יב} אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו אמר רבי חנינא^{יג} אסור לישן בבית יחידי^{יד} וכל הישן בבית יחידי^{טו} אחזתו לילית ותניא רשב"א אומר עשה עד שאתה מוצא ומצוי לך ועודך בידך ואף שלמה אמר בחכמתו^{טז} וזכור את בוראך בימי בחורותיך עד [אשר] (ש)לא יבואו ימי הרעה^{יז} אליו ימי הזקנה והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ אלו ימי המשיח שאין בהם לא זכות ולא חובה ופליגא דשמואל^{יח} דאמר שמואל אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכויות בלבד שנא'^{יט} כי לא יחדל אביון מקרב הארץ תניא ר' אלעזר הקפר אומר לעולם יבקש אדם רחמים על מדה זו שאם הוא לא בא בא בנו ואם בנו לא בא בא בנו בא שנאמר^כ כי בגלל הדבר הזה תנא^{כא} דבי ר' ישמעאל גלגל הוא שחזר בעולם א"ר יוסף נקטינן האי צורבא מרבנן לא מיעני והא קא חזינן דמיעני אם איתא דמיעני אהדורי אפתחא לא מיהדר אמר לה רבי חייא לרביהו כי אתי עניא אקדימי ליה ריפתא כי היכי דלקדמו לבניך אמרה ליה מילט קא לייטת להו אמר לה קרא קא כתיב כי בגלל הדבר הזה ותנא דבי ר' ישמעאל גלגל הוא שחזר בעולם תניא^{כב} ר' גמליאל ברבי אומר^{כג} ונתן לך רחמים ורחמך והרבך^{כד} כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים^{כה} עד אשר לא תחשך השמש והאור זו פדחת והחושם והירח זו נשמה והכוכבים אלו הלסתות ושבו העבים אחר הגשם זו מאור עיניו של אדם שהולך אחר הבכי אמר שמואל האי דמעתא עד ארבעין שנין הדרא מכאן ואילך לא הדרא ואמר רב נחמן האי כוחלא עד ארבעין שנין מרווח מכאן ואילך אפילו מליא כאביסנא^{כו} הדידאי אוקומי מוקים ארווחי לא מרווח מאי קא משמע לן דכמה דאליים מכווחלא מפי מעלי ר' חנינא שכיבא ליה בריתא לא הוה קא בכי עלה אמרה ליה דביתו תרגולתא אפיקת מביתך אמר לה תרתי תכלא ועיורא סבר לה כי הא דאמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן קצרתה^{כז} שש דמעות הן שלש יפות ושלש רעות של עשן ושל בכי ושל

את השבת שעומד ומשמר שבתות הרבה דוד מלך ישראל מת אין מחללק עליו את השבת

[illegible][illegible]

כֹּסֶם כִּמוֹ (אִיּוֹב ו', כ"ה) תִּרְאוּ חֶמֶת. וְאֶגְדָּה לְשׁוֹן חַיִּים שֶׁכֵּל זִמְנֵי שֶׁהִמְעִיךְ בֶּן יוֹמֹי חַי אֶחָד לִרְיָה מוֹרְאָכֶם עַל הַחַיִּים כֹּל זִמְנֵי שֶׁאַתֶּם חַיִּים [בְּרֵאשִׁית ט', ב.]. [הַמִּשְׁךְ בְּסוֹף הַמִּסְכָּת]

מסורת הש"ס
עם הוספות

(א) לעיל מוג, (ב) לעיל מ:;
(ג) (יומא פה :), (ד) לעיל ל:
(נהה סא :ע"ש), (ה) (ע"י
פירש"י בערוכות ה. ד"ה
האמר פירושו ע"ז),
(ו) (סנהדרין לח :ע"ש),
(ז) גרסות לד :לעיל סג.
פסחים סח. סנהדרין דף
פא :פא, (ח) (מוסאסא
דב"ק פ"ט), (ט) (ביצה
לג :ע"ש), (י) (אדר"י
פמ"א ה"ה).

(א) גמ' שלא יהא תפוח:
(ב) רש"י ד"ה אוקומי.
מוקים המאור שלא:

גליון הש"ם
גמ' קרקע בקרקע
מיחלפא. כה"ג לעיל דף
כט ע"ב ועי' בחוספות
שס ד"ה גזירה:

[א] בְּקָרָא עַד אֲשֶׁר יִלָּא
 [ב] בְּרִי"ף
 [ג] אֲמַר רַבִּי לִי
 [ד] וְהוֹשַׁע
 [ה] לְאַחַר (כ"ה)
 [ו] נִנְקוּ, דְּק"ט
 [ז] גִּירְתָּה הַעֲרוּךְ
 [ח] מִמַּמְלֶכֶת
 [ט] מִמַּמְלֶכֶת
 [י] מִמַּמְלֶכֶת
 [יא] מִמַּמְלֶכֶת
 [יב] מִמַּמְלֶכֶת
 [יג] מִמַּמְלֶכֶת
 [יד] מִמַּמְלֶכֶת
 [טו] מִמַּמְלֶכֶת
 [טז] מִמַּמְלֶכֶת
 [יז] מִמַּמְלֶכֶת
 [יח] מִמַּמְלֶכֶת
 [יט] מִמַּמְלֶכֶת
 [כ] מִמַּמְלֶכֶת
 [כא] מִמַּמְלֶכֶת
 [כב] מִמַּמְלֶכֶת
 [כג] מִמַּמְלֶכֶת
 [כד] מִמַּמְלֶכֶת
 [כה] מִמַּמְלֶכֶת
 [כו] מִמַּמְלֶכֶת
 [כז] מִמַּמְלֶכֶת
 [כח] מִמַּמְלֶכֶת
 [כט] מִמַּמְלֶכֶת
 [ל] מִמַּמְלֶכֶת

[illegible]

תורה אור השלם
(א) עַד אֲשֶׁר לֹא יִרְתַּק
חֶבֶל הַכֶּסֶף וְתָרֵץ גִּלְתָּ
הַזֹּהָב וְתִשָּׂבֵר כֶּד עַל
הַמִּבּוּעַ וְגִרְיָן הַגִּלְגַּל אֶל
הַבּוֹר: [קלחת יב, ו]

פָּשִׁי כְּמוֹ חֲלָלִים שִׁכְבִּי
עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל

וַיִּבְנוּ יָמֵי הָרָעָה וְהִגְעִיזוּ
עַל בֶּן אָנֹכִי מִצֹּדֶק
וְלֹא יָדַע לִבְבָּד
(ט) וְלֹא יִדְבֹק
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לִאֲבֹתָיו:
הַנִּשְׁחָר הַנִּשְׁמָה: (קדחה יב, ב)

לשומרו מן העכברים עוג

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
תלמוד בבלי <עוז והדר> - ג שבת תלמוד בבלי עמוד מס : 314 הודפס ע"י אוצר החכמה

רבינו

יִדְּ הַיָּהוּדִי רבא ב לא לײַדד כװא באַרעא דלמא אחי לאשוויי גומות. ואמר רבא לא ליהדוק איניש אודרא אפומא דאשישא דלמא אחי ל ידי סחיטה.

[ט]אמר רב כהנא ואחימא רב יהודה טיט שעל גצי בגדו מכסכוו מצפנים ואין מכסכוו בחוך. [י]ומגורו צַפְפוּרין ובסבין. [דף קמא ע"ב] תני ר' חייא אין מגררין [ב]לא מנעל חדש ולא מנעל ישן. ולא יסוך את רגלו בשמן. [ג]והוא בחוך המנעל או בחוך הסנדל אבל סך הוא [ג]את רגלו בשמן [ג]ומניחו בחוך המנעל. וסך כל גופו שמן ומתעגל ע"ג קטצנלא ואינו חושש. אמר רב חסדא ל"ש אלא שיעור לנחנחו אבל שיעור לעבדו אסור. ת"ר לא ילא קטן במנעל גדול אבל יוצא הוא בחלוק גדול. לא תלא האשה במנעל המרופט ולא תחלוץ צו ואס חללה [ג]חלייתה כשירה. ואין יוצאין במנעל חדש. באיזה מנעל אמרו במנעל של אשה. תני בר קפרא ל"ש אלא שלא יאלת צו שעה אחת מצעוד יוס אבל יתה צו שעה אחת מצעו"י מותר. ומנעל שעל גצי אימוס ב פ"י דפוס [ע]שומטין אותו בשבת. גרסינן בפרק דם חטאת (דף ד:): דרש רבא מותר לכבס את המנעל: [ג]א"ל רב (כהנא) והא זיימנין סגיאיין הוה קאימינא [צ]קמיה ^[6] (דרב) ואמר סכסכו לי מסיניי במיא סכסוך אין כבוס לא. הדר אוקי רבא אמורא עליה ודרש דברים שאמרתני לפניכם טעות הן ידיי צרם כך אמרו ^[ק]סכסוך מותר כבוס אסור:

הדרן עלך תולין

פרק אחד ועשרים

א נויטל אדם את בנו ואבן צידו. וכלכלה והאבן בתולה. מטלטלין תרומה עומאה

חדושי בורה"ש ומגורו וכו'. ובסמ"ג כתב דוקא בלח אבל טיט יבש אסור משום טוחן: ע"ג קטבלא וכו'. היינו טבלא של עור:

תפארת שמואל

(א) **אבל** לצורך מקומו מַטְלַטְלוּ ועודן עליו. לאו משום דצורך מקומו עדיף מצורך גופו אלא מאחר שצריך למקומו א"א לנער שהרי שם יפול על מקומו הצריך לו: (ב) **שאין עושין יפה**. ואין להקשות למה לא נטלטל המנורה להדיא משום צורך מקומו משום דלא שרינן לטלטל לצורך מקומו מה שאסור משום מוקצה כי אם דבר שמלאכתו לאיסור כגון קורנס של נפחים או כר"ש בהא ואסרינן משום מוקצה או מוקצה דגרוגרות וצמוקים ומוקצה מחמת חסרון כיס דמודה בהו ר"ש כולן אסורין בין לצורך גופו בין לצורך מקומו ואף המעות אינו שרי לטלטל אלא ע"ג כר"ש בהא ואסרינן משום מוקצה או מוקצה דגרוגרות וצמוקים ומוקצה מחמת חסרון כיס דמודה בהו ר"ש כולן אסורין בין לצורך גופו בין לצורך מקומו ואף המעות אינו שרי לטלטל אלא ע"ג כר ודור"ק:

קרבן נתנאל

בעלמא הלכתא כתלמיד דנחמיה הוא. רשב"א במדושי: [ח]ואמר רבא לא צאדד איניש בוי דלמא אתא לאשוויי גומות. וקשה הא לעיל פסק כרז פפא אחד זה ואחד זה מותר ולא חיישין דלמא אתא לאשוויי גומות וי"ל דהכא שאני כמ"ש הש"ע סימן של"ז דכיון שהיא כבדה יבא להסוות גומות ודאי והוי פסקי רביה. וכ"מ מדברי תוספות ד"ה דלמא שמיימי ראי' מהך דעירובין והוא שנינו' דרבא ושבקי הך מימרא דרבא בשמעתין דאמר רבא לא ללדד משום אשוויי גומות. ולפ"ז ז"ל הא דקאמר דלמא אתא לאשוויי גומות. הא ודאי משוויי גומות קאי אגומות שאין זה ודאי שיש שם גומות: [ט]ה"ג אמר רב כהנא מיטב: [י]ומגוררו בציפורין או בבבבין. ואפילו בחודה של סבין דלפפורן מעשה חודה של סבין הוא והא דנקיט לפורין אורחא דמלתא נקט דלץ דרך לגרר הצגד אלא צַפְפוּרין. צ"י: [ב]לא מונעא חדש ואלא מונעא ישן. ואפילו טיט לת צ"י וצ"ח משום ממחך שקלפו כן פירש"י והכלבו כתב טעם זה דנמנעל מחוקין גבירה היינו דוקא בעיט יבש אבל לא בלח. וגראה דלרש"י לא שייך זה אלא בגלגלא אבל לא צפנתא ומשום הכי שפיר נהג מהר"ל שהיה מקנה מנעליו בצרוז העשוי לפני צהכ"נ לגרר צו השוליים (ר"ל סולין בל"א) מהטיט דטיט לת והשוליים שרי לכל הדעות. ולתום השיגו צמ"א סימן ש"צ ס"ק י"ז ורואיני בראצ"ן שגרס צברייתא ורבי ממיר במנעל חדש והלכה כר' מתצירו ולא הזכירו הפוסקים: [ג]והוא המונעא או בתוך המגדף. ורמב"ם פ' כ"ב פסק דוקא חדשים ולא ישנים. וגם גורר אינו אוסר אלא חדשים. וכבר השיגו הראצ"ד ור"ה. אך לפי גרסת הרמב"ם גיורו וסיכת הרגל בחדא מחתא ע"כ הגהות רמ"א תמוה דבסימן שכ"ז מגיה חדשים. ובסימן ש"צ אוסר בגיורו צין חדשים צין ישנים והני תרתי פסקי סתרי אהדדי דהא לפי גרסא שלנו קאי לא יסוך ארישא דברייתא דקתני אין מגררין לא מנעל חדש ולא ישן וצ"ע:

[ג]ה"ג את רגליו שמן: [ד]ה"ג ומניחו בתוך המונעא או בתוך המגדף וסך:

[ח]הדיציתא בשרה. עיין בפרק חלצה חלוצה סימן א': [ע]שוטבין אחרת בשבת. דקא"ל

כרצא דאמר כלי שמלאכתו לאיסור צין לצורך גופו צין לצורך מקומו מותר לטלטל: [ג]ה"ג אמר רב פפא ארבא וזה אמר רב חייא בר אשי זמנין: [צ]ה"ג קמיה דרב ושבישבו

א"ל רב פפא ארבא וזה אמר רב חייא בר אשי זמנין: [צ]ה"ג קמיה דרב ושבישבו

י"ה מסאני במיא שבשוך אין: [ק]ה"ג שבשוך מותר:

הדרן עלך פרק עשרים

יִדְּ לא ללדד איניש כװא באַרעא. לא ליהדוק איניש אודרא אפומא דחצבא. טיט שעל בגדו מכסכוו צפנים ולא בחוך ומגורו צַפְפוּרין ובסבין. אין מגררין מנעל לא חדש ולא ישן ולא יסוך רגלו בשמן והוא בחוך מנעלו וסנדלו אבל סך רגלו ומניחו במנעלו וסנדלו וסך כל גופו ומתעגל על גצ קטצנלא פ"י עור שעושין אותו צמי אדם לכסות צו ובלבד שלא יאה שיעור לעבדו אלא לנחנחו: לא ילא הקטן במנעל גדול אבל יוצא בחלוק גדול ולא תלא אשה במנעל מרופט ולא בחדש אלא אם כן יאלה צו מאתמול שעה אחת. ושומטין מנעל חדש מעל האתום ומותר לכסך מנעל ולא לכבסו:

פרק בא א נוטל אדם בנו שיש לו געגועין על אביו ואבן צידו אבל אין לו געגועין או

נויטל פֿרק אחד ועשרים שבת

[דף קמא ע"א - קמג ע"א]

אשר

פג

עם הטעורה ועם החולין ר' יהודה אומר אף מעלין את המדומע באחד ומאה: **גב'** נוטל אדם את בנו וכו' אמרי דבי רבי ינאי צתינוק שיש לו געגועין על אביו. ודוקא אבן דאי נפלה לא אחי לאחויי אבל דינר דלמי לאחויי לא:

[דף קמב ע"ב] **בורתני'** האבן שעל פי החצית מטה על זדה והיא נופלת. היתה צין החציות מגביה ומטה על זדה והיא נופלת. מעות

שעל גצי הכר נוער את הכר והן נופלות. היתה עליו לשלשת מקנחה צסמרטוט. היתה של עור נותן עליה מים עד שתכלה: **גב'** האבן שעל פי החצית וכו' [א]אמר רבא לא שנו אלא בשוכח [ב]אבל צמנית נעשה צסים לדבר האסור לו. [ג]והלכתא כרצא דקאי רבי יוחנן ורבי אמי כוומיה בצרק כל הכלים (דף קכה:): היתה צין החציות וכו' תניא רבי יוסי אומר היתה חצית מונחת באזאר או שהיו כלי זכוכית מונחין תחתיה מגביהה למקום אחר ומטה על זדה והיא נופלת [ד]ונוטל מה שזריך לו ומחזירה למקומה. מעות שעל הכר אמר רב חייא בר אשי אמר רב לא שנו אלא בשוכח [ה]אבל צמנית נעשה צסים לדבר האסור לו. אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא שנו אלא לצורך גופו (ו)אבל לצורך מקומו מטלטלו ועודן עליו:

ב א"ר אושעיא שכת ארנקי בחדא מניח עליו ככר או חינוק ומטלטלו ולית הלכתא כוומיה דאמר רב אשי לא אמרו ככר או חינוק אלא למת בלבד. כתב רבינו נסים ז"ל מכאן אתה למד כי אלו האנשים ^[1] שנותנין ככר על גצי מנורה שהדליקו זה בשבת ומטלטלין אותה ממקום למקום (ג) שאין עושין יפה:

[דף קמג ע"א] **בורתני'** צ"ש אומרים מעצירין מעל השלחן עצמות וקליפין וצ"ה אומרים מסלק את הטבנלא כולה ומנערה. ומעצירין מעל

	הגהות הב"ח
פג לא ליצדד אינש כובא: ג ומגוררו בצפורן אבל לא בסבין: ם פירוש דפוס של מנעל שומטין אותו:	

לעלמא הלכתא כתלמיד דנחמיה הוא. רשב"א במדושי: [ח]ואמר רבא לא צאדד איניש בוי דלמא אתא לאשוויי גומות. וקשה הא לעיל פסק כרז פפא אחד זה ואחד זה מותר ולא חיישין דלמא אתא לאשוויי גומות וי"ל דהכא שאני כמ"ש הש"ע סימן של"ז דכיון שהיא כבדה יבא להסוות גומות ודאי והוי פסקי רביה. וכ"מ מדברי תוספות ד"ה דלמא שמיימי ראי' מהך דעירובין והוא שנינו' דרבא ושבקי הך מימרא דרבא בשמעתין דאמר רבא לא ללדד משום אשוויי גומות. ולפ"ז ז"ל הא דקאמר דלמא אתא לאשוויי גומות. הא ודאי משוויי גומות קאי אגומות שאין זה ודאי שיש שם גומות: [ט]ה"ג אמר רב כהנא מיטב: [י]ומגוררו בציפורין או בבבבין. ואפילו בחודה של סבין דלפפורן מעשה חודה של סבין הוא והא דנקיט לפורין אורחא דמלתא נקט דלץ דרך לגרר הצגד אלא צַפְפוּרין. צ"י: [ב]לא מונעא חדש ואלא מונעא ישן. ואפילו טיט לת צ"י וצ"ח משום ממחך שקלפו כן פירש"י והכלבו כתב טעם זה דנמנעל מחוקין גבירה היינו דוקא בעיט יבש אבל לא בלח. וגראה דלרש"י לא שייך זה אלא בגלגלא אבל לא צפנתא ומשום הכי שפיר נהג מהר"ל שהיה מקנה מנעליו בצרוז העשוי לפני צהכ"נ לגרר צו השוליים (ר"ל סולין בל"א) מהטיט דטיט לת והשוליים שרי לכל הדעות. ולתום השיגו צמ"א סימן ש"צ ס"ק י"ז ורואיני בראצ"ן שגרס צברייתא ורבי ממיר במנעל חדש והלכה כר' מתצירו ולא הזכירו הפוסקים: [ג]והוא המונעא או בתוך המגדף. ורמב"ם פ' כ"ב פסק דוקא חדשים ולא ישנים. וגם גורר אינו אוסר אלא חדשים. וכבר השיגו הראצ"ד ור"ה. אך לפי גרסת הרמב"ם גיורו וסיכת הרגל בחדא מחתא ע"כ הגהות רמ"א תמוה דבסימן שכ"ז מגיה חדשים. ובסימן ש"צ אוסר בגיורו צין חדשים צין ישנים והני תרתי פסקי סתרי אהדדי דהא לפי גרסא שלנו קאי לא יסוך ארישא דברייתא דקתני אין מגררין לא מנעל חדש ולא ישן וצ"ע:

[ג]ה"ג את רגליו שמן: [ד]ה"ג ומניחו בתוך המונעא או בתוך המגדף וסך: [ח]הדיציתא בשרה. עיין בפרק חלצה חלוצה סימן א': [ע]שוטבין אחרת בשבת. דקא"ל כרצא דאמר כלי שמלאכתו לאיסור צין לצורך גופו צין לצורך מקומו מותר לטלטל: [ג]ה"ג אמר רב פפא ארבא וזה אמר רב חייא בר אשי זמנין: [צ]ה"ג קמיה דרב ושבישבו י"ה מסאני במיא שבשוך אין: [ק]ה"ג שבשוך מותר:

קיצור פסקי הרא"ש

דינר צידו לא. ונוטל כלכלה ואבן צמוכה. האבן ששכח על פי החצית ומעות ששכח על גצי הכר מטה החצית על זדה או נוער הכר והס נופלות. אבל צמנית נעשה צסים לדבר האסור. ואס אין יכול להטותה צתקומה ושכת עליה מגביהה למקום אחר ומטה. וכל זה לצורך גופו אבל לצורך מקומו מטלטל ואפי' בעודן עליו. לשלשת שעל כר של צגד מקנחו צסמרטוט וכר של עור מותר ליתן עליו מים עד שתכלה אבל אסור לכבסו: ב לא המירו ככר או חינוק אלא למת. אבל להמיר לטלטל מנורה וארנקי לא: עצמות צראיין לכלצים וקליפין צראיין למאלכ צמהה ושער של אפויס מותר להעצירן מעל השולחן. וכן העין צפירורים שאין צהם כזית ומותר לאבדן ציד. וגרעיני תמרה אפילו דפרסייתא מותר לטלטלן

שרה צופים

דף קמא ע"ב ולא תצא אשה במנעל מרופט ולא תחלוץ בו. ואם חלצה חליצתה כשרה. הרא"ש צימנוס פי"ז סימן א': דף קמב ע"ב מעות שעל הכר מנער את הכר והן נופלות. הרא"ש צצנת פי"ג סימן ט': דף קמג ע"ב א"ה מסתברא דרבא כר"י ס"ל. הרא"ש צצלה פי"ה סימן י"ד: מעבירין מלפני השולחן פחות מביית. הרא"ש צצלה פי"ג סימן ט"ו: שמואל מטלטל לחו אגב ריפתא. הרא"ש צצלה פי"ה סימן י"ד:

קובץ מפרשים

(6) צייל דרבה [גליין]:

קרבנותנאל

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

תלמוד בבלי <עוז והדר> - ג שבת תלמוד בבלי עמוד מס : 433 הודפס ע"יי אוצר החכמה

מסורת הש"ס
עם הוספות

שֵׁשׁ עַל שֵׁשׁ הוצצות. ומשום יתור נגדים: **לִימָא פֿלינא**. הא דרנא דרנב יהודה ברבי חייא דחשיב לללול קטן יתור נגדים: **שאני ציצצוֹ דחשיב**. ואיכא למימר דמדור נה רנא אנל רבי יוחנן פליגי עליה דהא עלה קאי ופליגי: ודריי יוחנן. דלמר לללול נמי שרי: **לִישְׁמעינן**. מנא דמתניתין לללול קטן דלא חיין וכ"ש נמי: דגמי מסי. משום שנת ציצטרין למתני גמי דלף על גב דמסי שרי נמקדס: **מתני'** בוזין בליה. מפורין נמכתתין על הכנש מפני שחלק הוא וכשהגשמים נופלין עליו הוא ממליק. חזקין לשון כימות דלמר' נפרק ב' דיומא (דף כג:)

ממאי דהאי ויפקדס צבוק מידי צמיצוק הוא ועוד כמראה הצוק נפרש כהגיה: (דף יג:). כלור היולא בין"ה המרסיס וצטרפין צנן וזב וחס נקוצים וסדוקים ולהב היולא צנבץ יס צו כמראה ירקרק או אלמדס: **ויבטלון** מבור הגדול בו. כך שמן טוהסיס צלשכת העזרה: בגמל' טוריץ' נלע"י אנל צמדניה לא טעמא מפרש צנמרא משום שמא יעמלא לגינתו ולחורצתו: **ומבאר**^[פ] הקר ביי"ט. ולא בשנת וצממרא מפרש מלי מיה: **גמ'** מפשרוניא. מקוס: ומרדה בה. טוטס נה: **דלא מבטל**^[פ] ציה. וליכא משום אשוויי גומות דמלכסה הוא בשנת דהוי צנצין דמדעי דחזי למלכל צממה או לטיט החומות לא מצטיל ליה התס אנל מלח טעמדקס כרגל לא חזי ומסתמא מצטיל ליה וצמדינה אסור: קא מופיץ **אבנין**. ואפילו צחול אסור להוסיף על המזמח צממי צחול צנצנ מיד ה' עלי השכל שהצנץ נמסר לדוד על ידי הנביאים" שלא להוסיף ושלא לגרוע. ואית דנקטי ליה משום שנת ולא היא דהא צנכוי הדס צשמית

חולין (חולין פג:). דליירי צחול הכי נמי פריקין: **לא היא חציצה**. ציצן כרגליס לכנש ומציה כי האי גוונא פסולה דמען צשמית קדשים (ומסי טו:). כל הצמים שקבל דמען זר ואונן וערל יושב ועומד על גבי כלי על צב רגל צממה וע"ג רגל צמיו נפל והתס יליף טעמא: בהוצאת אברים **צבבש דעא** עומד. היא לעולם לא מצטל ליה אלא לאחר דריסה מולחין ממנו עורות קדשים" ודקשיף לך הא הוי מצילה לא תקשה דהא דקמני צחזון מלח צהולת אצרים לכנש קלמא דלאו עזרה דקא ס"ד כנצט דקיון דכל הצממה תליה דסס אע"ג דהקטר חלסיס הוה עזרה הולכה דידהו מיהא לא חשיב: והקריב את הבז. רישא דקרא והקרב והכרעיס ירצן צמים אלמא צאצרים טעמתי קרא ומדעני כהונה שגע מניה עזרה היא: **ומרדה בה**. לדרוס עליה: **אָא בפ"י**

חולין (חולין פג:). דליירי צחול הכי נמי פריקין: **לא היא חציצה**. ציצן כרגליס לכנש ומציה כי האי גוונא פסולה דמען צשמית קדשים (ומסי טו:). כל הצמים שקבל דמען זר ואונן וערל יושב ועומד על גבי כלי על צב רגל צממה וע"ג רגל צמיו נפל והתס יליף טעמא: בהוצאת אברים **צבבש דעא** עומד. היא לעולם לא מצטל ליה אלא לאחר דריסה מולחין ממנו עורות קדשים" ודקשיף לך הא הוי מצילה לא תקשה דהא דקמני צחזון מלח צהולת אצרים לכנש קלמא דלאו עזרה דקא ס"ד כנצט דקיון דכל הצממה תליה דסס אע"ג דהקטר חלסיס הוה עזרה הולכה דידהו מיהא לא חשיב: והקריב את הבז. רישא דקרא והקרב והכרעיס ירצן צמים אלמא צאצרים טעמתי קרא ומדעני כהונה שגע מניה עזרה היא: **ומרדה בה**. לדרוס עליה: **אָא בפ"י**

עששצרה ונשאלו השולים: טרף אבבא. הקיס על הדלת כגרגופו והשמיע קול: דקא מוחי' שבתא. דקסבר כל אולודי קלח אסיר: **בקור' של שיר**. הנשמע כעין שיר צנעמיע וצנחת: מעלין בדיופי. מעלין יין הקיסה לתבית ע"י שני קנים החתומים צאלכסון ומניח ראשן המשופעים זה כנגד זה ונותן אחד מן הקנים תבנית ומוצי' צנאש הקיסה האחר מעט מן היין אליו ומסלק משס והיין יולא כולו מאליו. דיופי שמי פיות": **כלי הוא ופיו** כ' ושל מנתת הוא ומונוקב צנעמיע נקבים נקבים דקין וממלא מים וסותם פיו העלין וכל זמן שפיו סתום אין המים יולאין צנצנים התחתונים וכשרעה נוטל פקק העלין והמים יולאין צנצנים טיף אחר טיף ונותן כלי מנתת וכופהו תחתיו וקולן נשמע לתולה: **וקא בני אצתעורי**. ע"י קול זה ומתרחץ להקילו צידים שמה יעצית וכיון דלהקין הוא לא צנעמיה וצנחת נשמע שהרי קול נעים מרדימו והולך אפ"ס לצרלא לא: **ומזווי**. צנע"ש: **אָא ישפח**. ידיו על לבו: **ויפוק**. כך אל קף": **ירקד**. צרגל להשמיע קול להצעית העופות: **שמא יפול צרור**. וירוק להיפ"ד להצרים העופות: **נמי מושחקות באגוזים**. לנגלגן דרך דף ומכות זו את זו כדרך שמשחקות הנשים: **לאשוויי גומות**. להסין דרך לנגלגן האגוז: **בתפוחים**. נמי כה"ג: **אולודי קלא**. שהגלגל משמיע קול: **גזרה שמא ימלא** אִגִּינתו. מתוך שממלאין צו צלא טורח אחי להשקות צו ציגינתו" וטורצתו צצנת: **מלו**

המוצא תפילין

פרק עשירי

עירובין

קד.

עין משפט
גור מוצה

סא א ב מיי פ"ו מהל' תמירין הלכה ג' **סא ב ג ד** מיי פכ"א הלכות סנה סה ה' ס' סמג לאוס סה טו"ע ס' ד"ס שרי ציט עיף: **ע** ה מיי פכ"ג מהל' שנת הלכה ד סמג שס טור ש"ע א"ס סימן שלם ספ"י פ'.

נא ז שס עיף ד: **נב** ז מיי פכ"א מהל' שנת הלכה ג סמג שס טור ש"ע שס ספ"י ס': **נג** ה ב מיי שס הלכה ה' וטו"ע"ש שס עיף ו:

רבינו חננאל

שלש על שלש חוצצות פחות מיכן אינן חוצצות גימא הא דרבא אמר רב דאי לא תימא הכי כ' ותימה תרמי דרצ למה לי ומיכו י"ל דמלא מכלל מצרתה איתמר וי"ס גרס הכי אלא דלמר רב יהודה גסיס המשחקות צאגוזים כ' אי דמשמתי קלף ל' וזמזמי פירוס שזרק אחד ומקבל אחד צהשמעת קול דלסורו והדר קלמר ואלא הא דלמר רב יהודה גסיס המשחקות תתפוחים כ' ומשמי לא משום אשוויי גומות והשתא תרי ענייני אסור אשמעינן ומיכו ליה למחות צנשים ותינוקות דמוטע שזין שוגגין ואל יכו מודין" **פ"ס** דהלכתא כעולא דלפילו קול שאינו של שיר אסור אף על גב דשני רעה כל הני מיתבאל דאקשי ליה אשנויי לא סמכינן ורב אלפס ורס"ר יהודה ג' צרצילי פסקו כרעה דרצ אחא צר יעקב **מתוך אליציה** וקאי אמימר נמי כוומיה דשרא למימלא צניגולא צמחוח: **גזרה שמא ימלא** אִגִּינתו ולחורבתו. מפרש רבינו חס דדוקא צנלגליס גדולים שממלאין הכרה מים צידת שני' ללמגור אנל שלנו קטנים הס ולא גזרינן: **אלא**

שיר איתיביה אבי" **י** מעלין בדיופי ומשפיין מיארק"ל לחולה בשבת לחולה אין לבריא לא ה"ד לאו דנים וקא בעי דליתער ש"מ אולודי קלא אסיר לא תתיר וקא בעי דלנים דמשמעו כי קלא דמוזומי איתיביה **י'הושמו** פירותיו מפני העופות" ודלעוי מפני החיה משמר כדרכו בשבת ובכלבד שלא יספק ולא ישפח ולא ירקד כדרך שהן עושין בחול מאי טעמא לאו דקמוצי' קלא וכל אולודי קלא אסיר אמר רב אחא בר יעקב גזירה **שמא יטול צרור** ואלא הא דאמר רב יהודה אמר רב **י**נשים המשחקות באגוזים אסור מאי טעמא לאו דקא מוליד קלא וכל אולודי קלא אסיר לא דלמא אתי לאשוויי גומות דאי לא תימא הכי הא דאמר רב יהודה נשים משחקות בתפוחים אסור התם מאי אולודי קלא איכא אלא דילמא אתי לאשוויי גומות תנן ממלאין מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת במקדש אין במדינה לא מאי טעמא לאו משום דאולודי קלא ואסיר **י**לא גזירה שמא ימלא לגינתו ולחורבתו שרא למימלא בגילגלא במחואא אמר מאי טעמא גזרו רבנן שמא ימלא לגינתו ולחורבתו הכא לא גינה איכא ולא חורבה איכא כיון דקא חזא דקא תרו

אסיר: **דקסבר** כל אולודי קלח אסיר: **מעלין בדיופי**. מעלין יין הקיסה לתבית ע"י שני קנים החתומים צאלכסון ומניח ראשן המשופעים זה כנגד זה ונותן אחד מן הקנים תבנית ומוצי' צנאש הקיסה האחר מעט מן היין אליו ומסלק משס והיין יולא כולו מאליו. דיופי שמי פיות": **כלי הוא ופיו** כ' ושל מנתת הוא ומונוקב צנעמיע נקבים נקבים דקין וממלא מים וסותם פיו העלין וכל זמן שפיו סתום אין המים יולאין צנצנים התחתונים וכשרעה נוטל פקק העלין והמים יולאין צנצנים טיף אחר טיף ונותן כלי מנתת וכופהו תחתיו וקולן נשמע לתולה: **וקא בני אצתעורי**. ע"י קול זה ומתרחץ להקילו צידים שמה יעצית וכיון דלהקין הוא לא צנעמיה וצנחת נשמע שהרי קול נעים מרדימו והולך אפ"ס לצרלא לא: **ומזווי**. צנע"ש: **אָא ישפח**. ידיו על לבו: **ויפוק**. כך אל קף": **ירקד**. צרגל להשמיע קול להצעית העופות: **שמא יפול צרור**. וירוק להיפ"ד להצרים העופות: **נמי מושחקות באגוזים**. לנגלגן דרך דף ומכות זו את זו כדרך שמשחקות הנשים: **לאשוויי גומות**. להסין דרך לנגלגן האגוז: **בתפוחים**. נמי כה"ג: **אולודי קלא**. שהגלגל משמיע קול: **גזרה שמא ימלא** אִגִּינתו. מתוך שממלאין צו צלא טורח אחי להשקות צו ציגינתו" וטורצתו צצנת: **מלו**

עירובין

עירובין

גליין הש"ס

רש"י דרה ומביטין וכו' כלי הוא. ע"י מתני פ"ג מ"ו דלגלס:

תורה אור השלם
(א) הפל פקתב מיד יי עלי השפיל כל מִקְלָאוֹת הַתְּבִינִיּוֹת:
[והי' חטים א בת, יו"]

(ב) וְהָקָרֵב וְהִקְרִיעַם וְהָיָה צִפְּיָם וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל וְהִקְרִיב הַהִפְּחָה עֲלֵהּ הָאֵשׁ אֲשֶׁר בְּרִיחַ יִחַם לָךְ:
[ויקרא א, יז]

רב נסים גאון

דפרקינן בשמאל לפי שהעבודה לא הותרה אלא בירו הימנית אבל בשמאל לא כדנרתינן התם (ובמיה דף טו) וקבל דפרקינן פסול: בוזקין מלח. מפורין על הכנש של מוכח והתם במס' יומא (פ"ב דף כב) אמרו

הנהרות וציזנים

אל רישל מ"ז (גליין). ללשון השני שהביא רש"י דנקיט לה משום שרי בודאי דלא הוו גסרי ליה ומפני שסע"ה חתוק וכן ליחת בבחי' דפרקינן (דקיס'): **ב**ר"י אצטור (גליין דפוס וילנא). והוא דפוס שאלוניקי: **ג** הר"ק והראשני גרסו (ה"ר"ק גליין דפוס וילנא). ע"י דקיס אות ק' **ד** ג'י הערך מאד וכן העתיק הר"ש בב"י פ"ב דכדסי ותבוסתפאה איתא אלא דארקן (גליין): **ח** ברפוס שאלוניקי טנף ובקשאי' ומדלעיה, וליה כמכה ראשונים: **ו** בר"י שהוה עושה (גליין דפוס וילנא): **ז** ציל מיון (ה"ר"ק גליין דפוס וילנא): **ח** רש"י וכת"י "ומבור", וכה"כ במשה כהרבה כת"י וראשונים ולכאפין ע"י בגמ' "לא כל בהודות הקרות" וברש"י שם (דקיס'): **ט** ציל גינתו (דפוס שאלוניקי ואו"י וכת"י):

ליקוטי רש"י

[נרפס בסוף המסכת]

עוד שמרין כל היין שבתבית פו מסיפין מאדק שמענו כי הוא כלי העשוי ולועא כמין כוז נקוב בקרקעיתו נקבין דקין דקין ופיו צר ממלאין אותו מים וסותמין פיו כ"ז שפיו סתום אין המים שבתוכו שוחתינן מן הקבים שבה תורה מניח המים וסותמין דוחה את המשקה שבתוכו ומטיף טפה אחר טפה ונותנין תחתיו כלי כדנרתינן טפה על קול שפח אחר כמין קול ממור. ואמריי מאי לאו (מתני מין יזקן) ויכני מין [ארקן] שהטירו חכמים לחולה לאו בחוליה השנין שחמצי דקצו ודקצו לפניה וכלי כלי שיקון ונהה לחולה בלבד בחוליה משום סכנה אבל לבריא כ' האי גזרה אסור שפח בשבת. וקשיא לרבה דאמר לא אסור אלא בקול שיר כלבד. ופרקינ לא לעולם בחולה היעזר ורצוה שישן דמשמע הללו סיפי דמסיפין מאדק כי וזמזמי" **ג**. מתיביי המעומר ורעים מפני העופות שלא ידור ויפסידום מקשאין ומולוצינן מפני החיות הרי חשק שלמה **על רבינו חננאל**

ו צינור שעליו בו קשקשים ממעבין ברגליו בצנעא. צפרק
אף על פי והא דכתב רבינו לעיל סוף סימן ש"א (מ): דכל דבר
שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו צדדי חדרים אסור
היינו דוקא במלאכה דאורייתא כגון כיצוס אצל הכא אינו אלא
מתקן כלאחר יד לא אסרו
עליו צנעא כן כתבו המוספות
ומציאם צ"ח יוסף:

שלו א ב"ד דבר שאין מתכוין
מותר וכו'. פשוט נכמה
מקומות (שם נה, עירומין ק):

1234567

סימן שלו

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] דין דבר שאינו מתכוין: אי זה כסא וספסל מותר לגרור: [א-ג] אם מותר לרבוץ הבית או לכבדו או לסוכו:
[ד] אסור לצדד חבית על הארץ:

[א] ב"ד דבר שאינו מתכוין מותר הילכך גורר אדם מטה כסא וספסל בין גדולים

(כמויות ס). וכתובו הר"ף (סא). והר"ש (ס' ד) צפרק צ"ח תניא נחום איש גליא אומר לינור שעלו צו קשקשים ממעבין צרגלו צנעא
צנעא ואינו חושש מאי טעמא מתקן כלאחר יד הוא וצמקום פסידא לא גזרו רבנן אמר רב יוסף הלכה כנחום איש גליא. ופירש רש"י
לינור. המקלח מים מן הגג: קשים ועשבים שסוחמים ומעבדים את קילוחו ומימיו יוצאים ומתפשטים לגג ודולפין לבית: כלאחר
יד. על ידי שינוי צרגלו. וכתבו המוספות (ד"ה ממעבין) [והא דלמאר] (שם סד: וש"י) כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו
צדדי חדרים אסור היינו דוקא באיסור מלאכה דאורייתא כמו שזכרנו צממה אצל לא כנגד העם (שם קמו): שאם יראו יסבדו שצנעא צנעא
אצל הכא לא יראה אלא מלאכה כלאחר יד דהוא דרבנן ולא גזרו רבנן לאסור צדדי חדרים. וקריב לזה כתב הר"ן צפרק צ"ח (סא). ד"ה
ממעבין) וכתב עוד ואפשר דלאו דוקא צנעא דאי לא אפשר צנעא אפילו צפרק צ"ח (סא). ד"ה

[י] הדם מחובר וכו' אתרוג ותפוח וכו'. מימלא דרנא [יח] צפרק לולב הגזול (סוכה לו): וכן היא גירסת הר"ף (שם יח). והר"ש
(ס' נה) וכן כתב הרמב"ם צפרק כ"א (ה"ו) והר"ן כתב צפרק אין לדין (צ"ח יד. ד"ה הנהו) שהגאונים גורסים צהיפך דהדם
אסור משום דכיון דלריחא קאי ליכא היכרא ואחי למיקציה [יט] ומאחר שהר"ף והרמב"ם והר"ש מסכימים לדעת אחת ודאי הכי נקטינן:

[יא] כתב הרמב"ם צפרק ח' (ה"צ) השורה חטים ושעורים וכיוצא בהם צמים הרי זה מולדת זורע ומייב צכל שהוא כן:
[יב] וכתב עוד שם (ה"ד) תאנים שיצאו צהיפיהן וכן אילן שיצאו פירותיו צו התולש מהם צנעא חייב אף על פי שהן כעקורים לענין

טומאה והוא צפרק העור והרוטב (מולין קכ): (ג):

[יג] (ג) אסיקנא צפרק מי שהחשיך (קנה). דאסור להשתמש צדדי אילן אצל צדדי צדדין מותר וכתב הר"ן (סו. ד"ה אצי)
ולפיכך אסור לסמוך הסולם לצדי האילן דכי סליק ציה משתמש צדדין אצל אס יס יחד תקועה צדדי אילן מותר לסמוך סולם
עליו דהוי ליה יחד צדדין וסולם צדי צדדין וגם הרב המגיד כתב צפרק כ"א (ה"ט) וזה לשונו ופי' צדי אילן כגון שגנץ יחד צהילן
ותלה צו כלכלה מצדד יוס היחד נקרא צדדין והכלכלה [נקראת] צדי צדדין עכ"ל כלומר דכשנטול או מניח כלכלה הוי צדי צדדין
ושרי דאילו ליטול הכלכלה עמה ודאי אסור דהא משתמש צידה שהיא צדדין כך היה נראה צעני אצל מלאחי צארחות חיים כאן נעץ יחד
צהילן או שלשלת או חבל ותלה צהם כלי מותר להשתמש בכלי משום דצדי צדדין הוא אצל אס קשר הכלי צהילן אסור להשתמש בכלי
כיון שהכלי נוגע צהילן וכן צידה או צשלשלת או צחבל אסור להשתמש משום צדדין עכ"ל. וכתב עוד שם מותר ליגע צהילן ואסור להנידו.
דין רדיית חלות דבש מהכוורת כתב רבינו צסימן ש"א (ג):

ש"י פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[ב] אם מותר לכבד בית שיש בו קליפות שאסור לטלטלם: [ד] אם מותר לשחוק בתפוחים או באגוזים:

[א] ב"ד דבר שאינו מתכוין מותר וכו'. מסקנא דגמרא (שם כב) דהלכה כרבי שמעון דלמר הכי: וכו' ש"י הי"ב גורר אדם
מטה כסא וספסל בין גדולים בין קטנים. מסקנא דגמרא צפרק צמה מדליקין (כט): וכן דעת הר"ף (ט): והר"ש (ס' ו)

דרכי משה

(ג) כתב מהרי"ל (הל' שבת כט). מותר להעמיד במים בשבת ענפי אילנות רק שלא יהא בהם פרחים ושושנים דהם נפתחים מחמת לחלוות
המים ועיין לקמן סימן תרנ"ד בדין זה:

פרישה

(ג) כתב בית יוסף ז"ל אסיקנא בסוף פרק מי שהחשיך דאסור להשתמש בצדדי האילן וכו' עד אב"א מצאתי בארחות חיים נעץ
יתד באילן וכו' עד מותר להשתמש בכלי וכו'. לכאורה קשה מאי
אצל מלאחי וכו' דכתב הלא גם זה נוכל לפרש כדפירש תולה לצדי המגיד

הגהות והערות

[ז] אין חייב וכו' דפסיק יניקתו לגמרי שייך בו וכו' כן הוא בדפוס ר"ב ובהג"א, ובדפוסים המאוחרים כתוב מדאורייתא חייב וכו' דפסיק יניקתו לגמרי אין שייך בו תלישה
וכו' וטעות סופר הוא, ועיין בקצות השלחן סימן קמב ובבדי השלחן אות ה: [יח] צפנ"ט בגמרא הגירסא "רבה" ועיין דקדוקי סופרים: [יט] וכן הוא גירסת
הר"ח סוכה לו ע"ב ועיין הגהות אשר"י (סוכה פ"ג סימן כה) ובשיירי נסנת הגדולה כאן ומה שכתב עליו במאמר מרדכי: [כ] המגיד משנה והכסף משנה כתבו
מקור דברי הרמב"ם מגמרא וזכרים פרק דם חטאת צד ע"ב, ועיין מגן אברהם ס"ק יב שהקשה שמשם משמע להיפך, והאריכו בזה האחרונים והביאו עוד מקור עיין
בספר המפתח להרמב"ם מהד' פרנקל שם ועיין תשובת הרמב"ם סימן צא: כאן קמ"ע זו של הארחות חיים נמצא בכ"י ומובא בצפונות ניסן תשנ"ג עמ' ה:

והרמז"ס (שנת פ"א ה"ה) שסתמו להיתר ולא חילקו בין גדולים לקטנים וכן כתוב בסמ"ג (לאין ספק יצא): והתרומה (ס"י רנד ד"ה אמנם בעל) והרוקח (ס"י נח) וכן דעת הגהות מיימון שכתבו בפרק א' (אומ) ונראה דאין חילוק בין גדולים לאלא אפשר לטלטל לקטנים ובלבד שלא יהא פסיק רישיה ודלא כרא"מ שפסק דבקטנים א' אסור אפילו בעיליתא דשישא עכ"ל ונראה לי דטעמא דרא"מ משום דאפשר לטלטלם שלא בגירסה ועל כרחך לומר שגירסא אחרת היתה לו

בגמרא ב' דאילו לגירסא דידן הדבר ברור שאי אפשר לומר כן וגירסא דידן עיקר וכמו שהסכימו הפוסקים וכתב הרוקח (ס"ס) אצל גדולות מאד אסור דהוי פסיק רישיה ואסרינן אפילו בעיליתא דשישא: בסוף פרק כירה (מו): אמרינן דכל היכא דכי קא מכין איכא איסורא דרבנן כי לא מכין שרי רבי שמעון לכתחלה כלומר גרירת כסא וספסל אפילו במתכוין לעשות חרץ ליכא איסורא דאורייתא וכי אמרינן בפרק כלל גדול (עג): דחופר מולדה (דדש) [דחורש] ג' הוא וחיוב הני מילי צמחא וכיוצא בו אצל צמחה כסא וספסל לא: וכו"ש רבינו אבא ב"ר פסיק רישיה אסור וכו'. הכי אמרינן צמחה דוכתי (שנת עה. וס"י) מהם ריש פרק הצונה (קג). אבי ורצא דאמרי תרויהו מודה רבי שמעון בפסיק רישיה ולא ימות: דא"כ מותר לרבץ הבית וכו'. בסוף פרק המצניע (נה). אממר שרי זילחא במחוזא אמר טעמא מאי אמרו רבנן דילמא אחי לאשווי גומות הכא ליכא גומות ופירש רש"י זילחא לרבץ הבית ורשפת אצנים היתה בכל העיר. וכתב הכי אמרינן רבה חוספאה אשכחיה לרב אשי ד' דקא מנטער מהבולא ופירש רש"י שהיה אצק עולה ומרצה הבול אמר ליה לא סבר לה מר להא דתניא הרוצה לרבץ את ביתו בשבת מציא עריצה מלאה מים ורוחץ פניו בזוית זו וידיו בזוית זו ורגליו בזוית זו ונמצא הבית מתרבץ מאליו ואסיקנא דהאידינא דסבירא לן כרבי שמעון שרי אפילו לכתחלה:

[ב] וכתבו ס"ס החוספות (ד"ה והאידינא) דמהאי טעמא התיר צה"ג (ה' שנת יח ע"ג, וט ע"ד) כיבוד אפילו דהווי כלומר במכבדות של תמרה שמזויות עפר ממקומו וכן דעת הר"ף שכתב בפרק כל הכלים (מת). אהא דאמרינן (קכד): מכבדות של תמרה אסור לטלטל בשבת מחמה ללל דהאידינא דקיימא לן כרבי שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר היין להו מכבדות של תמרה דבר שמלאכתו להיתר ואפילו מחמה ללל שרי: וכתב הר"ן בפרק המצניע (לו. ד"ה והאידינא) דהא דתנן בפרק שני דיוס טוב (צ"ה כג): אף הוא היה אומר שלשה דברים להקל וכו' מכבדן בין המטות וכו' וחכמים אסורים כתב הר"ף בשמחה (החדשות ס"י יח) מאן חכמים רבי יהודה ולא קיימא לן כוותיה וכתב הרב המגיד בריש פרק כ"א (ה"ג) שכן דעת הרמב"ן (ס"י נה. קכד: ד"ה הא דאמרינן אצל, מלחמות מת. ד"ה כתוב) והרשב"א (נה. ד"ה והאידינא, צ"ה כג. עשה"ק צ"מ ש"ג סס"ה)

וכתב הר"ן בפרק צ' דיוס טוב (יב. ד"ה וכתב הר"ן) וכי תימא הרי הוא מכל מקום מזו עפר ממקומו איכא למימר דלטול מן הסד על ידי דבר אחר משום כבוד יוס טוב המירוהו אצל החוספות (ס"ס) והרא"ש (ס"י ג) כתבו שהמצניע דכבוד ודאי אסור דמשמע בפרק כל הכלים (קכד): דחשיב מכבדות של

תמרה מלאכתן לאסור מפני שעשויות לכבד צהא את הבית ואפילו לרבי שמעון אסור לכבד את הבית מפני שמזו עפר ממקומו וכן כתב סמ"ג (ס"ס) וסמ"ק (ס"י רפז עמ')

רפא ד"ה תניא) והתרומה (ס"ס ד"ה גורפין) וכן כתב המרדכי בפרק כל הכלים (ס"י תיד) בשם כמה גדולים וכתב רבינו ירוחם בחלק י"ג (י"ז פג ע"ד) דכן עמא דבר לאסור כיבוד בשבת: וכתב עוד (ס"ס) בשם הרמ"ה ה' דגויה המכבדת את הבית אין למחות צידה. והאגור (ס"י תקי) כתב שאצו ז"ל היה אסור הכיבוד אמנם התיר לכבד צנגד או במטילת עכ"ל ולא ידענא מאי שנא שהרי הוא מזו עפר ממקומו וגם משום גומות כשמצב צנגד כמו כשמצב במכבדת (א): וכתב בספר התרומה (ס"ס) דלרבץ מותר אפילו צצית שאינו מרוץ ולכבד אסור אפילו צצית מרוץ. ורש"י כתב בפרק כל הכלים (קכד: ד"ה של תמרה) דאסור לכבד את הבית משום אשווי גומות דמודה רבי שמעון בפסיק רישיה ולא ימות ולפי דבריו אפשר דאין אסור לכבד אלא כשאינו מרוץ אצל במרוץ שרי לדברי הכל כיון דלית ציה משום אשווי גומות וכדחזין דלמימר שרי זילחא במחוזא ולא גזר מרוץ אטו שאינו מרוץ וזה דעת הרמב"ם שכתב בפרק כ"א (ה"ג) ואסור לכבד את הקרקע שמא ישוה גומות אלא אם כן היה רצון באצנים וכתב הרב המגיד שכן דעת רש"י והחוספות (נה. ד"ה והאידינא) שאין הכיבוד בכלל היתר הא' דרבי שמעון ומשמע מדבריו דעד כאן לא אסור אלא כשאינו מרוץ אצל במרוץ שרי אצל רבינו כתב שר"י אסר הכיבוד בכל מקום ונראה מדבריו שכן דעת הרא"ש (שו"ת כלל כז ס"י טו) והגהות (מיימון דפוס קושטא) בפרק כ"א (אומ) כתבו בשם התרומה (ס"ס) דטעמא דצמרוץ נמי אסור משום דצמרוץ נמי איכא משום אשווי גומות בין הרובצין או גזירה אטו מקום שאינו רצוף כדאמרינן בפרק צמה מדליקין (כט): גזירה עיליתא דשישא אטו עיליתא דעלמא והא דאמימר לא גזר אטו מקום שאינו מרוץ היינו טעמא שהיתה כל העיר רצופה ולא גזרינן אטו עיר אחרת ונראה דמכל מקום מותר לכבד שולחן או מיצה מן הפירורין שעליהן משום שאין מיוחדים לכן ולא שייך למיגזר צהו עכ"ל ז' (ב):

וכתב הר"ן בפרק המצניע (לו. ד"ה והאידינא) בשם הראב"ד שמה שהתיר לכבד הבית דוקא צצית שנכתב מערב שבת ולא נפל צו בשבת לא קליפי אגוזים ולא קליפי רימונים ולא כל דבר שאסור לטלטל אלא שהוא רוצה לכבדו משום פירורין או שיער של פולין ועדשים או עצמות שהן ראויים למאכל צמחה אצל אם לא נכתב מערב שבת אפילו אין שם לא קליפי אגוזים ולא קליפי רימונים ולא אפילו צרור

דרכי משה

רישא ומטעם זה יהיה [מותר] לכבד במכבדות שאינו נשבר גם מטעם זה יש ליזהר לכבד הבגדים באותן מכבדות של קסמים שנשברים הקסמים בפסיק רישא עכ"ל: (ב) כתב הר"ן פרק כירה דף (ק"י ע"א) (יח. ד"ה מיהו לכ"ע) דמותר לעשות גומא תוך הקמח וכיוצא בו בשבת:

הגהות והערות

אשכחיה לרב אשי וכו': ה' הוא הר"מ מרוטנבורק [שכן דרכו של רבינו ירוחם לכנות את הר"מ מרוטנבורק] והובא בחשב"ן קטן סימן לה וברבינו ירוחם איתא הר"מ: ו' כן הוא לשון המגיד משנה דפוס קושטא, ולשון המגיד משנה שלפניו שאין הכיבוד בכלל "היתרא" דרבי שמעון: ז' עיין קצות השולחן סימן קמו בדי השולחן אות גג שהעיר שבהגהות מיימון שלפניו לא כתוב לשון זה שכתב הבי"ש עיי"ש שדייק כמה דיוקים, אבל לפני הבי"ש היה הגהות מיימון דפוס קושטא ושם כתוב לשון זה מלה במלה:

ש"ז (א) והמנהג כדברי האגור ואף בכנפים של ארזים נהגו לכבד ונראה לי טעמא דמאחר דדברים קלים הן אינן נוטלין רק האבק שלמעלה וליכא למיחש בהו לאשווי גומות ובהגהות אלפסי פרק (הזורק) [המצניע] (שלטי הגיבורים לו. אות ו) כתב ויש אוסרין לכבד מטעם ששובר את קסמי המכבדות בפסיק

ש"ז א' כן הוא בהגהות מיימון דפוס קושטא ולפניו בהגהות מיימון וביראים השלם ריש סימן רעד הלשון "דבגדולים" אסור וכו' ועיין תועפות ראם אות י: ב' עיי"ש בתוספות כט ע"א ד"ה ה"ג ועיין בכסף משנה בשם הרמ"ק, ועיין אגלי טל מלאכת חורש סימן כ' אריכות בגירסא זו בשם היראים: ג' כן הוא בגמרא (עג ע"ב), וברש"י (מו ע"ב) ד"ה איסורא דאורייתא וכן הגיה בכף החיים סימן זה ס"ק ג: ד' בגמרא שלפניו איתא רבא [רבא]. הגהות הב"ח [תוספאה אשכחיה לרבינא דקא מצטר מהבליה ואמרי לה מר קשישא בריה דרבא

ומ"ש דבעל הלכות גדולות התיר גם כן לכבד הבית בכ"ז
מקום אפילו אינו מרוצף. כן כתבו המוספות בשמו בסוף פרק
המנעני צהא דאסקינא דמותר לרצן הבית דהמרצן אין מתכוין
להדניק עפר בגומא ולהשוות הבית אלא שלא יעלה אצק וסצירא ליה
לבעל הלכות גדולות דהוא הדין
לכבד הבית דגם כן אינו פסיק
רישיה דישוה את הגומות ור"י השיג
עליו ואמר דכבוד ודאי אסור לכולי
עלמא מפני שמזוי עפר ממקומו ולא
שריין הכא לרש"י אלא ריצון והציא
ר"י ראייה דכבוד אסור מדאסרינן
צפרק כל הכלים לטלטל מכבדות של
תמרה אלמא דמלאכתו לאיסור היא
משום דאסור לכבד את הבית. מיהו
האלפסי כתב צפרק כל הכלים
דהאידנא דקיימא לן כרבי שמעון
מכבדות מלאכתו להיתר היא ומותר
לטלטלן. אכן נראה לומר דסצירא
ליה לר"י דאף לרבי שמעון אסור
כבוד דהא קא חזינן דודאי מזוי
עפר ממקומו הוא ופסיק רישיה
הוא וזה הוא דעת הרמב"ם דאסור
צאינו מרוצף דה"ל פסיק רישיה
וחילק בסיכה לפי שאין צהס לורך
כמו צכיצוד ומה שכתב הר"ן צס
הרשב"א להחמיר הכיצוד אפילו יש
שס מדצרים האסורים לטלטל משום
דהוי ליה כגורף של רעי טעם זה
מהני דאין לחוש לאיסור טלטול אבל
איסור מזוי עפר ממקומו מיהא
איכא, ואפשר דלא אמר אלא צמרופף
שאין שס אלא איסור מוקפה אי נמי
תופס דעת בעל הלכות גדולות

והאלפסי שאין הכיצוד פסיק רישיה כלל וכן מצוהר ממה שכתב הרב
המגיד משמו ריש פרק כ"א (ה"ג) עיין שס ומנהגינו כר"י לאסור
הכיצוד לגמרי אפילו צמרופף ואפשר דלאו משום גזירה אטו שאינו
מרוצף נהגו כך אלא משום דמטלטלין דצרים המוקפים ועוד כיון
דנהגו צארצני לעשות מכבדות מקנים ארוכין דקים וצשעת כיצוד
נצצרים צודאי ונראה כמזולין צאיסור שצת וגס נראה כעוצדא דחול
ואל טעוש תורת אמך (משלי א ח) וציש מדינות נוהגים לכבד הבית
צצגד או צמטלית דכיון דדבר קל הוא אינו פסיק רישיה דמזוי
עפר ממקומו ולטלטול דבר המוקפה אין לחוש דה"ל כגורף של
רעי ונהרא נהרא ופשטיה:

כיון דאי אפשר לצית צלא גומות אסור וראיתי כתוב צסס הרשב"א
(ענה"ק צית מועד ש"ג סי' ח) דאפילו היכא שיש צו דצרים האסורים
שרי לכבד מידי דהוא אגורף של רעי (קמג.) עכ"ל (ג) והרב המגיד
כתב צפרק כ"א (ה"ג) דצרי הרשב"א ואחריהם כתב וכן נהגו
צמקומנו. ולענין הלכה כיון
שהרמב"ם והרא"ש מסכימים לאסור
לכבד קרקע שאינו מרוצף הכי
נקטינן אלא אס כן הוא מקום
שפשוט המנהג להחמיר דכיון דמידי
דצנן הוא ויש להן גדולים על מי
שיטמוכו אין מוחין צידס. וקרקע
מרוצף נקטינן להורות לכחלה
להחמיר צו כיצוד כיון דלהרי"ף
והרמב"ם שרי (ד):

[ג] ומ"ש רבינו בשם הרמב"ם
שאין סבין ואין מדיחין
הקרקע. הוא גס כן צפרק כ"א
(ה"ג) וכתב הרב המגיד דהכי
אמרינן צפרק כירה (מ:) מעשה
צתלמידו של רבי מאיר שכתב אחריו
לצית המרחץ וציקש להדיח לו קרקע
אמר לו אין מדיחין לסוך לו קרקע
אמר ליה אין סבין ופירש רש"י
דילמא אחי לאשווי גומות
וצתוספתא פרק י"ז (ה"י) אין סבין
ואין נופחין ואין מדיחין הקרקע
ציוס טוב ואין צריך לומר צצנת
ופירושה לדעתו אף על פי שהכיצוד
מותר צרנוף אלו הדצרים אסורין
וגזרו צהס לפי שאין צהס לורך כמו
צכיצוד:

[ד] אסור צצדד הבית וכו'.
מימרא דרצא צסוף פרק
תולין (קמא.). אס מותר לשחוק צתפוחים או צאגוזים יצצאר צסימן
שאחר זה (קיצ: ד"ה אין שוחקין):

ש"ל פריי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן
[ח] אם מותר לשחוק באגוזים על גבי מחצלת: אם מותר לשחוק בתם וחסר:
אם מוחין ביד נשים ותינוקות המשחקים באגוזים: [ג] זוג המקשקש לשעות
אם מותר להכניו ולערכו כדי שילך ויקשקש כל השבת:

[א] כ"ל השמעת קול אסור וכו'. צסוף עירוצין (קד.) עולא
איקלע לצי רב מנשה אחא חד גצרא טורף אצצא אמר מאן
האי ליסתל גופיה דקא מחיל צצתא אמר ליה רצא א[לא אסרו

ש"ל א כ"ל השמעת קול אסור לרבינו חננאל אפילו אינו מכוין לשיר וכו'. פירוש כיון דמכוין להשמעת קול כגון שמקיש
על הדלת צאגורפו כדי שישמעו ויפתחו לו אסור אפילו אינו מכוין לשיר אלא להשמעת קול צלצד ואפילו לפי זה כתב הר"מ
מרוטנבורק אי לא צעי לקלא שרי וכו' דלא אסרו חכמים אלא כשמחכוין להשמעת קול גזירה שמה יתקן כלי שיר ולהאלפסי לא גזרו

דרכי משה

(ג) וכן כתב הר"ן בפ"ב דביצה (יב. ד"ה וכתב הר"ז הלוי): (ד) וכבר פשוט המנהג לאסור אף במרוצף כדעת המחמיר ואין לשנות:

פרישה

ז"ל צשלמן ערוך (ס"צ) כתב כיון שהוא קל אינו מזוי עפר כל כך ואינו
משוה גומות ואינו מכבד כי אס לאסוף הקליפות ודצרים הקלים יחד ולצערס:
בסוף הסימן כתב צית יוסף ז"ל וצתוספתא פרק י"ז אין סבין ואין נופחין
וכו' נראה הטעם דאין נופחין משום אשווי גומות אבל לא משום מזוי עפר
שהוא מוקפה דהא צסימן ש"ת (סו: ד"ה כתב המרדכי) כתב צית יוסף דמותר
לטלטל מוקפה על ידי נפיחה עיי"ש:

ש"ל (א) והרמב"ם התיר במקום המרוצף ואסר כשאינו מרוצף
וחילק בסיכה שכתב אין סבין הקרקע אפילו אם הוא
מרוצף וכו'. לשון רבינו שכתב וחילק בסיכה נראה שאינו מדוקדק כיון
דסצירא ליה שאסור לגמרי למה כתב וחילק בסיכה ומה שכתב שהחמיר צמרופף
ז"ל צצמרופף לא שייך מזוי עפר: ומה שכתב צית יוסף צסס האגור שכתב
צסס אציו להחמיר כיצוד צצגד או צמטלית ולא ידענא מאי שנא כו'. רמ"א

הגהות והערות

ש"ל [א] כ"ה גירסת הרי"ף והרא"ש, ובגמרא שלפנינו הגירסא "רבה":

ב ומ"ש רבינו אני כתבתי למעלה (נסימן ש"ז) שאין להתיר אמירה לגוי וכו'. כתב על זה מהרש"ל (בציאורו לעור) ומכל מקום נהגו העולם היתר לנגן בכלי שיר בחופה וכן ראיתי בתשובות האחרונים שאף גדולי עולם הורו להיתר ואף רבינו הטור אינו חולק על עיקר הדין אלא על הטעם שאמר דאמירה לגוי במקום מנוח שרי דמשמע בכל מנוח שרי על זה לזכר נחלק ואמר דלפי דעת התוספות לא שרינן לה אלא במקום מילה אצל לענין כלי שיר בחופה ודאי שרי משום כבוד חתן וכלה דעדיף טפי וכדכתב מהר"ק שורש ט' (ענף ג) על ריקוד דשמחת תורה ע"כ:

ג מותר לשמור אידינו וכו'. ברייתא לשם ולרבינו חננאל אליצא דעולא איסוריה משום דמתכוין להשמיע קול ולהאלפסי אליצא דרבה איסוריה משום גזירה שמה יטול כרור וזרוק לרשות הרבים

להבדיל העופות והרצ מהר"ל מלוצלין ה' ראה צצית יוסף שהעמיק לשון הברייתא ולא יטפח ולא ירקד מאי טעמא לאו משום דקא מוליד קלא ועלה על דעתו דמה שכתב רבינו כדרך שעושה בחול הוא לשון רבינו ור"ה לומר כרצה שיעשה כדרך חול ויטול כרור וזרוק ומהנחנו זאת הקשה קושא ושרי ליה מאריה כי לשון זה הוא לשון הברייתא: ומ"ש ובלבד שלא יספוק כף אף כף ולא יטפח כפו על ידיבו. כן פירש רש"י בסוף עירובין (קד). ונסימן שאמר סימן זה (ק"ג): כתב רבינו צהיפך ה' אין שוחקין באגוזים וכו'. איכא לתמוה אמאי לא כתב רבינו דאסור לשחוק אף בתפוחים משום אשווי גומות אליצא דכולי עלמא דאף לרבינו חננאל דבאגוזים הוי טעמא משום משמיע קול מכל מקום בתפוחים קאמר רב דאסור משום אשווי גומות וכבר התעורר צ"ח יוסף בקושא זו ותשובתו עליה לא נתקבלה לעניות דעתי וכדי להשיב צלמא אציא לשון התלמוד דפריך אדרבה דלא אסר אלא קול של שיר מהא דאמר רב נשים המשחקות באגוזים אסור מאי טעמא לאו משום דאולודי קלא לא דילמא אחי לאשווי גומות דאי לא חימא הכי הא דאמר רב [יהודה] נשים המשחקות בתפוחים אסור התם מאי אולודי קלא איכא אלא משום דילמא אחי לאשווי גומות

על הפתחים נצטת להקיץ את הקהל לצית הכנסת ולית הלכתא כאמוראי דפליגי עליה דרבי שמואל בר רב יוחנן ע"כ: כתב האגור (סי' תק"ח) צ"ח מהר"י מולן (שו"ת מהר"ל הדפוס סי' לח אות ד) דאסור לדפוק על הדלת בכלי המיוחד שם להשמיע קול (ב) עכ"ל ומדלא כתב המיוחד להשמיע קול של שיר משמע דאפילו אינו מיוחד אלא להקיש על הדלת כדי שישמעו קולו ויצאו לפתוח לו אסור ואינו יודע טעמו דאי צריח ליה כעולא אפילו אם אינו מיוחד לכך אסור ואי צריח ליה כרצה אפילו אם מיוחד לכך שרי כיון שאינו מכוין לשיר ושמה י"ל דאע"ג דצריח ליה כרצה במיוחד לכך חיישינן שמה יכוין לשיר (ב*) וכן נראה ממה שכתב בפסקי התוספות של עירובין (סי' ר"ג) קול שאינו של שיר אין לאסור אך נצטת הדלת אסור לקשקש בו (ג). ולענין הלכה כיון דהרי"ף והרמב"ם מסכימים לדעת אחת וכמה גדולים סברי

כוותיהו וגם הכי משמע דצריח ליה להרא"ש הכי נקטינן (ד):
[ב] וכתב עוד שמואל לומר לגוי לנגן בכלי שיר וכו'. כן כתב במדרי (ס"ט) ובהגהות אשכנזי (סי' ג אות ו) צפרק משילין: ומ"ש רבינו אני כתבתי למעלה שאין להתיר אמירה לגוי וכו'. הוא ממה שכתב נסימן ש"ז (ס"א): צ"ח התוספות:

[ד] מותר לשמור אידינו וכו' ובלבד שלא יספוק וכו'. כבר נתבאר בסמוך:

[ה] אין שוחקים באגוזים בשבת. גם זה נתבאר בסמוך ונ"ל שרבינו סובר לרבינו חננאל נמי אסור לשחוק באגוזים משום אשווי גומות אלא שמוסיף לאסור גם משום משמיע קול ומפני כך לא הוסיף לכתוב דאסור לשחוק בתפוחים דכיון דלכולי עלמא איכא בשחוק באגוזים משום אשווי גומות פשיטא דהוא הדין לתפוחים שאם לא כן לא היה לו להשמיעו דאליצא דרבינו חננאל לא שמיעין דאסור לשחוק בתפוחים מדאסור לשחוק באגוזים אי טעמא דאסור לשחוק באגוזים לא שייך בשחוק בתפוחים: כתב רבינו ירוחם בחלק ו' (מ"ג עו). דלדברי הפוסקים כעולא אסור לשחוק באגוזים אפילו על

דרכי משה

ש"ח (א) ובמדרי פרק משילין (סי' תרצו) דאפילו לומר לגוי לתקן הכלי שיר שרי משום כבוד חתן וכלה ומשמע דבלאו הכי אסור כשאר אמירה לגוי ולכן יש לתמוה על המנהג שפשט להקל וכתב מהר"י וי"ל (חידושי דינין שבסוף השו"ת סי' ז) דאי יישר חילי אבטליניה אבל מצאתי בתוספות דביצה (ל. ד"ה תנן) שכתבו דבזמן הזה שאין אנו בקיאים לתקן כלי שיר לכן מותר לרקד ולספק ולא גורנין שמה יתקן כלי שיר ואפשר לכן אין לאסור אמירה לגוי בזה מאחר דאיסור השמעת קול משום שמה יתקן כלי שיר ועיין בסימן שאחר זה (ארוך אות א ד"ה ולא מספקין): (ב) וצ"ב נוהגים בקצת

פרישה

ומה שכתב רבינו אני כתבתי למעלה שאין להתיר אמירה לגוי אלא בדבר שהוא עצמו דוחה [שבת] כגון מילה. עיין מה שכתבתי בפרישה צ"ח מורי ורבי ונראה דאף שמקילין מ"מ אין דעת הכל שזה דהא האחרונים אסרו מטעם דכתב רבינו לטלטל לצית הכנסת אפילו חומש כדי לקרות שנים מקרא ואחד תרגום נצחר

חדושי מהר"ח והגהות

[א] כתב מהר"ח כלומר שאם יעשה כדרך שעושה בחול חיישינן שמה יטול כרור וזרוקו לרשות הרבים (עיין צצית יוסף בתחלת הסימן) ונקט רבינו טעם זה דשייך בין לעולא בין לרצה ולא נקט טעמא דהשמעת קול דלא שייך אלא לעולא ע"כ:

הגהות והערות

ד**אבי העזרי שם: ה' הוא המהר"ח: ו' עיי"ש בב"ח סע"ב ד"ה ומ"ש מטפחין. ולפינו ברש"י בעירובין איתא לא יטפח ידיו על לבו:

גבי מחללת ולדברי הפוסקים כדצא ז' מותר על גבי מחללת לזכא
 אשווי גומות וכן כתב הרמב"ם ולא גזרין שמא ישחוק בהם על
 גבי קרקע דאם כן הו"ל גזירה לגזירה עד כאן (ה) ואני לא מנאמי
 כן דברי הרמב"ם בפירוש אצל יש לדקדק כן מדבריו שהמיר בפרק
 כ"א (ה"ג) לכד קרקע המרוץף ולא
 גזר אטו שאינו מרוץף: **כתב**
 האגור (סי' תקנ"ה) בשם ה"ר אליעזר

שאסור לשחוק בשבת בתם וחסר עכ"ל ואפשר שטעמו משום דגזרין
 שמא יבוא לשחוק על גבי קרקע וסובר כדברי האומרים דאסור לכד
 קרקע המרוץף אטו שאינו מרוץף שכתבתי בסיומן של"ו (ק"ב ד"ה וכתב
 עוד בשם), ואפשר שטעמו משום דכל שחוק שעשוי להרויח את של
 חבירו אסור בשבת משום דמיחזי כמקח וממכר וכמו שכתב הרמב"ם
 בפרק כ"ג (ה"ו) ולפי זה מה שאסור לשחוק בתפוחים משום אשווי
 גומות ולשחוק באגוזים משום אשווי גומות או משום משמיע קול
 כדרך לומר דבמשחק שלא להרויח אלא דרך שחוק בעלמא אמרו כן
 דאילו משחקים להרויח בלאו הכי טעמי אסור משום דמיחזי כמקח
 וממכר אי נמי במשחקים להרויח נמי אמרו דבלאו טעמא דמיחזי
 כמקח וממכר נמי אסור משום אשווי גומות או משום משמיע קול:
אם מותר לשחוק בדבור כחצתי בסוף סימן ש"ח (סו' ד"ה כתב
 האגור): **אח"כ** דאמר רב יהודה נשים המשחקות באגוזים אסור
 כתבו התוספות (עירובין קד' ד"ה הכי גרים בקונטרס) מיהו אין למחות
 נשים ותינוקות דמוטב שיהו שוגגין ולא יהו מזידין (שם קמח:) וכן
 כתוב בסמ"ג (לארין סה כב:) וכן כתוב בהגהות (מיימוניות) פרק כ"א
 (דפוס קושטא ה"ג) בשם ספר המנוחות:

ה"ע דלמא אחי לאשווי גומות וכתבו התוספות הכי גרס בקונטרס
 ואלא הא דאמר רב נשים המשחקות באגוזים וכו' לא משום אשווי
 גומות דאי לא תימא הכי וכו' ותימה דתיתי דרב למה לי ומיהו
 י"ל דחדא מכלל חבירתה איתמר ורבינו חננאל גרים הכי אלא הא
 דאמר רב [יהודה אמר רב] נשים
 המשחקות באגוזים וכו' לא דמשמיע
 קול כי זמזומי פירוש שורק אחת
 ומקבל אחת בהשמעת קול דאסור ואלא הא דאמר רב [יהודה] נשים
 המשחקות בתפוחים וכו' ומשני לא משום אשווי גומות והשתא תרי
 ענייני אסור אשמועינן עכ"ל וגירסא זו הביאה הר"ף ז"ל בפסקיו
 (לה:) והשתא אליבא דרבינו חננאל ולעולא אף בתפוחים אסוריהו
 משום השמעת קול שמעלינן זו לזו על גבי קרקע ונוגעות אלו באלו
 ומולדינן קלל ובאגוזים איכא אולודי קלל בשחוק שלא על גבי הקרקע
 ואפילו היכא דלא משמיע כי זמזומי נמי אסור והיינו תרי ענייני
 אסור לעולא ולרבינו חננאל אצל לרבה שחוק האגוזים שלא על גבי
 קרקע והיינו שורק אחת ומקבל אחת ואסור משום דמשמיע ככלי
 שיר כי זמזומי ותפוחים השחוק בקרקע ומשום אשווי גומות וכן
 מפורש באלפסי: **ולפי** זה נראה דרבינו דקדק ואמר אין שוחקין
 באגוזים וכיוצא בזה לרבינו חננאל משום משמיע קול אמר וכיוצא
 בזה להורות דאף בתפוחים אסור משום משמיע קול זו בזו על גבי
 קרקע ונוגעות אלו באלו ואפילו במקום המרוץף דלית בה משום
 אשווי גומות נמי אסור לרבינו חננאל משום משמיע קול. אצל לרב
 אלפס אליבא דמסקנא דאסורא דתפוחים משום אשווי גומות אגוזים
 נמי משום אשווי גומות ותיתי דרב חדא מכלל חבירתה איתמר ולא
 נטריך לשינויא דחיקא למימר באגוזים דזורק אחת ומקבל אחת
 זין משמיע כי זמזומי כדאמר מעיקרא אלא כפשוטו משום אשווי גומות ולפי
 באגוזים זין בתפוחים לרב אלפס כנ"ל לדעת רבינו שאמר לרבינו חננאל משום משמיע קול ולרב אלפס משום אשווי גומות דאלמא
 דאיכא נפקותא בזין לרב אלפס דלא הוי אסוריה משום השמעת קול אלא משום אשווי גומות אינו אסור אלא באינו מרוץף ודוק:
כתב בית יוסף הא דאסור בספר האגור לשחוק בתם וחסר היינו טעמא דכל שחוק שעשוי להרויח את של חבירו אסור בשבת משום
 דמיחזי כמקח וממכר. ולפי זה נלע"ד בשחוק באגוזים ותפוחים דאינו אסור אלא משום אשווי גומות לרב אלפס אף במרוץף או על
 השולחן או על המחללת לזכא משום אשווי גומות אפילו הכי אסור משום מקח וממכר ובהגהות אלפסי (שם אות ג) מחלק דמידי דתלי
 בחכמה ואינו תלוי בגורל אינו דומיא לקוצא ולפי זה הך דתם וחסר אסור משום דדמי לקוצא ואסור אפילו כשמשחקים בחנם משום
 הטלת גורלות והו' שכתב האגור בסתם לאסור השחוק דתם וחסר אצל שחיקת אגוזים ותפוחים דתלוי בחכמה אינו כמו הטלת גורלות
 ושירי היכא דליכא משום אולודי קלל לרבינו חננאל או משום אשווי גומות לרב אלפס:

דרכי משה

(ה) ובהגהות אלפסי סוף מסכת עירובין (שם אות ג) ואסור לשחוק באותן עצמות שקורין טשי"ך על גבי טבלא לפי שמשמיעין קול ולפי
 מה שנתבאר לעיל דאין אסור רק בהשמעת קול של שיר פשיטא דשחוק זה שרי וכן המנהג:

פרישה

(ד) **ל"ה** משום משמיע קול ול"ה משום אשווי גומות. עיין
 מה שכתב בית יוסף לרבינו חננאל נמי אסור משום אשווי גומות דאם לא
 כן לא ה"ל להשמיע אסור שחוק בתפוחים וכו' ואני אומר דבלאו הכי נמי
 מוכח כן דהא גמרא ערוכה היא בסוף עירובין דקאמר רבא בהאיא דלא
 ישחוק באגוזים טעמא משום אשווי גומות דאי לא תימא הכי הא דאמר רב
 יהודה אסור לשחוק בתפוחים התם מאי השמעת קול איכא ולפי זה ז"ל
 דרבינו לא קאמר אלא לרבינו חננאל יש עוד אסור באגוזים משום השמעת
 קול ונפקא מיהו דאף על מחללת לזכא משום אשווי גומות אפילו הכי אסור
 משום השמעת קול וק"ל: **וב"ש** בית יוסף ז"ל ומה שכתב רבינו אצל לר"י
 אף לכסות אסור בשבת האי אף אינו מדויק וכו' לא ידעתי מאי קשאי ליה
 דנראה פשוט דהאי אף קאי אאסור טלטול והכי קאמר ביום טוב יש חילוק
 בין טלטול פירות לכיסויין ובשבת אין חילוק ואף לכסות אסור ולר"י גם בשבת
 כיסוי מותר ובית יוסף דכתב דלשון אף אינו מדויק היינו לפי מה שכתב ושיעור
 לשון רבינו וכו' דאירי מכיון לזכא אצל אינו מוכרח אלא כמו שכתבתי וק"ל:
וב"ש בית יוסף עוד שם ז"ל ומה שכתב רבינו ולא נהירא דדוקא לרבי יצחק
 מוקים לה הכי וכו' עד ואפשר היה לומר דטעמא דהרמב"ם משום דבפרק
 כירה אליבא דרב חסדא דאמר אין מצטלין כלי מהיכנו מוקים לה דלף הראוי

חדושי מהר"ח והגהות

[ד] **כתב** מהר"ח וזה לשונו הטור נקט טעמא דעולא ודרכא ולא נקט טעמא דרבא לזכא משום אשווי גומות דשייך אף לעולא כמו שכתב גבי מותר לשמור

הגהות והערות

ז' ברבינו ירוחם שלפנינו איתא "כרבה" וכו' הוא כאו בדפו"ר ב"י:

ד. אין דולין מים בשבת בגלגל גדול וכו'. משנה בסוף עירובין (קד.) במקדש ממלאין מזור גדול בגלגל בשבת צמדינה לא אחימר שרי למימלא בגלגל מים צמחוא אמר מאי טעמא ימלא לגינתו ולחורבתו הכא לא גינה איכא ולא חורבה ימלא דקא דתרו כיתנא אסר להו. ופירש רש"י גינה שמה ימלא לגינתו. מתוך שממלאים בו בלא טורח אחי להשקות בו גינתו וחורבתו בשבת: תרו כיתנא. שורין בו פשתן בחול. וכתב הרא"ש (סי' כ) והיכי שריין למלאות מצורות שיש להן גלגל דהא אסרינן אפילו במקום דליכא גינה וחורבה משום שרייתא דכיתנא וכל דוכתא איכא למיחש להכי ותיירך רבינו תם (תוס' ד"ה גורה) דהאי גלגל מיירי בגלגל גדול שמוציא מים הרבה ביחד דכיון שמוציא מים הרבה ביחד בלא טורח איכא למיחש שמה ימלא לגינתו ולחורבתו או משום שריית כיתנא והם אותם גלגלים הקצוצים צהם דליים הרבה קציצ קציצ אצל אותם שלנו אין ממלאים צהם אלא מעט מעט מותר דליכא למיחש דילמא אחי למיעבד עובדין דחול: [ה] והרמב"ם צריך כ"א (ה"ה) לא חילק בין קטן לגדול אלא סתם וכתב אסור לשאוב מן הצור בגלגל גינה שמה ימלא לגינתו ולחורבתו ומפני זה אם היה הצור של גלגל צחצר מותר למלאות ממנו בגלגל וכתב הרב המגיד ומדברי אחימר כתב רבינו שצור צחצר מותר ועד כאן לא חזר ואסר אחימר אלא (כאותן) [באותן] שצחצו שהיו שאובים מהם בגלגל וממלאים בריכות וחריצין ושורין צהם פשתן עכ"ל ולי נראה דצחצו לחצר נמי שרי הרמב"ם כל היכא שאין סמוך לו גינה וחורבה ולא בריכות לשרות פשתן אלא דהרמב"ם מילתא פסיקתא נקט דסתם צור שצחצר אין דרך למלאות ממנו לשום דבר מאלו ותדע שהרי אם היתה גינה צחצר מי לא חייש הרמב"ם שמה ימלא לה אלא ודאי כדאמרן דלא דיבר אלא צהוה: וכו"ש רבינו אב"י גג"א קטן באותם שבבתי מותר. אינו מדברי הרמב"ם אלא סוף דברי רבינו תם ולפי שהזכיר גבי גלגל גדול דאסור לדלות אפילו אם הוא צחצו סמך לו שהרמב"ם התיר צחצו ולא חילק בין קטן לגדול ואחר כך חזר וסיים דברי רבינו תם ושיעור הלשון כך הוא אין דולין מים בשבת בגלגל גדול כעין אותם גדולים צהם להשקות צהם השדות אפילו הוא צחצו אצל גלגל קטן כאותם שצנחם מותר והרמב"ם התיר צחצו שאין שם גינה:

ד. אין דולין מים בשבת בגלגל גדול וכו'. משנה בסוף עירובין (קד.) במקדש ממלאין מזור גדול בגלגל בשבת צמדינה לא אחימר שרי למימלא בגלגל מים צמחוא אמר מאי טעמא ימלא לגינתו ולחורבתו הכא לא גינה איכא ולא חורבה ימלא דקא דתרו כיתנא אסר להו. ופירש רש"י גינה שמה ימלא לגינתו. מתוך שממלאים בו בלא טורח אחי להשקות בו גינתו וחורבתו בשבת: תרו כיתנא. שורין בו פשתן בחול. וכתב הרא"ש (סי' כ) והיכי שריין למלאות מצורות שיש להן גלגל דהא אסרינן אפילו במקום דליכא גינה וחורבה משום שרייתא דכיתנא וכל דוכתא איכא למיחש להכי ותיירך רבינו תם (תוס' ד"ה גורה) דהאי גלגל מיירי בגלגל גדול שמוציא מים הרבה ביחד דכיון שמוציא מים הרבה ביחד בלא טורח איכא למיחש שמה ימלא לגינתו ולחורבתו או משום שריית כיתנא והם אותם גלגלים הקצוצים צהם דליים הרבה קציצ קציצ אצל אותם שלנו אין ממלאים צהם אלא מעט מעט מותר דליכא למיחש דילמא אחי למיעבד עובדין דחול: [ה] והרמב"ם צריך כ"א (ה"ה) לא חילק בין קטן לגדול אלא סתם וכתב אסור לשאוב מן הצור בגלגל גינה שמה ימלא לגינתו ולחורבתו ומפני זה אם היה הצור של גלגל צחצר מותר למלאות ממנו בגלגל וכתב הרב המגיד ומדברי אחימר כתב רבינו שצור צחצר מותר ועד כאן לא חזר ואסר אחימר אלא (כאותן) [באותן] שצחצו שהיו שאובים מהם בגלגל וממלאים בריכות וחריצין ושורין צהם פשתן עכ"ל ולי נראה דצחצו לחצר נמי שרי הרמב"ם כל היכא שאין סמוך לו גינה וחורבה ולא בריכות לשרות פשתן אלא דהרמב"ם מילתא פסיקתא נקט דסתם צור שצחצר אין דרך למלאות ממנו לשום דבר מאלו ותדע שהרי אם היתה גינה צחצר מי לא חייש הרמב"ם שמה ימלא לה אלא ודאי כדאמרן דלא דיבר אלא צהוה: וכו"ש רבינו אב"י גג"א קטן באותם שבבתי מותר. אינו מדברי הרמב"ם אלא סוף דברי רבינו תם ולפי שהזכיר גבי גלגל גדול דאסור לדלות אפילו אם הוא צחצו סמך לו שהרמב"ם התיר צחצו ולא חילק בין קטן לגדול ואחר כך חזר וסיים דברי רבינו תם ושיעור הלשון כך הוא אין דולין מים בשבת בגלגל גדול כעין אותם גדולים צהם להשקות צהם השדות אפילו הוא צחצו אצל גלגל קטן כאותם שצנחם מותר והרמב"ם התיר צחצו שאין שם גינה:

ה. מי שיש לו פירות גבו וכו'. פירוש לשלשן למטה מפני המטר אסור בשבת אצל לכסותן מותר ואף לניס שרי לכסותן מפני המטר בשבת לר"י אצל לרש"י בין פירות בין לניס אסור אף לכסותן כלומר דלא מביעא דלשלשן למטה אסור אלא אף לכסותן אסור בשבת דלא התירו כיסוי אלא ציוס טוב וכן הוא להדיא באשיר"י ריש פרק משילין (סי' א):

[ז] מי שיש לו פירות בראש גבו וכו'. משנה ריש פרק צתרא דיוס טוב (לה): משילין פירות דרך ארובה ציוס טוב אצל לא בשבת ומכסין פירות בכלים מפני הדלף ונותנין כלי תחת הדלף בשבת ובגמרא (לו.) אמר עולא דאפילו לציניי שהם מוקצים מותר לכסותן מפני הדלף ורבי יוחנן פליג ואמר דדוקא פירות הראויים לטלטל מכסין אצל דברים המוקצים אסור לכסות דאין כלי ניטל אלא לצורך דבר הניטל: וכתבו הר"י (כ.) והרא"ש (סי' א) וכבר צירנו במסכת שבת (רי"ף סו.; רא"ש פ"ג סי' יח) שאין הלכה כרבי יוחנן. ודברי רבינו סתומים דלכאורה משמע מדבריו דלא פליגי ר"י (תוס' ד"ה דנטיצלא) ורש"י אלא לציניי שהם מוקצים אצל פירות וכיוצא צהם לדברי הכל מכסין אותם וליתא אלא פלוגתייהו בעיקרא דדינא איתא דלרש"י אפילו פירות הראויים אסור לכסות שפירש (לה: גמשה) ומכסין את הפירות ולא אמרינן טורח שלא לצורך יוס טוב הוא דשרי ליה רבנן משום הפסד ממון ומפני שהזכיר רש"י יוס טוב ולא הזכיר שבת כתב הרא"ש (סי' א) מתוך פירוש רש"י משמע [דהא] דמכסין את הפירות איירי ציוס טוב ויותר נראה כדברי ר"י דבשבת ח"א דקתני בסיפא קאי אחרי צדי דמתניחין עכ"ל, ושיעור לשון רבינו כך הוא אצל מותר לכסותן מפני המטר וכן הציניי אף על פי שהם מוקצים מותר לכסותן והא דשריין לכסות בין פירות בין לציניי לרש"י דוקא ציוס טוב אצל בשבת אסור לכסות לא לציניי ולא פירות ולר"י אפילו בשבת שרי לכסות בין פירות בין לציניי וכן הם דבריו בהלכות יוס טוב סימן תקכ"א (ריה:). וכו"ש רבינו אב"י לרש"י אף לכסותן אסור בשבת. האי אף אינו מדויק דלא שייך לומר אף לכסותן כיון דלא איירי הכא אלא לענין

חדושי מהר"ח והגהות

אילני דבסמוך דנקט רק טעמא דרצא משום דשייך אף לעולא שאני הכא דאיכא נפקותא בין הני תרי טעמי דלרבינו חננאל דפסק כעולא דאסר משום משמיע קול אסור לשחוק בצינחא אפילו על השולחן דליכא משום אשווי גומות ולר"י דפסק כרצא אינו אסור אלא לשחוק בצינחא על הארץ דאיכא משום אשווי גומות אצל על השולחן מותר וכיון דאיכא נפקותא נקט רבינו טעם של כל אחד: [ה] בתב מהר"ח ואפשר דמשום הכי התיר הרמב"ם צחצר לייסב המנהג ולא חילק בין גדול לקטן: [ו] בתב מהר"ח אפשר שטעמו דדוקא צמחוא אסר אחימר משום דחזי דקא תרו כיתנא אצל אגן דלא חזין הכי מותר צחצר כיון דליכא גינה ע"כ:

הגהות והערות

ח. בדפוס מנטובה שלוניקי הגירסא אין דולין מים בשבת בגלגלי ברזל גדול כגון אותם שדולין וכו': ח"א כן הוא ברא"ש ובדפוס ר. ובנדפס איתא דבשבת איירי דבשבת דקתני וכו':

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
אבודרהם <מהדורת קרן רא"ם> - א אבודרהם, דוד בן יוסף עמוד מס : 401 הודפס ע"י אוצר החכמה

[סעיף יא] מה שכתב הר"ב בסעיף י"א בהג"ה ומותר להעמיד. משמע אף לכתחילה כל שאין טורה, עיין מ"א [אשל אברהם] אות י"ג. ועיין כפות תמרים סוכה מ"ב [ע"א ד"ה מתניתין] מה שפירש רש"י [שם ד"ה מחזירין] שלא יכמוש, הא הדס ובה ענבים דנפתחים אסור, יע"ש. ומה שכתב שם דמהר"ב משמע אם מחזיר למים שרי, אין זה מוכרח, ויש לומר אם היו פרחים אסור אף מחזירו למים: **[סעיף יג] מה שכתב הרי"ב בהג"ה סעיף י"ג ובבב"ד שלא ינידנו** משום מוקצה [וכסידן שח סעיף מב] דאסור בטלטול אפילו מוקצה. ובור עמוק מאה אמה אין לחוש שמה יעקור קרקע, עיין ב"י [עמוד תקמב ד"ה אבל] וב"ח [שם ד"ה אבל] ותוספת שבת [ס"ק כד]. עיין בכפות תמרים סוכה מ"ב א' [ד"ה גמרא] לר"ת [הובא ברא"ש ראש השנה פ"ד סימן ו] דסובר אשה יכולה לברך על מצות עשה שהזמן גרמא, הפירוש דאשה זו אינה רוצה לברך, קא משמע לן דאם רוצה, ראוי, לא הוה מוקצה. ולפי זה משמע, אם כבר יצאו כולם ואין עוד איש שראוי לצאת בו, אסור לטלטלו אף שיטלו מיד איש. ואי"ה בסידן תרנ"א יבואר בזה במ"א אות כ"ח, ובליילה אי רשאי לטלטלו ובין השמשות ביום שני *, וכאן אין להאריך:

ש"ז (א) פסיק רישיה. עיין ט"ז. מודה רבי שמעון בפסיק רישיה דחייב מן התורה, הוחתך ראש העוף לחזק לתניק ואי אפשר שלא ימות העוף. ועיין ר"מ פרק א' מהלכות שבת וכסף משנה שם הלכה ז' ההפך בין מלאכה שאינה צריכה לגופה ובין פסיק רישיה, וצ"ע שם. ודע, דבר שאין מתכוון שרי לרבי שמעון לכתחלה אף באיסור תורה, כדמסיק בשבת מ"ו ב' מהא דמוכרי כסות ותופרי כסות, כלאים פרק ט' משנה ה' ו', והלכה רווחת ביו"ד סימן ש"א סעיף ו'. ומכל מקום יש לומר הצנועים המחמירין על עצמם כו' כהתם, אבל במידי דרבנן אפשר אף צנועים אין מחמירין. ועיין ב"י

[עמוד תקמ"ד"ה בסוף] הביא הא דסלקא דעתא התם, ותמהו כולם עולת שבת [ס"ק א] ואליה רבה [ס"ק א] ותוספת שבת [ס"ק א] דקיימא לן דאף בדבר תורה כל שאין מתכוין שרי אף לכתחלה. ועיין לבוש [סעיף א] הביא הא דב"י, והביא [סימן] רע"ו [רע"ז [סעיף א—ג] וסימן של"ו [סעיף ג], והנה בעשבים [שם] [עיקר] [עוקר] כלאחר יד. וכיבוי [שבסימן רע"ז שם] מלאכה שאינה צריכה לגופה וכדומה. ומהא דמוכרי כסות מבואר כך. ואני אומר בלאו כלי המחבר פסק ביו"ד [סימן] ש"א [סעיף ה'] לגנוב המכס אסור ללבוש, ותופרי כסות שרי, ושרי משניות שם בכלאים [ומשנה ב שם] לא פליגי להר"מ ז"ל, יע"ש ב"י [ס"ק ו] ושר"י [ס"ק ח] הטעם, דלבישה ממש גזור באמת לכתחלה, אם אתה מתירו כך יבוא להתכוין, מה שאין כן העלאה בעלמא אין דרך להתחמם כו', לא גזרינן. ושבת מ"ו ב' רבא דהדר, דיש בלאו הכי קושיא מלאכה שאינה צריכה לגופה, כמו שכתבו התוספות שם ד"ה דכל. ורש"י ד"ה מוכרין, "לובשו" להראותו בשוק, תיקן זה כיש מתירין ביו"ד [שם סעיף ו בהגה]. אבל לפסק הלכה כל דבר תורה אסור לכתחלה אטו מתכוין, אי נמי מראית עין הרואה, מה שאין כן תופרי כסות ומוכרי כסות נושאים על כתפיהם, לא שייך מראית עין, והצנועים כו' *, ואין להאריך: **(ב)** הקרקע. עיין ט"ז. דמרוצף באבנים וכל שכן קרשים ליכא אשווי גומות. ויש מתירין באין מרוצף, דלא הוה פסיק רישיה, וכרבי שמעון. ויש אוסרין אף במרוצף, דסבירא להו "באין" מרוצף (כצ"ל) פסיק רישיה, וגזרו מרוצף אטו אין מרוצף. ואף דהוה מלאכה שאינה צריכה לגופה, אפילו הכי גזרו ביה. ולפי זה, בכל העיר מרוצף לא גזרו, (כאביי) [כאמימר] דשרי זילחא [שבת זה, א], עיין ב"י [עמוד תקמ"ד"ה וכתוב]. אבל יש טעם אחר, דבמרוצף נמי יש בין הרובדים אשווי גומות, יע"ש. ועיין ב"י [שם דבר אחרון] אי לא נתכבד מערב שבת יש לאסור דמשהו גומות, יע"ש, ומכל מקום ע"י די כנף אוור וכדומה [שברמ"א] אפשר להתיר גם זה. ואפילו יש דברים מוקצים בתוך הבית כקליפת אגוזים וכדומה, טלטול מן הצד ע"י דבר אחר לצורך שבת יום טוב יש להתיר, עיין ב"י [שם ד"ה וכתב (הראשון)]. עיין סימן רע"ו [מ"א ס"ק יא ואשל אברהם שם]:

מחצית השקל

(ס"ק יד) התולש. ונראה י' דבעשבים כו'. בא ליישב קושיית העולת שבת דכאן משמע דגם ביבשים איכא משום תולש, אם כן קשה למה כתב בסעיף ג' מותר לילך על גבי עשבים כו' יבשים ובין לחים, דמה הפרש בין לח ליבש. לזה כתב מ"א דבעשבים כולי עלמא מודים דביבש ליכא משום תולש, ושפיר איצטרך לומר בין לח ובין יבש. וצריך לומר דזו ואין צריך לומר זו כתב לעיל סעיף ג', וכן כתב העולת שבת. ודע דלפי הבנות מ"א בס"ק א', הא דכתב כאן תאנים שייכו ר"ל אפילו יבשו גם עוקציהן אפילו הכי חייב: כתב הרא"ש כו' ממשנה ב' פרק ה' דמעשרות. דתנן התם בצלים שהשרישו בעליה טהור מלטמא, דהיינו אם היו הבצלים שטאים, כיון שהשרישו טהור דבטלו מתורת אוכל. וכן אם טהורים היו, אין מקבלים טומאה כיון שהשרישו, דאין מחובר מקבל טומאה. מזה מוכח דאפילו זרען בעליה מקרי זרועים, וילף מיניה הרא"ש דהוא הדין לענין שבת: נפלה עליהם מפולת כו'. והיינו שהבצלים מונחים על הארץ ונפלה עליהם מפולת: ועיין סימן ש"א. על כל פנים בענין שהשרישו. אבל לא השרישו, אפילו נתכוין לזרעה מותר לתלות: (ס"ק טו) והבב"ד [שם]. כן משמע בגמרא דף קנ"ה. הובא הגמרא לעיל ס"ק ב', ע"ש: וגם הארחות חיים כיון לזה כו' ועיין ב"י, ר"ל, שהב"י כתב וז"ל, וגם הרב המגיד [שבת כא, ט] כתב פירוש צידי אילן, שנעץ יתד באילן ותלה בו כלכלה מבעוד יום, היתד נקרא צדדים והכלכלה צדי צדדים, עכ"ל. כלומר, כשנטול או מניח בכלכלה היו צדי צדדים ושרי, דאלו ליטול הכלכלה עצמה ודאי אסור, דהא משתמש ביה שווא צדדים, כך היה נראה בעיני. אבל מצאתי בארחות חיים נעץ יתד באילן כו' ותלה בהן כלי מותר להשתמש בכלי משום צידי צדדין כו', עכ"ל הרב ב"י. הבין הרב ב"י דמה שכתב הארחות חיים מותר להשתמש בכלי שר"ל שומור ליטול הכלי עצמו מן היתד,

ש"ז (א) בין כו'. אפילו בקרקע ש' שיש. דלא עבדי חריץ, מכל מקום אסור דגורנין אטו קרקע שאינו של שיש: הוי מלאכה דרבנן. שפירש רש"י דחופר אינו חייב מן התורה אלא בחופר במרא וחצינה, אבל על ידי גרידה הוי כלאחר יד, וליכא רק איסור דרבנן: ועיין מה שכתבתי סימן ש"י. ר"ל, דמכאן מוכח דאפילו באיסור דרבנן פסיק רישיה אסור, דלא כמו שכתב מ"א בסידן ש"י בשם תרומת הדשן [סימן טו] דבאיסור דרבנן פסיק רישיה מותר. וגם בסידן ש"י השיג מ"א על תרומת הדשן כזה: (ס"ק ט) אסור לבבד. דמזוי עפר. אף על גב דהוי טלטול מן הצד, עיין בב"י [עמוד תקמ"ד"ה וכתב הר"ן (הראשון)] לשון הר"ן [שבת לו, א] ד"ה והאינא: כיצת יכ, א ד"ה וכתב] שהביא, ועיין מה שכתב מ"א בסידן ש"י ס"ק כ"ד: דהוה ליה דבר שאינו מתכוין. והמחמירין סבירא להו דהוי פסיק רישיה. והמחמירין אפילו במרוצף שהביא רמ"א, טעמיהו דסבירא להו גם כן בבנינו מרוצף הוי פסיק רישיה וגורנין מרוצף אטו שאינו מרוצף. ועוד, דגם במרוצף איכא משום אשווי גומות ומזוי עפר בין הרובדין, מכל מקום כתב הרב ב"י [שם ד"ה וכתב] דעל השלחן ודאי מותר, ע"ש בשם בעל התרומה [סימן רנד ד"ה גורפין]. אבל בענפי אילן ודאי גם על השלחן אסור, מטעם שכתב מ"א ס"ק ה':

לבושי שרד

(*) מ"א סק"ד ועיין בסידן ש"י, כ"ל:

ש"ז (*) מ"ז ס"ב סבירא ליה דבאינו מרוצף כו', כ"ל:

אוצר מפרשים

ש"ז א (פ"ז ס"ב) ויש מחמירין סבירא ליה דבאינו מרוצף הוה ליה פסיק רישיה, כצ"ל: (דגול מרכבה בשלחן הפהור)

יד התולש. עיין מ"א. עולת שנת הקשה מסעיף ג' לאמה לורך כתב המחבר בין יבשים, ועיין מ"א אות א'. ועיין אליה רבה [ס"ק טו] דיש לחלק בין יבש האילן ובין האילן לה ופירושו יבשים. ומה שכתב (ג') [בגג] כו', אפשר דרך וריעה בך, עיין אות ח': בו והבב"ד. עיין מ"א. עיין אות ז'. ומניח האילן אסור מוקצה [נכסידן שח סעיף מב]. ולשטען צאילן, אדם צריא שרי, ותש כח אסור, דמשתמש צאילן. עיין אות ט' טלטול כלי חרס עם עפר וצמחים, למאן דלחמ [רמ"א סעיף א] ירק מותר, יש לומר עפר כו' לא, ולט"ו [ס"ק ז ד] דאוסר אסור בטלטול. ומיהו ממה שכתב המחבר בסעיף ח' משמע עליו מותר בטלטול, וי"ל כיש לו בהמה דמעמיד על גבי עשבים [סימן שד סעיף יג], ודוחק. ואגב, כתובות [פ"ג משנה ד] אונס שומה בעצלו, עיין מוספות יוס טוב [שם ד"ה בעצלו] וצמוסף ערוך [ערוך עיין]. ובערוך [ערוך גסטר (הראשון)] יראה מפרש גסטרל שדל כלי *, יע"ש:

ש"ז א בין. עיין מ"א. עיין ב"י, ובחציות כצידה [סעיף ד] נמי אף בעלימה דשישא אסור. והא דיש מחמירין כיבוד במרוצף, יש ליישב. ועיין סימן ש"ד אות ה' דפסיק רישיה דלא ניחא ליה אף דרבנן יש לאסור: ב אסור. עיין מ"א. מזוי עפר ועל ידי זה משהו גומות, הא איסור מוקצה יש להמיר ע"י דבר אחר מהלך ללורך יוס טוב ושבת. והוה ליה דבר שאין מתכוין, היה לו לומר דסבירא ליה דלא הוה פסיק רישיה. וצ"ע [סעיף ג] דלא הוה איסור מורה, משמע פסיק רישיה דלא ניחא ליה דרבנן צאין מתכוין יש להמיר. ועיין אליה רבה [ס"ק ג] הראה למוספות שנת ז"ה א' ד"ה המכבד, ולמה שכתב הלבוש אמי שפיר, דרבנן פליגי עליה דרבי אליעזר [שנת שס] וסוברים אף בפסיק רישיה לא הוה רק דרבנן: ג מרוצף. עיין מ"א. משמע דליש אוסרין אף בקרשים אסור. ועיין ט"ו [משננות והב] אות ז':

ועיין סימן ש"ד אות ה' דפסיק רישיה דלא ניחא ליה אף דרבנן יש לאסור: ב אסור. עיין מ"א. מזוי עפר ועל ידי זה משהו גומות, הא איסור מוקצה יש להמיר ע"י דבר אחר מהלך ללורך יוס טוב ושבת. והוה ליה דבר שאין מתכוין, היה לו לומר דסבירא ליה דלא הוה פסיק רישיה. וצ"ע [סעיף ג] דלא הוה איסור מורה, משמע פסיק רישיה דלא ניחא ליה דרבנן צאין מתכוין יש להמיר. ועיין אליה רבה [ס"ק ג] הראה למוספות שנת ז"ה א' ד"ה המכבד, ולמה שכתב הלבוש אמי שפיר, דרבנן פליגי עליה דרבי אליעזר [שנת שס] וסוברים אף בפסיק רישיה לא הוה רק דרבנן: ג מרוצף. עיין מ"א. משמע דליש אוסרין אף בקרשים אסור. ועיין ט"ו [משננות והב] אות ז':

והוא נגד דברי הש"ס. אבל מ"א פירש דגם הארחות חיים נתכוין למה שכתב מ"א, וכפי שהיה נראה תחלה להרב ב"י דהכלכלה עצמה אסור ליטול מן היתד והוי צדדים, ומה שכתב מותר להשתמש בכלי ר"ל שומור לתניח דבר תוך הכלי או ליטול דבר מה מתוך הכלי: בב"א מותר. ר"ל, אם האדם בריא ואינו צריך לסמוך הרבה באילן, ולכן לא מיקרי משתמש במחובר. אבל בתש כח שצריך לסמוך הרבה באילן, הוי משתמש במחובר ואסור:

ש"ז (א) בין כו'. אפילו בקרקע ש' שיש. דלא עבדי חריץ, מכל מקום אסור דגורנין אטו קרקע שאינו של שיש: הוי מלאכה דרבנן. שפירש רש"י דחופר אינו חייב מן התורה אלא בחופר במרא וחצינה, אבל על ידי גרידה הוי כלאחר יד, וליכא רק איסור דרבנן: ועיין מה שכתבתי סימן ש"י. ר"ל, דמכאן מוכח דאפילו באיסור דרבנן פסיק רישיה אסור, דלא כמו שכתב מ"א בסידן ש"י בשם תרומת הדשן [סימן טו] דבאיסור דרבנן פסיק רישיה מותר. וגם בסידן ש"י השיג מ"א על תרומת הדשן כזה: (ס"ק ט) אסור לבבד. דמזוי עפר. אף על גב דהוי טלטול מן הצד, עיין בב"י [עמוד תקמ"ד"ה וכתב הר"ן (הראשון)] לשון הר"ן [שבת לו, א] ד"ה והאינא: כיצת יכ, א ד"ה וכתב] שהביא, ועיין מה שכתב מ"א בסידן ש"י ס"ק כ"ד: דהוה ליה דבר שאינו מתכוין. והמחמירין סבירא להו דהוי פסיק רישיה. והמחמירין אפילו במרוצף שהביא רמ"א, טעמיהו דסבירא להו גם כן בבנינו מרוצף הוי פסיק רישיה וגורנין מרוצף אטו שאינו מרוצף. ועוד, דגם במרוצף איכא משום אשווי גומות ומזוי עפר בין הרובדין, מכל מקום כתב הרב ב"י [שם ד"ה וכתב] דעל השלחן ודאי מותר, ע"ש בשם בעל התרומה [סימן רנד ד"ה גורפין]. אבל בענפי אילן ודאי גם על השלחן אסור, מטעם שכתב מ"א ס"ק ה':

(*) מ"א סק"ד ועיין בסידן ש"י, כ"ל:

ש"ז (*) מ"ז ס"ב סבירא ליה דבאינו מרוצף כו', כ"ל:

אוצר מפרשים

ש"ז א (פ"ז ס"ב) ויש מחמירין סבירא ליה דבאינו מרוצף הוה ליה פסיק רישיה, כצ"ל: (דגול מרכבה בשלחן הפהור)

הגהות והערות

[ז] קשה זה נמצא גם כנתי"ק של רעק"א, וי"ז: [ז] ב"ה דכפ"ר. ומהדורות אמ"ד ש"צ הנוסח "במקומות גדולים", והוא שיש, וע"כ הושמע ממנה דמ"ד מ"א (באר הגולה):

[זח] תוקן ממנה ד"ה דהרנפארט מקי"ד:

[זט] הושפע ממנה ד"ה פלאה מקמ"ה:

[ח] נוסף ממנה דמ"ד מקי"ד (פרופס), וכן הגיה לבושי שרד:

[חא] תוקן ע"פ דמשק אליעזר:

ש"ז א עיין סימן רע"ח מה שכתבתי וסימן שט"ו סעיף ו' [ס"ק ט] ושי"ח סעיף י"ב [ס"ק לו]. עיין ר"מ אלסקר [סימן קד]: (גליון ב"א)

ב"ה הנוסח כמה כח"י, וצ"ע הנוסח "והגדולים והכרים":

ג' בנוסח המשנה בגמרא איתא "בית המטות", ובנוסח המשנה נמשיות "בין המטות", ועי"ש בשנינו נוסחאות:

[ד] תוקן ממנה ד"ה למצער מקמ"ו, וכן הגיה יד אפרים, לבושי שרד, לקוטי מנחם פרי מגדים, מקור חיים ודגול מרכבה בשלחן הפהור, וכן העמיק מעשה רוקח אל דברי הט"ו:

[ה] עיין פרי מגדים שם אל אברהם אות י"א: [ז] תוקן ע"פ דמשק אליעזר:

ו. רמב"ם זכרן כ"א
[שם, וכתב המגיד משנה שם
שהוא ממעשה דתלמודו
של רבי מאיר שבת דף
מ' ע"ג] וכתבספחא [שם]
פרק י"ז [הלכה י']:
ז. שבת קמ"א [ע"א] [י']:
ז. דברי עזמנו:
ז. (א) מותר לשמוק
באגוזים או מפוחים,
[יתבאר] כמין שאחר זה
סעיף ה':
ש"ח א. עירובין ק"ד
[ע"א ודכנה: ר"ף שם לה,
ב: ב"י עמוד תקמו ד"ה
והלא"ש, דעת הרא"ש שם
פ"י סימן כ; רמב"ם שבת כג,
ד: הגהות מיימוניות שם אות
ב]:

ציונים לרמ"א

- (א) רבינו ירוחם חלק י"ג
[שם, בשם מהר"ם
מנוטענבורג]:
(ד) אגור [סימן תקי, בשם
אביון]:
(ה*) דרכי משה אות ב:
(ו) הגהות אלפסי פרק
(הזורק) [המצניע] [שלטי
הגבורים שם לו, א אות ו]:
ש"ח א. [הגהות אלפסי
[שלטי הגבורים עירובין לה, ב
אות ב]:
(ז) אגור [סימן תקי, בשם
מהר"ל בשם] [הדעות סימן
לא אות ד] וב"י [עמוד תקמח
ד"ה כתב] בשם פסקי
תוספות דעירובין [אות
יג]:

הגהות הסמ"ע

ש"ח סעיף ב בהגה ש"ח
ישברו קסמיהם. מהא יש
להוכיח קצת דמכירות
העשויות משערת שאין
לחוש לשבירה מותר לכבד
בו בשבת, ולעיל סימן ש"ב
סעיף א' בהג"ה כתב (רי"א)
[בשם רש"י] [שבת יוש
קמ, א] דאסור לבער בגד מן
האבק שעליו אם מקפיד
עליו כו', ואם כן לפי זה
אף מכבדת העשויה משער
אסור להוציא האבק מן
הבגד כאשר הוא נראה
לעניים. ואין לחלק בין
ניער לכיבוד, כיון דהשעם
הוא משום דזה ליבנה ...
מה לי ניער מה לי כיבוד.
ואפשר מה שכתב כאן
לאסור במכירות העשויות
מקסמים, לרבותא הוא
דנקיט כן, אעפ"י שאינה
מוציאה אבק מכל מקום
אסור משום ישבר כו',
ולעולם מכבדת העשויה
משער ...

ד ע"י ידי גוי מותר. וז"ל שלמה אומר אפילו על ידי עכו"ם
אלא שנהגו להקל, וגם ע"י כנף אומר, ע"ש פרק ב' דצ"ה סימן
ל"ג. כתב ב"י [עמוד תקמו דבור ראשון] דאפילו יש צנצנת קליפי אגוזים
דמוקצים הם מותר לכבדם, דהוה ליה לדידיה כגרף של רעי, עיין
סימן ש"ח סעיף כ"ז: ה ש"ח
ישברו. וזו"ל אפילו הם נשברים
ליכא אסור דאורייתא, כמו שכתבתי
סימן ש"ח סעיף י"ב [ס"ק ל],
אפילו הכי אסור בפסיק רישיה.
ולפי זה אסור לכבד אפילו צמרוץ
אלא אם כן בשל תמרה, ולא בנאות
העשויין מענפי אילן, עיין מה
שכתבתי סעיף א' [ס"ק א]: ו אין
בבין ובין. ואין נופחין הקרקע
(רמב"ם שבת פרק כ"א הלכה ג).
וטעמא, דדברים אלו אין בהם
(י) צורך כל כך כמו צניבור (מגיד
משנה שם ד"ה א'): ז אסור לצדד.
ולא יכריע צנצנת וישפוך ממנה, אלא
מגביה אותה מן הארץ ושופך, דאם
לא כן מחפיר הוא מן הארץ (הלכות
גדולות סימן ז עמוד קמג):

ש"ח א בב"י שיר. והוא הדין בכל דבר שהוא דרך שיר, וכמו שכתב סימן של"ט סעיף (י"ג) [ג] [א]. וז"ל ים של שלמה [צ"ה
פ"ה סימן ו], כל משמיע קול שאינו מכין לשמחה, כגון שמש המקשקש לצית הכנסת וכיוצא בזה, מותר, אור זרוע [הובא בהגהות
אשרי שם פ"ה סימן ב אות ו], עכ"ל. וכתב בהגהות מיימוניות [שבת כג, ד אות ב] דמותר להניח טבעת שיש בו עופרת משמיע קול, עיין מה
שכתבתי סימן (ש"ה) [שא] [ב] סעיף כ"ג [ס"ק לה]. ואם נותנים מים בכלי מלא נקדים ומטיף לתוך כלי מתכות כדי שישמע קול נעים
כי קלא דזמזומי, אסור, דהוה ליה ככלי שיר, ולחולה מותר. ואם מטיף בחזק כדי שיקץ הישן, אפילו לצריא שרי, דלא הוי כעין כלי
שיר, שאין עושה צנעימה וצנחת. וא"כ כל שכן הני פעמונים שצפרכות דלית בהו איסורא, שאין כוונתו שישמעו צנעימה וצנחת. ועוד,
כיון דלחולה שרי, כל שכן לדבר מצוה. ועוד, דהאידנא יש להקל, כמו שכתב סימן של"ט סעיף ג' בהג"ה, וכן משמע שהש"ך [יו"ד
סימן רפב ס"ק ד] הקיל משום דלצורך מצוה הוא שישמעו העם ויקומו, דהא לרקד ג"כ מותר לצורך מצוה, כמו שכתבתי סימן של"ט
[ס"ק א]. ואף שבט"ו ציו"ד סימן (רנ"ד) [רפג] [ב] [ס"ק ב] אומר, כבר נהגו להקל, וכמו שכתבתי. ועוד, דלחומר שפוחת הפרכות לא
קמכוין לקלא כלל, כמו שכתבתי סימן ש"ח סעיף כ"ג [שם], ע"ש: ב כמו צפוד. שקורין נופיל צלע"ו. אף על פי שצאחמו הצפונף
רגילין ג"כ להנעים צשיר, הכא כיון שמכוין לקרות לחצירו לא יעניס בקריאה כו', וגם לא עבד מעשה, עכ"ל [שלטי הגבורים עירובין לה, ב
אות ב]. משמע דאם ננעים צשיר אסור. אע"ג דמותר לשורר צפה, הכא שאני דמני לכלי שיר. ומכל מקום נראה לי דשרי, כיון דלא
עבד מעשה: ג אסור לשמש וכו'. ויש מקומות שלוקח כלי אחר להכות צצנת:

ערך דהם למהריק"ש

סוף סעיף ג [אפילו הוא מרוצף]. ונמצא נהגין היתר על ידי גוים, וכל שכן אם עושה מעצמו אף על פי שאל לדי קמיעה, כל שאין הישראל נהנה בקמיעה עצמה שכבר
היה אפשר שיגשו מעצמן, דלדעתה דנפשיה עבד, ואין נוהגים למחות בידם. זה ראוי להליך עליהם:

שערי תשובה

ש"ח (א) שיר. עיין באר היטב בענין הפעמונים. ועיין בשערי אפרים שער
יו"ד סעיף ג':

באר היטב

(ג) ע"י ידי גוי. וז"ל שלמה אומר אפילו על ידי עכו"ם אלא שנהגו להקל,
וגם ע"י כנף אומר, ע"ש פרק ב' דצ"ה סימן ל"ג. כתב ב"י דאפילו יש צנצנת
קליפי אגוזים דמוקצים הם מותר לכבדם, דהוה ליה לדידיה כגרף של רעי, [מ"א
ס"ק ד]: (ד) ישברו. וזו"ל אפילו הם נשברים ליכא אסור דאורייתא, אפילו הכי אסור בפסיק רישיה. ולפי זה אסור לכבד אפילו צמרוץ אלא אם כן בשל
תמרה, ולא בנאות העשויים מענפי אילן, עיין מה שכתבתי סעיף א', [מ"א [ס"ק ה]: (ד*) אין בבין. ואין נופחין הקרקע, רמב"ם פרק כ"א, [מ"א ס"ק ו]:
(ה) לצדד. ולא יכריע צנצנת וישפוך ממנה, אלא מגביה אותה מן הארץ ושופך, דאם לא כן מחפיר הוא מן הארץ, [מ"א [ס"ק ו]:
(א) שיר. והוא הדין בכל דבר שהוא דרך שיר, וכמו שכתב סימן של"ט סעיף ג'. וז"ל ים של שלמה, כל משמיע קול שאינו מכין לשמחה, כגון שמש
המקשקש לצית הכנסת וכיוצא בזה, מותר, עכ"ל. ואם נותנים מים בכלי מלא נקדים ומטיף לתוך כלי מתכות כדי שישמע קול נעים, אסור, דהוה ליה
ככלי שיר. ולחולה מותר. ואם מטיף בחזק כדי שיקץ הישן, אפילו לצריא שרי, דלא הוי כעין כלי שיר, שאין עושה צנעימה וצנחת. וא"כ כל שכן הני פעמונים
שצפרכות דלית בהו איסורא, שאין כוונתו שישמעו צנעימה וצנחת. ועוד, כיון דלחולה שרי, כל שכן לדבר מצוה. ועוד, דהאידנא יש להקל, כמו שכתב סימן של"ט
סעיף ג' בהג"ה, וכן משמע שהש"ך מיקל משום דלצורך מצוה הוא שישמעו העם ויקומו, דהא לרקד ג"כ מותר לצורך מצוה, כמו שכתבתי סימן של"ט. והט"ו
ציו"ד סימן (רנ"ד) [רפג] [ב] כאל [ס"ק א] אומר, וכתב דיש למחות בידם, ע"ש. אלא כבר נהגו להקל, וכמו שכתבתי. ועוד, דלחומר שפוחת הפרכות לא קמכוין
לקלא כלל, [מ"א [ס"ק א], ע"ש. וכל אשר חרד לדבר ה' ישמע אליו: (ב) כבה. ויש מקומות שלוקח כלי אחר להכות צצנת, [מ"א ס"ק ג]:

ביאור הגר"א

[ט] מיהו. דרש"י [שבת] קכ"ד ב' [ד"ה של תמרה] כתב דאסור כיבוד משום
אשוויי גומות ופסיק רישא הוא, וראיה דאף לרבי שמעון אסור, ממה שכתוב
[שם] קכ"ז א' דלמא אתי לאשוויי כו' הא מני רבי שמעון היא כו'. והמתירין
כתבו שם [ראה ר"ן שם לו, א ד"ה והאידנא] שמא ישוה במתכוון, וכמו שכתבתי
לקמן [ס"ק טו]. ועל ידי עכו"ם מותר, כמו שכתוב בסוף סימן רנ"ג [סעיף ה
בהגה וס"ק טט]. ותוספות [שם] צ"ה א' [ד"ה והאידנא] כתבו משום טלטול עפר,
וכן דעת הרמב"ם וראב"ד ור"ן [ו], וכן דעת הרא"ש [שם פ"י סימן ג] וכל הנמשכין
אחריהן, וגם לדבריהם מותר על ידי עכו"ם, כמו שכתוב בסיומן רע"ו סעיף ג'
[בהגה]: [י] וכן ע"י ידי כו'. שמפרש מכבדות של מילת [שבת קכד, ב] אף לכבד
הקרקע מותר. ומדברי רש"י [שם ד"ה של מילתא] נראה דאסור: [יא] ואינו.

לשיטת רש"י [שם ד"ה של תמרה]: [יב] ואסור לכבד. שמפרש [שלטי הגבורים
שבת לו, א אות ו] איסור הכיבוד משום זה הטעם. ודייק שזהו שכתב הר"ף [שם
מח, א] מכבדות של מילת כגון זנב שועל כו', שאין נשבר, ע"ש:
[יג] [סעיף ג] אפילו. [שבת] קנ"א ב': [יד] [סעיף ד] דבין כו'. טור [עמוד תקמז]:
[טו] ודאי והוי כו'. לשון המחבר. אבל התוספות שם [שבת קמא, א ד"ה דילמא]
כתבו שמא ישבת וישוה גומות במתכוין:

ש"ח [א] [סעיף א] השמעת בו. כרבה [עירובין קד, א], מדתריץ רב אחא בר
יעקב כוותיה, ואמרי שם סבירא ליה כוותיה, דלא כירושלמי [ביצה
פ"ה הלכה ב, ר"ף [עירובין לה, ב]. אבל העיקר נראה כירושלמי, ואינו מותר רק
אם אינו מתכוין לקול כלל, כמו בור הגלגל וכדומה לו במסכת עירובין שם:

מס: 405 הודפס ע"י אוצר החכמה

ש"ח (פ"ו ס"ק ג) במקום שמשמיעים קול אסור דרבינו חננאל, כצ"ל. עיין שם בטור [עמוד תקמט] דרבינו חננאל סבירא ליה דאפילו השמעת קול שאינו לשיר אסור:

הגהות והערות

- [ה] עיין סוף סימן רנ"ב סעיף ה': (גליון פ"א)
 [ו] תוקן ממנהרות ויניאיה ש"ז דייקנאלי:
 [ז] עיין סוף סימן מ"ח (גליון פ"א)
 [ח] עיין סימן של"ז [סעיף ג] (גליון פ"א)
 [ט] עיין סימן מ"ח [סעיף ג] (גליון פ"א)
 [י] גופף ממנהרות דיהרנפארט מנ"צ:
 [יא] תיבות "והוא הדין" הושמעו ממנהרות אמ"ד מ"פ:
 [יב] תוקן ממנהרות פראג מקמ"ה, וכן הנהיגו פרי מגדים ומקור חיים:
 [יג] עיין סימן של"ז סעיף ב': (גליון פ"א)
 [יד] בב"ה הפוסקים ז"ל אלו כ לזכר הגולה על מינה "פירות" דלעיל, אך מקומו הנכון הוא כאן:

(ב) מותר. עיין ט"ז. עיין סימן רנ"ב סעיף ה' וסימן ש"ח סעיף ג"א. ואם נאמר דאזהרין שלנו מותר לטלטל שהן ככלי תכשיט וכדומה, וגם מותרין לערכו בשבת, מכל מקום מה שמשמיע קול אסור לערכו בשבת, דהוה כעושה מעשה להשמיע קול בשבת, והוה ככלי שיר או כלי המיוחד לכך דשמא יתקננו, עיין אות א', א"כ הוה מלאכתו לאיסור. ומיהו אם הולך בשוק או בבית הכנסת הוה צריך לגופו. ובבית יש לומר דאסור בטלטול: (ג) ולא בתפוחים. עיין ט"ז. והם דברי הב"ח [עמוד תקמח ד"ה אין] ג"כ. בטור כתוב אין שוחקים באגוזים וכיוצא, לרבינו חננאל השמעת קול, ולר"ף [עירובין לה, ב] משום אשוי גומות. והיינו לרבינו חננאל בתפוחים על גבי קרקע שנוגעת חדא בחדא נמי שייך משמיע קול, יע"ש בב"ח. ומיהו לדידן קיימא לן אין איסור השמעת קול כשאין מכוין לשיר, כי אם משום אשוי גומות, ובמרוצף אפשר להתיר, עיין סימן של"ז [סעיף ב] ומ"א כאן אות זי"ן. ומה שכתב הר"ב בהג"ה בטש"יך מותר, היינו נתפרקו מאתמול וייחדן לכך, הא נתפרקו בשבת יש לומר דהוה מוקצה, עיין סימן ש"ח במ"א (גו"ן) [ס"ק נד]:

פירות לזוך היום שרי, שלא יטעו נגשמים: יא מותר. עיין מ"א. עיין ב"י [נשן]. ועיין סימן של"ז אות י"ג ומה שכתבתי שם, ועיין סימן מקכ"א:

הגהות רעק"א

ש"ח (א) (מג"א ס"ק ד) דבמרדכי שם. כספר שולחן ע"י שטים מהרז המהמר מרכנת המשה סימן (א') [ג] [דין המכה נפטיש] סעיף (י"ג) [ג] כתב למך דהרמ"א מייירי כלי שיר דעכ"ס, דהו כלאומר עשה מלאכה שכל עלמן: (ב) (שם) דאיתא במהרי"ח. נהלכות ערוכי תלמוד: (ג) (הגה סעיף ב) ומיהו בזמן הזה. עיין צוה מוכחות מוסר במשנות זכרון יוסף בל"ח סימן י"ז: (ד) (מג"א ס"ק ז) גוריון אבוס [כו] וכן משמע ריש סימן של"ז. לעני"ד אדרבא, הסם משמע דהיפוך, דדוקא קרקע מרוץף אטו אינו מרוץף גוריון, דקרקע נקרקע מחליף, אצל שולחן אטו קרקע לא גוריון, כמבואר בב"י שם [עמוד תקמח סוף ד"ה וכו'] נשם ספר המרומה [סימן רנד ד"ה גורפין]:

ביאור הגר"א

[ב] [סעיף ב] יש מתירים. דשבות דשבות במקום מצוה מותר, כמו שכתוב לעיל סימן ש"ז סעיף ה': [ג] [נהגין ואפילו דומר. לדעת המתירין בסימן רע"ו סעיף ב' בהג"ה: [ג*] [סעיף ג] זוג. עיין סימן רנ"ב סוף סעיף ה': [ד] [סעיף ד] דא יספוק בו. לשון הטור [עמוד תקמח], ועיין רש"י שם [עירובין קד, א ד"ה לא יטעו וד"ה יספוק]. אבל רש"י בפרק ה' דיו"ט [בב"ה לו, ב ד"ה אין וד"ה ואין מספקין] פירש טיפוח כף אל כף, סיפוק על יריכו, וכן כתבו טור ושו"ע בסימן של"ט [טור עמוד תקכ"ח; שו"ע סעיף ג] וסימן ת"כ [טור עמוד רע"א; שו"ע סעיף א] וסימן תקכ"ד [טור עמוד קט; שו"ע סעיף א] וסימן תקמ"ז [טור עמוד רד; שו"ע סעיף ב] וביר"ד סימן ת"א [טור עמוד שע"א; שו"ע סעיף ה]. ועיין תוספות דפרק ג' דמועד קטן כ"ז ב' ד"ה אבל כו'. ועיין רא"ש פרק ה' דיו"ט [בב"ה סימן ב] שכתב בשם הירושלמי [שם הלכה ב] ששניהן כף אל כף, אלא טיפוח מרצונו, סיפוק הבא מחמתו, כמו שנאמר [במדבר כד, י] ויחר כו' ויספוק. וכוה מתורץ קושיית תוספות ה"ל, ולכן לא נזכר אצל אבל סיפוק. וכן עיקר: [ה] [סעיף ה] הנהגין ודוקא. כמו שכתוב שבת קכ"ד ב', ועיין רש"י שם [ד"ה מכבדות וד"ה של]: [ו] ומותר לשהוק. נלמד מאגוזים שאמרו שם [עירובין קד, א] מאי טעמא לאו כו': [ז] אבל כו'. עיין יו"ט [בב"ה לו"ז א': [ח] ופכ"ל מקום אין. שם לי' א' ושבת קמ"ח ב': [ט] [סעיף ו] ויש אומרים. תוספות שם [עירובין קד, א ד"ה גורין]: [י] [סעיף ז] דרך ארובה. ר"ל, אפילו כהאי גוונא דמותר ביום טוב, כמו שכתוב בסימן תקכ"א [סעיף א]: [יא] אבל מותר. כפירוש רא"ש [בב"ה פ"ה סימן א] בשם ר"י דבשבת דסיפא קאי גם על ומכסין, מדהפסיק ביום טוב כו' בין הכבדות:

מחצית השק"ל

משום גזרה דלמא אתי לאשוויי גומות, והוי גזרה לגזרה: וכן משמע ריש סימן ש"ז. דאוסרים מרוץף אטו אינו מרוץף, ובאינו מרוץף גופיה אינו אסור אלא משום דלמא אתי לאשוויי גומות: ובאמת אין דרמות כו'. דאבוס שאני, דשניהם, הן אבוס של כלי הן אבוס של קרקע, נקראים בשם אבוס, לכן אבוס באבוס מחליף. וריש סימן של"ז שניהם קרקע, ומחליף חדא באידך. מה שאין כן שלחן בקרקע לא מחליף. וכהאי גוונא אמרינן בשבת דף קנ"א [ע"ב] קרקע בקרקע מחליף, מת בקרקע לא מחליף: (פ"ק ח) בעצמות כו'. ונהגו לעשות כו' כמו שכתוב סימן שכ"ז סעיף ג'. ועיין שם במ"א ס"ק א' דאם היה לו מגררת מיוחדת לשבת [שרין]. והם דברי הש"ס בשבת דף קמ"ז ע"ב דרב שמואל בר יהודה עשתה לו אמו מגררתא דכספא, ופירש רש"י [ד"ה מגררתא] לשבת. ולפי זה צריך לומר גם כאן דהני אסקאקי של כסף מיוחדים לשבת דוקא, דהא מ"א מביא ראיה מהאי דסימן שכ"ז סעיף ג': (פ"ק יא) מותר כו'. כרש"י דאסור ללכסות. דסבירא ליה דכמו לטלטל לא הותר כי אם ביום טוב, הוא הדין דלכסותן לא הותר כי אם ביום טוב, ולא בשבת:

אוצר מפרשים

מכל מקום לא עדיפא מפירות הראויין וכדי יין. ויותר מזה קתני בברייתא לעיל [שם] דף ג' [ע"ב] אחד ביצה שנולדה בשבת וכו' אבל כופה עליה כלי מפני הפסד ממון, והוא הדין דמכסין אפילו פירות טבלים. ואף דמוקי רבי יצחק בצריך למקומו, אבל לעולא לא מוקמינן בצריך למקומו, כמו שפירש רש"י שם [ד"ה אבל]. על כן איז לזוז מפסק השו"ע:

ש"ח (א) (מג"א ס"ק יא) ויש ש"ל ש"מה פסק. נ"ב, ולא נראה, דהא מוכח להדיא דאפילו בשבת מכסין פירות וכדי יין משום הפסד ממון, דהא לרבי יצחק [בב"ה לו, א] מתניתין [שם לה, ב] איירי בפירות ראויין, וגם לעולא איירי מתניתין נמי בפירות ראויין, דהא קאמר ואפילו באיירא דליבנא, ובברייתא קתני פורסין מחצלת על גבי לבנים בשבת, אע"ג דאוקי תלמודא דאיתור מבנינא דחזי למזגא עליהו.

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה אבודרהם <מהדורת קרן רא"ס> - א אבודרהם, דוד בן יוסף עמוד מס : 406 הודפס ע"י אוצר החכמה

ובלבד שלא ינידנו (בית יוסף בשם אורחות חיים). בור עמק אפלו מאה אמה מתר לגר ולעלות, ומטפס ויורד ומטפס ועולה, ולא תישינן שמא יצקר קרקע בירידתו ועלייתו (טור):

שלו דין כבוד הבית ודבר שאינו מתכונן. ובו ד' סעיפים:

א. (א) דבר שאין מתכונן מתר, והוא שלא יהא (ב) פסיק רישה. (ג) בהלפך גורר אדם מטה כסא וספסל, (ד) בין ג' גדולים בין קטנים, ובלבד שלא יתכונן לעשות חריץ, וימתר (ה) לרביץ הבית בין שאינו מתכונן להשוות גמות אלא שלא יעלה האבק: **ב.** [*] אסור (ו) לכבד הבית

א מסקנא דגמרא שבת
כב ובכמה דוכתי.
ב שם. ג מסקנא דגמרא
שבת צה. ד טור בשם
הרמב"ם פקדן א.

באר היטב

בכל ענין אסור, ולהשען באילן, בכריא מתר, בתש אסור, גם של שלמה, מגן אברהם, עין שם: **ג.** גדולים. אבל גדולים מאד אסור לגרר דהו פסיק רישה דעושה חריץ, ואסור אפלו בקרקע של שיש, בית יוסף, מגן אברהם, עין שם:

באר הגולה

להניח בה פרות ולטל ממנה, אבל הפלפלה עצמה אסור לטלה או לתלות בפתח, וכנ"ל גבי סלם. ואם הפלפלה תלוי באילן עצמו, אסור לטל חפץ ממנה וכן לתן לתוכה, דקמשתמש בצדדין [ש"ס]. **א** ואם פי הפלפלה צר, דכשנוטל חפץ מן הפלפלה מניד האילן, אסור בכל ענין, מפני שעל ידי זה משתמש באילן. **ב** ולהשען באילן, **א** אם האדם בריא מתר, ותש כח אסור, והטעם, דאדם בריא אינו סומך עליו אלא מעט ולא מקרי משתמש במחבר, אבל תש כח צריך לסמוך בכל כחו עליו ומקרי משתמש במחבר ואסור, והני מלי כשאינו מנידו, אבל כשמנידו אפלו בכריא אסור, **ב** דזה גופא שמוש הוא:

שלו אקדים לסימן זה הקדמה קצרה. והיא: חורש הוא אחד מל"ט אבות מלאכות. וכיון שפונת החורש לרפויי ארעא, דאז טוב לזריעה, וגם כונתו להשוות הגמות וליפוטו כדי שיהיה המקום שוה, ולכן החופר בשדה או שעשה חריץ או שהיה שם תל קטן והשפילו או שהיה שם מקום נמוך והשוה אותו, וכן כל המשוה גמות במקום הראוי לזריעה, חיב משום חורש [ואם היה זה בפית, חיב משום בונה, שמתקן הבנין על ידי זה], וכן כל מה שעושה ליפות הקרקע הוא תולדת חורש וחיב בכל שהוא [רמב"ם פרק ח]:

א (א) דבר שאין מתכונן. זה לשון הרמב"ם: דברים המתירין לעשותן בשבת, ובשעת עשייתן אפשר שתעשה בגללן מלאכה אחרת ואפשר שלא תעשה, אם לא נתכונן לאותה מלאכה מתר. וכן פונת המחבר: (ב) פסיק רישא. פרוש, שבודאי תעשה מלאכה האחרת: (ג) הלפך. פרוש, כיון דדבר שאין מתכונן מתר, הלפך גורר, דאף על גב דבגרידתו מצוי שיעשו חריצים בקרקע, ואיכא בזה משום חשש חופר דהוא תולדה דחורש, אפלו הכי לאו פסיק רישא הוא

אפלו בקרקע שאינה מרצפת, דאפשר שפיר שלא תחרץ בקרקע: (ד) בין גדולים. דמטרח לה לשאם על כתפו, ובין קטנים דיכול לקחם על כתפו, אפלו הכי מתר לו לגררם על הארץ. כתב המגן אברהם, דגדולים ביותר אסור לגרר על הארץ, דפסיק רישא הוא, דבדאי יעשה חריץ, **ב** ואפלו מרצף בקרקע של שיש אסור לגרר, דגזרינן מרצף אטו אינו מרצף: (ה) לרביץ. להזות מים על קרקע הבית כדי שלא יעלה האבק, דאף על גב דבהרפצה, כמה פעמים מתמלאים הגמות בעפר ובאבק, אפלו הכי מתר כיון דאינו מתכונן וגם לאו פסיק רישא הוא, ואפלו בקרקע שאינה מרצפת מתר [גמרא]: **ב** (ו) לכבד הבית. **ג** דמזיו עפר ממקומו, **ג** גם משוה הגמות בכבודו, שמתמלאין הגמות שבפית מהעפר

שער הצינון

דקא מחמירין בזה בגדולים ביותר דפסיק רישא הוא, כמו שהביא הבית יוסף בשם הפוסקים, על כל פנים במרצף בכל העיר יש לצרף לזה דעת התוספות בדף כט ע"ב דלא גזרינן בזה אטו אינו מרצף, וגם רש"י סבירא לה כן כדמוכח בדף צה ע"א דבור המתחיל זילתא, וכמו שדמיו לזה הגאון ר' יצחקא איגרי: **ב** ג. טעם זה נזכר בתוספות והרא"ש ועוד כמה פוסקים הנמשכים אחריהם, ולא בארו דבריהם אם הכונה משום טלטול עפר שאין מן המוכן, וכנזכר זה במרדכי ובמלחמות פרק כל הכלים בסוגיא דמכבדת של תמרה, או משום עשיית גמא על ידי תפיסה, וגם בזה ליכא אסורא דאורייתא, ובהפריית דאמירה דאינו אלא משום שבות, והטעם, דקא אינו צריך להגמא, וכמו דאיתא בדף עג ע"ב בגמרא. ומהגרי"א משמע דהכונה משום טלטול עפר, וכן משמע במרדכי, וענין באור זרוע הלכות שבת סימן עח. ויראה דתירוצו איתנהו: ד. נשי" בדף קכז ע"ב והנה"ה והראב"ד, הובא בבית יוסף נאך הוא כתב שם שלא שייך זה כי אם כשלא נתכבד מערב שבת, ומה הפוסקים המחמירים לא חלקו בזה, וגם לרש"י אינו אלא משום שבות נאפלו באינו רצוף, דקא בבריתא בבד דמיא דרבינן קתני, ויבדוק משמע

והאור זרוע הביא לדברי ירושלמי אלו, עין שם היטב, והעתיק דבריו גם בהגהת אשר"י ונודפס שם איהו אותיות בטעות, וכן הביא דברי הירושלמי אלה המאירי בשבת קנד והרמב"ם בהלכות יום טוב, אלא שהם גרסו להפך, דנשענין בתש ואין נשענין בכריא, עין שם היטב, ואף על פי שמחלפים המה בגרסתם, אף על פי כן בעקר הסברא מודו בלהו דהיכי דסומך בכל כחו אסור, ואם לא מתר, וכמו דמסיק הירושלמי שם בלשון אחר, מאן דאמר דנשענין, בההוא דמסתמך צבחר ופרוש, מעט, מאן דאמר אין נשענין, בכובש את כבדו ופרוש, שכובש בכל כחו על הדקרו, והפל הולך אל מקום אחד, וכמו שהביא המאירי לתרי לישני אלה בלא פלוגתא. אלא דצריך עיון על הרמב"ם ושארי ראשונים שלא הביאו זה, ואפשר משום דלא אתמרא בהדיא שם בחגיגה כי אם מדיוקא לא העתיקוהו בדרבם. אמנם על כל פנים קשה, שלא העתיקו דברי הירושלמי דאתמרא בהדיא ונבאמת היה מקום לומר דדברי הירושלמי אזלי לטעמיהו בההוא דאין רוכבין על בהמה, עין שם, מה שאין כן לפי טעם הבבלי אינו מכרח כלל האי דינא, אבל הלא מש"ס בחגיגה הני"ל מוכח דגם שיטת הבבלי כן, וצריך עיון. **וידע**, כי האחרונים הביאו דין זה והעתיקו אותו במשנה ברורה, וכפי מה שפרשו המחצית השקל והפרי מגדים. והחיי אדם ועוד אחד מאחרוני זמננו פרשו באופן אחר, דהנינו שיש חלוק בין אם האילן בריא או תש, וטעם דתש אסור משום דהוא מתנדנד, ואשתמיט מניה הירושלמי הלז דמוכח בהדיא דאדם קאי. והאמת הוא דלהשען באילן אסור אף אם אינו מנידו, דהא תשימש גמור הוא ולא אשכחן בש"ס דמתר להשתמש באילן במקום שאינו מנידו, רק דמש"ס משמע דהיכא דמנידו אסור אפלו בלא שמוש, דזה גופא שמוש הוא. ועין היטב במאירי ובאור זרוע פרק ה דיום טוב. ומה שכתב החיי אדם דאם האילן הוא עב מתר, על כרחך מיני דאינו סומך עליו כי אם מעט, דאי לאו הכי אסור בכל גוני:

שלו ב [א] אסור לכבד וכו'. ויש בזה משום שבות [בריתא שם בדף צה], ואי מכוון בזה לאשוויי גמות, משמע בתוספות שם דיש בזה חיוב חטאת, וכן משמע מפשטה דלשנה דהרמב"ם פרק כא. ודעת הרמב"ם פסקה כל הכלים דהוא רק בנין כלאחר יד כל זמן שלא נעשה בידיים ממש, עין שם:

אפלו בקרקע שאינה מרצפת, דאפשר שפיר שלא תחרץ בקרקע: (ד) בין גדולים. דמטרח לה לשאם על כתפו, ובין קטנים דיכול לקחם על כתפו, אפלו הכי מתר לו לגררם על הארץ. כתב המגן אברהם, דגדולים ביותר אסור לגרר על הארץ, דפסיק רישא הוא, דבדאי יעשה חריץ, **ב** ואפלו מרצף בקרקע של שיש אסור לגרר, דגזרינן מרצף אטו אינו מרצף: (ה) לרביץ. להזות מים על קרקע הבית כדי שלא יעלה האבק, דאף על גב דבהרפצה, כמה פעמים מתמלאים הגמות בעפר ובאבק, אפלו הכי מתר כיון דאינו מתכונן וגם לאו פסיק רישא הוא, ואפלו בקרקע שאינה מרצפת מתר [גמרא]: **ב** (ו) לכבד הבית. **ג** דמזיו עפר ממקומו, **ג** גם משוה הגמות בכבודו, שמתמלאין הגמות שבפית מהעפר

נא. גם זה שם והובא במגן אברהם: **גב**. גם של שלמה והובא במגן אברהם: **גב**. מחצית השקל, וכן משמע בפרי מגדים. ועין בבאור הלכה (אות י): **נד**. דקמבאר בש"ס:

שלו א. אבל חופר גמור לית בזה, דאינו חופר כדרכו במקרא ותצינא אלא קלאחר יד, ובפס"ק כשגורר בבית ולא בשדה דמלקל הוא על ידי התריצים ומדריגין הוא דאסור [גמרא ורש"י מו ע"ב]. ומכל מקום דע, דהא דקמא לן דבר שאין מתכונן מתר הוא אפלו במקום דמתכונן איכא אסור דאורייתא [וכן פסקו הפוסקים וכתבנו הגמרא שם]: **ב**. ומסתברא דאם כל העיר מרצף באבנים או בקרשים יש להקל בזה, ואפלו אם נחמיר לקמן בכבוד, דקא קיל טפי, דאפלו באינו מרצף לית בזה גזרא דאורייתא מכמה אנפי. אחד, דהתירין שיעשה, הוא בזה רק חופר כלאחר יד, ועוד, דהוא מקלקל על ידי הגמות שפעשים בבית ולא מתקן, ועל כלם, הלא אינו מכוון לזה והוא רק פסיק רישא דלא ניחא לה, וגם בזה לכלי עמא הוא רק אסור דרבנן, ומבאר לעיל בסימן שטז סעיף ג בהג"ה דדעת הרמ"א שם מוכח דסבירא לה בעלמא דאם הוא תרי דרבנן מתר בפסיק רישא דלא ניחא לה, ואף

(ו) אֵלֶּא אִם בֵּן הַקֶּרֶקַע יִמְרָץ, וְיִישׁ מִתִּירִין (ח) אֶפְלוּ אִינוּ מְרָץ: הִגָּה [כ*] וְיִישׁ מִחְמִירִין (ט) אֶפְלוּ בִּמְרָץ (טו) בִּשְׁם רַ"י וּמִדְכִּי רִישׁ פֶּרֶק כָּל הַכֹּלִים וּרְבִינוּ יִרוּחָם חֵלֶק יִג וּסְמ"ג וּסְפֵר הַתְּרוּמָה) וְכֵן נִדְהָגִין וְאִין לְשׁוֹנוֹת, מִיֵּהוּ (י) עַל יְדֵי אִינוּ יְהוּדִי מִתֵּר (רְבִינוּ יִרוּחָם חֵלֶק יִג), [ג*] וְכֵן עַל יְדֵי בְּגָד אוּ מְטִילִית אוּ כִנָּף אֵזוּ [ד*] (יֵא) הַקֵּלִים דְּהָא דִּתְנֵן בְּפֶרֶק ב' דְּבִיצָה דְּחֻקִּים אוֹסְרִים לְכַבֵּד בֵּין הַמְּשׁוֹת וְיִהוּדָא הִיא וְלֹא קָמָא לָן כְּתִיבָה.

בְּאֵר הֵיטָב

עֵין שֵׁם פֶּרֶק ב' דְּבִיצָה סִימָן לֵג. כְּתִבַּת בֵּית יוֹסֵף דְּאֶפְלוּ יֵשׁ בְּבֵית קִלְפִי אֲגוּזִים דְּמַקְצִים הֵם, מִתֵּר לְכַבֵּד דְּהוּ לֵה לְדִידָה כִּגְרָף שֶׁל רַעֲי:

בְּאֵר הַלְכָה

[כ*] וְיִישׁ מִחְמִירִין אֶפְלוּ בִּמְרָץ. עֵין בִּמְשֻׁנָּה בְּרוּרָה דִּהְטַעַם הוּא מִשׁוּם דְּגוֹרִינֵן מְרָץ אִטּוּ אִינוּ מְרָץ, הוּא מְסַפֵּר הַתְּרוּמָה, וְהַעֲתִיקוּ בִּטְז. וְהִנֵּה לְפִי זֶה אִם כָּל בְּתִי הָעִיר אוּ עַל כָּל פְּנִים רַבִּם (וְיִכִּישׁ) מְרָצִים בְּאִבְנִים אוּ בְּלִבְנִים וְכָל שֶׁכֵּן אִם הֵם מְכַסִּים בְּקֶרְשִׁים אֶפְשֵׁר דְּמִתֵּר לְכַבֵּד, דְּלֹא גִזְרוּ עַל רַבָּה מִפְּנֵי מַעוּטָה וְלֹא עִיר זוּ מִפְּנֵי עִיר אַחֲרָת, וְכִמּוּ שֶׁכְּתִבוּ בְּסִפֵּר הַתְּרוּמָה וְכֵן הַתּוֹסְפוֹת בְּדָף כט ע"ב דְּבוּר הַמִּתְחִיל גִּזְרָה, וְגַם רִשִׁי סוֹכֵר כֵּן וְרַמְזוּ לָזֶה בְּדָף צה ע"א דְּבוּר הַמִּתְחִיל זִילְחָא, וְהַעֲתִיק דִּין זֶה גַם הִגְרָא בְּבִאּוּרוֹ בִּשְׁם סִפֵּר הַתְּרוּמָה. אוֹלָם יֵשׁ עוֹד סִבְרָא אַחֲרָת בְּסִפֵּר הַתְּרוּמָה שֶׁם, דְּבִין הַרוֹכְדִים וְהִנֵּי, בֵּין הַשּׁוֹרֵת שְׂבִין אֶכּוּן לֹאֲכֹן יֵשׁ חֲשֵׁשׁ דְּאִשּׁוּרֵי גְמוּת אִף בִּמְרָצִין, וְסִבְרָא זוּ נִזְכָּרְת גַּם כֵּן לְחַד תְּרוּצָא בְּתוֹסְפוֹת צה דְּבוּר הַמִּתְחִיל שְׂרָא זִילְחָא לְעִין הַחֲהָ וְאִף לֹא נִזְכָּר בְּדִבְרֵיהֶם לְעִין כְּבוֹדוֹ. וְלֹא אִדַּע מַה יַּעֲנֵן בְּסוּגֵיָּה דְּדָף קנא ע"ב דְּמִשְׁנֵי הָתָם קֶרֶקַע בְּקֶרֶקַע מִחֲלָף, דְּמוּכָח מִשֵּׁם דְּבִמְרָץ לֹא שִׁיךְ כָּלֵל אִשּׁוּרֵי גְמוּת וְרַק מִצַּד מִחֲלָף, וְאוּלַּי יֵשׁ לוֹמֵר דָּשֵׁם הַתְּקֵרָה שֶׁל מִרְחָץ נַעֲשֶׂה מְקֻרָשִׁים שֶׁמֶהֱדָקִין הֵיטֵב זֶה לָזֶה וּמַה שָּׂאִין כֵּן בְּאִבְנִים וּמִרְשִׁי שֵׁם וְהַרְמַבֵּס בְּפֶרֶק כֹּא מוּכָח דָּגַם בְּאִבְנִים בִּמְרָץ לֹא שִׁיךְ אִשּׁוּרֵי גְמוּת. וְלִפִּי זֶה כְּשֶׁבְּתִי הָעִיר כָּלֵם אוּ רַבִּם מְרָצִים בְּקֶרְשִׁים אִין לְהַחְמִיר בִּמְרָצִים, וּבִפְרָט אִם נִתְכַּבֵּד מִעֲרֵב שַׁבַּת יֵשׁ לְצִרְף לָזֶה גַם כֵּן סִבְרָת הַרְאֵבִיד הַמוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף דְּסִבְרָא לֵה דְּאֶפְלוּ בְּאִינוּ מְרָץ לֹא פְסִיק רִישָׁא הוּא. אִךְ מִכָּל מְקוֹם אִין דְּבָר זֶה בְּרוּר עֲדִין, דְּאֶפְשֵׁר דִּהְמָנְהָ שֶׁהִבִּיא הַרְמ"א שְׁוִהָגִין לְהַחְמִיר בְּזֶה בְּאִסּוּר כְּבוֹד נִתְיַסֵּד מִמֵּי קְדֻמוֹנִים מִשׁוּם דְּחֻשְׁשׁוֹ לְאִסּוּר טְלוּל מְקָצָה שְׁמָצִי לְהִיּוֹת עַל הַקֶּרֶקַע עֲצָמוֹת וְקִלְפִין שְׂאִינִם רְאוּיִם לְמַאֲכָל בְּהֵמָה, וְכֵן מִשְׁמַע קֶצֶת בְּרַבְּנוּ יִרוּחָם חֵלֶק יִג וּבִבְח"ח, עֵין שֵׁם, וְלִפִּי זֶה כָּל גּוֹיֵי מִשְׁמַע מִנֵּה דִּהְטַעַם שֶׁל הַמְּנָהָ שֶׁנִּהְיָ לְהַחְמִיר הוּא מִשׁוּם אִשּׁוּרֵי גְמוּת, וְלִפִּי זֶה אִין לְהַחְמִיר בְּשֶׁכָּל בְּתִי הָעִיר מְרָץ, וּבִפְרָט אִם נִתְכַּבֵּד הַבֵּית מִעֲרֵב שַׁבַּת וְכִנ"ל, וְגַם לְאִסּוּר מְקָצָה אִין לְחֻשׁ. אַחַד, מִשׁוּם מַה דְּכַתֵּב הַרְשֵׁב"א דְּמִתֵּר לְפָנוּתָם מִשׁוּם דְּהוּ כִּגְרָף שֶׁל רַעֲי, וְעוֹד, דְּהוּ לֵה טְלוּל מַהֲצַד עַל יְדֵי דְּבָר אַחֵר לְצִרְף שַׁבַּת, וְכִמּוּ שֶׁכְּתִבוּ הָאֲחֻרוֹנִים. וְהִנֵּה כָּל זֶה שִׁיךְ רַק לְעִין אִסּוּר אִשּׁוּרֵי גְמוּת אוּ מְקָצָה דְּלִית בְּזֶה, אֲכָל יֵשׁ עוֹד חֲשֵׁשׁ אַחֵר, מִשׁוּם מַה שֶׁכְּתִבַּת הַשְּׁלִטִי הַגְּבוּרִים וְהוּבָא בְּרַמ"א, דְּמִשְׁתַּבֵּר הַקְּסָמִים, וְכֵן הוּא הַדִּין עֲנִפִי הָאֵילָנוֹת שֶׁבְּזִמְנֵהוּ וְשִׁקּוּרֵי בַּעֲזֵיזִים^[1], וְאִין לְהַתִּיר אֵלֶּא בְּמַכְבֵּדָת שֶׁל עֲנִפִי תַמְרָה הַרְכִּים, שֶׁנִּכְפָּפִים וְאִין מִשְׁתַּבְּרִים, כִּמּוּ שֶׁכְּתִבַּת בְּשִׁלְטֵי הַגְּבוּרִים, וְהוּא הַדִּין כִּמֵּה שְׁקוּרִין וּבִאֲרִשִׁי^[2] שֶׁהוּא גַם כֵּן דְּבָר רַךְ, אֲכָל בַּעֲנִפִי הָאֵילָנוֹת יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שְׂבִירָה. אֲכָן לִפִּי מַה שֶׁפִּקְפְּקוּ כִּמֵּה אֲחֻרוֹנִים עַל דְּבָרֵי הַשְּׁלִטִי הַגְּבוּרִים שֶׁהִבִּיא הַרְמ"א גַם בַּעֲנִפִי אֵילָנוֹת אִין לְהַחְמִיר בְּשֶׁכָּל בְּתִי הָעִיר מְרָץ. הַיּוֹצֵא מִכָּל זֶה, דָּאִם כָּל בְּתִי הָעִיר אוּ עַל כָּל פְּנִים רַבִּם מְרָצִים בְּקֶרְשִׁים, וּבִפְרָט אִם נִתְכַּבֵּד הַבֵּית גַּם כֵּן מִעֲרֵב שַׁבַּת וְרוּצָה עֲתָה לְכַבֵּד הַבֵּית בַּעֲנִפִי תַמְרָה הַרְכִּים אוּ כִּמֵּה שְׂאֵנוּ קוּרִין בִּאֲרִשִׁיט, בּוֹדָאי אִין לְהַחְמִיר וּמִסְפֵּר כִּלְכֵּל שַׁבַּת מִשְׁמַע דְּבִאֲרִשִׁיט מִתֵּר אֶפְלוּ בְּאִינוּ מְרָץ, שֶׁמִּשְׁנֵה בִּאֲרִשִׁיט לִכְנֵף אֵזוּ, וְעֵין מַה שֶׁכְּתִבוּ לְקַמְהָ, וּבַעֲנִפִי הָאֵילִן שֶׁבְּזִמְנֵהוּ אִין הִתֵּר בְּרוּר כָּל כֵּן מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ שְׂבִירָת הַקְּסָמִים וְכִמּוּ שֶׁכְּתִבַּת הַרְמ"א, וּמִכָּל מְקוֹם מִי שֶׁמְקַל בְּזֶה אִין לְמַחוּת בִּידוֹ, דְּכִמֵּה אֲחֻרוֹנִים מִפְּקָקִין עַל זֶה וְכִנ"ל:

[ג*] וְכֵן עַל יְדֵי בְּגָד וְכו' אוּ כִנָּף אֵזוּ וכו'. הִמְגֵּן אֲבִרְהָם הִבִּיא בִּשְׁם רִשִׁי לְשִׁמְחִיר בְּכִנָּף אֵזוּ, וּסְבָרְתוּ, דְּעַל יְדֵי זֶה יִכּוֹל גַּם כֵּן לְבֹא לְאִשּׁוּרֵי גְמוּת כִּמּוּ עַל יְדֵי שְׂאֵר מַכְבֵּדָת, וְכֵן הָאֵלִיָּה רַבָּה מִצַּד דִּישׁ לְהַחְמִיר בְּכִנָּף אֵזוּ כְּתִיבָה. וּבְבִאּוּר הַגְּר"א מִשְׁמַע עוֹד שֶׁמִּפְקָק עַל כָּל הַתֵּר זֶה אֶפְלוּ עַל יְדֵי בְּגָד, שֶׁכְּתִבַּת דְּמִדְּבָרֵי רִשִׁי וְהִנֵּי, בְּדָף קכ ע"ב דְּבוּר הַמִּתְחִיל שֶׁל מִלְתִּן מִשְׁמַע דְּאִסּוּר, וְהִנֵּי, מַה דְּמִשְׁמַע שֵׁם מִרְשִׁי דְּבִמַּכְבֵּדָת שֶׁל מִלְתִּן אִסּוּר לְכַבֵּד עַל גְּבִי קֶרֶקַע. וּמִכָּל מְקוֹם מִסְתַּבְּרָא דְּבִמְרָץ יֵשׁ לְהַקֵּל כָּל זֶה, דְּבָלָא הִכִּי הַרְבֵּה פּוֹסְקִים מְקַלִּין בִּמְרָץ אֶפְלוּ בְּמַכְבֵּדָת מִשְׁמַע, וְאִף בְּשִׂאֵנוּ מְרָץ מִי שְׁוִהָג לְהַקֵּל כְּתִיבָה דְּהַרְמ"א בּוֹדָאי אִין לְמַחוּת בִּידוֹ, דְּנוֹכַל לְצִרְף בְּזֶה דַּעַת הָרִאשׁוֹנִים שְׁסוּבְרִין דְּכְבוֹד אִינוּ פְסִיק רִישָׁא:

[ד*] הַקֵּלִים וכו'. עֵין בִּמְשֻׁנָּה בְּרוּרָה מַה שֶׁכְּתִבוּ בִּשְׁם כִּלְכֵּל שַׁבַּת דְּהוּ הַדִּין עַל יְדֵי בִּאֲרִשִׁיט הַרְכִּים. וּבִקְאֵת עַקֵּר הַתֵּר דְּבְּגָד אוּ כִנָּף אֵזוּ גַם כֵּן אִינוּ הִתֵּר בְּרוּר, דְּכִמֵּה פּוֹסְקִים פִּקְפְּקוּ עַל זֶה וְכִנ"ל, וְעַל כֵּן נִרְאֶה לְעִנְיָנוֹת דַּעֲתִי דָאִין לְהַתִּיר אֵלֶּא בְּאוֹתוֹ שְׁפֵרַט הַרְמ"א, וּמִשׁוּם דְּהוּ שְׁנוֹי גְּדוֹל גַּם כֵּן, שְׂאִין דְּרַכּוּ לְכַבֵּד בְּזֶה בַּחֲל, מַה שְּׂאִין כֵּן בְּבִאֲרִשִׁיט שְׁדַּרְכּוּ לְכַבֵּד בְּזֶה בִּימּוֹת הַחַל גַּם כֵּן וְהוּי זִילּוּתָא דְּשַׁבַּת, וְכֵן מִשְׁמַע לְשׁוֹן הַלְבוּשׁ, שְׁזֶה לְשׁוֹנוֹ, וְכֵן עַל יְדֵי בְּגָד אוּ מְטִילִית אוּ כִנָּף אֵזוּ הַקֵּלִים וְאִינוּ מִזִּיד עֶפֶר מִמְּקוֹמוֹ וְאִינוּ מִשְׁנֵה גְמוּת וְהוּי שְׁנוֹי גְּדוֹל, מִתֵּר, עַד כֵּאֵן לְשׁוֹנוֹ, וּמִשְׁמַע מִזֶּה דָאִי לֹא הִיָּה שְׁנוֹי לֹא הִיָּה מִתִּירִין בְּזֶה, אִךְ אִם הַבֵּית הָיָה מְרָץ יֵשׁ לְסַמֵּךְ עַל זֶה דְּכִמֵּה רִאשׁוֹנִים סוֹבְרִין דְּאֶפְלוּ בְּמַכְבֵּדָת מִשְׁמַע מִתֵּר לְכַבֵּד בִּמְרָץ. וְעֵין מַה שֶׁכְּתִבוּ לְעִיל סוּף דְּבוּר הַמִּתְחִיל (אִסּוּר לְכַבֵּד) וְיִישׁ מִחְמִירִין:

שַׁעַר הַחֲצִיזִין

ו. אֲחֻרוֹנִים: ז. אוּר זְרוּעַ הַלְכוּת שַׁבַּת סִימָן עח, וְלִאִסּוּר מְקָצָה שֶׁל טְלוּל עֶפֶר גַּם כֵּן לֹא חֲיִישׁ, דְּהוּ לֵה טְלוּל מִן הָצַד עַל יְדֵי דְּבָר אַחֵר לְצִרְף שַׁבַּת, וְכִמּוּ שֶׁכְּתִבַּת הַפִּרִי מְגִדִּים: ח. וּבְחֲזִי אֲדָם פִּרְשׁ הַטַּעַם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שְׁנוֹי גְּדוֹל, וְלִפִּי זֶה יִהְיֶה מִתֵּר אֶפְלוּ יָרֵצָה לְכַבֵּד הֵיטֵב, וּמִלְשׁוֹן הַדְּרָכִי מִשְׁנֵה לֹא מִשְׁמַע כֵּן, וְלֹא אִדַּע מִמִּי לְקַח זֶה הַלְשׁוֹן, וְאַחֵר כֵּךְ מִצְאֵתִי לְשׁוֹנוֹ בְּלָבוּשׁ, וְאוֹלָם שֶׁם נִזְכָּר הַטַּעַם שֶׁל הַדְּרָכִי מִשְׁנֵה וְטַעַם זֶה בִּיחַד, וּמִשְׁמַע דְּמִשְׁוּם שְׁנוֹי גְּדוֹל לְחוּד לֹא רָצָה לְהַתִּיר לְכַתְחֵלָה:

פְּשׁוּטִית הַסּוּגָא דְּמִדְּבָרֵי בְּאִינוּ רַצוּף, וְגַם בְּזֶה אִינוּ רַק מִשׁוּם שְׂבוּתוֹ, עֵין בְּפִסְקִים דִּף סה ע"א דְּבוּר הַמִּתְחִיל אַחַד, וְטַעַם דְּהִכֵּר אֶפְשֵׁר, דְּהוּא סוֹכֵר כְּדַעַת הַרְמַבְּ"ן בְּמִלְחָמוֹת דְּבִגְדוֹן כְּלָאֲחָר יָד הוּא נִיבְחָנִים הַתְּפָלָא עֲלֵיו הַתּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב פֶּרֶק ב' דְּבִיצָה, עֵין שֵׁם. וְעֵין בְּתוֹסְפוֹת שֵׁם, וּמִשְׁנֵה שֵׁם שִׁטְטָם מִשִּׁטְטָם בְּשַׁבַּת צֶה, וְלִהְיִנ"ה יֵשׁ כְּכּוֹד חִיּוֹב חֲשָׁא, וּסְבִירָא לֵה דְּהַחְמִיִּם לֹא קָאִי אֲכַבּוּר וּמוֹדוּ לִד' אֲלִיעֶזֶר, אִף הַרְמַבְּ"ן תַּמָּה עֲלֵיו בְּזֶה וְכַתֵּב דִּשְׁבּוּשׁ הוּא, עֵין שֵׁם, וְכִדְּבָרֵיו מִשְׁמַע בְּשִׁאֲרֵי רִאשׁוֹנִים דְּאִינוּ כִּי אִם שְׂבוּת: ה. סְמ"ג:

תַּרְנוּ: 1. מִטַּטֵּא 2. מְבִרְשֵׁת.

ו רמב"ם בפרק כא ממעשה דתלמידו של ר"מ שבת מ ובתוספתא פרק יז. ט שבת קמא. (* אם מתר לשחוק ב'אגודים או תפוחים בסימן שאחר זה). א צרחין קר.

(יב) ואינו משנה גמות (אגור). ואסור (יג) לכבד הבגדים על ידי מכבדות העשויים מקסמים, ^[*ח] (יד) שלא ⁷לשתברו קיסמיהם

(הגהות אלפסי פרק הוורק): **ג.** (טו) **אין סכין את הקרקע** ^[*ז] (טז) **ולא מדיחים אותו (יו) אפלו הוא מרצף: ד.** **אסור**

י (יח) לצדד (יט) חבית על הארץ, (כ) דכיון שהיא כבדה יבא להשוות גמות ודאי והוי פסיק רישה*):

שלח דברים האסורים בשבת משום השמעת קול. וכו' ח' סעיפים:

א. **השמעת קול (א) בכלי (ב) שיר אסור,** ^[*א] **(ב) אבל להקיש על הדלת וכיוצא בזה כשאינו דרך שיר**

שערי תשובה

(א) שיר. עין באר היטב בענין הפעמונים, ועין בשערי אפרים שערי סעיף ג:

העשויים מענפי אילן, עין מה שכתוב סעיף א, מגן אברהם: **ה.** **לצדד.** ולא יכריע החבית וישפך ממנה אלא מגביה אותה מן הארץ ושופר, דאם לא כן מחפיר הוא מן הארץ, מגן אברהם:

ב. שיר. והוא הדין בכל דבר שהוא דרך שיר, וכמו שכתוב סימן שלט סעיף ג. וזה לשון ים של שלמה: כל משמיע קול שאינו מכוון לשמחה כגון שמש המקשקש לבית ^{המרחצות}

באור הלכה

^[*ה] **שלא ישתברו קיסמיהם.** עין בספר ברפי יוסף בשם מהר"י קשט"ו ובספר בית מאיר שמפקפקין בזה, וגם בספר מאמר מרדכי מצדד דלאו פסיק רישא הוא, ומכל מקום נראה שאין כדאי להקל בזה, דמתחזי כעבדא דחל ונכמולול באסור שבת, וכמו שכתב בב"ח, עין שם:

ג. ^[*ו] **ולא מדיחין אותו אפלו הוא מרצף.** דע, דבתוספתא וברמב"ם מבאר עור, והביאו הגמן אברהם, דאין נופחין את הקרקע בשבת, והשמעתי זה משום דאינו מצוי, גם לא אדע פרושו על נכון, דאם פרושו הוא לנפח בפיו את האבק והעפר מעל גבי קרקע אמאי אסור, ומאי שנא מכבוד דשרי הרמב"ם על כל פנים ברצופה, ואדרבה, למאן דאסר שם כבוד משום מזיו עפר והוי בחופר, לשתייה הכא דכפיו לא יזיז עפר ממקומו, גם למאן דאסר שם משום מקצה יהא מתר הקא, כמבאר בסימן שח סעיף ג נואין לומר דהפריקתא יסבר דטלטול מהצד שמה טלטול, דפלגתא דתנאי יש בזה, דאם כן אמאי העתיקה הרמב"ם לדניא, ואפלו למאן דאסר שם משום אשוויי גמות גם כן קשה, דלשתייה על כל פנים ברצופה למאן דשרי בכבוד. ומצאתי בפרי מגדים בדבריו הקצרים רמז תרוץ לזה, והוא, דלפי שהכבוד הוא צרך שבת, סבירא לה להרמב"ם דהקלו ברצופה, מה שאין כן בזה, וכמו שבאר המגיד טעם הרמב"ם שמחמיר לענין הדחה. ועוד יש לומר, דכל אלו הדברים היו צרך מרחץ וכדומה שצריך ליפוי הקרקע, ולכך חישינן שיבא לאשוויי גמות במתכונן באינה רצופה, וגזרו גם כן רצופה, דקרקע בקרקע מחלף, כדאיתא בגמרא, והוא הדין גבי נפיחה מיירי נמי בכהאי גונא נואף דכרפנו ירחם כתב האי דינא דאין סכין ומדיחין גבי בית, אפשר גם הוא מניר לענין רחיצה וכדומה שצריך ליפוי הקרקע, וכנהוג בזמננו דהדחתה היא צרך רחיצה הקרקע, אבל לעולם אם צריך לכבד הבית ולמאן דשרי ואין לו מכבדת מתר לו לנפח בפיו את האבק והעפר, ואדרבה לכאורה נראה דזה לא גרע מרבוץ דשרי הגמרא במסקנא ואפלו באינה מרצפת, משום דלאו פסיק רישא הוא לאשוויי גמות, והכי נמי כהאי גונא. ואפשר עוד, דאפלו לנפח בכלי באויר גם כן שרי, ואפלו למאן דמפקפק על התרא דכנף און מודה הכא דשרי:

שלח א ^[*ז] **אבל להקיש על הדלת וכו'.** ובבאור הגר"א כתב, דהעקר

אלונוטית במים כידוע, ויש בזה משום פבוס: **ד (יח) לצדד.** הינו, ²שהוא מצדדה עד שתעמד בקרקע יפה על ידי הצדוד: **(יט) חבית על הארץ.** הינו, חבית מלאה, ³"וכן לא יכריע החבית וישפך ממנה, אלא מגביה מן הארץ ושופר, שאם לא כן יחפיר מן הארץ בודאי. ואף שמקלקל הוא, וגם מלאכה שאינה צריכה לגופה היא, וגם חופר כלאחר יד הוא, אף על פי כן אסור מדברי סופרים: **(כ) דכיון וכו' והוי פסיק רישא.** רוצה לומר, דעל ידי ⁴הצדוד גופא נעשה הקרקע חלקה בלא גמות. ⁵אבל מתוספות שם משמע דלא הוי פסיק רישא, אלא דאסור מטעם ששא ישכח ויבא להשוות גמות במתכונן כדי שיהא נוח לו הצדוד. והנה אם מתר לצדדה על גבי קרקע מרצפת, התוספת שבת כתב דמתר אפלו לדעת השלחן ערוך דסבירא לה דהוי פסיק רישא, לא גזרו בזה במרצפת, עין שם, ⁶"והפרי מגדים מביא הריש הסימן מצדד להחמיר, ועין שם במשבצות זהב אות ג מה שכתב עוד בזה. ודע, דכל הסימן הזה לאו דוקא לענין שבת, דהוא הדין לענין יום טוב (מביצה כב ע"כ), ויש שנכשלין בזה:

שלח א (א) בכלי שיר. ⁷"לאו דוקא בכלי שיר אלא אף ביד, כגון להכות כף אל כף היכא שהוא דרך שמחה ושיר, אסור, כמו שכתוב בסימן שלט סעיף ג, מטעם ששא יתקן כלי שיר לומה דאסרו בסעיף ד להכות כף אל כף כשמשמר הפרות כדי להכריח העופות

⁸אף שהוא אינו דרך שיר, הטעם ששא ישל צורו ויזרק לרשות הרבים כשיצרה להכריחם, וכדמפרש שם). ואם ירצה להכות כף אל כף כדי לשמח התינוק ולהשתיקו, יראה לעשות זה כלאחר יד, דשרי, וכמו שמבאר שם. ⁹ואם נותן מים בכלי מלא נקבים להטין לתוף כלי מתכות כדי להשמיע קול נעים על ידי הנטיפה, אסור, דזה הוי גם כן בכלי שיר, וחלולה כדי להרדימו שיישן שרי. ואם מטיף בחזק כדי שיקיץ את הבריא משנתו, שרי, דלא הוי ככלי שיר כיון שאין עושה בנעימה ובנחת, דקול בזה אדרבה היה מרדימו יותר, אלא עושהו בחזק כדי שייקץ על ידי הקול ועל כן שרי: **(ב) אבל להקיש וכו'.** רוצה לומר, אף שכונתו להשמיע קול כדי שיפתחו לו מתר, ¹⁰ואפלו אם מקיש בכלי, כיון שאינו דרך שיר:

שער הצינון

ט. ואיני לעיל רק במכבדת של תמרה שהם נכפפים ואינם משתברין ושלטי הגבורים):
י. הינו, אף שהוא גם כן פסיק רישא דלא ניתא לה, מכל מקום לכתחלה אין כדאי, וכמו בגורן כלים גדולים ביותר על גבי קרקע, דגם שם אם יתהוה תריץ הוא מקלקל את הבית על ידי הגמות והוא פסיק רישא דלא ניתא לה, ואפלו הכי אסור לכתחלה ונכ"ל בסעיף א במשנה ברורה: **ג יא.** מאירי פרק כירה, ועין פרק תמיד נשחט במשנה וירושלמי: **יב.** מגן אברהם בשם המגיד משנה: **ד יג.** אחרונים: **יד.** מגן תרומה: **ו.** מברשת.

ד. ישתברו. ובנדאי אפלו הם נשברים ליכא אסור דאורייתא אפלו הכי אסור בפסיק רישה, ולפי זה אסור לכבד אפלו במרצף אלא אם כן בשל תמרים ולא באותם המעשים, ולא יכריע החבית וישפך ממנה אלא מגביה אותה מן הארץ ושופר, דאם לא כן מחפיר הוא מן הארץ, מגן אברהם:

ה. שיר. והוא הדין בכל דבר שהוא דרך שיר, וכמו שכתוב סימן שלט סעיף ג. וזה לשון ים של שלמה: כל משמיע קול שאינו מכוון לשמחה כגון שמש המקשקש לבית

משנה ברורה

(יב) ואינו וכו'. ועל כן מתר אפלו אינו מרצף. ואפלו יש בבית קלפי אגוזים וכיוצא בהם מדברים האסורים בטלטול, אפלו הכי מתר לכבד, דהוי לה לדידה כגורף של רעי [אחרונים]. כתב בספר פלפלת שבת, דהוא הדין במה שקורין בארש"ט¹ הרכים דינו גם כן ככנף און, ועין בבאור הלכה (אות ד) דאין כדאי להקל בזה אלא במרצף: **(יג) לכבד הבגדים.** הינו, אפלו באופן שמצד הכבוד בעצמם אין בהם אסור, כגון בבגד ישן שאין מקפיד עליו וכדומה, וכמבאר לעיל בסימן שב סעיף א בהג"ה. ולפי זה הוא הדין שאסור בהם לכבד את השלחן, אף על פי שכבוד השלחן מתר מצד עצמו (כמבאר בש"ס): **(יד) שלא ישתברו קיסמיהם.** ולפי זה הוא הדין שאסור לכבד הבית [אפלו במרצף למאן דשרי]² במכבדות העשויות מענפי אילן יבשים שאינם נכפפים, דכדאי נשברים כשמכבדין בהם, וטעם כל זה, דהוי כמו סותר כלי, ואף שמקלקל פטור, מפל מקום אסור לכתחלה [אחרונים]: **ג (טו) אין סכין וכו'.** פרוש, דרוכם היה לסוף שמן על הקרקע של בית המרחץ וכיוצא בו ולהתגלגל עליהם [תוספתא פרק יז]: **(טז) ולא מדיחין אותו.** שהיו ³"פוקקין סילון שהמים נכנסו דרך בה לבית המרחץ, ופותחים נקב שבצד אחר שילכו אותם המים, ומנקים את הקרקע מפניי הזהמא. וטעם כל אלה, משום דחשישין להשוות גמות, ואפלו למאן דשרי כבוד בשבת, דשאני הכא דכיון שהוא רוצה ליפות את הקרקע לסוף אותה או להדיחה, חישישין ששא יראה גמות וישפח ויבא להשוותם במתכונן [רפנו ירחם]: **(יז) אפלו הוא מרצף.** דגזרינן אטו שאינו מרצף [רמב"ם]. והא דהתיר בסעיף ב לענין כבוד ולא גזר כן, ⁴"משום דכבוד הוא יותר דבר נחוץ מהדחה. ודע, דהדחת רצפת הקרשים שגזרינן כהיום יש בזה עוד אסור לעשות בשבת מלבד הדחה, דהא צריך לזה שרית

אלונוטית במים כידוע, ויש בזה משום פבוס: **ד (יח) לצדד.** הינו, ²שהוא מצדדה עד שתעמד בקרקע יפה על ידי הצדוד: **(יט) חבית על הארץ.** הינו, חבית מלאה, ³"וכן לא יכריע החבית וישפך ממנה, אלא מגביה מן הארץ ושופר, שאם לא כן יחפיר מן הארץ בודאי. ואף שמקלקל הוא, וגם מלאכה שאינה צריכה לגופה היא, וגם חופר כלאחר יד הוא, אף על פי כן אסור מדברי סופרים: **(כ) דכיון וכו' והוי פסיק רישא.** רוצה לומר, דעל ידי ⁴הצדוד גופא נעשה הקרקע חלקה בלא גמות. ⁵אבל מתוספות שם משמע דלא הוי פסיק רישא, אלא דאסור מטעם ששא ישכח ויבא להשוות גמות במתכונן כדי שיהא נוח לו הצדוד. והנה אם מתר לצדדה על גבי קרקע מרצפת, התוספת שבת כתב דמתר אפלו לדעת השלחן ערוך דסבירא לה דהוי פסיק רישא, לא גזרו בזה במרצפת, עין שם, ⁶"והפרי מגדים מביא הריש הסימן מצדד להחמיר, ועין שם במשבצות זהב אות ג מה שכתב עוד בזה. ודע, דכל הסימן הזה לאו דוקא לענין שבת, דהוא הדין לענין יום טוב (מביצה כב ע"כ), ויש שנכשלין בזה:

אברהם בשם פה"ג: **טו.** ורש"י בריש פרק הבונה ותוספות שבת: **טז.** הגר"א, ומשמע מנה דניטה לזכריהם, והטעם, משום לישנא דגמרא דקאמר דלמא וכו', ועין בגרסון נתנאל מה שמתר בזה בדחק: **יז.** ומסתברא דאם כל בתי העיר מצפפים אין להחמיר בזה:

שלח א **א.** מגן אברהם: **ב.** פרי מגדים: **ג.** גמרא: **ד.** דלא אסר בהג"ה אלא בכלי המיוחד לכך:

הלכות שבת סימן שלח

קפד.

מִתֵּר. הגה וכן אם לא עבִיד מַעֲשֵׂה שָׂרִי. וְלִכֵּן (ג) אֵלו שְׁקוּרִין לַחֲבֵרֵיהֶם וּמַצְפִּצִפִּים בְּפִיהֶם כִּמו צָפוּר, מִתֵּר לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשִׁבְתָּ (הגהות אלפסי). וְאָסוּר לַהֲכֹת בְּשִׁבְתָּ ^[*ב]עַל הַדִּלְתָּ בְּטַבְעַת הַקְּבוּעַ בַּדִּלְתָּ, אִף עַל פִּי שְׁאִינוּ מִכֵּן לְשִׁיר, מִכָּל מָקוֹם ^[*א]הוֹאִיל וְהִכְלִי (ד) מִיַּחַד לִכְךָ ^[*ד](ה) אָסוּר. (ו) וְלִכֵּן

הלכות שבת

משנה ברורה

(ג) אֵלו שְׁקוּרִין לַחֲבֵרֵיהֶם וכו'. הינו, אִפְלו ^האם מְנַעִים הַקּוֹל פְּעִין שִׁיר, שָׂרִי, דְּלֹא גִזְרֵי בְּזֶה הִכִּי דְּעִבִּיד בִּפְנֵי: **(ד) מִיַּחַד לִכְךָ.** רוצה לומר, שְׁמִיַּחַד לְהַשְׁמִיעַ קוֹל, חִישִׁינָן ^ושְׁמֵא יִכְוֵן לְשִׁיר. וְכַל שֶׁכֵּן לְהַשְׁמִיעַ קוֹל בְּכָלִי וְשְׁקוּרִין קֹאמְעֵר טֹאן ^זפְּשִׁיטָא דְּאָסוּר, דְּכָלִי שִׁיר הוּא, וְגַם הוּא מִכֵּן לְשִׁיר. וּבִבְרָלָה שֶׁהַפֶּתַח נִנְעַל וְנִפְתַּח בּוֹ, נִרְאֶה דְּמִתֵּר לְהַקִּישׁ בּוֹ עַל הַדִּלְתָּ כְּדִי שִׁישְׁמְעוּ אֲנָשִׁי הַבַּיִת לִפְתַּח לוֹ, שֶׁזֶה הַבְּרָלָה מִיַּחַד רַק לִפְתַּח בּוֹ אֶת הַדִּלְתָּ אוֹ לִנְעֹל: **(ה) אָסוּר.** עֵינִן בְּאַלְיָה רַבָּה וּפְרִי מִגְדִּים, דְּמִזְהָ נִשְׁמַע דֶּהוּא הֵדִין דְּאָסוּר לְמַשֵּׁךְ בַּחוּט הָעֲנָבֶל בְּשִׁבְתָּ כְּדִי שִׁישְׁמְעוּ אֲנָשִׁי הַבַּיִת וְהַחֲצֵר וַיִּפְתְּחוּ לוֹ, שֶׁזֶה הַכָּלִי מִיַּחַד לְהַשְׁמִיעַ קוֹל, וְהוּא פּוֹנֵתוֹ גַּם כֵּן לְזֶה, וְעֵינִן בְּאוּר הַלֵּכָה (אוֹת ג). וְלַעֲנִין אִם מִתֵּר לִפְתַּח הַדִּלְתָּ כְּשִׂידוּעַ שִׁישׁ בּוֹ עֲנָבֶל, עֵינִן לְקַמָּה: **(ו) וְלִכֵּן אָסוּר לְשַׁמֵּשׁ וכו'.** כְּתֵב הַט"ז כָּאֵן וּבִיּוּרָה דְּעָה סִימָן רַפֵּב, דְּמִזְהָ מוֹכַח דְּאָסוּר לְתַלּוֹת בְּשִׁבְתָּ אוֹתָן הַפְּרוּכּוֹת שִׁישׁ בִּהֵן פְּעַמּוֹנִים לְהַשְׁמִיעַ קוֹל כְּשִׁפּוֹתַחֲתִין הָאֲרוֹן, וְכֵן לְתַלּוֹת הַפְּעַמּוֹנִים עַל הַעֲצֵי חַיִּים שֶׁל הַסִּפֵּר תוֹרָה, כִּיּוֹן דְּעָקֵר עֲבָדְתָּהּ לְקַלָּא. וְהַש"ף שֶׁם חוֹלֵק עָלָיו מִטַּעַם דֶּהָא קִימָא לָן דְּלַצְרוֹן מַצּוֹה שָׂרִי, כִּמוֹ שֶׁפְּתוּב סִימָן שֶׁלֹּט דְּמִתֵּר לְרַקֵּד בְּשִׁמְחַת תּוֹרָה לְכַבּוֹד הַתּוֹרָה, וְהָכָא נִמְי צִרְךָ מַצּוֹה הוּא כְּדִי שִׁישְׁמְעוּ הָעָם וַיְקוּמוּ, וְלֹא דְמִי לְקִרְיַאת בֵּית הַכֶּנֶסֶת דְּאָסוּר, דִּהְתֵּם אֲפָשָׁר בְּעֵינִן אַחֵר, וְתוֹ, דְּאוֹתוֹ הַפּוֹתַח הַפְּרֻכָּת אֵין מִכֵּן לְהַשְׁמִיעַ הַקּוֹל כָּלִל כִּי אִם לְטַל הַסִּפֵּר תוֹרָה [מִגֵּן אֲבֵרָהם]. וְעֵינִן בְּשַׁעֲרֵי אֲפֵרִים שַׁעַר י' סִעִיף ג שְׂדַעְתּוֹ שֶׁם דְּלִכְתַּחְלָה אֵין לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּשִׁבְתָּ, וּבִמְקוֹמוֹת שְׁנֵהֲגוּ הֵתֵר בְּזֶה כְּדַעַת הַמִּגֵּן אֲבֵרָהם, אֵין לְמַחוֹת בִּידֶם, עַד כָּאֵן לִשְׁוֹנוֹ. וְכֵן לַעֲנִין אִם מִתֵּר לִפְתַּח הַדִּלְתָּ כְּשִׂידוּעַ שִׁישׁ בֶּה עֲנָבֶל, תְּלוּי גַם כֵּן בְּסִכְרַת הַט"ז וְהַמִּגֵּן אֲבֵרָהם הַנ"ל, דִּלְהַט"ז אָסוּר וְלַהַמִּגֵּן אֲבֵרָהם [כָּאֵן וְכֵן בְּסִימָן שֹׁא סִעִיף קָטָן לֶה עֵינִן שֶׁם] שָׂרִי, דִּהְרִי כְּשִׁפּוֹתַח הַדִּלְתָּ בְּשִׁבְתָּ אֵין מִכֵּן לְהַשְׁמִיעַ קוֹל, וּמִדְּבַרִי הַגִּר"א שֶׁם בְּסִימָן שֹׁא סוּף סִעִיף כג 'מוֹכַח דֶּהוּא סוֹבֵר גַּם כֵּן כִּהַט"ז, דְּכִיּוֹן דִּהַעֲנָבֶל מִיַּחַד

כִּזֶּה כְּדַעַת הִירוּשְׁלַמִי שְׁמַחְמִיר בְּזֶה, וְהִנֵּה דַעְתּוֹ כְּדַעַת הַרְבֵּנוּ חֲנַנְאֵל הַמוּכָא בְּהַר"ף, עֵינִן שָׁם, אִף הַעוֹלָם נוֹהֲגִין לְהַקֵּל כְּדַעַת הַשְּׁלַחַן עֲרוּךְ. אִף זֶה קִשָּׁה לִי, שֶׁכְּתֵב דְּאִינוּ מִתֵּר רַק אִם אִינוּ מִתְּכַנֵּן לְקוֹל כָּלִל, כִּמוֹ בּוֹר הַגִּלְגַּל וְכַדּוּמָה לְזֶה, וְהִנֵּה רָצָה לְתַרְץ בְּזֶה דְּלֹא יִהְיֶה רְאִיָּה מֵאִמְיֵר דְּשָׂרִי מִתְּחַלָּה בַּמְּחוּזָא וְלֹא חֲשַׁשׁ לְאוֹלוּדֵי קָלָא, וְמֵה' תַּרְץ סִתְמָא דְּגִמְרָא שֶׁם מִתְּחַלָּה שֶׁהִבִּיא רְאִיָּה שֶׁם מִתְּחַלָּה לַעֲוֹלָא מִהַמְּשִׁנָּה דְּמַמְלָאִין מִבּוֹר הַגּוֹלָה, וְהִנֵּה לֶה לְמִימֵר וְלַטַּעֲמִיד הָא לֹא אִיכּוֹן לְקַלָּא, וְעַל כִּרְחֻךְ כִּמוֹ שֶׁכְּתֵב בַּהֲגָהוֹת מִיָּמוּנִי שֶׁם בְּפָרָק כג דְּאֲפָשָׁר שִׁישׁ צִרְךָ קוֹל בְּזֶה, עֵינִן שָׁם. וְאוּלַי דְּזֶה הוּי רַק לְסַלְקָא דַּעְתָּךְ דְּגִמְרָא שָׁם, אָבֶל לְמַסְקָנָא דְּגִמְרָא תוֹ לֹא צָרִיכִינוּ לְכַל זֶה, וְעָקֵר הַטַּעַם לְכָלִי עֲלֵמָא הוּא רַק מִשּׁוּם שְׁמָא יִמְלֹא לְגַתּוֹ וְלַחֲרַבְתּוֹ. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה דִּלְהַקִּישׁ עַל הַדִּלְתָּ כְּלֵאחֵר יָד מִתֵּר לְכָלִי עֲלֵמָא אִף שְׁכּוֹנָתוֹ לְהַשְׁמִיעַ הַקּוֹל, דְּלֹא עֲדִיף מִלְּהַכּוֹת כִּף אֶל כִּף, דְּגַם שֶׁם כּוֹנֵתוֹ כְּדִי לְהַשְׁמִיעַ קוֹל וְאִפְלו הִכִּי מִקַּל הַשְּׁלַחַן עֲרוּךְ בְּשִׁלֹּט סִעִיף ג, עֵינִן שָׁם:

(ב*) עַל הַדִּלְתָּ וכו'. הִנֵּה בְּבֵית יוֹסֵף הִבִּיא זֶה בְּשֶׁם הָאֲגוּר, וְנִתְקַשָּׁה שֶׁם בְּטַעַם הַדְּבַר, אִי סְבִירָא לֶה כְּעוֹלָא, אִפְלו בְּאִינוּ מִיַּחַד לִכְךָ אָסוּר, וְאִי כְּרַבָּא אִפְלו בְּמִיַּחַד נִמְי, הוֹאִיל וְאִינוּ קוֹל שֶׁל שִׁיר, וְתַרְץ, דִּהַטַּעַם שְׁמָא יִכְוֵן לְשִׁיר, וְקִשָּׁה, דִּהֵלֵא מוֹכַח בְּעִרּוּכֵין קֵד דִּהִיכָא שֶׁהוּא מִכֵּן לְהַעִיר לַחֲבֵרוֹ וְלַהֲקִיצוֹ אִינוּ עוֹשֶׂה הַכָּא בְּנַעֲיָמָה כְּדָרְךָ שִׁיר, דִּהַכָּא כִּזֶּה אֲדַרְבַּה מְרִדִּימוֹ, אֲלֵא עוֹשֶׂה בַּחֲזָק וּבְזֶה מְקִיצוֹ וּמַעוּרּוֹ, וְאִמָּאִי שִׁיךְ שְׁמָא יִכְוֵן לְשִׁיר, וְאִי נִימָא דְּחִישִׁינָן אִם נִתִּירוֹ בְּזֶה יֵבֵא כְּעֲלֵמָא לַעֲשׂוֹת הַכּאוֹת בְּנַעֲיָמָה כְּדָרְךָ שִׁיר, אִם כֵּן אִמָּאִי מִתִּיר שֶׁם הַגִּמְרָא לְהַטִּיף בְּכִרְיָא מִי אֲרַךְ בַּחֲזָקָה כְּדִי לְהַקִּיצוֹ, נַחוּשׁ שְׁמָא יִטִּיף פַּעַם אַחֲרָת בְּנַעֲיָמָה, וְאִמָּנָם יֵשׁ לּוֹמֵר דִּהִכָּא שֶׁהוּא כָּלִי שֶׁהוּא מִיַּחַד לְהַשְׁמִיעַ קוֹל חִישִׁינָן לְזֶה, מַה שְּׁאֵין כֵּן הֵתֵם. וְאוֹלָם דַּע, דְּבִכְפּוּרֵשׁ הַמְּשִׁנָּה לְהַרְמַב"ם מִשְׁמַע דְּמִתֵּר לְהַקִּישׁ עַל הַדִּלְתָּ אִפְלו בְּשִׁלְשֵׁלַת הַקְּבוּעַ שָׁם, הוֹאִיל וְאִינוּ עוֹשֶׂה כְּדָרְךָ שִׁיר:

(ג*) הוֹאִיל וְהִכְלִי מִיַּחַד לִכְךָ. עֵינִן בַּמְּשִׁנָּה בְּרוּרָה מַה שֶׁפְּתַכְנוּ בְּשֶׁם הָאֲלִיָּה רַבָּה וּפְרִי מִגְדִּים, וּבְזֶה גַם הַמִּגֵּן אֲבֵרָהם מוֹדֶה שְׁאָסוּר הוֹאִיל שְׁכּוֹנָתוֹ לְהַשְׁמִיעַ קוֹל. וְהִנֵּה רְאִיתִי בְּסִפֵּר כְּלַפְלֵת שִׁבְתָּ שֶׁכְּתֵב דְּבִמְקוֹם הַדְּחָק כְּשֹׁאִינוּ יְכוּל לִכְנֹס לְבַיִת אוֹ לְחַצֵּר בְּלֹא זֶה, יֵשׁ לְהַקֵּל מִטַּעַם דְּנוּכַל לְסַמֵּךְ עַל שְׂטִיַת הַרִי"ף דְּכִשְׁאִינוּ דָּרָךְ שִׁיר מִתֵּר. וְלֹא יִדְעָנָא מֵאִי קֹאמֵר, דֶּהָא לְפִי מֵאִי דְּמַסִּיק הַבַּיִת יוֹסֵף, וְהַעֲמִיקוּ הַרַמ"א, דְּבְכָלִי הַמִּיַּחַד לִכְךָ שְׁאִינוּ, גַּם לְשִׁיטַת הַרִי"ף דְּפִסַּק כְּרַבָּא אָסוּר וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמֵר דְּסְבִירָא לֶה, מִדַּסְתָּם הַמַּחֲבֵר בְּסִתְמָא דִּלְהַקִּישׁ עַל הַדִּלְתָּ מִתֵּר וְלֹא הִתְנֶה דְּרוֹקָא בְּכָלִי שְׁאִינוּ מִיַּחַד, מִסְתְּמָא סְבִירָא לֶה לְדַעַת הַרִי"ף דְּפִסַּק כְּרַבָּא בְּכָל גּוֹנֵי שָׂרִי, וְהַרַמ"א דִּהִבִּיא דַּעַת הָאֲגוּר פְּלִיג עַל זֶה, וְמֵה דְּלֹא כְּתֵב בְּשֶׁם יֵשׁ אוֹמְרִים, מְצִינוּ עוֹד בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת כְּעֵינִן זֶה, אָבֶל הוּא דְּחָק, וְמֵה דִּהִבִּיא עוֹד מִסְתָּם הַמְּשִׁנָּה דְּבִנְי מַלְכִּים יוֹצֵאִין בְּגִיּוֹן, גַּם כֵּן קִשָּׁה מֵאֵד לְסַמֵּךְ עַל זֶה, דִּהַרַמ"א בְּסִימָן שֹׁא סִעִיף כג סֵתֵם שֶׁם לְאִסוּרָא, וְכְתֵב שֶׁם הַגִּר"א דִּהַמְּשִׁנָּה מִרִי בְּפִקּוּק הַגָּז שְׁלֹא יִשְׁמַע קוֹל הָעֲנָבֶל, וְאִפְלו לְפִי דַּעַת הַמִּגֵּן אֲבֵרָהם שֶׁם בְּסִעִיף קָטָן לֶה דְּמִתִּיר אִפְלו בְּאִינוּ פִּקּוּק, הָא טַעֲמָה הֵתֵם מִשּׁוּם דְּלֹא בְּעִי לְקַלָּא, מַה שְּׁאֵין כֵּן בְּעֵינֵינוּ שֶׁמִּתְכַּנֵּן לְהַשְׁמִיעַ הַקּוֹל כְּדִי שִׁיפְתְּחוּ לוֹ, גַּם לְהַמִּגֵּן אֲבֵרָהם אָסוּר, וְכִמוֹ שֶׁכְּתֵב הַפְּרִי מִגְדִּים בְּמַשְׁבָּצוֹת זֶהָב בְּסִימָן זֶה. וְאִמָּנָם יֵשׁ לוֹמֵר דְּזֶה הֵלֵא הוּא רַק לְפִי מַה שֶּׁפִּסַּק הַרַמ"א דְּבְכָלִי הַמִּיַּחַד לְהַשְׁמִיעַ קוֹל אָסוּר אִפְלו אִינוּ קוֹל שֶׁל שִׁיר, וְעַל כֵּן אֲפָשָׁר דְּבִשְׁעַת הַדְּחָק נוּכַל לְסַמֵּךְ עַל מַה שֶׁהִבְאֵנוּ לַעֲלִיל בְּשֶׁם פְּרוּשׁ הַמְּשִׁנָּה לְהַרַמַב"ם דְּמִשְׁמַע דְּסְבִירָא לֶה דְּגַם זֶה מִתֵּר הוֹאִיל וְאִינוּ קוֹל שֶׁל שִׁיר, וְגַם בַּהֲגָהוֹת מִיָּמוּנִי שֶׁם דְּמִשְׁמַע דְּמַקַּל בְּזֶה עַם עֲנָבֶל הוֹאִיל דְּלֹא בְּעִי לְקַלָּא, הוּא צִרְךָ לְזֶה רַק לְפִירוּשׁ רַבְנוּ חֲנַנְאֵל, מַה שְּׁאֵין כֵּן לְפִסַּק הַרִי"ף יִהְיֶה מִתֵּר בְּזֶה בְּכָל גּוֹנֵי הוֹאִיל וְאִינוּ קוֹל שֶׁל שִׁיר. **וְעוֹד** יֵשׁ לוֹמֵר בְּאַפֵּן אַחֵר, דֶּהָא דְּפִסַּק רַמ"א דְּבְכָלִי הַמִּיַּחַד לְהַשְׁמִיעַ קוֹל אָסוּר, לֹא מִשּׁוּם דֶּהוּא שְׁבוֹת גְּמוּר אֲלֵא מִשּׁוּם דְּמִחְזִי כְּעִבְדָא דְּחַל, וְכֵן מִשְׁמַע קֶצֶת בְּפִרִי מִגְדִּים סִעִיף קָטָן ג וְכֵן בְּסִפֵּר תּוֹסַפֵּת שִׁבְתָּ שְׁמַתִּיר לְהַקִּישׁ עַל הַדִּלְתָּ בְּכָלִי הַמִּיַּחַד רַק לְשִׁבְתָּ וְעֵינִן בְּסִימָן שְׁכו סִעִיף ג בְּמִגֵּן אֲבֵרָהם וּבִטוֹר שֶׁסוּ. וְאִם כֵּן לְפִי מֵאִי דְּמַבְאֵר בְּסִימָן שִׁלָּג סִעִיף א בְּהַג"ה דְּשְׁבוֹת מִתֵּר לַצִּרְךָ מַצּוֹה, וְהִנֵּנוּ, דְּבֵר שֶׁהוּא רַק מִשּׁוּם עִבְדָא דְּחַל, וְכִמוֹ שֶׁכְּתֵב הַפְּרִי מִגְדִּים שֶׁם וְדִבְכּוּבוֹת גְּמוּר בּוּדֵאִי אָסוּר לַעֲשׂוֹת פְּעַצְמוֹ, וְאִם כֵּן בְּעֵינֵינוּ כְּשֹׁאִינוּ יְכוּל לִכְנֹס לְבֵיתוֹ בְּלִילָה לִישׁוֹן אֵין לָךְ צִרְךָ שִׁבְתָּ יוֹתֵר מִזֶּה. וְנִאִין לְסַתֵּר דְּבֵר זֶה מִמֶּה דְּאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִי, וְהוּכָא בְּרַא"שׁ וּבֵית יוֹסֵף, דְּרַבִּין הִיָּה יֵשׁן עַל הַשַּׁעַר מִפְּנֵי שְׁלֹא רָצָה לְהַקִּישׁ עַל הַדִּלְתָּ, דִּהְתֵּם הֵלֵא סִבֵּר דְּאוֹלוּדֵי קָלָא גַם כֵּן אָסוּר וְלֹא דְרוֹקָא כָּלִי שִׁיר מִמֶּשׁ, וְאִם כֵּן הוּי שְׁבוֹת גְּמוּר וְלֹא שְׁרִינָן מִשּׁוּם צִרְךָ שִׁבְתָּ, מַה שְּׁאֵין כֵּן לְדִידֵין דְּפִסְקִינוּ כְּרַבָּא דְּלֹא אָסְרוּ אֲלֵא קוֹל שֶׁל שִׁיר אָבֶל אוֹלוּדֵי קָלָא לֹא אָסְרוּ כָּלִל, נוּכַל לוֹמֵר בְּפִשְׁטוּת דְּמַה שְּׁאָסְרוּ בְּכָלִי הַמִּיַּחַד לְהַשְׁמִיעַ קוֹל הוּא רַק מִשּׁוּם עִבְדָא דְּחַל, וְאִם כֵּן לַצִּרְךָ מַצּוֹה שְׂרִיו. **אִךְ** כָּל זֶה כְּתִבְנוּ לְמַצָּא אֲפֹן בְּמָקוֹם הַדְּחָק, אָבֶל לְכַתְּחַלָּה צִרְךָ לְזוֹר אֶת עַצְמוֹ שְׁלֹא יָבֵא לְזֶה, וְגַם בְּדִיעֵבֵד אִם יְכוּל לְמַשֵּׁךְ אֶת הַחוּט עַל יָדִי אִיזָה שְׁנוּי טוֹב יוֹתֵר שִׁיעֲשֶׂה כֵּן, וְכַמְבָּאֵר בְּשִׁלֹּט סִעִיף ג דְּלִפְסַק כְּלֵאחֵר יָד מִתֵּר, וְאִף לְדַעֲנִין קִשְׁקִישׁ בּוּיֹג מִשְׁמַע שֶׁם דֹּאִין לְהַקֵּל בְּזֶה וְכַמְבָּאֵר שֶׁם בְּבִאוּר הַלֵּכָה, עַם כָּל זֶה בְּמָקוֹם הַדְּחָק אִין לְהַחֲמִיר. **הַיּוֹצֵא** מִכָּל זֶה, דְּלִמְתַּח הַחוּט שֶׁל עֲנָבֶל בְּשִׁבְתָּ, מְבֹאֵר בְּכַמָּה אַחֲרוּנִים בְּהַדְּרָא וְהִינוּ, בְּאַלְיָה רַבָּה וּפְרִי מִגְדִּים, וְגַם מִהַגִּר"א מוֹכַח כֵּן לְאִסוּר, אִךְ כְּשֹׁאִינוּ יְכוּל לִכְנֹס לְחַצֵּר לִישׁוֹן בְּלֹא זֶה נוּכַל לְסַמֵּךְ לְהַקֵּל מִשּׁוּם כְּבוֹד שִׁבְתָּ, אִךְ לְמִתַּח חוּט הָעֲנָבֶל שְׁעָשׂוּי בְּבִיתוֹ כְּדִי לְהַשְׁמִיעַ לְמַשְׁרַתָּת אֵין לְהַקֵּל בְּזֶה כָּלִל, דְּאֲפָשָׁר לוֹ בְּלֹא הִכִּי וְיֵשׁ בְּזֶה זִילּוּתָא דְּשִׁבְתָּ:

(ד*) אָסוּר וְלִכֵּן וכו'. וְלַעֲנִין אִם מִתֵּר לְטַלְטֵל אוֹתוֹ הַכָּלִי אִם מְקַרֵּר כָּלִי שְׁמַלְאֲכַתּוֹ לְאִסוּר, עֵינִן בְּפִרִי מִגְדִּים שְׁמַסְתַּפֵּק בְּזֶה:

שער הצינון

וְעֲנָבֶל כְּתוּבֹת נִדְוִו הִיא הָרִאִיָּה שֶׁהוּכָא בַּהֲגָהוֹת מִיָּמוּנִי לְשִׁיטַתוֹ דְּסְבִירָא לֶה דְּמִתֵּר, מִרִי בּוּיֹג פִּקּוּק, וְאִף דְּגַם הַגִּר"א סְבִירָא לֶה בְּסִימָן זֶה דְּאִי אִינוּ מִתְּכַנֵּן לְקוֹל שָׂרִי, הִינוּ, דְּרוֹקָא כִּמוֹ בּוֹר הַגִּלְגַּל שְׁאִינוּ נַעֲשֶׂה לְכַתְּחַלָּה לְהַשְׁמִיעַ קוֹל כָּלִל אֲלֵא לְשֹׁאֵב הַמַּיִם, אָבֶל זֶה הָעוֹבֵל שְׁנַעֲשֶׂה לְכַתְּחַלָּה וְהַקְבֵּעַ בַּהֲבַד כְּדִי לְהַשְׁמִיעַ קוֹל, וְזֶה לּוּבֵשׁ הַבְּגֵד, נַעֲשֶׂה אֲכֵלוּ מִמֶּן לְזֶה, וְלֹא נִיחָא לֶה

^[1] תורתם: 1. קולו לחו

ב טור בשם אבי העזרי. אסור לשמש להכות על הדלת לקרא לבית הפנסת (ז) על ידי הכלי המיוחד לכך אלא ³מכה בידו על הדלת (אגור ובית יוסף בשם פסקי תוספות דעירובין): **ב.** ייש מתירין (ח) לומר לאינו יהודי לנגן בכלי שיר בחפזות. הגה ואפלו (ט) לומר לאינו יהודי ¹לתקן הכלי שיר שרי משום כבוד חתן וכלה, (י) אבל בלאו הכי אסור (מרדכי פרק משילין), ומיהו, בזמן הזה (יא) נהגו להקל מטעם שיתבאר בסימן שאחר זה ⁷(יב) לענין טפות ורקוד: **ג.** ^(כ)(יג) זוג המקשקש לשעות עשוי

שערי תשובה

באר היטב

הפנסת וכיצא בזה מתר, עד כאן לשונו. ואם נותנים מים בכלי מלא נקבים ומשיר לתוך כלי מתכות כדי שישמע קול נעים אסור דהוי לה ככלי שיר, ולחולה מתר, ואם מטיף בחזק כדי שישמע קול נעים אפלו לבריאי שיר, ולא הוי קצין כלי שיר, שאין עושה בנעימה ובנחת, ואם בן כל שכן הוי פנמינים שבפרכת דלית בהו אסורא, שאין בנותו שישמעו בנעימה ובנחת, ועוד, כיון דלחולה שיר כל שכן לדבר מצוה, ועוד, דהאידינא יש להקל כמו שכתוב סימן שלט סעיף ג בהג"ה. וכן משמע שהש"ך מקל משום דלצורך מצוה היא שישמעו העם וקדומו, דהא לרד"ם גם בן מתר לצורך מצוה כמו שכתוב סימן שלט. והט"ז ביו"ד דעה סימן (רנד) [רפה] וכן פאן אסור וכתב דיש למחות בידם, עין שם, אבל כבר נהגו להקל כמו שכתבתי, ועוד, דאותו שפוחת הפרכת לא קמכוין לקלא קלל, מן אברהם, עין שם: **ג.** מכה. ויש מקומות שלוקח כלי אחר להכות בשבת: **ג.** לתקן. עין מן אברהם שהעלה דאסור לומר לתקן הכלי שיר אלא לומר לאינו יהודי שינגן, עין שם ויבספר אליה ובה צדד להתיר. ואיתא במהרי"ל שפעם אחת גזר המושל שלא ינגנו בכלי שיר, וצוה להוליך חתן וכלה לעיר אחרת לעשות לו, ומדינא מתר לומר לו בערב שבת שינגן בשבת כיון דישראל עצמו אינו אסור אלא משום גזרה. ואם יש לחוש להערמה יש לעשות גדר גם בזה, כנסת הגדולה, עין שם: **ד.** לענין טפות. פרוש, כיון דאנן אין בקיאיין בעשיית כלי שיר מדינא

משנה ברורה

הכלי שיר דהוא מלאכה דאורייתא ויבכאור הגר"א פתב דדעה זו סברה פדעת המתירין לעיל ברע"ו סעיף ב בכל מלאכה דאורייתא על ידי אינו יהודי לצורך מצוה, ואם פן לדידן דסוכרין להלכה פדעת רב הפוסקים שאוסרין, גם בזה אסור: **(י)** אבל בלאו הכי. רוצה לומר, בשאר שמחה של מצוה, כגון בסעודת מילה או בשמחת תורה, אסור אפלו לומר לאינו יהודי לנגן, "אם לא שבאין מעצמן או שהכינו אותם מערב שבת. ועין בשו"ת מהרי"א חלק א סימן נט שאוסר לנגן במנים ועגב בשעת התפלה על ידי אינו יהודי. ועין בשו"ת חתם סופר חלק ששי סימן פו שהביא ראיות לאסור אף בחל לנגן בבית הפנסת בשעת התפלה, ובפרט בשבת אין שום היתר: **(יא)** נהגו להקל. רוצה לומר, האמירה לנגן בשאר שמחה של מצוה. ובכבוש משמע דאסור כי אם בשמחת חתן וכלה, ועין אליה רבה שם: **(יב)** לענין טפות ורקוד. פרוש, "כיון דמדינא יש אומרים דהוי לן למשרי לנגן בזמננו בכלי שיר, דאין אנו בקיאיין בעשייתן וליכא למגור שמא יתקן, ולכן על כל פנים שרי האמירה לאינו יהודי לנגן. ועין במגן אברהם שהסכים דעל כל פנים אסור לומר לאינו יהודי לתקן הכלי שיר ³ואפלו משום כבוד חתן וכלה: **ג.** (יג) זוג המקשקש לשעות. רוצה לומר, מורה השעות [שקורין זיגער] שעשוי להשמיע קול להודיע השעות:

שער הציון

והוא לובשו, נעשה כאלו מכון לזה: **ח.** וגם המגן אברהם גופא בסימן שה סעיף קטן ה כתב דאפשר דווג עם ענבל בכלל כלי שיר הוא, ואם בן מסתבא דאין תלוי כלל בכותו, ומה דהקל הכא לענין פרקת, אפשר דהוא רק משום צורך טעם הראשון דהוא מלתא דמצוה, או אולי דחזר בו מדהתם, וצריך עיון בכותו: **ט.** מגן אברהם בטעם הרמ"א, אבל לדידה לא סבירא לה בן, דכן משמע מרהטה דלשנה בסעיף קטן ד וסעיף קטן ה, ומכל מקום אין לי ראיה מברחת, דאפשר דבסעיף קטן ה קאי רק אשאר דבר מצוה: **י.** אליה רבה: **יא.** שם: **יב.** מגן אברהם: **יג.** בן משמע מסתימת לשונו, וגם מהטור מוכח בן בקריא:

(ב) זוג המקשקש. וכתב בפנים מאירות חלק ב סימן קכב שלדעתו מתר למשך השלשלת שבזיגרי"ך בשבת, דעדיף מכוס של פרקים, עין שם, ועין בשאלת יעב"ץ סימן מא דאסור ממנהגא וכן אנו נוהגים, וכן כתב בפנים מאירות שאין להתיר רק על ידי אינו יהודי, ולחולה אם אי אפשר באינו יהודי יש להתיר על ידי ישראל, עין שם. ונראה דבכהאי גוונא יש להיות זריז להעיר ולמשך חבל הכסף עד לא יפסק הלכו המשמע קול על ידי סבוב הגלגלים, דבזה כיון דהשמעת קול הוא מאתמול והוא אין מחדש בהשמעת קול רק משיכת השלשלת, דין גרמא די לא יפסוק ודי לא יכטול וזה קיל טפי כמבאר בסימן זה, וגם לא שייך בזה שהוא גמר מלאכה ומתקן מנא, אבל אחר שכלה השלשלת הכרוך על הגלגל החוזר ופסק הלכו ועל ידי שהוא חוזר ומושך ומעיר הוא חוזר לילך ולקשקש, נראה שיש לאסור משום דהוי כגמר כלי ומתקן מנא וכמו שכתוב בשו"ת מים רבים, ומכל שכן במקום שצריך לעשות נענוע כחוט הפרגל המנוענע בתמידות כשהולך, הנקרא בלשון אשכנז אומר"ו. שוב ראיתי בשו"ת הר הכרמל שכתב גם כן דשרי להעריכו בעודו הולך, ועין שם שיש קצת גמגום בדבריו, ודעתו להתיר כיום טוב שני, והמתיר בראשון אין להעריכו מיום טוב לחברו, וכתב דלא

אחת גזר המושל שלא ינגנו בכלי שיר, וצוה להוליך חתן וכלה לעיר אחרת לעשות לו, ומדינא מתר לומר לו בערב שבת שינגן בשבת כיון דישראל עצמו אינו אסור אלא משום גזרה. ואם יש לחוש להערמה יש לעשות גדר גם בזה, כנסת הגדולה, עין שם: **ד.** לענין טפות. פרוש, כיון דאנן אין בקיאיין בעשיית כלי שיר מדינא

להשמיע קול אין נפקא מנה במה שהוא אינו מכון לזה, "וגם באלה רבה מצדד דאין להקל מטעם זה לחוד אלא גבי פרקת דהוא מלתא דמצוה, ועל כן בודאי מהנכון שייסיר מערב שבת הענבל מעל גבי הפתח, או שייפקנו בצמר או במוכין שלא ישמע קולו, אף במקום הדחק [כגון ששכח ולא הסירו מערב שבת וכל כי האי גוונא] נראה דיכול לסמך על הסברה הנ"ל להקל, כיון שאינו מכון להשמיע קול: **(ז)** על ידי כלי המיוחד. ויש מקומות שלוקח השמש בשבת כלי אחר להכות בשבת. ומה שמכה השמש בבית הפנסת על השלחן ומשמיע קול כדי להשקט העם לחזרת השליח צבור אין בזה אסור, אפלו אם הוא מכה באיזה דבר, כיון שאינו מכה בכלי מיוחד לזה: **ב** (ח) לומר וכו'. דאסור השמעת קול בכלי שיר אינו אלא אסור דרבנן, גזרה שמא יתקן כלי שיר, ואמירה לאינו יהודי גם כן אינו אלא אסור דרבנן, והוי שבות דשבות, ובמקום מצוה היא, דאין שמחת חתן וכלה אלא בכלי שיר, ושרי, וכנ"ל בסימן שז סעיף ה, עין שם. ויש מקומות שנהגו להחמיר בזה, אם לא שהכינום לזה מערב שבת ולא יאמר לו בשבת כלום, או שבא מעצמו לנגן [כנסת הגדולה]: **(ט)** לומר לאינו יהודי לתקן. סבירא להו דשמחת חתן וכלה ^טעדיף יותר משאר סתם דבר מצוה, ועל כן מתר האמירה אפלו בתקון

להגר"א בתרין המגן אברהם שם דרך פקטנים ארי, והוא דחק גדול, ומה שהביא ראיה מסוף דברי השלטי גבורים לאו ראיה היא, דהוכחת השלטי גבורים היא רק דהוה עשוי לשמח התינוק ולהשתקו, וממילא גדול אסור לשאת אותו. והאמת דהנהגה אלפסי בשם ריא"ז והנהגת מימוני בשם ר"מ פליגי אהר"י בסבא זו. והטור בסימן זה שלא העתיק רק תחלת דברי הר"מ לענין טבעת שיש בה אבן בחללה דמתר להניחה על השלחן ולא העתיק סוף דבריו לענין ענבל, משמע דסבירא לה דדוקא לענין טבעת מתר אף דממילא נשמע קול משום דאין מכון לקלא כלל, מה שאין כן בענבל דהקבע בבגד מתחלה רק לענין זה שיהא נשמע קולו בהליכתו

תרנוח: 1. שעה.

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

משנה ברורה <מהדורת אור החיים> - ג כהן, ישראל מאיר בן אריה זאב עמוד מס : 374 הודפס ע"י אוצר החכמה

עַל יְדֵי מִשְׁקָלוֹת, (יֵד) מִתֵּר לְעֶרְכוֹ (יֵד) וְלִהְיֵנוּ מִבְּעוֹד יוֹם כִּדִּי שִׁילָף וִיקְשֶׁשׁ כָּל הַשָּׁבַת: ד. הַמְשָׁמֵר פְּרוֹתָיו וְזָרְעוֹ מִפְּנֵי חֵיה וְעוֹף, לֹא יִסְפֹּק כֹּף אֶל כֹּף וְלֹא יִטְפַּח כְּפָיו עַל יָדָיו (יֵד) וְלֹא יִרְקֹד לְהַבְרִיחַם, גִּזְרָה שְׁמָא יִטֵּל צָרוֹר ^{(יֵד) וְיִזְרֹק לָהֶם: ה.} (יֵד) יֵאָזֵן שׁוֹחֲקִים בְּאִגּוּזִים וְלֹא בְּתַפּוּחִים וְכִיּוֹצֵא בּוֹ מִשּׁוּם (יֵד) אֲשׁוּוֹי גַּמּוֹת. הִגָּה וְדוֹקָא עַל גְּבִי קָרְקַע, אָכֵל (כ) עַל גְּבִי שֶׁלֹּחַן שָׂרִי, דְּלִיפָא לְמַגּוֹר שֶׁם מִשּׁוּם גַּמּוֹת (רַבֵּינוּ יְרוּחָם חֶלֶק ז). וּמִתֵּר לְשַׁחֲוֹק (כֹּא) בְּעֶצְמוֹת שְׁקוֹרִין טָשִׁי"ךְ אֶף עַל פִּי שֶׁמֶשְׁמִיעִים קוֹל, הוֹאִיל וְאִינָן מְכַנְיִין לְשִׁיר (הַגְּהוֹת אֶלְפָּסִי סוּף עִירֻבִין). וְכֵל זֶה בְּשׁוֹחֲק דֶּרֶךְ צַחֲוֹק בְּעֶלְמָא (בֵּית יוֹסֵף), אָכֵל בְּשׁוֹחֲק כִּדִּי לְהַרְוִית אֲסוֹר אֶפְלוֹ שׁוֹחֲק (כב) בְּתָם וּבְחֶסֶר דִּהְיִי כְּמִקָּח וּמִמְכָּר (אֲגוּר וּבִי רַמְבַּ"ם פֶּרֶק כג). וּמִכָּל מְקוֹם אֵין לְמַחֲוֹת בְּנָשִׁים וּקְטָנִים, דְּמוֹטָב שִׁיְהִיו שׁוֹגְגִין וְאֵל יִהְיֶה מְזִידִין (תּוֹסֵפוֹת וּסְמִ"ג וְהַגְּהוֹת מִיַּמּוֹנִי פֶּרֶק כֹּא). וְלִשְׁחֲוֹק בְּכַדוֹר, עֵינָן לְעִיל סִימָן שֶׁח סְעִיף מֵה: ו. יֶאֱסוֹר לְשֹׂאֵב מִיָּם בְּגִלְגָּל, גִּזְרָה (כג) שְׁמָא יִמְלֵא לְגִנְתּוֹ וְחֶרְפָּתוֹ אוֹ לְמִשְׁרָה שֶׁל פֶּשֶׁתָן, ^ח לְפִיכָךְ אִם לֹא הָיָה שֶׁם לֹא גִנָּה וְלֹא חֶרְפָּה וְלֹא בְּרִכָּה לְשִׁרְוֹת בֵּה פֶּשֶׁתָן מִתֵּר. (כד) טוֹיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁלֹּא אֲסוֹר אֲלֵא בְּגִלְגָּל גָּדוֹל שְׁמוּצִיא מִיָּם הַרְבֵּה בִּיחַד בְּלֹא טְרַח, וְהֵם גִּלְגָּלִים הַקְּבוּעִים בְּהֵם דְּלִיִּים הַרְבֵּה סְבִיב, אָכֵל גִּלְגָּלִים שֶׁלָּנוּ שְׁאִין מִמְלָאִים בְּהֵם אֲלֵא מְעַט, מִתֵּר, דְּלִיפָא לְמַחֲשׁ לְמִיַּדִּי: ז. מִי שֵׁישׁ לוֹ כִּפּוֹת בְּרֹאשׁ הַגֵּג וְרֹאֵה מִטֵּר שָׁבָא, (כה) אֲסוֹר לְשַׁלְשֵׁלם בְּשָׁבַת דֶּרֶךְ אֲרֵבָה שְׁבִיג, אָכֵל (כו) מִתֵּר לְכַסּוֹתָן, ^ו וְאֶפְלוֹ לְבָנִים (כו) שֶׁהֵם מְקַצִּים (כח) מִתֵּר לְכַסּוֹתָן מִפְּנֵי הַדֶּלֶף: ח. מִתֵּר לְתַן כְּלִי (כט) תַּחַת הַדֶּלֶף בְּשָׁבַת, יוֹאֵם נִתְמַלֵּא, שׁוֹפְכוֹ וּמַחְזִירוֹ לְמְקוֹמוֹ, וְהוּא שִׁיְהָא הַדֶּלֶף רָאוּי

שְׁנֵי תְּשׁוּבָה

לְסַמֵּךְ עֲלָיו לְמַעֲשֶׂה. וְנִרְאֶה שֶׁשֶׁם מִי שֶׁמִּקָּל לְעַצְמוֹ בְּיוֹם טוֹב שְׁנֵי מְקוֹם אֵין לְהַעֲרִיכוֹ וְכֵן לְצֶדֶק הַיּוֹם אָכֵל לֹא לְצֶדֶק יוֹם שְׁאֲחִרְיוֹ בֵּין בַּחַל וּבֵין בְּשָׁבַת. וְלַמַּעֲשֶׂה נִרְאֶה לְהַתִּיר לְצֶדֶק חוּלָה בְּעוֹדוֹ הוֹלֵךְ אֶף עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל אִם בְּקָשִׁי לְמַצָּא אֵינוֹ יְהוּדִי, וְאִם עוֹשֶׂה עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי יֵשׁ לְהַתִּיר בְּכָל גִּזְרָה, וְכֵן עֲמָא דְּכֶר וְעֵינָן לְעִיל סוּף סִימָן שֶׁח:

לְכַסּוֹתָן. וְרַשִׁ"ל פֶּסֶק דְּאֲסוֹר לְכַסּוֹתָן:

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

כ" על גְּבִי מַחְצֵלֶת אוֹ בָּגָד אוֹ טַבֵּלָא, וְלֹא גִזְרִינָן בְּכָל זֶה אֲטוֹ עַל גְּבִי קָרְקַע, דְּגִזְרָה לְגִזְרָה הִיא, כ" אָכֵל עַל גְּבִי קָרְקַע, אֶפְלוֹ הִיא מִרְצַפֶּת דְּלֹא שִׁיף אֲשׁוּוֹי גַּמּוֹת גַּם כֵּן אֲסוֹר, דְּקָרְקַע בְּקָרְקַע מַחְלָף וְגִזְרִינָן אֲטוֹ קָרְקַע שְׁאִינוֹ מִרְצַף: (כא) בְּעֶצְמוֹת וְכו'. וְנוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹתָן שֶׁל כֶּסֶף שִׁיְהִיו מִיַּחְדִּין לְשָׁבַת, דָּאֵם לֹא כֵּן מַחְזִי כַּעֲבָדָא דְּחַל. וּמִהֲרָ"א שֶׁשׁוֹן חוֹלֵק וְסִבֵּירָא לֵה, כִּיּוֹן שְׁאִין תּוֹעֵלֶת בִּידִיעַת חֻכְמַת הַשְּׁחֻק הַהוּא, וְהוּא הִדִּין כָּל מִינֵי שְׁחֻק, אֲסוֹר, וְאֶף בַּחַל כ" יִזְהַר מִשּׁוּם מוֹשֵׁב לְצִים, וְכִמּוֹ שֶׁכְּתוּב בְּסִימָן שׁוֹ סְעִיף טז, וְעֵינָן בְּכַרְפִּי יוֹסֵף שֶׁהִבִּיא עוֹד בְּשֶׁם כְּמָה גְּדוֹלִים שֶׁהַחֲמִירוֹ בָּזֶה: (כב) בְּתָם וּבְחֶסֶר. פְּרוּשׁ, גְּרָא"ר אוֹ אִו"ם גְּרָא"ר ^א בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנוּ: ו. (כג) שְׁמָא יִמְלֵא. מִתוֹךְ שֶׁמְמַלְאִים בְּלֹא טְרַח: (כד) וְיֵשׁ אוֹמְרִים וְכו'. פֶּתַח אֵלֶיהָ רַבָּה דְּכֵן עֶקֶר: ז. (כה) אֲסוֹר לְשַׁלְשֵׁלם. דְּטְרַח שֶׁלֹּא לְצֶדֶק שָׁבַת הוּא, הָא פְּרוֹת לְצֶדֶק הַיּוֹם שָׂרִי, שֶׁלֹּא יִטְנָפוּ בְּגִשְׁמִים [פְּרִי מְגִדִּים]: (כו) מִתֵּר לְכַסּוֹתָן. הִנֵּה בֵּים שֶׁל שְׁלֵמָה הַחֲמִיר בָּזֶה, וְהִבִּיאֵה הַמֶּגֶן אֲבִרְהָם, אָכֵל הָאֵלֶיהָ רַבָּה וְשֶׁאֵר אַחֲרוֹנִים הוֹכִיחוּ מִהַגְמָרָא דְּמִתֵּר: (כז) שֶׁהֵם מְקַצִּים. כְּגוֹן שֶׁהֵן סְדוּרוֹת וְעוֹמְדוֹת לְבָנִין, וְכִנָּ"ל בְּסִימָן שֶׁח סְעִיף יז: (כח) מִתֵּר לְכַסּוֹתָן. אָכֵל אֲסוֹר לְטַלְטֵלָן מִמְקוֹמָן אֶף שְׁאִין לוֹ כְּמָה לְכַסּוֹת וּמִגֵּן אֲבִרְהָם בְּסִימָן שֶׁל סְעִיף קָטָן ג: ח. (כט) תַּחַת הַדֶּלֶף. שְׁדוּלָף דֶּרֶךְ הַתַּקְרָה וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה:

שְׁנֵי הַצִּיּוֹן

וְכֵן עֲמָא דְּכֶר, וְכִמּוֹ שֶׁכְּתִיב בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה: יט. דְּאֶפְלוֹ מִלֵּאכָה דְּאוֹרִיתָא מִתֵּר עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי לְצֶדֶק חוּלָה שְׁאִין בּוֹ סִנְהָה כְּמִבְּאֵר בְּסִימָן שֶׁח סְעִיף יז. וְלַעֲנֵן שְׁאֵר דְּכֶר מַצּוֹה, מִשְׁמַע מַחְזִי אֲדָם שְׁאִין לְהַתִּיר אֶפְלוֹ עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי כִּי אִם בְּשַׁעֲרֵי שְׁחֻק, וְהִנֵּה, אֶפְלוֹ בְּאוֹתָן שֵׁישׁ לָהֶן מִשְׁקָלוֹת שֶׁמֶשְׁמִיעִין קוֹל הַשְּׁעוֹת, וְכֵל שֶׁכֵּן בְּאוֹתָן שְׁקוֹרִין טָשִׁי"ן אוֹה"ר, וְאֶפְשֶׁר בְּדִקְדוּהָ יֵשׁ לְהַתִּיר לְמַשֵּׁךְ הַשְּׁלֵשֶׁלֶת שֶׁלָּהֶן עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי כִּשְׁהֵן עִירֻבִין אֶפְלוֹ שֶׁלֹּא לְשֶׁם מַצּוֹה, וְצִדִּיק עֵינָן לְמַעֲשֶׂה: ד. כ. מִגֵּן אֲבִרְהָם וְשֶׁאֵר אַחֲרוֹנִים: כא. תּוֹסֵפֶת שָׁבַת וּפְרִי מְגִדִּים וּבְגִדֵי לֵעֵ: ה. כב. אֵלֶיהָ רַבָּה וְשֶׁאֵר אַחֲרוֹנִים בְּשֶׁם רַבְּנֵי יְרֵחָם: כג. מַחְצִית שָׁבַת וְהַגְמָרָא. וְאֶף דְּבִפְרִי מְגִדִּים בְּמִשְׁבָּחוֹת זָהָב מִסְתַּפֵּק בָּזֶה, מִלִּשׁוֹן הַרְמָ"א מִשְׁמַע בְּדִקְרִיָּה: כד. פְּרִי מְגִדִּים:

בָּאֵר הַיֵּטֵב

הָיָה לֵה לְמַשְׁרִי לְנֶגֶן כְּכִלִּי שִׁיר, וְלִכְךָ עַל כָּל פְּנִים שָׂרִי אֲמִירָה לְאֵינוֹ יְהוּדִי, וְעַל כָּל פְּנִים אֲסוֹר לִזְמֹר לְאֵינוֹ יְהוּדִי לְחֻקֵּן כְּכִלִּי שִׁיר וְכִמּוֹ שֶׁכְּתִיב לְעִיל, מִגֵּן אֲבִרְהָם: ט. וְיִזְרֹק. לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים לְהַבְרִיחַ הַעוֹפוֹת, רַשִׁי. וְאֶפְשֶׁר דְּכֻזְמָן הִנֵּה דְּלִיפָא רִשּׁוֹת הַרְבִּים שָׂרִי לְטַפֵּחַ, דְּגִזְרָה לְגִזְרָה הוּא, מִגֵּן אֲבִרְהָם: ו. בְּתָם וּבְחֶסֶר. פְּרוּשׁ גְּרָא"ר אוֹ אִו"ם גְּרָא"ר בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנוּ: ז. לְכַסּוֹתָן. וְרַשִׁ"ל פֶּסֶק דְּאֲסוֹר לְכַסּוֹתָן:

(יֵד) מִתֵּר לְעֶרְכוֹ. הִנֵּנוּ, דְּלֹא חִישִׁינָן כְּשִׁישְׁמַעוֹ קוֹלוֹ יַחֲשִׁדוּהוּ שֶׁהַעֲרִיכוֹ בְּשָׁבַת, דְּהַכֵּל יוֹדְעִין שֶׁדִּרְכוֹ לְהַעֲרִיכוֹ מֵאֵתְמוֹל: (יֵד) וְלִהְיֵנוּ מִבְּעוֹד יוֹם. אָכֵל בְּשָׁבַת, לֹא מִבְּעִיָּא דָּאֵם עֲמָד דְּאֲסוֹר לְהִכְנוֹ שִׁילָף, ^ו וְאֶפְלוֹ רַק בְּנֻעֻנֵעַ חוּט הַבְּרִזֵּל שֶׁמִּתְנַעֵנֵעַ, וְיֵשׁ בָּזֶה אֲסוֹר תוֹרָה ^ט לְכַמָּה פּוֹסְקִים דִּהְיִי בְּכָלֵל תְּקוּן מְנָא, אֲלֵא אֶפְלוֹ בְּעוֹדוֹ הוֹלֵךְ ^ט אֲסוֹר גַּם כֵּן לְמַשֵּׁךְ הַמִּשְׁקָלוֹת [או "בְּטָשִׁי"ן אוֹה"ר" חוּט הַמוֹשֵׁף הַגִּלְגָּלִים] שֶׁלֹּא יִפְסֹק הַלּוֹכוֹ, ^י אִם לֹא לְצֶדֶק חוּלָה הַצִּדִּיק לְכָךְ, יֵשׁ לְהַתִּיר לְהַעֲרִיכוֹ בְּעוֹדוֹ הוֹלֵךְ אִם בְּקָשִׁי לְמַצָּא אֵינוֹ יְהוּדִי לָזֶה, ^י וְעַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי יֵשׁ לְהַתִּיר לְהַעֲרִיכוֹ לְצֶדֶק חוּלָה אֶפְלוֹ כְּשֶׁנִּפְסֵק הַלּוֹכוֹ [אַחֲרוֹנִים]. וְדַע עוֹד, דְּאוֹתָן מוֹרִי שְׁעוֹת [שְׁקוֹרִין טָשִׁי"ן אוֹה"ר] שֶׁרְגִיל לְפַעֲמִים כְּשֶׁעוֹמֵד וְנִפְסֵק מִהַלּוֹכוֹ הוּא מְנַעֵנֵעַ בְּמִקְצָת וּחוֹזֵר לְהַלּוֹכוֹ, צִדִּיק לְזַהַר שֶׁלֹּא לְנַעֲנֵעַ בְּשָׁבַת: ד. (יֵד) וְלֹא יִרְקֹד. בְּרַגֵּל, לְהַשְׁמִיעַ קוֹל לְהַבְעִית הַעוֹפּוֹת: (יֵד) וְיִזְרֹק לָהֶם. לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים. וְלַהֲפּוֹסְקִים דְּכֻזְמָן הִנֵּה לִיפָא רִשּׁוֹת הַרְבִּים, ^כ אֶפְשֶׁר דְּשָׂרִי בְּכָל זֶה, דְּגִזְרָה לְגִזְרָה הִיא, ^כ וְכֵל שֶׁכֵּן לְסַפֵּק כֹּף אֶל כֹּף כְּלֹאֲחֹר יֵד בּוֹדָאִי שָׂרִי לְכָלִי עֶלְמָא, וְאֵין לְחוּשׁ שְׁמָא יִטֵּל צָרוֹר, מֵאַחֵר שֵׁישׁ לוֹ הֶפֶר שְׁאִין מִסְפֵּק לְהִדְאִי: ה. (יֵד) אֵין שׁוֹחֲקִין וְכו'. שְׁמַגְלִילִין אוֹתָן וּמִפְּיָן זֶה אֵת זֶה כְּדֶרֶךְ שֶׁמֶשְׁחֻקִּין הַנְּעוֹרֹת: (יֵד) אֲשׁוּוֹי גַּמּוֹת. שִׁיכִין דֶּרֶךְ גִּלְגָּל הַאֲגוּז: (כ) עַל גְּבִי שֶׁלֹּחַן וְכו'. וְהוּא הִדִּין

באר הגולה

ג מסקנה דגמרא שבת
 ז"ה: ד טור זשס
 הרמב"ם צפרק כ"א:
 ה שס זשס ז"ה וכן
 כתבו המוספות צדף
 ז"ה זשמו וכן פסק
 הר"ף צפרק כל

הכלים, וכתב הר"ן שכתב בתשובה דהא דתנן צפרק צ' דצינה דחכמים אסורים לכבד צין המטות רצי יהודה היא ולא קיימא לן כוותיה:

אוצר החכמה

כף החיים

הני מילי במרא וכיוצא בו אבל במטה כסא וספסל לא.
 בית יוסף:

(ד) **שם. בין גדולים בין קטנים וכו'.** אבל גדולים מאד אסור לגרור דהוי פסיק רישיה דעושה חריץ ואסור אפילו בקרקע של שיש. בית יוסף בשם הרוקח. ואף על גב כשחופר הוי מלאכה דרבנן (דמן התורה אינו חייב עד שיחפור במרא וכיוצא בו כמו שכתבנו באות הקודם) אפילו הכי בפסיק רישיה אסור. מגן אברהם ס"ק א', תוספת שבת אות א', רבינו זלמן אות א', חיי אדם כלל מ' אות ו'. ובחבית כבדה נמי אף בעליתא דשישא אסור. אשל אברהם אות א'. ועגלה של קטן אפילו גדולה מאד מותר לגרור על גבי קרקע דעגלה שאני דכובשת ואינה עושה חריץ. מצודת יששכר סימן י"ד, פתחי תשובה. ועיין ביצה כ"ג ע"ב:

(ה) **שם. בין גדולים בין קטנים וכו'.** ואף על פי שהקטנים אפשר לו ליטלן בידיו ואין צריך לגררן לא הצריכו לכך. רבינו זלמן שם:

(ו) **שם. ובלבד שלא יתכוין וכו'.** ואף אם נעשה חריץ מאליו אין בכך כלום כי דבר שאין מתכוין הוא. רבינו זלמן שם:

(ז) **שם. מותר לרביץ הבית.** היינו להזות מים על קרקע הבית כדי שלא יעלה אבק. ומשמע דאפילו בקרקע שאינה מרוצפת שרי, וכן כתב בית יוסף בשם ספר התרומה:

(ח) **סעיף ב. אסור לכבד הבית וכו'.** דמזיז עפר ומשוה גומות, והיש מתירין סבירא להו דהוה ליה דבר שאין מתכוין. בית יוסף, מגן אברהם ס"ק ב'. והאסורים סבירא להו דהוי פסיק רישיה. מחצית השקל:

(ט) **שם. אלא אם כן הקרקע מרוצפת.** דאז לא חיישינן

כסא וספסל בין גדולים בין קטנים ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ מותר לרביץ הבית כיון שאינו מתכוין להשוות גומות אלא שלא יעלה האבק: **ב** אסור לכבד הבית אלא אם כן הקרקע מרוצפת ויש מתירים אפילו אינו מרוצפת: הגה ויש מחמירין אפילו צמרוץ (טור זשס ר"י ומרדכי ריש פרק כל הכלים ורצונו ירוחם חלק י"ג וסמ"ג וסמ"ק וספר התרומה) וכן נוהגין ואין לשנות. מיהו על ידי גוי מותר (רצונו ירוחם חלק י"ג) וכן על ידי

6137484

לאשוויי גומות, ויש מתירין סבירא להו דאפילו באינו מרוצפת לא הוי פסיק רישיה לאשוויי גומות. ט"ז ס"ק ב':

(י) **שם. אלא אם כן הקרקע מרוצפת.** וזהו ברצוף אבנים וכל שכן ברצוף בקרשים. בנימין זאב סימן ר"ה, כנסת הגדולה בהגהות בית יוסף, מגן אברהם ס"ק ג':

(יא) **שם. אלא אם כן הקרקע מרוצפת.** ואפילו היכא שיש בו דברים האסורים שרי לכבד מידי דהוה אגרף של רעי, כן כתב הר"ן פרק המצינע והמגיד משנה פרק כ"א בשם הרשב"א, וכתב שם המגיד משנה דכן נהגו במקומנו, והביא דבריהם בית יוסף ומגן אברהם ס"ק ד'. וכן כתבו האחרונים להתיר ולא כסברת הראב"ד שהביא הר"ן שם דאוסר. והיינו דוקא בחדר שדר שם אבל אם אין דר שם אסור. אשל אברהם אות ד':

(יב) **שם. ויש מתירין וכו'.** ולענין הלכה כתב בית יוסף כיון שהרמב"ם והרא"ש מסכימים לאסור לכבד קרקע שאינו מרוצפת הכי נקטינן אלא אם כן הוא מקום שפשט המנהג להתיר דכיון דמידי דרבנן הוא ויש להם גדולים על מי שיסמוכו אין מוחין בידם, וקרקע מרוצפת נקטינן להורות לכתחלה להתיר בו כיבוד כיון דלהרי"ף והרמב"ם שרי עכ"ל. מיהו מנהג בני אשכנז להחמיר אפילו במרוצפת כמו שכתב מור"ם ז"ל לקמן בהגה:

(יג) **שם הגה.** ויש מחמירין אפילו במרוצפת. משום דבמרוצפת נמי איכא משום אשוויי גומות בין הרובדין או גזירה אטו מקום שאינו מרוצפת. בית יוסף:

(יד) **שם בהגה.** מיהו על ידי עכו"ם מותר. דפסיק רישיה שרי על ידי עכו"ם. תוספת

הַלְכוּת שַׁבַּת סִימָן שֵׁנִי

יִחַף. וְלֹא יֵצֵא אָדָם בְּשַׁבַּת כְּמוֹ שֶׁהוּא יוֹצֵא בַחַל בְּלַחֲוִי דְבָר אַחֵר שִׁיזְכֹּר עַל יָדוֹ שֶׁהוּא שַׁבַּת וְלֹא יָבֹא לְחַלְלוֹ (כּל בּו): **יז**. **לַחֲגֹר** ^[יז*] **שְׂאִינוּ יָכוֹל לִילֶךְ (סג) בְּלֹא מַקֵּל, מִתֵּר לִילֶךְ בּוֹ אֶפְלוּ אִינוּ קָשׁוּר בּוֹ,** ^[יז*ט] **(סד) אָבֵל אִם אֶפְשָׁר לוֹ לִילֶךְ זֹלָתוֹ, (סה) וְאִינוּ נוֹטְלוֹ אֵלָא** ^[יז*ז] **לְהַחֲזִיק עֲצָמוֹ, (סו) אָסוּר (וּחֻלָּה שְׁעָמַד מִחֲלוֹ (סז) דִּינוּ כַּחֲגֹר (רוֹקַח): יח. מְסוּמָא (סח) אָסוּר לוֹ לִיצֵאת יט. מִי שֶׁהוּא אָסוּר (סט) וּכְבָלִים (פּרוּשׁ, כְּעֵין טַבְעוֹת גְּדוּלִים שְׁסוּגִים בָּהֶם הַרְגָלִים) בְּרַגְלָיו, יִמְתֵּר לִיצֵאת בָּהֶם: כ. (ע) אֵין יוֹצֵאִים בְּאַנְקָטְמִין, וְהוּא כְּמִין חֲמוֹר שְׁעוֹשִׂים הַלִּיצָנִים וְנִרְאָה כְּרוֹכֵב עָלָיו, וְהוּא נוֹשֵׂא וְהוֹלֵךְ בְּרַגְלָיו, כּוֹלָא בְּקָשָׁרִים, וְהֵם עֲצִים גְּבוּהִים שֵׁישׁ בָּהֶם מוֹשֵׁב לְכַף הַרְגֵל וְהוֹלְכִים בָּהֶם בְּטִיט, וְלֹא בַּפְרָמִי, וְהֵם כְּמִין צוֹרֵת פְּרָצוּף שְׁנוֹתָנִים עַל הַפָּנִים לְהַפְחִיד הַתִּינוּקוֹת: כא. אֵין יוֹצֵאִים (עא) בַּתְּבָה וְקָפָה**

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

(ב) לַהַחֲזִיק. עֵין בָּאָר הֵיטֵב. וְעֵין בְּשׁוּ"ת נוֹדַע בִּיהוּדָה מִהֲרֹאָה תִּנְגָּנָא סִימָן כּח דְּכִרְחֹב שֵׁישׁ שֶׁסָּקַת אִיז"ו, אִם אֵין הַמְקוֹם מְשַׁפֵּעַ אֵין מְבַאֵר כְּט"ז לַהַתִּיר, וְגַם עַל גּוֹף דְּבָרֵי הַש"ו כְּתִב הָאֵלִיָּה רַבָּה שְׂאִין דְּכָרְיוּ מְכֻרְחִים, וּמְכַל מְקוֹם הַעוֹשָׂה כְּזֹאת אֵין לְקֻרוֹתוֹ מִחֻלָּל שַׁבַּת, וְאִם הִיא עִיר מַעֲרֻכַת וְהָאֲדָם הַנוֹשֵׂא אוֹתוֹ דִּרְכּוֹ בְּכֹף, מִתֵּר, לֹא מְבַעֲרָא אִם הוּא מְקַל תַּפְאָרָה, אֵלָא אֶפְלוּ מְקַל שֶׁל עֵץ פְּשׁוּט דְּלֹא שִׁנָּה בּוֹ תַּכְשִׁיט, עֵין שֵׁם: (ג) בְּמַקֵּל. עֵין בָּאָר הֵיטֵב. וְעֵין כְּמִנָּה אֲבָרְהָם מִה שִׁכְתָּב בְּסַעֲרֵי קָטָן כּוֹ לִישֵׁב הַטּוֹר שִׁכְתָּב יוֹצֵאֵין כְּסָא כּו', מִיָּרִי מְקוֹם שֵׁישׁ עָרוֹב, וְעֵין בְּשׁוּ"ת נוֹדַע בִּיהוּדָה חֲלָק ב שֶׁהִמְגֵּן אֲבָרְהָם לֹא כְּתִב כֵּן רַק לִישֵׁב הַטּוֹר מְקַשֶּׁת הַבֵּית יוֹסֵף, אָכֵל דַּעַת הַרִ"ף וְהַרְמְכ"ם דְּבִשְׁבַּת לֹא שִׁנָּה זֶה, דְּכְמִקוֹם שֵׁישׁ עָרוֹב אֶפְלוּ אֵין רַבִּים צָרִיקִים, מִתֵּר, וְלִכֵּן כְּתִב דְּבַעֲרֵי הַמְּקַפֵּת חוֹמָה וְיֵשׁ עָרוֹב בְּאִפְסֵן שְׂאִין אִסוּר הוֹצֵאָה מִתֵּר הַנֶּנְשֵׂא בְּכַסָּא שְׁקוּרִין פֹּאטְשַׁעוּ"א שְׁטוּעִין אוֹתוֹ בֵּין שְׁתֵּי יְדֵיהֶם וְאֶפְלוּ אֵין רַבִּים צָרִיקִים לוֹ, עֵין שֵׁם וּבְנוֹדַע בִּיהוּדָה מִהֲרֹאָה תִּנְגָּנָא סִימָן כּח שֶׁהוֹכַרְתִּי לַעֲלֵל סַעֲרֵי קָטָן יז:

בְּאוּר הַלֶּכָּה

יז ^[יז*] **שְׂאִינוּ יָכוֹל לִילֶךְ בְּלֹא מַקֵּל.** וְאִם יֵשׁ מִסְמַר בְּרֹאשׁ הַמַּקֵּל, שְׁעוֹשָׂה גִמְאָה בְּהַלִּיכָתוֹ וְהָיָה פְּסִיק רִישָׁא דְלֹא נִיחָא לֵה, צָרִיךְ עֵינן אִם מִתֵּר לִילֶךְ בּוֹ, יְעֵין שֵׁם בְּמִשְׁבָּצוֹת זֶהָב שֶׁמַּצְדֵּד לְהִתֵּר בְּזָה:

^[יז*ט] **אָבֵל אִם אֶפְשָׁר לוֹ וְכו', אָסוּר.** עֵין בְּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה הַטַּעַם דִּהְיִי כְּמִשׁוּי. וְלִפִּי זֶה יֵשׁ בְּזָה אִסוּרָא דְּאוּרִיתָא כְּשֶׁהוֹלֵךְ כֹּף בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים. וְעֵין בְּפָרִי מְגֻדִים שֶׁגַם הוּא רָצָה לוֹמַר מִתְחַלְהֵ דִּהְיִי כְּמִשׁוּי, אֵךְ אַחֲרַי כֹּף הִבִּיא דְּמוּכָח מְלָבוּשׁ שֶׁהוּא רַק מִשׁוּם גְּזֵרָה דְלִמָּא אֲתִי לְאַתּוּרִי אֲרַבַּע אֲמוֹת בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים וְהִינוּ, בְּלִי סְמִיכָה, וּמִשְׁמַע דְּסִבְיָרָא לֵה דְּמִדְּאוּרִיתָא לֹא הָיָה מִשָּׂא בְּכָל גּוּנֵי בֵּין דְּהִזְקָן מִסְתַּמַּךְ עָלָה. וְהִנֵּה הַמַּעֲיָן בְּשַׁבַּת סוֹ בְּמִסְקָנָא יִרְאָה לְהִדְיָא דְרָבָא סִבְיָרָא לֵה דְּמַקֵּל שֶׁל זָקֵנִים לֹא עָבִיד כָּלָל לְסִמִּיכָה וְנוֹרַע מַקֵּב שֶׁל קַטַּע שֵׁישׁ לוֹ בֵּית קַבּוּל כְּתִיתִיו, דְּטַמָּא מִדְּרַס מִשׁוּם דְּמַסְתַּמִּיךְ עָלָה לְפָרְקִיס, וְלִכְךָ טְהוֹר מִמִּדְרַס מִשׁוּם דְרַק לְתוּרִצִי סוּגִיָּא עֲבָרִי, וְהַמְרָדְכִי הִבִּיא רִאִיָּה לְדִינוּ מְבָרִיתָא זֹו דְּמַקֵּל שֶׁל זָקֵנִים. אַחֲרַי כֹּף מִצְאִתִּי בְּרַבְנוּ יִרְחֵם דְּמוּכָח דְּסִבְיָרָא לֵה דְּבִזָּה אֵין שֵׁם מִנְעַל וְתַכְשִׁיט עַל הַמַּקֵּל, וְכֵן בְּאוּר זְרוּעַ כְּתִב בְּהִדְיָא דִּהְיִי כְּמִשׁוּי:

הוּא מְקַל תַּפְאָרַת שְׁנוֹשָׂא לְכַבּוֹד, ^{ע"א} אָסוּר, דְּאָף שֶׁהוּא תַּכְשִׁיט, לֹא הִתֵּר לְשָׂא תַּכְשִׁיט בִּידּוֹ. וְעַל כֵּן מִה שֶׁנִּהְיִי הַחֲשׁוּבִים לִיצֵאת בְּמַקֵּל שְׁבִידָם, אָסוּרִים לִיצֵאת בָּהֶם בְּשַׁבַּת חוּץ לְעָרוֹב, אָבֵל תוֹף הָעָרוֹב מִתֵּר אִם נוֹשֵׂא לְכַבּוֹד ^{ע"ב} אוֹ שֵׁישׁ בּוֹ צִרְף קָצֵת, אָבֵל בְּלֹא צִרְף כָּלָל ^{ע"ג} אִיכָּא זִילוּתָא דְּשַׁבַּת: **(סז) דִּינוּ כַּחֲגֹר.** הִינוּ, דְּתִלּוּי גַם כֵּן אִם יָכוֹל לִילֶךְ בְּלִי מַקֵּל לְבִית יוֹסֵף בְּסִימָן תַּקְכַּב: **יח (סח) אָסוּר לוֹ לִיצֵאת.** הִינוּ, ^{ע"ד} חוּץ לְעָרוֹב, וְהַטַּעַם דְּעֲצָם הַלִּיכָתוֹ אֶפְשָׁר לוֹ לִילֶךְ בְּלִי מַקֵּל, וְאִינוּ נוֹטְלוֹ אֵלָא לִישֵׁר פְּסִיעוּתָיו: **יט (סט) וּכְבָלִים וְכו'.** דְּנִחָשֵׁב לוֹ ^{ע"ה} כְּמוֹ מְלָבוּשׁ, דְּדִרְךָ הַלִּיכָתוֹ הוּא כֵּן, וּבִטְלִים הֵם לְגַבֵּי הַגּוֹף, שֶׁהוּא לְבוּשׁ בָּהֶן, ^{ע"ו} וְלֹא חִישִׁינָן דְלִמָּא נָפִיל מִרְגְּלָיו וְאֲתִי לְאַתּוּרִי, דְּמַסְתַּמָּא כֵּין דְּאָסוּר בָּהֶם, בּוֹדָאי הֵם כַּחֲזֹק עַל רַגְלָיו וְלֹא יִפְלוּ: **כ (ע) אֵין יוֹצֵאֵין בְּאַנְקָטְמִין וְכו'.** וּבְכָל זֶה הַטַּעַם ^{ע"ז} מְפָנִי שְׂאִין זֶה דִּרְךָ מְלָבוּשׁ. ^{ע"ח} וְאִם הוֹצִיאָ בְּזָה, וְכֵן בְּקַב הַקַּטַּע הַנ"ל, פְּטוּר, ^{ע"ט} מְפָנִי שְׂלֹא הוֹצִיא כְּדִרְךָ הַמוֹצִיאֵין: **כא (עא) בַּתְּבָה וְכו'.** כְּגוֹן שְׂרוּצָה לְהִגָּן עַל עֲצָמוֹ מְפָנִי הַגִּשְׁמִים. וְהַטַּעַם, דְּכָל הִנֵּי לֹאוֹ דִּרְךָ מְלָבוּשׁ הוּא אֵלָא מִשׁוּי הוּא:

שַׁעֲרֵי הַצִּיּוֹן

כְּשֶׁם נוֹדַע בִּיהוּדָה וְגַם בְּאֵלִיָּה רַבָּה דְּאֶפְלוּ אִם אִינוּ תַּכְשִׁיט מִתֵּר תוֹף הָעָרוֹב, וְלֹא אֲמָרִינָן דִּהְיִי זִילוּתָא דְּשַׁבַּת, כְּבָרְכִי יוֹסֵף כְּשֶׁם הַרְדִּיזִי אִיתָא בְּהִרְדָּא דְּאֶפְלוּ תוֹף הָעָרוֹב אִיכָּא זִילוּתָא, וְעַל כֵּן בּוֹדָאי תִּכְנוֹן לְהִנָּה כְּמוֹ שִׁכְתָּב הַחֲזִי אָדָם, דִּיהִיָּה עַל כָּל פְּנִים צִרְף קָצֵת: **יח ער.** דְּלֹא גִרַע מִמֶּה שֶׁהִתִּירוּ אַחֲרוֹנִים בְּשָׂאָר כָּל אָדָם תוֹף הָעָרוֹב אִם יֵשׁ בּוֹ צִרְף קָצֵת: **יט עה.** מִנָּה אֲבָרְהָם בְּשֵׁם הַמְרָדְכִי. וְהִנֵּה מְקוֹרֶם הוּא מִמֶּה שְׂאִמְרוּ שַׁבַּת סג ע"ב וְעִשׂוּ לָהֶן כְּבָלִים וְהִטְלוּ שִׁלְשֵׁלַת בִּיעִיָּהֶן, וְאֶפְלוּ הִכִּי לֹא מַחֲבִיב עֲלֵיהֶן חֲטָאת בְּמַתְנִיתִין, רַק אִסוּרָא בְּעִלְמָא דְלִמָּא שִׁלְפָא וּמִחוּרָא, וְהָכָא לֹא שִׁנָּה זֶה, וּכְמוֹ שִׁכְתָּב כָּל זֶה בְּבִאוּר הַגָּבִ"א. וְלַעֲנִיּוֹת דַּעֲתִי לֹא אֲבִין, דִּהִתָּם הַשִּׁלְשֵׁלַת תַּשְׁמִישׁ אָדָם הוּא, שֶׁהוּא צִרְף הַגּוֹף שְׂלֹא יִהְיִי בַחֲלוּלָה נוֹשְׂרוֹת, וּכְדִפְרֵשׁ רַשִׁ"י שֵׁם, וְעַל כֵּן לֹא הָיָה כְּמִשָּׂא, מִה שְׂאִין כֵּן בְּזָה דְלוּ בְּעֲצָמוֹ אֵין צִרְף כָּלָל בְּזָה. וּמְכַל מְקוֹם יֵשׁ לִישֵׁב דִּין זֶה לְפָנִין שִׁשְׁתִּי כֵּן הִרְבֵּה רַאשׁוּנִים לְהַלְכָתָן מִהַטַּעַם שִׁכְתָּבֵנוּ בְּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה, וְאוּלַּי דָּגַם כְּוִנַּת הַמְרָדְכִי לָזֶה: **עו. שֵׁם: כ. עז.** רַמְבַּ"ם פֶּרֶק יט מֵהַלְכוֹת שַׁבַּת: **עח. שֵׁם, עֵין שֵׁם, וּמִשְׁמַע דְּאַתְרִירוּהוּ קֹאֵי: עט.** כֵּן פֶּרְשׁוֹ

בְּאוּר הֵיטֵב

יז. לַהַחֲזִיק. נִרְאָה לִי דָאָם הוֹלֵךְ בְּמְקוֹם שֵׁישׁ חָשֵׁשׁ שִׁיפֵל, כְּגוֹן מַחְמַת שְׁיָרְדוּ גִשְׁמִים וְהַמְקוֹם מְשַׁפֵּעַ אוֹ בַּחֲרֵף עַל הַמַּיִם הַנִּגְלָדִים שְׁקוּרִין אִיז"ו, מִתֵּר לִיצֵאת בְּמַקֵּל, דְּבַעֲיַת לִילָךְ שֵׁם, ט"ז: **יט. בְּמַקֵּל.** כֵּין שִׁיּוּכַל לִילֶךְ בְּלֹא מַקֵּל. וְזָקֵנִים שֶׁמְנַעְנַעִים גּוֹפֶם, אָסוּרִים לִיצֵאת בְּמַקְלוֹת כְּדִי לִילֶךְ דִּרְךָ יִשְׂרָי, אָבֵל אִם הִזְקִין כָּל כֹּף שְׂאִי אֶפְשָׁר לִילֶךְ זֹולַת הַמַּקֵּל, מִתֵּר לִיצֵאת בּוֹ. וּפְשׁוּט מִה שֶׁנִּהְיִי הַחֲשׁוּבִים לִילֶךְ בְּמַקֵּל שְׁבִידָם, אָסוּרִים

עָרוֹב, וְעֵין בְּשׁוּ"ת נוֹדַע בִּיהוּדָה חֲלָק ב שֶׁהִמְגֵּן אֲבָרְהָם לֹא כְּתִב כֵּן רַק לִישֵׁב הַטּוֹר מְקַשֶּׁת הַבֵּית יוֹסֵף, אָכֵל דַּעַת הַרִ"ף וְהַרְמְכ"ם דְּבִשְׁבַּת לֹא שִׁנָּה זֶה, דְּכְמִקוֹם שֵׁישׁ עָרוֹב אֶפְלוּ אֵין רַבִּים צָרִיקִים, מִתֵּר, וְלִכֵּן כְּתִב דְּבַעֲרֵי הַמְּקַפֵּת חוֹמָה וְיֵשׁ עָרוֹב בְּאִפְסֵן שְׂאִין אִסוּר הוֹצֵאָה מִתֵּר הַנֶּנְשֵׂא בְּכַסָּא שְׁקוּרִין פֹּאטְשַׁעוּ"א שְׁטוּעִין אוֹתוֹ בֵּין שְׁתֵּי יְדֵיהֶם וְאֶפְלוּ אֵין רַבִּים צָרִיקִים לוֹ, עֵין שֵׁם וּבְנוֹדַע בִּיהוּדָה מִהֲרֹאָה תִּנְגָּנָא סִימָן כּח שֶׁהוֹכַרְתִּי לַעֲלֵל סַעֲרֵי קָטָן יז:

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

^ס וְהוּא הִדִּין דְּבִיּוֹם טוֹב צָרִיךְ לְזַהֵר בְּזָה, דְּעִנְגָּ שַׁבַּת וְיוֹם טוֹב שְׁוִין. וְעֵין סִימָן ב, דָּגַם בַּחַל מַדַּת צְנִיעוּת הוּא שְׂלֹא לִילֶךְ יִחַף: **יז (סג) בְּלֹא מַקֵּל מִתֵּר.** דְּכֵין דְּאִינוּ יָכוֹל לִילֶךְ כָּלָל בְּלֹא מַקֵּל, ^{ס"ה} הָיָה לֵה כְּמִנְעַל דִּידֵיהּ: **(סד) אָבֵל אִם אֶפְשָׁר וְכו'.** וְכֵן ^{ס"ט} זָקֵן הַהוּלֵךְ בְּבִיתוֹ בְּלֹא מַקֵּל, וּכְשִׁיּוֹצֵא לְחוּץ נִשְׁעֵן עַל מַקְלוֹ מַחְמַת תַּשׁוּת כַּחוֹ וְאִינוּ נוֹטְלוֹ אֵלָא לַהַחֲזִיק עֲצָמוֹ, אֵף עַל פִּי שְׁגוּפּוֹ מִתְנַעֲנַע אָסוּר, דִּהְיִי הַמַּקֵּל אֲצִלוֹ כְּמִשׁוּי, כֵּין דְּבִבְיָתוֹ הוֹלֵךְ בְּלִי מַקֵּל, אָבֵל אִם הִזְקִין כָּל כֹּף דָּאי אֶפְשָׁר לוֹ לִילֶךְ כָּלָל בְּלִי מַקֵּל, מִתֵּר: **(סה) וְאִינוּ נוֹטְלוֹ וְכו'.** וּכְשֶׂאָדָם הוֹלֵךְ בְּמְקוֹם שֵׁישׁ חָשֵׁשׁ שִׁיפֵל מַחְמַת שְׁיָרְדוּ גִשְׁמִים וְהַמְקוֹם מְשַׁפֵּעַ, אוֹ שֶׁהוֹלֵךְ בַּחֲרֵף עַל הַמַּיִם הַנִּגְלָדִים [שְׁקוּרִין אִיז"ו] וּמִפְּחוֹד שְׂמָא יִפֹּל, מִתֵּר גַּם כֵּן לִיצֵאת בְּמַקֵּל, דְּדִמִּי לַחֲגֹר [כֵּן כְּתִב הַש"ו], וְאֵלִיָּה רַבָּה פִּתַּב עָלָיו דְּאֵין דְּכָרְיוּ מְכֻרְחִים, ^{ע"ו} וְגַם בַּעֲדֹ אַחֲרוֹנִים רִאִיתִי שְׂדַעְתָּם שְׂאִין לְהַתִּיר בְּזָה רַק בְּמְקוֹם שֵׁישׁ עָרוֹב: **(סו) אָסוּר.** וְאֶפְלוּ

הוּא מְקַל תַּפְאָרַת שְׁנוֹשָׂא לְכַבּוֹד, ^{ע"א} אָסוּר, דְּאָף שֶׁהוּא תַּכְשִׁיט, לֹא הִתֵּר לְשָׂא תַּכְשִׁיט בִּידּוֹ. וְעַל כֵּן מִה שֶׁנִּהְיִי הַחֲשׁוּבִים לִיצֵאת בְּמַקֵּל שְׁבִידָם, אָסוּרִים לִיצֵאת בָּהֶם בְּשַׁבַּת חוּץ לְעָרוֹב, אָבֵל תוֹף הָעָרוֹב מִתֵּר אִם נוֹשֵׂא לְכַבּוֹד ^{ע"ב} אוֹ שֵׁישׁ בּוֹ צִרְף קָצֵת, אָבֵל בְּלֹא צִרְף כָּלָל ^{ע"ג} אִיכָּא זִילוּתָא דְּשַׁבַּת: **(סז) דִּינוּ כַּחֲגֹר.** הִינוּ, דְּתִלּוּי גַם כֵּן אִם יָכוֹל לִילֶךְ בְּלִי מַקֵּל לְבִית יוֹסֵף בְּסִימָן תַּקְכַּב: **יח (סח) אָסוּר לוֹ לִיצֵאת.** הִינוּ, ^{ע"ד} חוּץ לְעָרוֹב, וְהַטַּעַם דְּעֲצָם הַלִּיכָתוֹ אֶפְשָׁר לוֹ לִילֶךְ בְּלִי מַקֵּל, וְאִינוּ נוֹטְלוֹ אֵלָא לִישֵׁר פְּסִיעוּתָיו: **יט (סט) וּכְבָלִים וְכו'.** דְּנִחָשֵׁב לוֹ ^{ע"ה} כְּמוֹ מְלָבוּשׁ, דְּדִרְךָ הַלִּיכָתוֹ הוּא כֵּן, וּבִטְלִים הֵם לְגַבֵּי הַגּוֹף, שֶׁהוּא לְבוּשׁ בָּהֶן, ^{ע"ו} וְלֹא חִישִׁינָן דְלִמָּא נָפִיל מִרְגְּלָיו וְאֲתִי לְאַתּוּרִי, דְּמַסְתַּמָּא כֵּין דְּאָסוּר בָּהֶם, בּוֹדָאי הֵם כַּחֲזֹק עַל רַגְלָיו וְלֹא יִפְלוּ: **כ (ע) אֵין יוֹצֵאֵין בְּאַנְקָטְמִין וְכו'.** וּבְכָל זֶה הַטַּעַם ^{ע"ז} מְפָנִי שְׂאִין זֶה דִּרְךָ מְלָבוּשׁ. ^{ע"ח} וְאִם הוֹצִיאָ בְּזָה, וְכֵן בְּקַב הַקַּטַּע הַנ"ל, פְּטוּר, ^{ע"ט} מְפָנִי שְׂלֹא הוֹצִיא כְּדִרְךָ הַמוֹצִיאֵין: **כא (עא) בַּתְּבָה וְכו'.** כְּגוֹן שְׂרוּצָה לְהִגָּן עַל עֲצָמוֹ מְפָנִי הַגִּשְׁמִים. וְהַטַּעַם, דְּכָל הִנֵּי לֹאוֹ דִּרְךָ מְלָבוּשׁ הוּא אֵלָא מִשׁוּי הוּא:

בְּאוּר הַגּוֹלָה פ.

ל תוספות שם וכן כתבו הרא"ש והר"ן והמרדכי ושאר פוסקים. מ ביצה כה. נ טור והמרדכי ורמ"ג ושאר פוסקים. ס שבת טו במשנה. ע לפרוש רבי אבהו שם בגמרא. פ לפרוש רבא בר פפא שם וכפרש רש"י. צ לפרוש רבא בר רב הונא שם. ק תוספתא, כתובה הרי"ף והרא"ש שם והרמב"ם בפרק יט.

מאחוריה בידים כדי שתפנס: מוא. "האשה מדדה את בנה (קנו) ואפלו ברשות הרבים, ויכלבד [ג] (קנו) שלא תגדרהו, אלא יהא מגביה רגלו אחת ויניח השניה על הארץ וישען עליה עד שיחזור ויניח רגלו שהגביה, שנמצא לעולם הוא נשען על רגלו האחת: **מב.** קדבר שהוא מקצה (קנה) מתר לגע בו, ויכלבד שלא יהא מנוענע אפלו מקצתו (וכבר נתבאר סעיף ג): **מג.** ומתור לטלטל מקצה על ידי נפיתח (וכבר נתבאר ריש סימן זה): **מד.** שכלי שנתרועע, (קנו) לא יטלו ממנו חרס לכסות בו או לסמך בו: **מזה.** תאסור לשחוק בשבת ויום טוב (קנו) בכדור. הגה [קנה] ויש מתירין, ונהגו להקל (תוספות פרק קמא דביצה): **מו.** "אסור לשאת תחת אציליו זרע התולעים שעושין המשי, מפני שאסור בטלטול, ועוד,

ע שם במשנה. פ שם בכריתא. צ ון שם ורבנו ירושם נתיב נא חלק א. ק הר"ן בסוף פרק כב שם הרמב"ם. ר מהר"ל בתשובתו. ש רמב"ם בפרק כו מהא דמגופת הקבית שבת קכד. ת אגור בשם שכלי הלקט. א תשובת הרשב"א.

באר היטב

והנושא מת הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה רמב"ם, עין מגן אברהם: **מו.** ויש מתירין. עין סימן תקיח סעיף א שהש"י ומגן אברהם אוסרים, עין שם:

משנה ברורה

מוא (קנו) אפלו ברשות הרבים. דהא אפלו תגביהנו פטורה, דחי נושא את עצמו, ולית בזה אלא אסורא דרבנן והוי גזירה לגזירה, ואם נושא פחות או חולה, חיב, דבזה לא שיף שנושא את עצמו. והנושא מת, הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, עין סימן רעח: **(קנד) שלא תגדרהו.** מפני שנושאתו, קכב כן כתב רש"י, משמע דסבירא לה דהוי כמו שנושאו, ואם כן אפלו בכרמלית אסור, ויש שמקלין בזה, אבל לשא אותו על כתפו, גם בכרמלית אסור לכלי עלמא. ויש מההמון שנכשלין בזה שנושאים קטנים על כתפיהם, וטענתו הוא מפני שהקטן יכול לילך בעצמו, ושגגה היא, קכב דאסור דרבנן יש בכל אפן אפלו בכרמלית, ומכל מקום טוב למנע מלומר להן, שבודאי לא ישמעו לנו, ומוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין. וקטן שאין יכול לילך בעצמו כלל, קכב חיב לרב הפוסקים כשנושאו ברשות הרבים, ועל ידי אינו יהודי שרי לדידן דאין מצוי אצלנו רשות הרבים [פרי מגדים]. המוציא תינוק וכיס תלוי בצוארו חיב, אף שהתינוק יכול לילך בעצמו, דאין בו אסור דאורייתא, דחי נושא את עצמו, מפל מקום חיב משום פיס, דכיס אינו בטל לגבה, שהוא אין צריך לו, אבל המוציא גדול המלבש בכליו פטור, דבגדי טפלים לו, ועליו אינו חיב, דהוא נושא את עצמו, ולית בה אלא אסורא דרבנן [רמב"ם, והובא במגן אברהם]: **מוב (קנה) מתר לגע בו.** עין לעיל במשנה ברורה סעיף קטן יז: **מוד (קנו) לא יטלו ממנו.** רוצה לומר, שלא יתלש ממנו, דבמעשה התלישה הוא בכלל תקון כלי, וכמו שיתבאר בסימן שמ, שכל דבר שמתקנו בשבת לאיזה תשמיש יש בו משום תקון כלי. והוא הדין קכב אם כבר נפל החרס, והוא מתקנו להסיר בליטותיו ועקציו כדי שיוכל לכסות בו וכהאי גוונא דאסור, והוא בכלל מכה בפטיש, כמו שכתב רש"י, אבל לקח החרס שנשבר מהכלי ולכסות בו מנא בלי שום תקון, ודאי שרי, כמבאר לעיל סעיף ו: **מזה (קנו) בכדור.** בין אם היא של ניר או של עץ, שאין שם כלי עליו מחמת שראוי לשחוק בו, והוי כאבן שהוא מקצה מגופו, ואפלו בטלטול בעלמא אסור לדעה זו [אחרונים]: **(קנח) ויש מתירין.** אפשר שטעמם, שפיון שעשוי לכף ומיוחד לזה בתמידות לא שיף בו שם מקצה, וכדלעיל בסעיף כב. ומכל מקום, לכלי עלמא אסור קכב לשחוק ברשות הרבים ואפלו בכרמלית בשבת, דבכל הוא שיפל לחוץ מארבע אמות ואתי לאתווי, אבל ביום טוב מתר אפלו ברשות הרבים לשחוק קרקע לכלי עלמא אסור משום חשש אשווי גמות, וכדלקמן בסימן

באר הלכה

מוא [ג] שלא תגדרהו. עין במשנה ברורה שכתבתי בבאורו, מפני שנושאתו, כן כתב רש"י, ואף דהמגן אברהם כתב זה בשם הר"ן, הנה אף שהר"ן כתב כן במשנה לדברי רש"י, מכל מקום אינו הכרח שהר"ן גופא יסבר כן וכן נמצא כמה פעמים, ובפרט שמהר"ן גופא בדבור המתחיל אבל אם היה גורר וכו', משמע דהוא בעצמו סובר דגריה אינו אסור אלא מדרבנן, דאי לא הכי למה לו לומר שם דבקטן בזה שגורר שתי רגליו לא מודו לה רבנן לר' נתן, תפוק לה דמדרבנן בלאו הכי אסור אפלו לר' נתן אם נאמר דגריה הוא כמו נשיאה ממש, אלא ודאי דגריה אינו אסור אלא מטעם שלא יבוא לשא אותו על כתפו, ועל כן לר' נתן לא מחמירין בזה כמו בלמד לרבנן, ומשום הכי הצרך הר"ן לומר דבקטן בזה שגורר שני רגליו לא מודו רבנן לר' נתן ולשא אותו הוא אסור דאורייתא, ועל כן החמירו רבנן אף בגריה ואף שהאליה רבה כתב שיש לו שני באורים בדברי הר"ן ומסתפק בזה, כבר הכריע בספר מאמר מרדכי כדברנו דגריה לדידה הוא מדרבנן, ולכן רשמתי על טעם זה כן כתב רש"י, ומה שכתבתי דיש מקלין בזה, הוא מדברי הר"ן הנ"ל דסבירא לה דמה שאסור גריה הוא בקטן שאינו יכול לילך בעצמו כלל, שאז חיב כשנושאו, ולכן אסור גריה כדי שלא יבא לשאנו על כתפו. ולפי זה לדעת הבית יוסף שמתיר לדדות בהמה וחייה בכרמלית, אין להחמיר בו בגריה בכרמלית וכל שכן דאין להחמיר בגריה כלל לדעתו למי שיכול לדדות בעצמו, אבל לשא אותו על כתפו והינו, למי שאינו יכול לדדות, בודאי גם בכרמלית אסור, כיון דברשות הרבים הוא אסור דאורייתא ממש ולרב הפוסקים, כמו שכתב הפרי מגדים לשא אותו, ממילא בכרמלית הוא אסור דרבנן. ואף דדעת התוספות בשבת קל ע"א משמע דאפלו בקטן כן שמונה ימים הוא רק אסור דרבנן, דחי נושא את עצמו, הלא כמה גדולי הראשונים פליגי עליהו, והם הרמב"ן בחדושי בריש פרק רבי אליעזר דמילה והרשב"א והר"ן והמאור והוא סובר דאפלו יכול לדדות חיב כשנושאו והמאירי כלם סוברים דקטן שאינו נוטל אחת ומניח אחת הוא אסור דאורייתא להנושא. **כל זה** דברנו במי שאינו יכול לדדותו, ואפלו למי שיכול לדדותו, דסבירא להו לכמה פוסקים דהנושאו הוא אסור דרבנן, גם כן אין להקל בכרמלית, כיון דמדרבנן נשיאת החי הוא כמו שאר דברים ממש שוב אין חלוק בזה בין כרמלית לרשות הרבים ונאנו דומה למה שאסור מטעם גזירה, כמו לקמן בסימן שנ סעיף א דלא יעמד אדם ברשות היחיד ויציא ראשו לרשות הרבים וישתה שם, ובכרמלית מתר, דהתם הוא רק מטעם גזירה דחשינן שמה יביאם אליו ויבא לעבר על אסור דאורייתא, ובכרמלית לא גזרו, מה שאין כן בענינו בעת שאסור לשא בכרמלית לא חלקו בענין ואסור בו כל דבר שאסור לשא אותו ברשות הרבים כן מוכח מהמגן אברהם בריש סעיף קטן עא דאפלו בקטן שיכול לדדותו יש על נשיאתו אסור דרבנן, דהא המחבר שכתב שלא תגדרהו קאי על מי שיכול לדדותו, ואפלו הכי משמע מהמגן אברהם דנשיאתו אסור בכרמלית, וכן כתב החי אדם והגר"ז, ובפרט לדעת המאור והמאירי, גם בקטן שיכול לדדותו יש אסור דאורייתא ברשות הרבים להנושאו כל זמן שאינו יכול לילך בעצמו לגמרי, וממילא צריך להחמיר בכרמלית:

בו לדעה זו. וכל זה כששוחק שלא על גבי קרקע, קכב אבל על גבי

שער הציון

ברורה ובאר הלכה (אות לב) לענין סגירת הדלת אחר שהכניסה לבית: **מוא קכב.** עין באור הלכה (אות לג): **קכג.** מגן אברהם וחי אדם והגר"ז: **קכד.** כן כתב הפרי מגדים, וחפשי ומצאתי שכן דעת הרמב"ן והרשב"א והר"ן דתינוק בנה כבהמה דמי וחיב לרבנן, ודעת המאור דאפלו לר' נתן חיב בזה. אחר כך מצאתי במאירי שגם כן פשיטא לה בנה לחיוב: **מוד קכה.** לבושי שר: **מזה קכו.** דרכי משה ושאר אחרונים: **קכז.** פשוט:

וַלְדִּינָא יש לצדד להקל בזה כיון שכבר נתבאר באות ג' דפשוטות דברי הרמב"ם מורים שבכל אותם מקרים שאסרו רק משום גזירה לא גזרו במרוצף וגם הפמ"ג סובר כן² ואפילו למאי דמשמע במגיד משנה וב"י שגם בהדחה זו רק גזירה ובכל זאת אסרו במרוצף מ"מ הרי כבר כתב הרמב"ן בחידושו שאין לדמות גזירות חכמים זו לזו וא"כ אף שבהדחה מצינו שגזרו מנא לן שגם בנשים המשחקות באגוזים גזרו, ולכן אף אם נחשוש לדעת הגר"ז ומחצה"ש לאסור המשחק גם במרוצף בזה יש לסמוך על דעת הראשונים המתירים כשכל בתי העיר מרוצפים, וה"ה בשאר דוכתי שלא נתפרש בגמ' שגזרו במרוצף כגון דריסת הרוק יש להקל בבית אם רוב בתי העיר מרוצפים.

(ה) **כתב** בספר שש"כ פכ"ג ס"ו שבשעת הדחק כגון בבתי חולים שיש צורך להקפיד במיוחד על הנקיון אפשר להקל לשטוף ע"י מקל גומי את הקרקע המרוצפת ובהערה שם כתב בטעם ההיתר עפ"י מש"כ המגיד משנה לכאור מדוע בהדחה גזרו במרוצף יותר מכיבוד משום שבהדחה אין צורך כ"כ כמו בכיבוד ולכן במקום שההדחה נחוצה כמו הכיבוד יש להתיר גם את ההדחה במרוצף, גם בשו"ת מנחת יצחק ח"ה סי' ע"ה דן בענין הדחת אסלת בית הכסא ע"י מים שלכאורה יש לאסור כיון דמחובר לקרקע כקרקע דמי וכתב להתיר משום שיש בזה צורך גדול ודומה לכיבוד שלא גזרו במרוצף, ויש להוסיף על דבריהם דאף שהרמ"א כתב להחמיר כדעת הראשונים שגם כיבוד אסור במרוצף וא"כ לדין גם במקום שיש צורך גוזרים במרוצף, מ"מ הרי כבר נתבאר באות ג' שלדעת ראשונים אלו יש להתיר כשכל בתי העיר מרוצפים, וממג"פ יש להתיר שלפי הרמב"ם והרמב"ן שמחמירים בהדחה כשכל בתי העיר מרוצפים יש להקל במקום שההדחה נחוצה כמו הכיבוד ולפי הראשונים שמחמירים גם בכיבוד מ"מ יש להקל כשכל בתי העיר מרוצפים.

אבל עיקר דבריהם להתיר הדחה במקום צורך מחודשים דבפשוטות אחר שגזרו על ההדחה כבר לא מחלקים בין מקרה למקרה ובכל אופן ההדחה אסורה, גם ראיתי בשו"ת מחזה אליהו סי' ע"א שהוכיח מהגמ' פסחים ס"ה ע"א שהדחת העזרה בערבי פסחים היתה מאוד נחוצה שהרי העזרה היתה מלאה דם והכהנים היו הולכים עד ארכובותיהם בדם ובכל זאת מבואר בגמ' שיש שבות

באופן מסויים.

(ד) **בספר** שש"כ פט"ז ס"ה התיר לשחק בגולות וכיו"ב בתוך הבית משום שאצלנו רוב בתי העיר מרוצפים, ונסמך על מה שכתב בבה"ל סי' של"ז ס"ב בד"ה ויש דכשרוב בתי העיר מרוצפים מותר לכבד את הבית, ולכן גם לשחק באגוזים וגולות וכדור מותר בתוך הבית, ולכאורה היה נראה לאסור, שהרי כבר נתבאר באות הקודמת שקולא זו חידושה רש"י ותוס' כדי ליישב הסתירה מאמימר דשרי זילחא במחוזא להגמ' שגזרו בעליתא דשישא, אבל הרמב"ן הרי כתב על חילוק זה שאינו מחזור וגם הרמב"ם לא חילק בזה אלא סובר דיש מקומות שגזרו במרוצף ויש מקומות שלא גזרו וכמוש"כ הרמב"ן והמגיד משנה שאין לדמות הגזירות זו לזו ועכ"פ באותן מקומות שגזרו יש לאסור אפילו כשכל בתי העיר מרוצפים, ועד כאן לא מיקל הבה"ל אלא בכיבוד שלדעת הרמב"ם והרמב"ן בזה לא גזרו כלל במרוצף ואפילו לדעת סה"ת שגזרו ע"כ שבכל בתי העיר מרוצפים לא גזרו דהרי אמימר שרי זילחא במחוזא ואי אפשר להחמיר ביותר מזה, אבל באותן מקומות שלכו"ע גזרו במרוצף לא מצינו שמקילים כשכל בתי מרוצפים, תדע שלגבי הדחת הבית משמע במ"ב סי' של"ז ס"ק י"ז שאסור אפילו כשכל בתי העיר מרוצפים ואף שלדעת רש"י ותוס' יש להקל בזה וכמוש"נ"ת באות הקודמת מ"מ לדינא מחמירים בזה כדעת שאר הראשונים שלא מחלקים בזה, וא"כ גם בנשים המשחקות באגוזים וכיו"ב אם גוזרים גם במרוצף כיון שאינו צורך כ"כ כמו בכיבוד יש לאסור אפילו כשכל בתי העיר מרוצפים.

אמנם מצינו לגבי גרירת ספסלים גדולים דהוי פ"ר שיעשה חריץ והרוקח אסור אפילו במרוצף גזירה עיליתא דשישא אטו עיליתא דעלמא וכתב בשעה"צ סי' של"ז סק"ב שיש להקל בזה כשכל בתי העיר מרוצפים, אבל זה בצירוף סברות נוספות שכתב שם להקל בזה דהרי הוא מקלקל וכלאח"י ופ"ר דלא ניה"ל, גם בשעה"צ סי' של"ז ס"ק י"ז כתב להקל בצידוד חבית על גבי קרקע מרוצפת אם כל בתי העיר מרוצפים, אבל גם שם יש צד נוסף להקל שהרי לדעת התו"ש לא שייך בצידוד חבית לגזור במרוצף כיון שבמרוצף לא שייך כלל צידוד חבית ולכן אף אם נחשוש לדעת הפמ"ג שאסור יש להקל בזה כשכל בתי העיר מרוצפים, אבל לגבי הדחה משמע להדיא שאסור בכל גוונא, וא"כ גם באותם משחקים שמשחקים על גבי קרקע יש לאסור גם בבית, שו"ר בשו"ת מחזה אליהו סי' ע"א ענף ב' שעורר בזה.

(2) והבה"ל בסי' שט"ז סי"א בד"ה שרי מצרף דברי הפמ"ג לסניף

והביא ראיות נוספות לכך, גם החזו"א סי' מ"ז ס"ק י"ד וסק"כ דחה דברי הט"ז.

והחזו"א שם בס"ק ט"ו יצא לחדש שאוכל המעוכב ע"י מוקצה מותר להפריש המוקצה מהאוכל ולא נחשב טלטול מוקצה אלא תיקון אוכל שהמוקצה בטל לאוכל ומטעם זה מותר להוציא את הזבוב מהמשקה באופן שאין בזה משום בורר אף שהזבוב מוקצה, ושם בס"ק כ"א הרחיב החזו"א יסוד זה דלאו דווקא באוכלים אלא גם בשאר דברים וכתב לבאר מה שהתירו לכבד הבית מהמוקצה שבו דהעפר והמוקצה שבו בטלים לקרקע כמו שהפסולת בטלה לאוכל, ולפי החזו"א מובן גם מה שמצינו בגמ' קמ"א ע"א שמותר לכסס הטיט שעל גבי בגדו ובמשנה קמ"ב ע"ב התירו לקנח בסמרטוט לשלשת שעל גבי הכר, וברור שגם מי שיש לו חוט וכיו"ב על בגדו יהיה מותר להסירו, אבל דברי החזו"א נסתרים מהראשונים בסוגיין שדנו בענין כיבוד הבית מקליפות ולא הזכירו את סברתו ומשמע שגם באופן שהסרת המוקצה היא בשביל לתקן דבר אחר ג"כ יש איסור בטלטולו, ואפילו אם נקבל את דברי החזו"א בהסרת מוקצה מאוכל וכדמוכח מאבן שעל פי החבית מ"מ בשאר דברים אין כזה היתר.

ועיקר ההיתר בהסרת טיט מבגד ולשלשת מהכר נראה שהוא משום דהוי גרף של רעי וזה גם ההיתר בהוצאת זבוב מהמשקה, והסרת חוט מהבגד תהיה מותרת ^{דאורייתא} באופן דהוי כעין גרף של רעי, ויש להוכיח שזו גם דעת המ"ב שהרי בסי' של"ו ס"ק כ"ד כתב שההולך על גבי עשבים ולאחר הליכתו מצא שנדבקו במנעליו לא יסלקם בידיו דאסורים בטלטול משום מוקצה, גם בבה"ל סי' ש"מ ס"ג ד"ה שעל בענין הסרת השעווה מהקלף מבואר שאסור להסיר בידים משום מוקצה, והגרשז"א — הובאו דבריו בשש"כ פכ"ו הערה ס"ו — נתקשה מאי שנא מהסרת טיט מבגד והוצאת זבוב ממשקה שמותר, וכנראה שדעת המ"ב שאין בזה היתר כללי אלא באופן דהוי גרף של רעי ולכן אוסר הסרת שעווה מקלף והסרת עשבים מהמנעלים שבזה אין מיאוס.

(ז) **מדברי** הרמ"א סי' שט"ז ס"ג מוכח דבתרי דרבנן מקילים בפסיק רישיה דלא ניחא ליה ולכן מותר לסגור תיבה גדולה שיש בה זבובים כיון שזבובים אין במינם ניצוד וגם התיבה גדולה באופן שא"א לתפוס אותם בקלות וכמבואר בשע"צ שם ס"ק י"ח בשם הפמ"ג³, ובחזו"א סי' ס"א סק"א כתב שהיתר זה דתרי

ד.

בהדחת הדם, ובדוחק אפשר לומר דהואיל והדחת העזרה בכל ימות השנה היא הדחה שאין בה צורך כ"כ ואסורה בשבת לכן אין להתירה אם אף במקרה נולד צורך גדול בהדחה אבל במקומות כאלו שתמיד ההדחה נצרכת מאוד זה הוי דומיא דכיבוד, אבל זאת מנא לן, ואולי במקום חולים אפשר לסמוך על שיטות הראשונים המתירים כשכל בתי העיר מרוצפים.

ובהדחת בית הכסא ודאי נראה שאין זו ההדחה שגזרו עליה כיון שאין זו קרקע ממש ולא שייך לומר על זה דקרקע בקרקע מיחלף, גם יש לומר שאם הוא מדיח רק שטח קטן לא גזרו על זה במרוצף וכן כתב בשש"כ פכ"ג הערה כ"ז בשם הגרשז"א שליט"א שמותר לתת מים על מקום אחד שמלוכלך בריצפה, וחכם אחד הוסיף שברמב"ם פכ"א ה"ג משמע שהאיסור להדיח במרוצף הוא משום עובדין דחול וזה דווקא כשעושה הדחה חשובה ולא כשמדיח מקום אחד, אבל יש להעיר על זה ממה שמבואר בתוספתא פ"ז ה"י שאסור לתת שמן על גבי טבלא של שיש ולהתעגל עליה ומשמע שאינו סך את כל החדר ובכל זאת אסור, ויש לדחות דשם הוא שטח חשוב שיוכל להתגלגל עליו הנה והנה עד שכל גופו ניסוך בשמן ולכן אסור משא"כ בשטח קטן.

(ו) **לגבי** טלטול מוקצה שיש בכיבוד הבית יש בזה כמה שיטות בראשונים (א) הרא"ש בפ' כל הכלים כתב שזו הסיבה שאסור לכבד הבית מפני שמזיז עפר ועצמות ואבנים ממקומן, וכוונתו שמטלטל מוקצה ועיין בשע"צ סק"ג ב) גם הראב"ד כתב שאם יש בקרקע הבית קליפות שהן מוקצה אסור לכבדו, ובראב"ד משמע שמה שמזיז עפר שאינו מוכן ממקומו אין בזה איסור ורק כשיש קליפות אסור, וצ"ע מדוע טלטול העפר מותר יותר (ג) הרשב"א כתב שהתירו משום דהוי כגרף של רעי (ד) הרמב"ן במלחמות פ' כל הכלים כתב שהתירו טלטול מן הצד כזה משום כבוד שבת ויו"ט וכ"ה בר"ן פ"ב דביצה, והנה דעת הט"ז שמותר לטלטל קליפות ועצמות ע"י סכין אם צריך למקומן שזה נחשב לטלטול מן הצד לצורך דבר המותר והובאו דבריו להלכה במ"ב סי' ש"ח ס"ק קט"ו וסי' ש"א סק"ו, ודבריו נסתרים מכל הראשונים הנ"ל שאסרו טלטול הקליפות ע"י המכבדות אף שצריך למקומן וגם המתירים כתבו סברות פרטיות להתיר בכיבוד הבית אבל בעלמא אסור, וכבר קדם בזה הגר"ז סי' רנ"ט בקו"א סק"ג דמכל זה סתירה לט"ז

(3) ובענין פ"ר דלא ניחא ליה בחד דרבנן עיין מש"כ בסי' ז' אות

שלא כתב שטעם האיסור משום עובדין דחול וזילותא דשבת, וכל זה נוגע גם לסירוק פיאה נכרית שברמ"א סי' ש"ג סכ"ו משמע שאוסר וכ"כ באג"ט מלאכת הגוזז סי', וכתב הגרשז"א שליט"א בשש"כ פי"ד הערה קכ"ג שהטעם היחיד לאסור בזה הוא משום שבירת הקיסמים שיש בסירוק הפיאה, ולדעת המקילים שהביא בבה"ל סי' של"ז שמפקפקים על הרמ"א, גם בסירוק הפיאה יש להקל עכ"פ בכלי המיוחד לשבת, ועיין עוד מש"כ לקמן סי' מ"ז אות י"ד.

בענין עשיית גומא

(ח) **דעת** רש"י שבת ל"ט ע"א וביצה ח' ע"א שבעפר תיחוח אין איסור של עשיית גומא כיון שהדפנות של הגומא לא מתקיימות כמו בשעת עשיית ור"ת חולק וסובר שגם בעפר תיחוח יש איסור של עשיית גומא אלא"כ העפר תיחוח מאוד שכשמניח בה ביצה היא נכנסת מאליה, ולהלכה קי"ל כדעת ר"ת וכמבואר בפוסקים סי' תצ"ח, והנה במ"ב מבואר בכמה מקומות שעפר תיחוח שהתיר ר"ת לעשות בו גומא היינו באופן שכשנוטל עפר מיד נופל עפר אחר לתוך הגומא וסותמה באופן שלא ניכר שום רושם גומא כלל וכמבואר במ"ב סי' ש"ח ס"ק קמ"ג ובסי' תצ"ח ס"ק ע"ג וס"ק פ"ג וס"ק פ"ט וכ"כ הגר"ז בסי' תצ"ח, ולפי זה יש להעיר במש"כ בשש"כ פט"ז ס"ד שמותר לילדים לשחק בארגז חול היות והחול הוכן לכך מבעו"י ואינו מוקצה וגם העפר תיחוח באופן שאין בזה איסור של עשיית גומא, ולפי המ"ב יש לאסור שהרי אינו תיחוח כ"כ שלא ישאר שום רושם של גומא.

אכן עיקר דברי המ"ב מחודשים דקשה מאוד למצוא עפר תיחוח שלא תעשה שום גומא בנטילתו אלא"כ הוא עושה גומא קטנה מאוד כמו טומן ביצה בחול שאז אפשר שבנטילת הביצה תסתם כל הגומא אבל לא משמע שההיתר הוא דווקא בכזו גומא קטנה, ויותר היה נראה שכוונת ר"ת להתיר אפילו אם יש רושם של גומא אלא שהעפר תיחוח מאוד באופן שעיקר בנין הגומא נהרס, וכמו בארגז חול, ומה שר"ת נחלק עם רש"י היינו בעפר תיחוח כזה שעיקר בנין הגומא קיים אלא שאין הדפנות של הגומא מתקיימות כמו בשעת עשיית שרש"י מתיר גם באופן זה ור"ת אוסר, וכן משמע באו"ז שהביא המ"ב בסי' של"ז סק"ח שכתב שאין לחוש בכיבוד הבית משום עשיית גומא כיון שאינו מכבד אלא העפר התיחוח שבבית. וסתם עפר שבבית אינו תיחוח כ"כ שלא ישאר

דרבנן אינו מוכרע ואין לו מקור נאמן בגמ', אכן מצינו במג"א סי' שי"ד סק"ה שמיקל בפסיק רישיה באופן שהוא מקלקל ועושה כלאחר יד והמג"א הראה לזה מקור בגמ' נ' ע"ב וקי"ג ע"א לגבי הוצאת לפת וצננות הטמונים בקרקע ועמודים התחובים בקרקע שהתירו משום דגומות ממילא קא הויין ואף שזה פסיק רישיה שירחיב את הגומות כשמוציא אין בזה איסור הואיל והוא מקלקל ועושה כלאחר"י, ולכן אף אם לא נקל בכל תרי דרבנן בעלמא מ"מ באופן שהוא מקלקל ועושה כלאחר"י ודאי שיש להקל שלזה יש סמך בגמ', גם בדגמ"ר סי' ש"מ ס"ג מיקל בשבירת עוגה שכתוב עליה אותיות מטעם זה דהוא מקלקל ועושה כלאחר"י ובפרט אם אינו שובר האותיות בידים רק בפיו דרך אכילה דודאי נחשב כלאחר"י וכ"כ במ"ב שם ס"ק ט"ז, והחזו"א בסי' ס"א שהשיג על הדגמ"ר משום שלא ראה דבריו בפנים והיה סבור שזה ההיתר הרגיל של תרי דרבנן שכתב הרמ"א בסי' שט"ז ועל זה כתב שאין היתר זה ברור, אבל בדגמ"ר מבואר שדבריו נסמכים על דברי המג"א בסי' שי"ד שמתיר בצירוף הזה שהוא מקלקל ועושה כלאחר"י וזה היתר מרווח.

אכן בסי' של"ז יש ב' סתירות להיתר זה של המג"א בסי' שי"ד א) במש"כ הב"י בשם הרוקח שאסור לגרור ספסלים גדולים ביותר דפסיק רישיה הוא שיעשה חריץ, וכבר העיר בזה בשעה"צ סק"ב דהוא פ"ר דלא ניחא ליה וחופר כלאחר"י ובבית הוא גם מקלקל ובכל זאת דעת הרוקח לאסור ב) במש"כ הרמ"א בשם שה"ג לאסור הכיבוד במכבדת העשויה מקיסמים משום שהוא שובר הקיסמים וגם שם הוא מקלקל ועושה כלאחר"י, וכבר העיר בזה בשעה"צ סק"י, גם במ"ב סי' של"ו ס"ק כ"ה אסר לרוץ על גבי עשבים ארוכים דהוי פ"ר שיתלוש והרי הוא מקלקל ועושה כלאחר"י ולא ניחא ליה, ובאמת דברי המג"א בסי' שי"ד אינם מוכרחים שאפשר לפרש שכוונת הגמ' דאינו פסיק רישיה שירחיב את הגומא בזמן שמוציא את הלפת והצננות וכן כשמוציא את העמודים ולכן היתרו, ועיין מש"כ בסי' י"ד אות ב'.

ובענין שבירת הקיסמים יש להעיר הערה נוספת, דהרי במה שיש לו קיסמים ודאי שלא נחשב למלאכה שהרי מותר לקטום קיסם בשביל להריח בו דכשאינו מתכוין לחצוץ שיניו אינו מלאכה כלל, ובמה שסותר את המכבדת הרי אין סתירה בכלים כשאינו סותר כל הכלי וכאן הרי צורת הכלי נשמרת אף שנשברים קצת קיסמים והעיר בזה בבית מאיר סי' של"ז וגם החזו"א סי' נ' סק"ה עמד בזה, ובבה"ל סי' של"ז ס"ב ד"ה

לח אע"ג דבאילן אסור להשתמש ממעם שמא יעלה ויתלוש מ"מ בבור לא גזרינן שמא יעקור קרקע בערייתו וירידתו לפיכך בור אפילו עמוק מאה אמה מותר לירד בה ולעלות והמעם מפני שאינו נוח לעקור קרקע כמו שנוח לתלוש מאילן וביני ביני יזכור ששבת היום משא"כ תלישה שהיא ברגע אחת חיישינן שישכח על שבת ויתלוש ופרש"י עירובין ק'. ד"ה בור דמשמע שאין צורך חשש כלל חלל הטירחא בלכד ע"ש וז"ל:

האילן אסור ומנ"ל סקט"ו מסוגיא דעירובין ל"ג: ואיתא בירושלמי פ"ה דביצה דלהשען באילן בריא מותר דאין זה שימוש אלא נגיעה בעלמא ולא נאסרה מעולם כמו במקצה דלא נאסרה נגיעה אבל באילן שהיא ת"ש כח אסור דבהשענו יגדנדה ונמצא משתמש באילן וכמו שאסור להשתמש באילן כמו כן אסור להשתמש בבעלי חיים וג"כ צדין אסורין וצדי צדין מותרין וכבר נתבאר זה בס' ע"ש ווי"א דזריח ותש' חל"ס קא"י ויתבאר בס' של"ט:

של"ו [דין דבר שאין מתכוין וכיבוד הבית ובו ח' סעיפים]:

דגזרינן אטו מקום שאין רצפה [מנ"ל סק"ל] אך אם כל העיר מרוצף לא גזרינן עיר זו אטו עיר אחרת [ומס' כ"ט: ד"ה גזירה] ואע"ג דחפירה ע"י גרירה ודאי אינו מלאכה דאורייתא דחפירה גמורה היא במרא וחצינא ולא ע"י גרירה והוי רק איסור דרבנן מ"מ פסיק רישא אסור גם בדרבנן כמ"ש [מנ"ל סס]:

ד' ויש לי בזה שאלה איזה איסור יש כשעושה חריץ בבית דבשלמא בשרה הוה כחורש אבל בבית דהוה כבונה כמ"ש הרי אין זה רק כשמשוה הגומות כגון תל ונמלה גומא ומממה כמ"ש אבל כשעושה חריץ בבית שרקעיתה שוה הרי אדרבא הוי מקלקל ולא בונה ובגמ' שם מוכח להדיא דבבית מיירי וצ"ל דחיישינן שמא יעשה החריץ במקום שיש גומא או אפשר דחיישינן שאח"כ ימלא את החריץ:

ה' ומותר להרביץ הבית במים כדי שלא יעלה האבק שהרי אינו מתכוין כלל להשוות הגומות אלא שלא יעלה האבק ואין כאן פסיק רישא שישוה הגומות אפילו ברצפה שאינה מרוצפת אבל לכבד את הבית במכבדות שקורין בעו"ס הוה פלונתא דרבוותא הרי"ף מתיר לגמרי אפילו באינו מרוצף דס"ל שאין זה פסיק רישא שע"ז ישוה גומות והרמב"ם בפכ"א מתיר במרוצף ואוסר בשאינו מרוצף דס"ל דזהו פסיק רישא כמוכח דע"י הכיבוד קרוב לזיוזי שישוה את הגומות מיהו במרוצף מותר ולא גזרינן אכו שאינו מרוצף ואע"ג דהוא בעצמו כתב שם אין סבין את הקרקע ולא מדיחים אותו ואין נופחין את הקרקע אפילו הוא מרוצף דגזרינן אטו שאינו מרוצף וכן מבואר בגמ' שם מ"מ בכיבוד דההכרח גדול לא גזרו [ומ"מ] ודעת ר"י בעל התוס' והרא"ש דכיבוד אסור אפילו במרוצף דגזרינן

א' כבר נתבאר כמה פעמים דדבר שאין מתכוין מותר אפילו במלאכה דאורייתא ובלבד שלא יהא פסיק רישא כלומר דאם שבהכרח נעשית המלאכה חייב מן התורה ולא מיבעיא למאן דס"ל מלאכה שא"צ לגופה חייב אלא אפילו לר"ש חייב בפסיק רישא ואע"ג דבר שאינו מתכוין ממילא דא"צ לגופה בארנו בס' רמ"ב סעיף ל"ב בשם התוס' דכל דאנן סהדי דניהא ליה הוה כמתכוין לכך וצריך לגופה ובשם הרמב"ם בארנו שם בסעיף ל"ד דכל דאינו מתכוין לדבר אחר ממילא הוי כמתכוין לזה ע"ש ולא לבר באיסור דאורייתא אסור בפסיק רישא דגם באיסור דרבנן אסור בפסיק רישא דלא כיש מי שמיקל באיסור דרבנן ומנ"ל סי' שי"ד סק"ה ע"ט:

ב' וכבר נתבאר דכל מין חפירה בקרקע וכל מין חריץ הוה תולדה דחורש וכן כל מין השוויית הגומות כגון שהסיר התל או שהיה מקום נמוך והגביהו להשוותו הוי תולדה דחורש וזה הוא בשרה אבל בבית חייב משום בונה וכך אמרו חז"ל וע"ג: היתה לו גבשושית ונמלה או היתה לו גומא וטממה בבית חייב משום בונה בשרה משום חורש לבר בחופר גומא וא"צ אלא לעפרה פטור אפילו לר"י דמחייב במלאכה שאצ"ל משום דהיי מקלקל [וסס] ואסור מדרבנן ככל פטורי דשבת דהוי פטור אבל אסור:

ג' לפיכך אמרו חכמים וכ"ט: דאדם מותר לגרור ממה כסא וספסל על הקרקע בין גדולים בין קטנים ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ דאז אף אם יעשה חריץ הוי דבר שאין מתכוין ואינו פסיק רישא שהרי אפשר שלא יעשה חריץ ולכן אם הם גדולים ביותר שודאי יעשה חריץ אסור ואפילו בקרקע של שיש

טוב יותר.⁷

ד. אסור בשבת לכבד במטאטא קרקע שאינה מרוצפת, שמא ישוה גומות.⁸ ויש אוסרים לכבד גם קרקע מרוצפת,⁹ והעיקר כדעה ראשונה.¹⁰

מ י מ נ ו ח ו ת

שאינו מרוצף, והוסיף שיש מתירים אפי' אינו מרוצף. והמתירים הם הרי"ף וסיעתו וכמבואר בב"י שם. ונראה שדעת מרן לאסור כדעה הראשונה שהביא בסתם, וכמ"ש במפורש בב"י שלענין הלכה נקטינן לאסור לכבד קרקע שאינה מרוצפת בשבת הואיל והרמב"ם והרא"ש אוסרים, אא"כ הוא מקום שפשט המנהג להתיר, שאין למחות בידם. ע"ש. וכן עיקר לדידן הספרדים שקבלנו הוראות מרן.

9 כ"כ בספר התרומה (סימן רנד), ובסמ"ג (לאוין סה, הבונה), וכן הסכים בהגהות מימוני (פכ"א מהל' שבת אות ב). וטעמם, מפני שגוזרים אטו כיבוד במקום שאינו מרוצף שאסור מחשש השוואת גומות. ע"ש. ועיין בתוס' (שבת צה). ובמרדכי (שבת קכד). וברא"ש (שם) שאוסרים לכבד בית בשבת משום שמזיז עפר ועצמות ואבנים שהם מוקצים. ע"ש. ולטע"ז אין חילוק בין מקום שאינו מרוצף למקום מרוצף. וכ"כ הטור בשם ר"י שאוסר לכבד אפי' בית מרוצף. וכ"פ הרמ"א בהג"ה (סימן שלז סעיף ב) ושכן מנהגם להחמיר. ע"ש. וכ"כ האחרונים גאוני אשכנז הלא בספרתם.

10 שכן דעת מרן ז"ל שקבלנו הוראותיו, וכמ"ש בב"י שבקרקע מרוצפת נקטינן להורות לכתחילה להתיר בו כיבוד, כיון שלהרי"ף ולהרמב"ם שרי. ע"ש. ובש"ע לא הזכיר כלל דעת האוסרים. ובמקום שיש חשש טלטול דברים המוקצים, יש

ודוקא ע"ג קרקע (אסור לשחק) אבל ע"ג שלחן שרי, דליכא למיגזר שם משום אשווי גומות (רבינו ירוחם). עכ"ל. וכי האחרונים שם שע"ג מחצלת או בגד שע"ג קרקע מותר ג"כ לשחק באגוזים ותפוחים דלא מיחלף בקרקע ממש. עיין בא"ר (ס"ק ו), ובש"ע הגר"ז (שם סעיף ו), ובמשנ"ב (ס"ק כ). ועוד. ונראה שכל שכן בזמנינו שכל הבתים מרוצפים שמותר לשחק ע"ג הרצפה ואין לגזור אטו קרקע שאינה מרוצפת ועיין להלן בהערה 11 ובהערה 13. ומ"ש הגר"ז והמשנ"ב הנ"ל לאסור בקרקע מרוצפת, אפשר דמיירי במקום שאין כל בתי העיר מרוצפים. ומכ"ש שאין דבריהם מוכרחים כ"כ שאין לדמות גזרות חכמים זו לזו, ובמקום שמצאנו שאסרו גם בשאינו מרוצף, יש לאסור. אבל אין לנו להוסיף מדעתינו לאסור בכ"מ, וכמ"ש הרמב"ן (שבת צה). ובחידושי הר"ן שם. וכ"ד הפמ"ג (מש"ז אות ג) להקל לשחק ע"ג קרקע מרוצפת. ע"ש. וכן הובא בכה"ח (אות לו).

ד גמ' ערובין (קד.), טוש"ע (סימן שלח סעיף ה).

8 לשון הרמב"ם (פכ"א מהל' שבת ה' ג). ועיין בכסף משנה שם בשם הריב"ש. (ובמאירי שבת צה). כתב בדעת הרמב"ם שהואיל וקרוב שישוה גומות גזרו חכמים אף שאינו מתכוין ואינו פסיק רישיה. ע"ש. וכן פסק מרן בש"ע (סימן שלז סעיף ב) בסתם שאסור לכבד בית

ובזמן הזה שכל הבתים מרוצפים אפשר להקל לכל הדעות לכבד קרקע מרוצפת.¹¹

ה. אסור בשבת לסוך או להדיח קרקע ואפי' היא מרוצפת, שמא יבוא להשוות גומות בזמן שהוא עושה כן במקום שאינו מרוצף.¹² וגם בזמן הזה שכל הבתים מרוצפים, אסור.¹³ ואם נשפכו מים במקום מרוצף

מ י מ נ ו ח ו ת

משום השוואת גומות דומיא דכיבוד וכ"כ רש"י שם. ומוכח דאסור להדיח אפי' מקום מרוצף שהרי העזרה היתה בה רצפת אבנים. וע"ש בתוד"ה המכבד. וכן פסק הרמב"ם (פכ"א מהל' שבת ה' ג), והטוש"ע (סימן שלו סעיף ג). וכי המגיד משנה על הרמב"ם שם, שאע"פ שבכיבוד ל"ג מרוצף אטו שאינו מרוצף וכמ"ש הרמב"ם. מ"מ בהדחה שאין בה צורך כ"כ גזרו. ע"ש. וכן הובא בב"י (סימן שלו) ובש"א שם.

(13) אע"פ שרש"י (שבת צה.) והתוס' (שבת כט:) כתבו שלא גזרו מרוצף אטו שאינו מרוצף אלא בעיר שאין כל בתיה מרוצפים, וביארו בזה מ"ש בגמ' (שבת צה.) אמימר שרא זילחא במחוזא, אמר טעמא מאי אמור רבנן דילמא אתי לאשווי גומות הכא ליכא גומות. דהיינו משום שרצפת אבנים היתה בכל מחוזא. ע"ש. וכ"כ סברא זו המאירי (שבת כט:), והמגיד משנה (פכ"א מהל' שבת ה' ג), והריב"ש בתשובה (סימן שצד). ולפ"ז נראה שאין לאסור הדחת רצפת בתים שבזמננו הואיל וכל הבתים מרוצפים. אולם הרמב"ן בחידושו (שבת צה.) הביא חילוק זה וכי עליו: וזה אינו כלום, ואני אומר אין אומרים באיסורי שבת זו דומה לזו, שלא מסרן הכתוב אלא לחכמים והם גזרו בזו מפני שהיא מלאכה מצויה, ובשאינה מצויה לא גזרו. או שהגורר קרוב לבוא לידי חריץ יותר ממה שהמרבץ בא

להתיר אם מאוס בעיניו לשבת במקום מלוכלך משיירי קליפות ועצמות, דהו"ל כגרף של רעי שמותר לטלטלו אפי' בידים. ואם אין מאוס בעיניו או שאינו יושב שם אחר אכילתו, נכון להחמיר מלכבד דברים המוקצים. והמקילים גם בזה י"ל ע"מ שיסמוכו וכמ"ש בס"ד בשו"ת תפלה למשה ח"א סי' נה. ועיין לעיל בחלק א' (פרק יג סעיף י).

(11) ואין לגזור בזה אטו אינו מרוצף בעיר אחרת, וכמ"ש רש"י (שבת צה.) ד"ה זילחא, והתוס' (שבת כט:) ועוד ראשונים. וכן העלה המשנ"ב בבאה"ל (סימן שלו ס"ב) ד"ה ויש מחמירין. שאף למנהג האשכנזים שמחמירים שלא לכבד בית מרוצף בשבת, מ"מ במקום שכל בתי העיר או רובן מרוצפים בקרשים, מותר לכבד במטאטא בעל שער רך שאינו נשבר. ע"ש. וכן עיקר.

(12) בגמ' (שבת מ:) מבואר שאסור לסוך ולהדיח קרקע בשבת. ובגמ' (שבת קנא:) משמע שאפי' אם הקרקע מרוצפת, אסור, משום דמיחלפא בקרקע שאינה מרוצפת. וכן פרש"י (שם) ד"ה קרקע. וכ"כ בחידושי המאירי (שם). וכן מוכח ממ"ש בפסחים (סד.) גבי פסח שחל להיות בשבת, "שהכהנים מדיחים את העזרה שלא ברצון חכמים". ובגמ' (שם סה.) משמע דאסור

מותר לגררם בעזרת מגב שמשתמשים בו לשטיפת רצפה,¹⁴ אבל לא יספגם במטלית אפי' היא מיוחדת לנגוב רצפה, שמא יבוא לסחטה מהמים שנספגו בה.¹⁵ ואם נשפכו מים מועטים מותר לספגם במטלית המיוחדת לנגוב רצפה. וגם לכתחילה מותר להרטיב במעט מים מטלית המיוחדת לנגוב רצפה אם אינה מלוכלכת, ולקנח בה רצפה מלוכלכת.¹⁶

ו. טיט שעל גבי רגלו או מנעלו של אדם אסור לקנחו בקרקע שאינה מרוצפת,¹⁷ גזירה שמא יבוא להשוות גומות.¹⁸ ואין צריך לומר שאסור לקנח את הטיט בגומא עצמה, שנמצא משהו אותה.¹⁹ וכן אסור לשפשף

מ י מ נ ו ח ו ת

גדול יש להקל בזה בתנאי שיזהר בכל הפרטים הקשורים לאיסור סחיטה.

(14) ואין זה בכלל הדחה שאסרו חכמים, כיון שכל כוונתו להסיר את המים ולא להדיח ולנקות את הבית. ואף אם נהנה בזה שביתו נעשה נקי ומודח, מ"מ כיון שעיקר כוונתו היא להסיר את המים, אין לאסור בזה במקום מרוצף.

(15) עיין להלן פרק יב סעיף ה.

(16) עיין להלן פרק יב סעיף ו.

(17) אבל בקרקע מרוצפת מותר לקנחו ולא גזרין אטו קרקע שאינה מרוצפת, כמש"ל בהערה 6.

(18) גמ' (שבת קמא.), רמב"ם (פכ"א מהל' שבת הל' ב), טוש"ע (סימן שב סעיף ו).

(19) פשוט. ואם הוא בבית חייב משום בונה, ואם בשדה חייב משום חורש כמבואר בגמ' (שבת עג:).

לידי השוואת גומות. עכ"ל. וכ"כ בחידושי הר"ן שם. וכיו"ב כתב בחידושי הריטב"א הנד"מ מכת"י (שבת כט:). ולפ"ז יוצא שאין לחלק בין אם כל בתי העיר מרוצפים או לא, והואיל ומשמע בגמ' שאסרו חכמים הדחת בית אפי' אם הוא מרוצף וכמ"ש בהערה הקודמת, לכן יש לאסור אפי' אם כל בתי העיר מרוצפים. וכן משמע מסתמות לשון הרמב"ם והטוש"ע שאסרו להדיח אפי' מקום מרוצף, ולא חילקו בזה בין עיר שבתיה אינם מרוצפים לעיר שרוב בתיה מרוצפים. ואע"פ שכל האיסור מדרבנן, ובדרבנן קיי"ל הלך אחר המיקל, מ"מ הואיל ובזמנינו רגילים להדיח רצפה במטלית מיוחדת, ובקל אפשר להכשל באיסור סחיטה, לכן סתמתי להחמיר בזה, לבל יבואו לידי מכשול. וכ"מ במשנ"ב (סימן שלו ס"ק יז) שלא חילק בזה בין עיר שכל בתיה מרוצפים או לא, אע"פ שבבאה"ל (סעיף ב) ד"ה ויש מחמירים סמך על סברא זו להקל לענין כיבוד. שמע מינה דלענין הדחה אין לסמוך ע"ז להקל. (ומ"מ לעיל בהערה 6 שפיר סמכנו להקל ע"פ סברא זו, דהתם אף לסברת הרמב"ן איכא למימר דשרי, משום שאין לדמות גזרות חכמים זו לזו וכמש"ש). ובמקום צורך

עשיית גומא בעפר המונה בכלי

לט. איסור עשיית גומא נאמר גם בעפר שכבר נתלש מן הקרקע והוא מונה בכלי^{סז}.

נעיצת חפץ בעפר

מ. אסור לנעוץ חפץ בתוך עפר משום עשיית גומא^{סח}, ולכן אסור לשבת על גבי כסא העומד על הקרקע אם הוא באופן שבודאי יכנסו רגלי הכסא בקרקע ויעשו בה גומא^{סו}.

שליפת חפץ נעוץ בעפר

מא. השולף דבר נעוץ מהקרקע ונשארת במקומו גומא אין בזה איסור של עשיית גומא משום שהגומא כבר היתה עשויה מתחילה^{סז}.

הולכת עגלה על גבי קרקע

מב. המוליך עגלה על גבי אדמה ונוצר חריץ בקרקע הרי זה מותר אף באופן שהעגלה כבידה ובודאי יוצר חריץ, והטעם משום שהעגלה אינה יוצרת חריץ על ידי הוצאת עפר ממקומו אלא היא כובשת את העפר במקומו^{סז}.

סד. משנ"ב סי' תצ"ח ס"ק צ"א. ועיין ר"ן שבת פרק כירה נדף יח. מדפי הרי"ף ד"ה מיהו] שכתב דמ"מ אין איסור לעשות גומא בתוך קמח, ולכן מותר ליטול קמח ביו"ט מן הכלי אף שנעשית בתוכו גומא.

סה. מג"א סי' תצ"ח סקל"ב ומשנ"ב שם סקצ"א [ועיין בהגהת רע"א על המג"א ובנשמת אדם כלל צ"ג סק"ג שהניחו את דברי המג"א בצ"ע, ועיין שו"ת מהרש"ל סי' ס"א שלפי דבריו מיושבת הערת רע"א והנ"א].

סו. עיין משנ"ב סי' של"ז סק"ב ושעה"צ שם סק"ב, ועיי"ש שמבואר דאף באופן שהגומא היא קלקול בחצר או בגג וגם הוי כלאח"י וגם אינו מתכוין והוי פ"ר דלא ניח"ל מ"מ אסרו בזה.

סז. גמ' שבת דף קיג. גומות ממילא הריין, משנ"ב סי' תצ"ח ס"ק צ"א, וע"ע חזו"א סי' נ"א ס"ק ט"ז ד"ה קי"ג.

סח. עיין בסוגיית הגמ' ביצה דף כג: דנחלקו ר"י ור"ש בגורר מטה ע"ג קרקע ואינו מתכוין לעשיית חריץ, דר"י אסר משום דס"ל דשא"מ אסור ור"ש מתיר משום דס"ל דדשא"מ מותר [כל שאינו פ"ר]. ועיין מג"א ריש סי' של"ז שהביא בשם הרוקח דאם המטה כבידה באופן שהוא פ"ר שיווצר חריץ בקרקע מודה ר"ש דאסור. והנה בגמ' שם פליגי תנאי אליבא דר"י אם בהולכת עגלה ע"ג קרקע מודה ר"י לר"ש דשרי,

כיבוד הבית והדחת הריצפה

בגמ' שבת דף צה. מבואר דאסור לכבד בשבת את הקרקע [והיינו בקרקע שאינה מרוצפת, כפי שהיה מצוי בזמן הגמרא, ולגבי קרקע מרוצפת יתבאר הדין להלן]. איסור זה הוא מדרבנן, ונאמרו בראשונים כמה טעמים לגזירה זו, וראה הערה סט.

כיבוד קרקע מרוצפת

הראשונים נחלקו אם גזירת חכמים שאסרה כיבוד הבית נאמרה גם בקרקע מרוצפת, דגזרו מרוצף אטו אינו מרוצף, או שבקרקע

דבחדא ברייתא איתא לגבי עגלה דאף ר"י מתיר משום שהיא כובשת, ואידך ברייתא אסרה אף בעגלה, ועיי"ש בפרש"י שכתב דמאן דאסר בעגלה אינו משום שסובר דחריץ נאסר אף בכבישה אלא משום שגם לגבי עגלה לפעמים אין האופן מתגלגל אלא נגרר וחופר בקרקע, ולפ"ז מסתבר שאלביא דר"ש יהיה מותר להוליך עגלה בקרקע אף באופן שהיא כבידה והוא פ"ר שיווצר חריץ כיון שאינו פ"ר שהאופן יגרר ויחפור בקרקע. ואכן כתבו כמה אחרונים דיש להתיר אף בעגלה כבידה מפני שהיא כובשת, עיין שו"ת חבצלת השרון סוף סי' א' ובספר כף החיים סי' של"ז בשם ספר מצודת ישכר. וכן מובא בספר חוט שני בשם החזו"א.

ובעיקר ההיתר שעגלה כובשת נראה לכאור' שהטעם הוא משום שאיסור חרישה שנאמר בעשיית גומא ובחריץ נאמר כאשר הם נעשים בדרך חרישה דהיינו ע"י חפירת עפר, אבל חריץ שנוצר ע"י כבישה אין זו דרך עשיית חריץ של חרישה ולכן לא נאסר. [ולרש"י דס"ל דיסור איסור חרישה משום ריפוי ארעא, כמבואר לעיל בהקדמה לסעיף ל"ב, א"ש בפשיטות שבכבישת עפר אין כאן ריפוי ארעא כלל], אבל נראה לכאור' שאם יעשה גומא או חריץ ע"י כבישה במטרה ליתן בהם זרעים ולכסותם הרי זה אסור מטעם חורש.

עוד נראה לכאור' דהיתר זה של כבישה לא נאמר במקום שאדם עושה גומא בבית או בחצר שאינם עומדים לזריעה ואיסורה הוא משום בונה, דכשהאיסור משום בונה אין נפק"מ בצורת החפירה אלא כל שעשה חלל שראוי להצניע בו את החפצים הרי זה אסור משום בונה, ולכן נראה דמה שאסרו הפוסקים לנעוץ נר בעפר המונח בכלי משום איסור עשיית גומא הרי זה אף באופן שהעפר הוא תיחוח ונעיצת הנר אינה חופרת אלא כובשת, משום דאיסור עשיית גומא בעפר שבכלי הוא משום בונה.

עיין בדברי הגרשז"א וצ"ל בספר שש"כ פכ"ח סמ"ב שכתב דהיתר זה של הולכת עגלה במקום שנוצר חריץ נאמר אף באופן שמפנה את העגלה לצדדין תוך כדי הילוכו, ועיי"ש טעמו וצ"ב, אמנם לכאור' ההיתר מוכח בגמ' ביצה כג: הג"ל, שהרי דרך המוליך עגלה לסוכבה לצדדים ואעפ"כ סתמו בגמ' להיתר. והגר"נ קרליץ שליט"א בספר חוט שני כתב להזהר כשפונה לצדדים שיהיה באופן שלא יהא פ"ר שיעשה חריץ.

סט. [א]. רש"י ובעה"מ כתבו דהטעם משום שהוא פסיק רישיה שישווה גומות שבקרקע.

אוצר החכמה

ארחות פרק שמונה עשר שבת תצו

מרוצפת הקלוע, ולהלכה השו"ע מיקל במרוצף והרמ"א מחמיר^{עא}. אמנם בעיר שרוב הבתים שבה מרוצפים כתב הבה"ל שיש להקל^{עב}, וכן המנהג.

הדחת הרצפה

בגמ' שבת דף קנא: איתא דאסור להדיח את הקרקע בשבת, ואפילו בקרקע מרוצפת אסור זאת גזירה אטו קרקע שאינה מרוצפת. ^{המ"ד שם} טעם האיסור הוא משום השוויית גומות. [והנה כאשר מדיח את הרצפה ע"י סמרטוט או מגב ספוגי יש בזה איסור סחיטה, ולא הוצרכו לגזירה זו של הדחת הרצפה אלא באופנים שאין בהן איסור סחיטה].

כיבוד הבית

מג. גזרו חכמים שלא לכבד [לטאטא] את הקרקע בשבת, טעם האיסור נתבאר בהערה ס"ט.

[ב]. ובמרדכי כתב דטעם האיסור הוא משום טלטול מוקצה, שהאבק והעפר והפסולת הנמצאים על הקרקע הם מוקצה. [ג]. ובאו"ז כתב דטעם האיסור הוא משום שעלול לעקור עפר המחובר בקרקע ונמצא חופר. [ד]. והסמ"ג כתב שחששו חכמים שמא מתוך טרדתו לכבד וליפות את הקרקע ישכח וישוה גומות במתכוין. ע. מה שכתבנו שהנידון של כיבוד הבית במרוצף תלוי בשאלה אם גזרו מרוצף אטו אינו מרוצף היינו לפי רוב השיטות שהובאו לעיל הערה ס"ט דטעם איסור כיבוד הבית הוא משום השוויית גומות או חופר, אך לפי המרדכי שהטעם משום טלטול מוקצה הרי זה אסור אף במרוצף, וא"צ לגזירה אטו אינו מרוצף. ולדינא הרמב"ם מיקל לכבד את הבית כאשר הקרקע מרוצפת, והביאו השו"ע סי' של"ז ס"ב. והטור בשם ר"י והמרדכי והסמ"ג וסה"ת מחמירים גם במרוצף, והביא הרמ"א את שיטתם וכתב דכן נוהגין. ולכאור' כן גם דעת רש"י שמשמע מדבריו בדף צה. שדוקא כשכל בתי העיר מרוצפים לא גזרו מרוצף אטו שאינו מרוצף. ועי' בה"ל סי' של"ז ס"ב ד"ה ויש שהביא דברי סה"ת שכותב שבמרוצף יש לאסור משום חשש השוויית גומות שבין הרבדים, ולפי דעה זו אין מקום להקל אף כשכל בתי העיר מרוצפים, אמנם עיי"ש היטב שלא נתברר אם הבה"ל חשש לשיטה זו. ובריצוף בית המקובל בימינו נראה דאין לחוש לגומות שבין הרבדים מכיון שהמרצפות סמוכות מאד זו לזו, והרי זה דומה לקרשים שכתב שם הבה"ל שיש להקל אם הם מהודקים היטב זה לזה. עא. סי' של"ז ס"ב.

עב. שם ד"ה ויש. ועיי"ש בבה"ל שכתב שאף שלפי הטעם שכתב המרדכי דאיסור כיבוד הבית הוא משום טלטול מוקצה איז מקום להקל אפילו בכל בתי העיר מרוצפים, מ"מ

מד. בימינו שכל בתי העיר מרוצפים מותר לכבד את הבית. ולגבי כיבוד שטח מרוצף שבחצר או מדרכה הסמוכה לבית ראה הערה^{עב}.
מה. לענין ניקוי שטיחים שעל גבי הרצפה עי' פרק י"ג סעיף ו' הערה ז'.

הדחת הרצפה

מו. אין להדיח את הרצפה תוך כדי שימוש בסמרטוט או במגב העשוי חומר ספוגי משום איסור סחיטה^{עו}.
מז. אסרו חכמים להדיח את הרצפה אף באופן שאין בזה חשש איסור סחיטה, והטעם משום שגזרו שמא יבא להדיח קרקע שאינה מרוצפת ויבוא להשוות גומות^{עז}. איסור זה קיים אף באופן שרוב בתי העיר מרוצפים, וראה הערה^{עו}.

1234567 תח"ח

מדברי הרמ"א שהיקל לכבד את הבית ע"י בגד או מטלית משמע שלא חשש לשיטה זו של המרדכי. והטעם שאין בזה איסור מוקצה הוא משום דהוי כגרף של רעי או משום שהתירו חכמים טלטול מן הצד ע"י דבר אחר לצורך שבת, וכמ"ש הראשונים שבת דף קכד.

עג. לכאורה מסתבר שאם יש לו שטח מרוצף בחצר אין להתיר לכבדו אלא לדעת השו"ע סי' של"ז ס"ב שפסק כהרמב"ם שבקרקע מרוצפת לא אסרו חכמים את הכיבוד, אך לדעת התוס' והרמ"א יש לגזור בזה אטו אינו מרוצף, שהרי אין רוב חצרות מרוצפות ויל"ע דשמא לא שייך איסור כיבוד בקרקע אלא כשהיא כבושה היטב כפי שהיה מקובל בזמן חז"ל בבתים והיו רגילים לכבד קרקע זו בימות החול, אבל בימינו שאין הקרקע של החצר כבושה באופן ששייך לכבד אותה, א"כ אין כ"כ מקום לגזירת מרוצף אטו אינו מרוצף, וצ"ע]. ואם הקים סוכה בשטח מרוצף שבחצר אפשר דקיל טפי ויהא מותר לכבדו בחג הסוכות, כיון שמשתמש בסוכה שימוש דירה, וצ"ע. ולענין המדרכה שברחוב נראה לכאורה שאם רוב מדרכות העיר מרוצפות ה"ז מותר, וראה לעיל הערה ע'.

עד. ולענין ידיעות פלסטיק המודבקות על הרצפה עיין לעיל פרק י"ג סעיף ו' אם יש בזה חשש איסור ליבון.

עה. שו"ע סי' של"ז ס"ג.

עו. לענין הדחת הרצפה במקום שרוב בתי העיר מרוצפים נראה לכאור' שהדבר תלוי במחלוקת הראשונים, דלפי רש"י ותוס' שהקלו ברוב בתי העיר מרוצפים מסתבר שיש להקל אף בהדחת הרצפה, אבל הרמב"ם לא חילק כלל בין רוב בתי העיר מרוצפים לבין רוב בתי העיר מרוצפים, אלא חילק בין הפעולות השונות, שלענין כיבוד הבית היקל במרוצף [אף כשאין רוב בתי העיר מרוצפים], ולענין הדחת הרצפה החמיר הרמב"ם במרוצף, ולכאור' היינו אף באופן שרוב בתי העיר מרוצפים, ולכן אין להקל להדיח את רצפת הבית בשבת. אמנם במקום שהוא שעת הדחק גדול והדחת הרצפה נחוצה ביותר יש שהקלו בזה [באופן שאין בו איסור סחיטה] מכמה טעמים: [א]. כיון

ארחות שבת פרק שמונה עשר תצט

אם יש סכנת החלקה כגון שנשפך שמן על גבי הרצפה מותר להדיח את הרצפה במגב שאינו עשוי מחומר ספוגי, והטעם משום דבמקום שיש חשש נזק הגוף התירו חכמים איסורים דרבנן^ז.

מח. אם נשפכו מים בכמות מרובה על הרצפה מותר לסלקם במגב [שאינו ספוגי] ואין בזה איסור של הדחת הרצפה, דכיון שלא נתן את המים לשם הדחת הרצפה לכן אין סילוקם כלול בגזרה זו של הדחת הרצפה^ח.

מט. לענין ניקוי מקום מסוים ברצפה בלי להדיח את כל החדר עיין הערה^ט. נ. לענין הדחת השיש שבמטבח או האסלה שבשרותים עיין הערה^פ.

נא. מותר להתיז מים על גבי הקרקע אף כשאינה מרוצפת כדי שלא יעלה אבק וכגון בשעת ריקודים וכיוצא^{פא}.

אוצר החכמה

גרירת כלים כבדים

אוצר החכמה

נב. כלים כבדים מאד אשר גרירתם על גבי קרקע עושה חריץ אין לגוררם בשבת. ואפילו אם הקרקע מרוצפת ג"כ אין לגוררם, והטעם משום דגזרו בזה מרוצף אטו אינו מרוצף, והיינו דוקא כאשר גוררם מחוץ לבית, כגון

שהמגיד משנה כתב שטעמו של הרמב"ם לחלק בין כיבוד להדחה, הוא משום שכיבוד הבית נחוץ טפי ולכן התירו בו במרוצף, א"כ י"ל דבמקום שההדחה נחוצה מאד יהיה דינה ככיבוד הבית ויהיה מותר לדעת הרמב"ם [עיין שש"כ פכ"ג ס"ו שדן להקל מטעם זה להדיח הרצפה בבית חולים, ועוד כתב טעם נוסף, דהוי לצורך חולים] ובשו"ת מחזה אליהו [פאלק] סי' ס"א אסר בזה]. [ב]. ועוד י"ל שבמקום דחק גדול יש לסמוך בדרבנן על שיטת רש"י ותוס' שהקלו ברוב בתי העיר מרוצפים, ובפרט שברמב"ם לא התפרש להדיא שחולק על קולא זו של רוב בתי העיר מרוצפים.

עז. עי' גמ' שבת מב. ובשו"ע סי' של"ד סכ"ז וסי' ש"ח ס"ו.

עח. הגרשז"א זצ"ל מובא בשש"כ פכ"ג ס"ז הערה כ"ז.

עט. עיין שש"כ פכ"ג הערה כ"ז שכתב בשם הגרשז"א זצ"ל דאפשר שמותר ליתן מים על גבי המקום המלוכלך שברצפה בלבד ולנגב באופן המותר ואין זה בכלל גזירת הדחה. ובספר חוט שני להגר"נ קרליץ שליט"א מלאכת החורש אסר זאת.

פ. עי' תוספתא פ"ז משבת ה"י דאסור ליתן שמן על גבי טבלא של שיש להתעגל עליה לפי שאין סכין ואין מדיחין את הקרקע כיו"ט ובשבת, ובפשטות מיירי בשולחנות של שיש המחוברים בקרקע שהיו רגילים לסוך ולהתעגל עליהם. וא"כ שמא י"ל דה"ה בכל דבר המתובר לקרקע אף אם הוא גבוה מן הקרקע כגון שיש שבמטבח או אסלת השירותים [והיינו כשנותן על גביהם מים ומדיחם, אבל אם מנקה רק מקום מסוים בהם הרי זה קיל טפי כמבואר בסעיף הקודם], ומהגר"נ קרליץ שליט"א שמענו להתיר בזה.

פא. גמ' שבת דף צה. שו"ע סי' של"ז ס"א.

בחצר מרוצפת, אבל מותר לגרור כלים אלו בתוך הבית כיון שכימינו כל
 אוצר החכמה הבתים מרוצפים^{פב}.

משחק בגולות

נג. אין לשחק בגולות [או בכל משחק אחר שזקוקים עבורו לקרקע שווה
 וחלקה] על גבי קרקע מחשש שמא ישוה גומות שבקרקע^{פג}. ואפילו בקרקע
 מרוצפת יש בזה איסור משום שגזרו בזה מרוצף אטו שאינו מרוצף^{פד}.
 ולענין משחק כזה בתוך הבית כשכל בתי העיר מרוצפים ראה הערה^{פה}.

דברי יוסף

פב. משנ"ב סי' של"ז ס"ק ד' בשם המג"א, והקולא ברוב בתי העיר מרוצפים מובאת
 כשעה"צ שם ס"ק ב'.

פג. שו"ע סי' של"ח ס"ה, ועיי"ש ברמ"א שעל גבי שולחן שרי דלא גזרו שולחן אטו
 קרקע.

פד. משנ"ב שם ס"ק כ' בשם מחצית השקל והגר"ז.

פה. לכאור' דין זה תלוי במחלוקת הראשונים שהבאנו לעיל הערה ע"ו, דלדעת רש"י ותוס'
 יש להקל בכל גווני כשרוב בתי העיר מרוצפים, ולדעת הרמב"ם לא מצינו קולא זו
 דרוב בתי העיר מרוצפים [אמנם הרמב"ם חילק בין כיבוד לבין הדחה ולא התפרשה
 דעתו לגבי משחק באגוזים או בגולות אי גזרינן מרוצף אטו אינו מרוצף]. אמנם לגבי
 קטנים אפשר שיש להקל לסמוך על שיטת תוס' ורש"י, ובפרט שברמב"ם לא נתפרש
 להדיא שחולק על קולא זו של רוב בתי העיר מרוצפים, וצ"ע.

את הקרקע אלא לסלק את המים ממקום זה. ומותר אף כשמעזיר את המים למקום שלא היה שם המים.

ואמנם כל זה דוקא כשמעזיר את המים ^{אוצר החכמה} בדרך הוצאתו למקום קטן, אבל אם מוציא את המים לשטח גדול כגון ממקום אחד על פני הצית כדי להגיע למקום ניקוז אסור דנראה כהדחה, ומ"מ הכל לפי הענין. גרף של רעי או קטן שהקיא על הרצפה, הדחתו צמים חשיב הדחה ואסור דלא עדיף מהדמים שבעזרה, מ"מ מותר לשפוך עליהם ^{אח"ח 1234567} מים כדי לצטל את ריחם או כדי לצטל ^{אוצר החכמה} את מי רגלים דאין זה הדחה.

אטו אינו מרוקף [רמב"ם]. ורק לגבי כיבוד מצינו קולא כשכל צתי העיר מרוקפים כמבואר שם צביה"ל. אבל לא לגבי הדחה. ודע שהדחת רצפת הקרשים כהיום יש בזה עוד איסור לעשות בשבת מלבד הדחה דהא צריך לזה שריית אלונטית צמים כידוע ויש בזה משום כיצום, עכ"ל ד.

ואמנם אם נשפך מים צטעות ע"ג הרצפה, או שנכנסו מי גשמים לתוך הצית וכיו"ב, מותר לגרוף את המים מע"ג הרצפה ע"י מקל גומי [באופן שאין בזה חשש סחיטה כגון ע"י כלי שגורף המים] שאין זה בכלל איסור הדחת הקרקע כיון שאין כוונתו להדיח

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

חוט שני - שבת א ב >מהדורה שניה< קרליץ, שמריהו יוסף ניסים בן נחום מאיר עמוד מס : 94 הודפס ע"י אוצר

ב. בשו"ע [כב] כתב, דלת של שירה תיבה ומגרל [שאינם מחוברים לקרקע] יכולים ליטלה מהם ואסור להחזירה גזירה (ג) שמא יתקע, ושל לול של תרנגולים אסור (ד) בין ליטול בין להחזיר דביון דמחובר לקרקע אית ביה בנין וסתירה:

חומ שני

כמ"ס צס"ס ש"י כיון שאינו מתכוין לבנין, ע"כ.

ובחיי רעק"א שם הביא לשון הצ"ח שכתב דהאיסור הוא משום דמוסיף על

^[נצח תוספת]

הבנין, א"נ משום אשווי גומות. והיינו הך רק דיש צ' אופנים של צונה. א', מוסיף על הבנין והיינו שעושה הוספה על הבנין כגון העושה רינוף ע"ג קרקע או מוסיף אצנים על הכתלים להגביהם הרי הוא מוסיף על הבנין הקיים. צ', אשווי גומות והוא הצורה של הבנין שע"י שמשווה את הגומות יש לבנין צורה שרונה צה אצל אין כאן תוספת על הבנין, מ"מ שניהם הם עניני מלאכת צונה. והזורה על קרקע החצר דצר שמצטל ליה שם יש צו גם משום שמוסיף על הקרקע שהוא הבנין, וגם יש צו משום שמשווה גומות שע"י יש צורה לבנין, ושניהם ענין אחד הוא וחייב משום צונה.

ועב"פ נמצינו למדים שכל דצר שמצטל לקרקע חייב משום צונה, וכתב המג"א [יח] וז"ל צעירנו נוהגין היתר לשכור עכו"ם בקבלנות ליקח הזבל מן הרחוב והעכו"ם עושים המלאכה בשבת ואע"ג דמלאכה דאורייתא כדאמרינן היתה לו גזשושית ונטלה חייב משום צונה דמתקן הרחוב וכו' עיי"ש שדן אם מותר לעשות המלאכה ע"י עכו"ם.

והיינו שהאשפה היתה במקום קרקע

[לאפוקי כזיש וכדו'] והיתה חלק מן הקרקע ע"י שצני אדם דורסים עליה, וכאלו הוגבהה הקרקע ומשו"ה הנוטלה הוי כנוטל גזשושית מן הקרקע דהוי צונה.

^[נצח תוספת]

לשחק במשחקים ע"ג קרקע בחצר

ובבית

בשו"ע [יט] כתב, אין שוחקים צאגוזים ולא תפוחים וכיוצא בו משום אשווי גומות. ע"כ. וכתב צרמ"א, ודוקא ע"ג קרקע אצל ע"ג שלחן שרי דליכא למגזר משום גומות.

ובב"ב [כ] כתב, דמותר ע"ג שולחן וה"ה ע"ג מחללת או צגד [כא] או טבלא ולא גזרינן בכל זה אטו על גבי קרקע דגזירה לגזירה היא, אצל על גבי קרקע אפילו היא מרוכפת דלא שייך אשווי גומות ג"כ אסור דקרקע צקרקע מיחלק וגזרינן אטו קרקע שאינו מרוכף, ע"כ.

ונראה שאף צעיר שרוצ צתי העיר מרוכפים ג"כ אסור, ולא מצינו בזה קולא שכל צתי העיר מרוכפים דגזרינן הכא אטו חצר, משא"כ צכיבוד הצית דלא גזרינן אטו חצר, ושם יש צירופים להקל.

בגזירת שמא יתקע

(ד) שמא יתקע. והוא מהגמ' בשבת [כג] דתניא מלצנות המטה

שער הציון

[יח] סי' רמ"ד ס"ק ח', עי' מ"צ שם ס"ק י"ג: [יט] סי' של"ח סעיף ה': [כ] ס"ק כ': [כא] וה"ה שטיח שע"ג הרלפה: [כב] סי' ש"ח סעיף י': [כג] מ"ז ע"א:

(כח) אין שוחקין באגוזים וכיוצא בהן דרך גלגול על גבי קרקע שמא יבוא להשוות גומות שבקרקע במתכוין להכין דרך לגלגל האגוז. ואפילו על גבי קרקע מרוצף אסור. אבל מותר לשחוק על גב השלחן או על גבי מחצלת (ס). ומותר לשחוק בעצמות אע"פ

בדי השלחן

אסור לכבד הבית אא"כ הקרקע מרוצף. משמע דמותר אפילו אין בתי העיר מרוצפין וצ"ע). — וכ' המשנ"ב וז"ל ודע דהדחת רצפת הקרשים שנוהגין כהיום יש בזה עוד איסור לעשות בשבת מלבד הדחה דהא צריך לזה שריית אלונטית ויש בזה משום כיבוס.

(ס) סי' שלי"ח ו', — וכ' רש"י (עירובין ק"ד). משחקות באגוזים לגלגלן דרך דף ומכות זו את זו בדרך שהנשים שוחקות: לאשוויי גומות. להכין דרך לגלגל האגוז. וזה הוא השחוק שקורין בל' אשכנזי "ברעטיל" שמעמידין דף ליד הכותל באלכסון ושמים עליו אגוז והוא מתגלגל מהדף על גבי הקרקע. וכל אחד מהמשתתפים במשחק שם אגוז א' על הדף ומתגלגל למטה ונשאר שם. ואותו האגוז אשר דרך גלגולו יפגע ויכה בא' מן האגוזים המונחים על הרצפה הוא זוכה בכל האגוזים המונחים שם. וכדי שיוכל האגוז להתגלגל על הרצפה בלי מפריע משוים את הגומות שעל גבי הקרקע. ולכן כ' רי"ו הנז' להלן דמותר לשחוק ע"ג מחצלת דאין שם אשוויי גומות. ולא כ' על גבי שלחן כמ"ש רמ"א. דהשחוק הזה אין עושים אותו על השלחן כנז', ומיהו פשוט דל"ד משחק הברעטיל. אלא כל מין שחוק של אגוזים שמגלגלים האגוזים ע"ג קרקע. וכמו השחוק שמניחים אגוז א' על הקרקע ועומדים מרחוק ומגלגלים אגוזים. וזה שמכוין ומכה את האגוז המונח זוכה בו ובשאר האגוזים שלא כיוונו להכות בו. ג"כ אסור. דגם בזה נוהגים להשליך האגוז דרך גלגול ישר על הרצפה ויש חשש אשוויי גומות. אבל השחוק שמניחים אגוז על הקרקע ומשליכים עליו מלמעלה אגוז שיכה בו. אין בו חשש אשוויי גומות. ומ"מ קשה להתיר גם זה. כיון שהשחוק הוא ע"ג קרקע. ושחוק בשחוק מיחלף. ואם נתיר משחק זה יבואו לשחוק גם דרך גלגול. ורק משחק שאין משתמשים בקרקע כלל כמו תם וחסר שרי.

כ' הב"י וז"ל כ' רי"ו בח"ז לדברי הפוסקים כעולא (ר"ל דאיסור השחוק באגוזים הוא משום השמעת קול) אסור לשחוק באגוזים אפילו על גבי מחצלת ולדברי הפוסקים כרבא (ר"ל דהאיסור הוא משום שמא יבוא להשוות גומות וכן פסקינן) מותר ע"ג מחצלת דליכא אשוויי גומות וכ"כ הרמב"ם ולא גזרינן שמא ישחוק בהם ע"ג קרקע דא"כ הויא גזרה לגזרה ע"כ ואני לא מצאתי כן בדברי הרמב"ם בפירוש אבל יש לדקדק כן מדבריו שהתיר בפכ"א לכבד קרקע המרוצף ולא גזר אטו שאינו מרוצף עכ"ל הב"י. והנה לפ"ד ב"י דרי"ו למד כן מרמב"ם דמתיר כיבוד במרוצף. נמצא דלדידן דפסקינן לאסור כיבוד במרוצף אטו אינו מרוצף. וגזרינן גזירה

- ד. אין למחות בילדים המשחקים בחול הדק והיבש (יב) שהוכן לצורך זה מבעוד יום (ארגז חול) (יג), אבל אסור לערבב את החול במים או לשפוך מים עליו, משום איסור לישה (יד). חול שלא הוכן מבעוד יום למשחק הילדים, כגון חול שעל שפת הים או חול העומד לבנין, אין היתר לטלטלו ולשחק בו בשבת וביו"ט (טו).
- ה. מותר לשחק בגולות, והוא שישחק בהן בתוך הבית, ובתנאי שקרקע הבית יהא מרוצף (טז), אבל מחוץ לבית, גם על פני שטח מרוצף (יז) - אסור (יח).
- ו. משחקי כדור (יח*) על גבי שלחן או באויר, כגון טניס שלחן (פינג-פונג), אין לאסור (יט) בין בתוך הבית ובין מחוץ לבית (במקום שיש עירוב, אם צריך). משחקי כדור על אדמה או על דשא, כגון כדור-רגל, אסורים (כ), ואפילו על משטח מרוצף, כגון על מגרש מרוצף אספלט או בטון, אבל אין לאסור לשחק על גבי משטח מרוצף שבתוך הבית (כא) וראה להלן סעיפים ז-ט.

הואיל, דלכתחילה יש להיזהר, ועיין סי' שלט סע' ג, דאסור לקשקש באגוז לתינוק. ושמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דיתכן שאף לגדול מותרת נקישה זו אשר כל השומע קולה יודע שעושה כן להרגעת התינוק, ולזה נתכוין הד"מ, סי' שלט ס"ק א, דלשתק לתינוק לא מיקרי לשיר, והיינו משום דבקשקוש באגוז או בזוג היו רגילים להשתמש בהם גם לדברים אחרים ולא רק לתינוק, ועדיין צ"ע, עכ"ד. ועיין שו"ת משנה הלכות הנ"ל, דאם התינוק בוכה הרבה ומצטער, יש להתיר עכ"פ כלאח"י. והוסיף הגרש"ז אויערבך זצ"ל, דכיון שעושה כן לצורך התינוק, י"ל שאין הצעצוע מוקצה ומותר לטלטלו. (יב) סי' שח סע' לח ובמ"ב ס"ק קמג, סי' תצח במ"ב ס"ק עג ו-עד, ועיין להלן הערה נז. ודע, כי איסור עשיית גומא שייך אפילו בעפר שבכלים, סי' תצח במ"ב ס"ק צא. (יג) סי' שח סע' לח, וע"ש בלבוש"ש על מ"א ס"ק סה. (יד) סי' שכא במ"ב ס"ק נ. (טו) סי' שח סע' לח ובמ"ב ס"ק קמד. (טז) סי' שלח סע' ה וע"ש במ"ב ס"ק כ, דעל גבי קרקע אסור אפי' הוא מרוצף, דקרקע בקרקע מיחלף וגזרינן אטו קרקע שאינו מרוצף. אבל עיין סי' שלז סע' ב בביה"ל ד"ה ויש, דכשבתי העיר כולם או רובם מרוצפים, אין להחמיר במרוצפים, ועיין גם שם בשעה"צ ס"ק יז, וכ"ה בארחות חיים (מלוניל) ה' שבת סי' קכד, ע"ש, וע"ע קצוה"ש סי' קמו בבדה"ש סוס"ק ס שחולק ואוסר, וכ"ה בשו"ת שאלו ציון ח"א סי' יא דף קנז. (יז) שהדרך בגולות לשחק בהן על גבי הקרקע ממש, ושונה מכדור בסעיף הבא, מפני שבכדור הדרך לא לשחק על הקרקע כגולות. (יח) דכאן שייכת הגזירה דלעיל הערה טז, הואיל ואפי' בעיר אין רוב החצרות מרוצפות. ועי' להלן פכ"ג הערה י בשם הגרש"ז אויערבך זצ"ל שבחצר המרוצפת המצורפת לבית יש להקל במשחק שם. (יח*) לעצם הדין של משחק בכדור בשבת, נחלקו הב"י והרמ"א בס' שח סע' מה, שלדעת הב"י אין לשחק בו בשבת והוא מוקצה, וביאר המ"ב שם ס"ק קנז מפני שאין שם כלי עליו... והוא כאבן שהוא מוקצה מגופו ואפי' בטלטול בעלמא אסור לדעה זו, ועל זה כתב הגר"א נבנצל שליט"א ששמע מהגרש"ז אויערבך זצ"ל שהואיל ומיוצרים ככלים מעשה אומן גם לספרדים אינו מוקצה, וכן הביא בספר שבות יצחק בשם הגר"ש אלישיב שליט"א שבזמנינו הואיל ומיוצרים ביצור מיוחד ונהפך לתעשיה בפני עצמה ולכן יש להם שם כלי ואינם נחשבים למוקצה, וכ"כ בשו"ת שבט הלוי ח"ט סי' כב. אולם בשו"ת אור לציון ח"ב סי' כו כתב שהמשחק בכדור חמור יותר משאר משחקים משום שהירושלמי (הובא לעיל הערה א) דיבר על משחקים בכדור וא"כ האסור הוא בהם דוקא אבל שאר משחקים אין בהם מעיקר הדין דיני מוקצה, והמיקל יש לו על מי לסמוך. אבל הרמ"א כתב שם ויש מתירין וכן נהגו והמ"ב ס"ק קנח כתב אפשר שטעמם שכיון שעשוי לכך ומיוחד לזה בתמידות לא שייך בו שם מוקצה. (יט) דאין לאסור בזה מפני שלא שייך בזה אשווי גומות. (כ) סי' שח במ"ב ס"ק קנח, ועיין שו"ת שאלו ציון אור"ח סי' יא סק"ג. (כא) סי' שח סע' מה ברמ"א ובמ"ב ס"ק קנח, וכדלעיל הערה טז, וע"ע בשביתת שבת מלאכת חורש בב"ר ס"ק טו ו-לו דכל שאין השדה עומד לחרישה, אין בו משום אשווי גומות, ונקטינן לישנא ד"אין לאסור" ע"פ דברי הירושלמי שהביא הערה"ש סי' שח סע' ע. ועיין סי' תקח במ"ב ס"ק ט בשם הרש"ל. וראה גם לעיל